

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

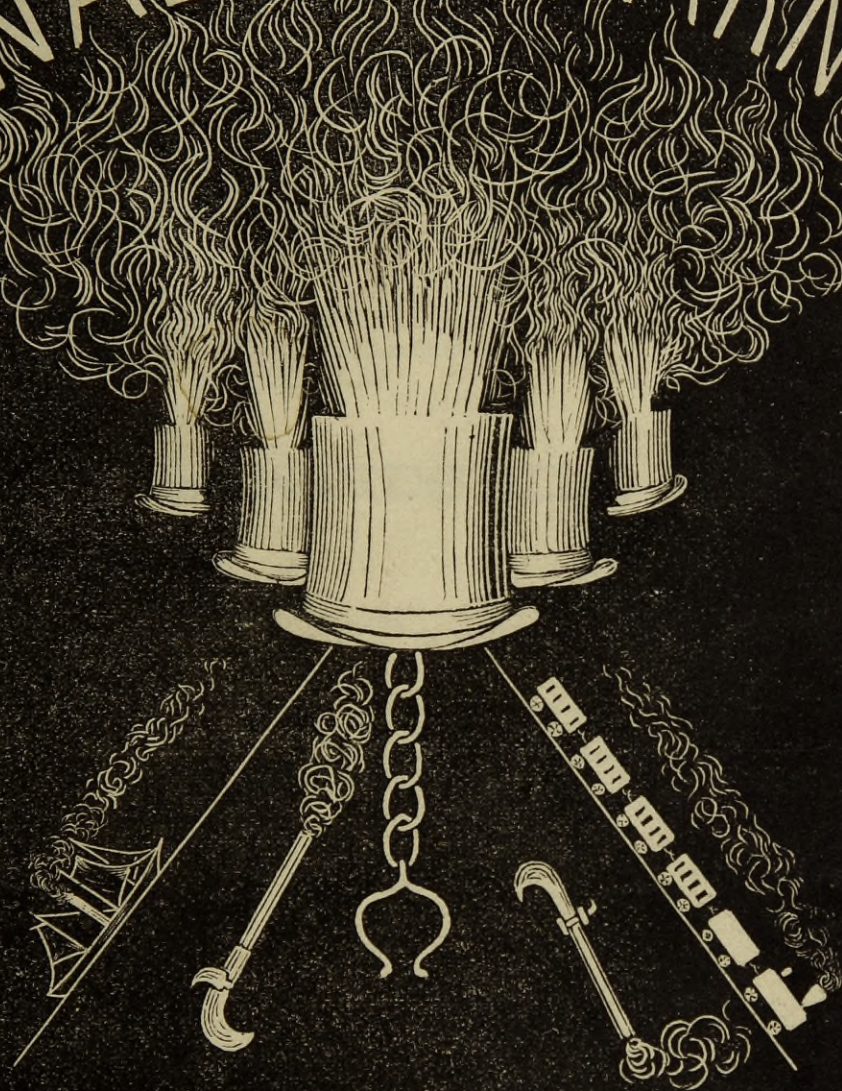
UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt.

Sw.

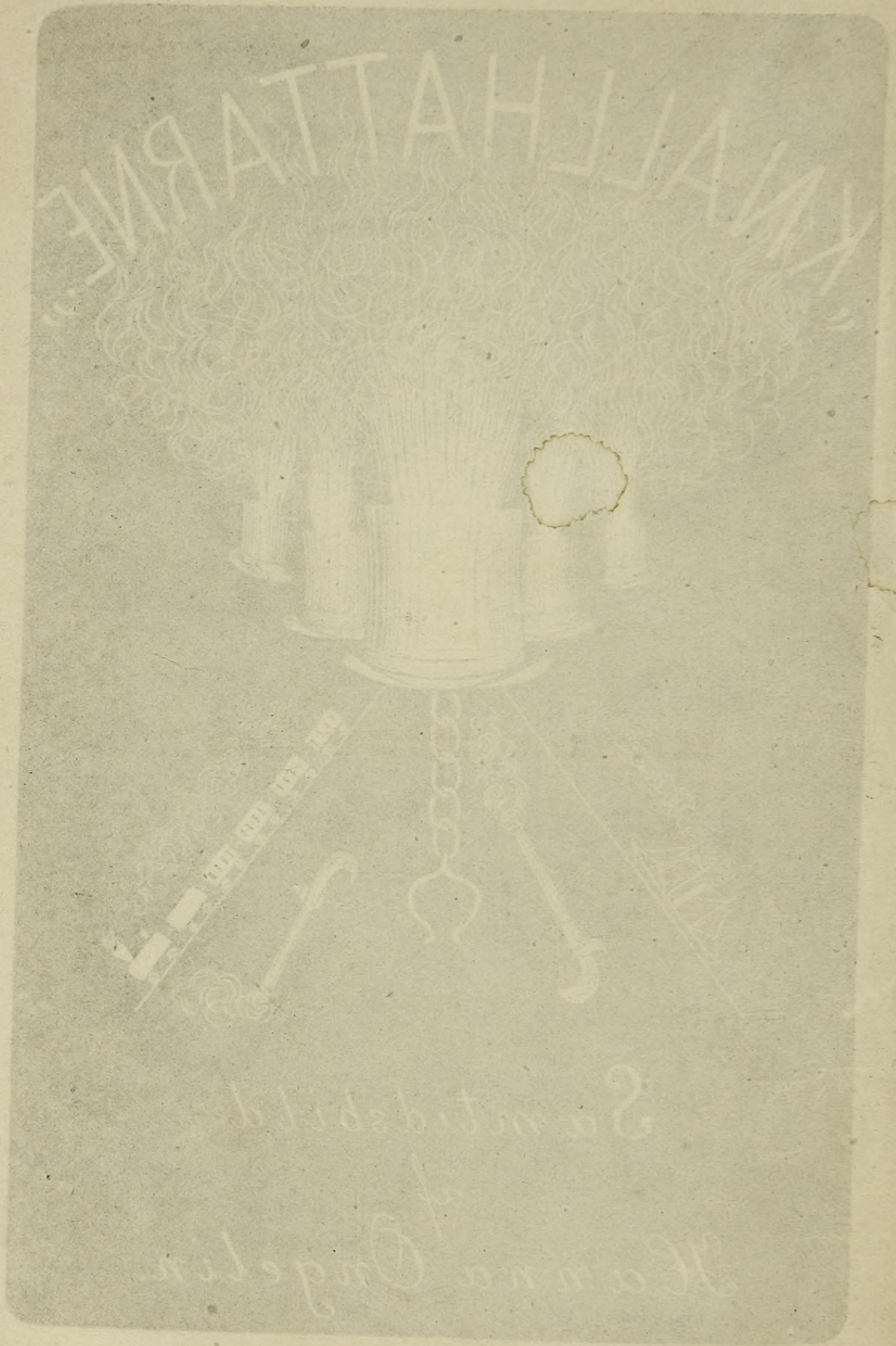
KNALLHATTARNE

Samtidsbild
af
Hanna Ongelin.

Vitt.

Sv.

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND

“KNALLHATTARNE.”

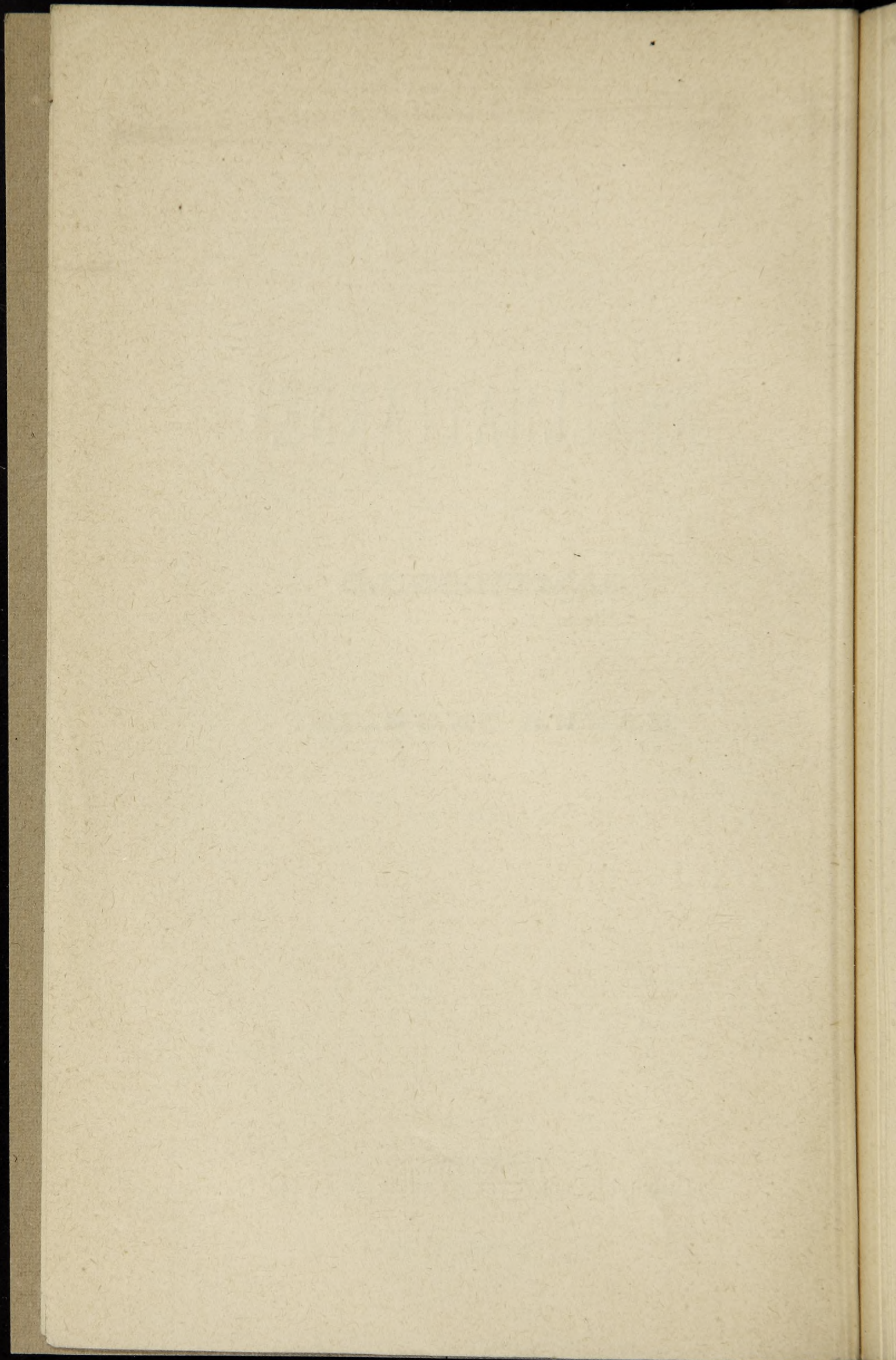
SAMTIDSBILD

AF

HANNA ONGELIN.

TAMMERFORS,
TAMMERFORS BOKTRYCKERI AKTIE-BOLAG, 1890.

I.

Decembermorgonens tunga dager faller in i ett medelstort hörnrum med tvenne fönster, hvares inre företer en egendomlig anblick genom den förening af anspråkslöshet och artistisk rikedom, som utmärker hela dess anordning. De enkla möblerna äro symetriskt ställda, väggarne nästan helt och hållet betäckta af taflor och teckningar, i oljefärg, aqvarell och pastell, svartkrita, kol och blyerts. Hela öfre delen af en vägg upptages af en aqvarellmålning, en frisk och storartad hafsvy. Här finnas äfven andra konstföremål, vaser, byster och medaljonger, samt sådana, som artistisk färdighet och smak af obetydliga tillbehör kunna åstadkomma, såsom en afdelningsskärm af papp, målad med fantastiska ornament och figurer, på en hörnhylla en konstgjord uggle, en taklampa, sammansatt af en stor mussla och tre metallkeder, med flera dylika saker. En väldig fikus beskuggar ett skrifbord, vändt med ändan mot det ena fönstret, vid det andra har ett staffli sin plats.

Framför staffliet sitter en ung qvinna, ifrigt sysselsatt med målning. Gestalten är högvext och nobel. Det fina, lätt lutade hufvudet prydes af mörka, kortklipta, i naturlig harmoni fallande lockar, som gifva det likhet med ett antikt gosshufvud.

Målarinnan låter handen med penseln sjunka och kastar genom fönstret en blick öfver det öppna, vinterdystra hafvet med Gråhara fyrbåk vid horisonten, lutar sig tillbaka mot stolens ryggstöd och börjar granskande betrakta sitt arbete. Det smala ansigtet, med dess rena form och klara, bleka hy, öfverstrålas af ett par stora, ljusbruna, herrliga ögon, med mörka fransar och

långa, raka, mjukt tecknade ögonbryn. Den något stora munnen är liksom näsan ädelt bildad och hela det regelbundna ansigtet, med dess på engång milda och energiska uttryck, har något bländande genom sin själfulla skönhet. Den unga kvinnans hela uppenbarelse bär prägeln af naturlig adel. Hon är klädd i ett slags reformdrägt, en enkel, svart klädning i stilfull snitt.

Målarinnan återtar sitt arbete, men har ej många minuter fortsatt dermed, då steg höras utanför dörren och en herre stiger in, klädd i en välsittande, mörk öfverrock och svart, bredkullig, stickad mössa. Han ställer kappen vid dörren, slänger en portfölj på närmaste stol och skjuter af sig galoscherna.

— Hur är det? frågar med behaglig, klangfull stämma den unga damen, som afbrutit sitt arbete och vändt sig mot den inträdande. Du ser ledsen ut, Axel!

— Hvad annat kan man vara? Alltid motgång, hur man än bjuder till! Här har jag nu natt och dag arbetat på den der reseberättelsen, för att få den färdig till i dag. Och nu är han rest till Åbo, for i går och dröjer borta fjorton dagar.

— Det var bra ledsamt! Kan du inte få hans adress och skriva till honom?

— Nog frågade jag betjenten, men han visste ingenting. Och tror du att jag skulle vinna något genom att skriva dit? Jo, visst också! Först måste de se arbetet och granska det och sedan först fås det betalning.

Mannen har afklädt sina öfverplagg, upphängt dessa och framträdt i rummet, gnuggande sina af kylan ljusröda, vackra och välvårdade händer. Han är en lång, smärt, omkring trettioårig man med distingueradt yttre. De mörka ögonen i det vackra ansigtet med den höga pannan blixtra af lifighet och tankekraft, medan munnen, skuggad af långa mustascher, har ett mildt, känsligt uttryck. Dräkten, en svart bonjour och mörka benkläder, är prydlig och på hans venstra hand blänker den gifte mannens släta guldring.

— Hvad ska' vi nu ta oss till med hyran? säger den unga kvinnan.

— Ja! Det var just för den jag skyndade på med det der arbetet och der står man nu lika fullt. Du skall få se att vi ha Sahlström här på förmiddagen. Sålänge han tog sig ett glas för mycket, kunde man reda sig med honom, men sedan han började agera med nykterheten och „blå bandet“, är det som om den onde riktigt farit i honom. Det säger jag, att aldrig hydr jag rum hos någon husvärd, som hör till nykterhetsförening.

Den unga frun skrattade, då hennes utseende blef ännu lifligare och klarare.

— Det vore vackert om någon hörde det der, sade hon.

— Ja, men det är mitt fulla allvar och jag kan gerna säga det åt hvem som helst. Hurudan har Sahlström blifvit? Förut, sålänge han drack, var han visserligen ett odjur, när han tagit sig till bästa, men deremellan hygglig och medgörlig. Men nu är han afskyvärd i sin dygd.

— Det är i alla fall ett stilla lif i deras hus nuförtiden. Hustrun är mycket belåten med förändringen.

— Ja, stackars menska! Att nödgas välja mellan en barbar och en äcklig skrymtare och för husfredens skull föredraga den sednare! Det är ett hårdt öde.

— Ja, i sanning!

Den unge mannen tog portföljen, bar den till skrifbordet, öppnade den och framtog ett tjockt, prydligt skrifvet häfte samt en mängd lösa papper, fullklottrade med anteckningar, dels med bläck, dels med blyerts. Han flyttade allt detta i en bordslåda.

— Der får det nu ligga tills han kommer, sade han. Men hvarifrån tar man pengar åt vår stränge husvärd?

— Vet du ingen som du kunde låna af så länge?

— Nog vet jag ju många, som kunde hjälpa mig, om de ville. Men hvad tjenar det för mig till att vända mig hit eller dit? Jag är ju banlyst och biltog, som du vet, en tillspillogifven fyllkaja. Hvem skulle betro en sådan individ några mark? Dylika som jag äro indi-

vider, ser du! Vi äro inte personer, såsom annat folk, utan individer, — och stundom subjekt, ehuru jag tycker att objekt vore en riktigare benämning.

— Hvad är då jag? frågade frun, med ett leende bortjagande den skugga, som vid mannens bittra ord glidit öfver hennes ansigte.

— Du är naturligtvis en beklagansvärd martyr, — och det är du ju också verkligen, min stackars Lilli!

Han nalkades henne, omslöt smekande hennes hufvud och tryckte sina läppar mot hennes hår. Hon fattade hans hand och klappade den ömt.

— Så får du inte säga, Axel! Det är nu vårt öde att en liten tid ha det så här svårt. Men det blir bättre, var viss derpå. Och förresten är du snarare martyr än jag. Inte är det din skuld att menskorna äro orättvisa mod dig. Men hur skola vi nu göra? Hör du, min älskling! Känner du icke kassör Salling?

— Jo, litet! Vi hade engång plats i samma kupé och pratade ganska mycket. Det var på den tiden jag åkte på andra klass. Sedan skötte jag åt honom en polemik. Det är nu ungefär fyra år sedan, — ja, det var kort före vårt bröllop. — Han är inte alls stilist, men hade ändå krafusat ihop en liten uppsats i Dagbladet i en kommunal fråga. Så fick han svar. Då kom han till mig, sade att han hört det jag brukade skrifva i tidningarne och hade en ledig penna och frågade om jag ville åtaga mig att efter hans promemoria skrifva ett svar. Jag skref. Polemiken räckte ganska länge, men jag vann, eller rättare Salling, ty det var ju i hans namn och nog var det han som hade rätt i frågan. Annars hade jag inte biträdt honom.

— Och alla trodde att han skrifvit sjelf?

— Förmodligen. Belåten var han och tvåhundra mark gaf han mig för besväret och frågade ännu dertill om jag var nöjd med ersättningen.

— Det var ju gentilt! Eller kanske inte? Ditt arbete var väl värdt det priset.

— Nog var det ju väl betaldt. Men han lär vara mera liberal. I allmänhet vill det redan säga mycket,

när de förstå att annat slags arbete än renskrifning också är värdt ersättning. Engång hjälpte jag en bekant till mig, en arkitekt, med att sätta upp ett utlåtande. Jag hade ganska mycket arbete med det. När det var färdigt, frågade han om jag också ville renskrifva det, emedan han hade så brådtom. Jag gjorde det. Det var tio ark. När jag hade det färdigt, menade han att han inte ville ha min möda för ingenting och presenterade mig med en min, som utvisade att han ansåg sig särdeles generös, en tiomarkssedel. Jag lär ha sett litet förbluffad ut. „Brukar det inte beräknas efter en mark för arket?“ frågade han. „Hvad då?“ sade jag. „Renskrifning,“ menade han. „Bekanta emellan beräknas den till ingenting,“ förklarade jag och skjöt sedeln tillbaka åt honom. Och kan du tänka dig att han stoppade den i börsen, gaf mig ett handslag för besväret och bjöd mig på köpet på en tuting i kappellet.

— Men att du inte sade honom öppet hvad han var dig skyldig och upplyste honom om hur arbete bör värderas!

— Nej! När han var så stockdum, ville jag inte störa honom.

— Vänd dig till honom nu och påminn honom om att han står i skuld hos dig, ty det gör han verkligen. Det var ju bara betalningen för renskrifningen du efterskänkte. Om det öfriga frågade han ju icke ens.

— Han finnes inte numera här i staden och jag vet icke ens hvar han är bosatt. Det är länge sedan det der tilldrog sig. Jag var student då. Men hvarför frågade du om jag känner Salling?

— Derför att det föll mig in att du kanske kunde vända dig till honom och begära ett litet lån, tills kapten Berger kommer hem. Du kunde ju säga honom hur saken förhåller sig. Han skall vara en så präktig karl, säges det. Fruen skall också vara mycket söt, ett bildadt och intelligent fruntimmer. Hon är ju en bland de mest framstående medlemmarne i qvinnoföreningen . . .

— Aj, aj!

— Hvarför säger du så? Jag har verkligen vid

flera tillfällen hört de menskorna mycket berömmas, herr och fru Salling, menar jag. Nog skulle han hjälpa dig, tror jag, isynnerhet då han känner dig förut och du har gjort honom en viktig tjänst.

— Ack, kära du! Det är länge sedan dess och på den tiden var jag inte känd såsom nu.

— Kära Axel!

— Men det är ju sannt. Hvarför sluta till ögonen för verkliga förhållandet? Det är bättre att hålla dem öppna, så går man inte med hufvudet i väggen. Det heter ju allmänt att jag förlorade min befattning för uppstutsighet i dryckesrördt tillstånd mot min chef.

— Men när det inte så förhåller sig!

— Öfvertyga dem om du kan.

— Du borde begära ett intyg öfver verkliga förhållandet från verket, der du tjänade.

— Det fordrade jag genast af sekreteraren, som var närvarande vid tillfället och kände sakens hela sammanhang, men han vägrade. Orsaken är icke svår att inse.

— Jag kan omöjligt fatta hvarför menskorna icke tro dig, när du sanningsenligt förklarar saken, utbrast den unga frun efter en kort tystnad. Du är ju en hederlig karl.

— Visst inte! Jag är en „drinkare“ och en sådan är saker till alla budorden, således också en ljugare och skälm. På hans hufvud finnes ej ett rättskaffens hårstrå. Hvem skulle tro hans ord?

Tystnad inträdde. Den unga mannen vandrade ett par hvarf fram och åter.

— Ack, att menskorna kunna fara så vilse! sade Lilli slutligen. Du, som är så redbar och ädel och står så oändligt högt öfver mången, som tillåter sig att blicka ner på dig! Och din energi att sträfva framåt midt igenom motgångar och förödmjukelser! Om de riktigt kände dig! Men de komma nog engång att göra det. Erkännandets och ärans dag skall ännu gå upp för dig. Tror du inte det?

— Jo, Lilli! Det tror jag. Jag känner kraften, vissheten inom mig. Jag skall slå mig igenom och

segra. Äran för min egen del är icke mitt högsta mål, utan medvetandet att ha uträttat något till verkligt, varaktigt gagn för menskligheten, att ha efterlemnade ett spår på jorden, som ej utplånas med mig sjelf. Det är min ärelystnad.

— Men att genom en ädel verksamhet ha förvärfvat sig ett namn, som äradt och beundradt genljuder i hela den civiliserade verlden, nog är det en herrlig lott!

Ur den unga kvinnans ögon slog en flamma, som visade att drömmen om en sådan lott icke var fremmande för hennes egen själ.

— Ja, det är ett skönt öde, men det faller endast några få utvalda till del.

— Och bland dem är du en.

— Lilli! Lilli! Du visar mig höjder, dem jag kanske aldrig kan uppnå. Akta dig för att göra mig inbilsk.

— Dig, med ditt sunda omdöme och din stränga sjelfkritik! Nej, jag vill endast uppmuntra dig. Den höjd man engång ser kan man också sträfvä att uppnå. Det är inte ens eget fel om krafterna äro otillräckliga för att hinna målet. Man har i alla fall ärligt uppjudit dem till det yttersta.

— Ja, du har rätt! Och jag skall uppjuda dem. Jag skall arbeta i det tysta, midtunder misskännande och smädelse. Det fordras bara att ha godt tålamod en liten tid och inte ge efter. Det är skärselden, det här, ser du! som man luttras i. Katolikernas uppfattning är inte så tokig. Misstaget är bara att de placerat skärseld och helvete i en annan verld än denna, der de förefinnes i all verklighet.

— I helvetet ha vi ändå inte varit, sade Lilli leende.

— Och dit komma vi ej heller, — sålänge vi ega hvarandra.

— Och Gud. Dit kommer ingen som tror på Honom. Helvetet, det är att ha ingen tro.

— Och ingen kärlek.

— De tu äro ett.

Axel gick till skrifbordet, utdrog dess andra låda och framtog en bundt papper.

— Här är Sjöqvists protokoller. Men det blir bara omkring en femtio ark. Med det betalar man ingen hyra.

— Du skall få se att det lyckas hos Salling, om du går dit.

— Nå, jag skall då stålsätta mig och gå. Hvad är klockan?

Axel grep af gammal vana åt västfickan, men der fanns ingen klocka. Den låg på pantlåneinrättningen. Han blickade på det lilla vägguret, som knäppte bredvid kakelugnen.

— Den går på elfva redan. Det måste få vara till eftermiddagen.

Han afdrog sin bonjour, lade den öfver en stol-karm och försvann bakom skärmen.

— Och här ligger Juno och sofver med Durran i den ömmaste omfamning! hördes han utbrista.

— Hon var vaken så tidigt, att hon blef sömning igen.

— Jag trodde att hon var hos Nymans, när jag inte såg till henne

Nu hördes en jollrande barnröst.

— Seså, nu väckte jag henne. — Tutta nu bara, lilla Juno! Pappa var dum, som störde Juno. Förlåt, lilla älsklingen!

— Inte behöfver hon sofva mera nu. Mamma skall komma och tvätta och kläda på Juno.

Ett litet barns glädtiga skratt, detta skratt, som kan förliknas endast vid den unga fogelns qvitter i den klara sommarmorgonen, klingade bakom skärmen. Medan modern reste sig upp och lade i ordning sina måleritillbehör, kom Axel fram, med ett englalikt barn på armen. Den lilla, som var klädd i blotta linnet, sparkade ostyrigt med sina små hvita fötter och räckte armarne mot modern, som tog henne och började under ömt småprat syssla med hennes toilett.

Axel hade emellertid ånyo försvunnit bakom skärmen och visade sig snart i en sliten blå flannelsrock,

utan löskrage och manschetter. Han uppdrog en byrålåda och nedlade bonjouren deri, sägande:

— Jag måste lägga undan den här, annars tar Sahlström den för „hyyran.“

Lilli skrattade.

— Är du inte hungrig? Ät en smörgås, sade hon då Axel närmade sig skrifbordet.

— Ja, kanske.

Han öppnade ett litet skåp nära kakelugnen. Derinne syntes en half limpa i en brödkorg, litet smör på en glasassiätt, en ostkant på en annan och kall potatis i en liten karott. Axel bredde en smörgås, förtärde den med begärlighet, torkade fingrarna på näsduken, tog från paletåfickan en cigarr och tände den.

— Är du inte sjelf hungrig, Lilli?

— Nej. Jag åt en smörgås innan jag satte mig att arbeta.

— Och inte har jag en cigarett heller att bjuda dig på!

— När har du någonsin i verlden sett mig röka cigarett på förmiddagen? frågade Lilli skrattande.

— Har jag inte det? Men det är i alla fall trefligt att se dig göra det någongång. Tobakshatande fruntimmer är en bland mina värsta fador. Jag skulle bestämdt aldrig ha friat till dig, om jag inte engång sett dig röka med flickorna Valenski, — „på skoj“, förstås, såsom fruntimren alltid röka.

— Det var bestämdt det enda frieri i verlden, som haft sådan orsak.

Så skämtade dessa båda unga menskor midtunder bekymmer ock trångmål, beviset på ett lugnt samvete ock ett friskt sinne.

Nu var lilla Juno i ordning. Klädd i en liten röd ylleklädning, broderad med blått, och gula österbottniska pjeksor, kom hon springande till fadern, som upplyfte henne i sina armar.

— Är Juno pappas lilla vintersaga eller mammas midsommarnattsdröm? jollrade han. Eller hvad är Juno?

— Den lilla tiggarflickan, svarade barnet och såg med sina stora ögon in i faderns.

Han ryckte till och bleknade.

— Hvad vill det säga? Hvarför säger hon så? Hvem har lärt henne det? frågade han häftigt, med mörknad blick.

— De bruka sjunga „Den lilla tiggarflickan“ hos Nymans och hon har hört det.

— Fy! Det ryste riktigt i mig när hon svarade så. Det måtte väl icke vara en framtidsprofetia.

— Var nu inte barnslig, Axel! Sådant der tal passar inte alls till din mun, vet du! Är det att blicka modigt mot framtiden?

— Du har rätt! „Än kommer dag, än är ej allt förbi“, gnolade Axel.

— Pappa sjunga! sade Juno och drog honom i skägget.

— Hvad skall pappa sjunga för Juno? Skall det vara

Den lille Ole med paraplyen
Han kjenner alle små börn i byen.
Hver lille pige, hver lille dreng
Han lägger så sött i sin lille säng.

Axel sjöng med klingande baryton hela visan, medan han med barnet på armen promenerade af och an.

— Den visan skall Juno sjunga och inte „lilla tiggarflickan“. Pappa tycker inte om den.

Det knackade på dörren och en halfvuxen flicka, med en tjock sjal på armen, steg in, neg och, frågade om Juno finge komma och leka med lille gossen.

— Gerna, men Juno har inte ätit sin frukost ännu.

— Frun sade att hon får kaffe och doppa, om hon kommer nu.

Juno sjelf syntes högst lifvad för saken. Hon var redan nere på golvet, skrattade och drog i sjalen, som flickan bar på armen, bemäktigade sig den slutligen, svepte in sig deri som ett litet bylte, skrattade och snurrade omkring.

Flickan lyfte upp henne på armen. Det lilla, förtjusande, muntra ansigtet tittade fram ur sjalens veck. Föräldrarne nickade ock kastade slängkyssar åt barnet

och Axel ropade åt flickan, i det hon försvann genom dörren:

— Sjung inte „tiggarflickan“ för henne. Jag tål den inte. Vår lilla husgud! fortfor han, blickande efter barnet. Jag tycker alltid att vårt lem är beröfvadt sitt skydd, då denna lilla, hjälplösa varelse är borta derifrån, att fiendtliga makter då kunna intränga och husera här. Känner du inte detsamma?

— Kanske, fastän jag inte kommit att tänka derpå. I sådant fall borde Sahlström nu infinna sig.

Steg hördes i trappan.

— Der ha vi honom!

— Morgens!

Utan föregående knackning öppnades dörren långsamt och in steg en mansperson, klädd i en tydligen i och för besöket påtagen snygg mörk kavaj, med en blå bandstump i knappålet, och ett par med lappar på knäna försedda bruna benkläder. Det var en liten, medelålders karl med ett kort, blekt ansigte, brunrött, stubbadt helskägg och stora, ljusblå, stinnt blickande, själösa ögon. Han aftog långsamt en mjuk, svart filthatt, medan han lika säfligt stängde dörren.

— Goddag! helsade med en saktmodig bugning den nykomne, som var husvärden, snickaremästaren Sahlström.

Den unga frun, som emellertid återtagit sin plats framför staffliet, besvarade, utan att resa sig upp, helseningen med en höflig böjning på hufvudet och Axel trädde den besökande till mötes, räckande honom handen.

— Goddag, herr Sahlström! Hur står det till? Var så god och sitt ner.

— Tackar så mycket! Jag har just inte tid att dröja.

Med dessa ord klef herr Sahlström fram och slog sig ner i soffan.

Axel stälde sig med ryggen mot skrifbordet och fäste med ett iakttagande uttryck blicken på gästen.

— Vi ha i dag den första, började herr Sahlström. Hur står det nu till med affärerna? Det är två månader

nu, det vill säga femtio mark. Herr Barkman kan väl betala i dag, såsom det var lofvadt?

— Jag skulle i dag ha att lyfta etthundra mark för ett arbete, som jag utfört åt en kapten Berger, men han har rest till Åbo och kommer ej hem förrän den femtonde. Det var ett missöde, som jag ej påräknat.

Sahlströms ansigte mulnade, så mycket detta var möjligt för en så uttryckslös fysionomi.

— Alltid har herr Barkman sådana der missöden. Man skall inte ha missöden, inte. Jag tycker inte om det.

— Det låter som om herr Sahlström betviflade mina ord.

Axel uppdrog bordslådan.

— Här ligger arbetet. Var så god och se sjelf.

Sahlström gjorde en saktmodig, afvärjande åtbörd.

— Jag vill ingenting se. Jag vill bara att man skall vara punktlig och hålla hvad man lofvar. När jag gaf anstånd med förra månaden, lofvade herr Barkman med säkerhet att i dag betala allt på engång. Och nu är det likadant igen.

Detta yttrades med ett bestraffande uttryck.

— Men herr Sahlström hör ju hvad jag säger, att karlen är bortrest, hade rest i går. Inte rår jag väl för det och inte visste jag ens att han tänkte fara någonstädes vid den här tiden.

— Det hade gått an att göra arbetet färdigt förr, så hade den saken varit hjälpt.

— Jag har fullbordat det tidigare än han bestämde, just emedan jag påräknade betalningen i och för hyran och andra påträngande utgifter. Nog är herr Sahlström så förnuftig, att ni inser det felet icke är mitt och att jag icke med vett och vilja brister i ordhållighet.

— Jag vet bara att en ordentlig karl står vid sitt ord. Det angår inte mig alls hur det förhåller sig med herr Barkmans arbeten eller hvarifrån herrn får pengar. Det är alldeles herrns egen sak. Min sak är bara att jag får det som mig tillkommer, som är bestämdt och lofvadt.

— Men, bästa herr Sahlström! tog Lilli till ordet. Nög måste vi menskor också vara billiga mot hvarandra. En oförutsedd omständighet kan ju, såsom just i detta fall, göra att vi med bästa vilja i verlden och fastän vi redligen bjudit till, icke kunna på dagen uppfylla hvad vi lofvat.

— Då skall man inte heller lofva.

— Min man kunde göra det, emedan kapten Berger då redan öfverenskommit med honom om arbetet, ehuru han sedan fick vänta på konseptet. Och han har arbetat natt och dag för att få det färdigt till denna tid, hufudsakligast för hyrans skull. Nu är det färdigt, men kapten Berger bortrest. Finner inte herr Sahlström då att min man har ingen skuld i saken?

Lilli hade talat med den fint bildade kvinnans lugnt och öfverlägset föreställande ton, fri från all bedjande ödmjukhet.

— Min snälla, lilla fru! Jag säger ju just att jag inte alls befattar mig med herr Barkmans affärer och liqvider. Jag håller mig bara till hvad han lofvat och hvad som är min rättighet och hans skyldighet.

— Men, bästa herr Sahlström! Som medmenskor måste vi ju vara en smula resonabla mot hvarandra. Och isynnerhet borde herr Sahlström, som en kristligt sinnad person, veta att detta är en helig pligt. I bibeln talas det ju om den obarmbertige mannen, som fick hela sin stora skuld efterskänkt och sedan gick och kastade i fängelse sin gäldenär, som var honom skyldig en ringa summa.

— Ja, ser frun, det är en helt annan sak och som inte passar här. Det passar inte. Det är så att hvar och en måste ha sitt.

— Har herr Sahlström då alltid kunnat uppfylla sina skyldigheter så punktligt?

Lilli hade allt skäl att framställa denna fråga till den stränge husvärden, som ännu för ganska kort tid sedan varit en stor slarf.

Han svarade icke genast, för ögonblicket träffad af repliken, men oförskämdheten finner sig alltid, om ock logiken ibland får sitta emellan.

— Man måste göra det, sade han. Det hjälper inte. Jag gör det sjelf och fordrar att andra göra det mot mig. Och det är alldeles rätt. Det skall så vara. Jag kan inte komma till mina arbetare och säga: ni måste vänta. Jag kan inte betala er. Jag har inte fått upp pengar af den och den. Tror frun att det går an? Nej, ingalunda! De måste ha sitt, som de ha arbetat tungt för. Och jag måste ha mitt. Men man skall vara ordentlig, ser frun! Det är just saken, det! Hvad är det att man för en gång skyndar och bråkar med ett arbete, såsom frun säger att herrn här har gjort, och nog tror jag det också, men hvad är det med det, när det inte är ordning i det stora hela, i hela lifvet?

— Hvad menar ni med det? frågade Axel så kort och skarpt, att det ljöd som ett hammarslag.

— Nog förstår herr Barkman hvad jag menar.

Husvärden talade saktmodigt och spände sina intetsägande ögon i Axel. Han yttrade sig ungefär med samma ton, som man använder mot ett barn, det man tillrättavisar.

— Jag är en enkel, rättfram man, fortfor han, och talar rent ut hvad jag tänker, såsom en kristen bör göra. Och derfor säger jag att det är hela olyckan, att herr Barkman inte kan låta bli att nyttja starkt. Det är aldrig någon ordning med den, som nyttjar starkt, utan det blir allt värre och värre och bara elände till slut, det allra värsta elände till kropp och själ. Se, jag nyttjar inte starkt, jag, och derfor har jag ordning i mina bestyr och kan uppfylla mina skyldigheter och har välsignelse med allt hvad jag företar mig.

— Herr Sahlström var emellertid en ganska tap-
per rumlare ännu då vi flyttade hit i gården, invände Axel lugnt.

— Sådant vet jag ingenting om. Det är allt borta för den nya menskan.

— Herr Sahlström är således nu en ny menska?

— Jaa, det är jag visst! alldeles så ny, att jag inte vet någonting utaf den gamla menskan alls mera. Och det kan en och hvar bli, bara man vill. Det borde herr Barkman också försöka att bli. Nog är det ju

fasligt alldeles, att vara unga karlen och ha hustru och barn och lemna sig så der, när man har sådana kunskaper och skicklighet som herr Barkman och skulle kunna komma i ett riktigt välsignadt tillstånd, om herr Barkman bara kunde kasta bort det der onda. Se nu sjelf hur det har gått bara i verldsliga ting också. Herr Barkman hade sin goda tjenst och kunde inte hålla den. Ja!

— Men det der är ju saker, som inte alls röra herr Sahlström.

— Nej, det rör mig inte, jag vet det. Men det är så, att när menskan engång fått en bättre upplysning, så känner man sig också kallad att förmana sina bröder, när man ser dem draga fram på den breda vägen, som leder till det eviga förderfvat. Och när engång dryckenskapsdjefvulen har menskan i sina klor, kan han föra henne till hvilka rysligheter som helst. Man läser ju i tidningarne alla dagar om hur de slå och knifva hvarandra i fyllan och dö midt i sin oredighet och synd. Hvart kommer själen då?

— Det kan jag inte svara på. Jag vet inte hvart folks själar ta vägen efter deras död.

— Jaså, vet inte herr Barkman hvart själarne komma efter döden, de ogudaktigas och de troendes? Det säger oss ju vår kristna lära. Tror inte herrn på den? Jo, jo, det brukar så vara. Det följs allt åt, det ena med det andra. Inte har drinkaren någon tro.

— Tillåt mig säga, herr Sahlström! tog den unga frun med värdighet till ordet, att ni behagar yttra er till min man på ett högst otillbörligt sätt. Edra utlåtanden äro icke alls på sin plats till en person sådan som han och just det att han lugnt kan åhöra er bevisar huru högt han står öfver alla dylika moralpredikningar.

— Ursäkta mig, frun! men jag säger bara rena sanningen, såsom det är. Det är mycket vackert af frun att försvara sin man och det är alltid rätt af en hustru att göra det. Och nog tror jag också att herr Barkman i grunden är en bra karl, — annars skulle jag inte tala till honom såsom jag gör, — och skulle kunna bli mycket bra också, alldeles utmärkt bra, om han bara

ville vända sig åt det rätta hållet. Nog vet frun sjelf att allt inte är som det borde vara och nog vet jag att frun har stora sorger och bekymmer. Att mista sin goda tjenst så der också, för sådan orsak. Nog vet jag allt. Jag vet alldeles hur det var.

— Nå, hur var det då? frågade Axel.

— Nog vet ju herr Barkman det, utan att jag säger det. När hufvudet inte är redigt, så vet man inte hvad man gör och talar och hur man bär sig åt. Och så går det sedan som det gick.

— Det var en förbannad lögn! dundrade Axel till, i det han skarpt slog fingerknogarne mot skrifbordet, framför hvilket han fortfarande stod. Jag skall säga er att jag aldrig i tiden gått full för att sköta min tjenst eller andra göromål. Men en hederlig menska har rättighet att försvara sig och också att bli arg, när man förolämpas och beskylles för en fäaktighet. Och jag skall upplysa er om att hade jag varit ordinarie tjensteman i stället för extra, så hade jag i denna stund innehaft min plats. Så förhåller det sig.

— Det tror jag inte! genmälte Sahlström med det mest retande, oförskämda lugn.

— Jaså! Med hvilken rättighet betviflar ni en ärlig menskas ord!

— Jo, det är så, ser herr Barkman, att sådana personer, som ha fallenhet för det der felet, — man kan inte riktigt lita på deras tal och inte i annat heller. Det vill så vara. Den, som engång har det felet, har också alla andra fel, såsom det står i ordet, att drinkare och frässare och mandråpare skola icke ärfva himmelriket. Den som är drinkare är också allt det andra.

— Nog nu! Hvarken ni eller någon annan har något att skaffa med mina enskilda angelägenheter. Jag är er hyresgäst, ingenting vidare. Kom ihog det!

— Jaha! Och en hyresgäst, som inte betalar hyran heller, men ändå har stora ord i munnen och för bud.

— Nå, så sök ut er hyra då, men var god och lemna mig förresten i fred.

Axel vände Sahlström ryggen och började syssla med sina papper.

— Nog hörs det alltid hvars andas barn man är, utlät sig den sednare, till hälften vänd till Lilli.

— Min man har fullkomligt rätt, genmälte den unga frun med samma ton som förut, kanhända nu med en anstrykning af högdragenhet. Det der uppträdandet kan herr Sahlström använda mot personer, som det passar för, men här går det inte an.

— Ja, men ser frun, det är inte alls rätt att säga så, för att hvar och en, som har fått en högre upplysning, måste också tala till sina medbröder och . . .

— Eftersom det är er mening, så skall jag säga er några ord, inföll Axel, i det han vände sig om. Ni borde blygas en smula! En karl, som ni, som på åratal knappt sett en nykter sol, som betett er så att er familj varit i lifsfara för er skull, sprungit efter er hustru med yxan i handen, kring gator och gårdar ropat ut henne med de skändligaste namn, piskat henne brun och blå och slagit tänderna ur munnen på henne, så att hon fått lof att ta sin tillflykt till grannarne för att skydda sitt lif, — der på soffan har hon legat åtminstone tre nätter, — i fyllan och villan hållit på att tända eld på hus och hem och lefvat som en galning, — en sådan borde ha så mycken försynthet i sig, att han inte kommer med skenheliga miner och öfverfaller fredligt, anständigt folk med påflugna predikningar om omvändelse och nykterhet. Er blåa bandstump i knapphållet betyder ingenting. Den är bara ett tecken på ert skryt och narraktighet. Det vore bättre att spätta bort den och bete er som en ordentlig menska, eftersom ni nuförtiden gör anspråk på att vara det.

Herr Sahlström hade rest sig upp och stod midt i rummet. Ilskan kokade inom den rättfärdige mannen, men han lade band på sig och visade sig till det yttre lugn.

— Jag tackar så mycket för herr Barkmans artiga tal och jag ursäktar det också. Ner menskan inte vet hvad den säger, bör men alltid ursäkta den, sade han.

— Vet jag inte hvad jag säger? Är det kanske inte sannt? Skäms ni inte!

— Det hör inte hit alls hvad jag varit och hurudan jag varit. Det har ingen att göra med. Det är min egen sak, skall jag säga herrn. Och det minns jag inte mera och vet inte utaf det. Den gamla Adam i mig är död och begrafven och jag är uppstånden ett nytt kreatur. Men det talet förstår inte den naturliga menskan.

— Deri har ni rätt. Emellertid fagnar det mig på det högsta, åtminstone för er stackars hustrus skull, att ni blifvit ett nytt kreatur. Det gamla var ett riktigt vildsvin.

Vreden var så stark inom det nya kreaturet, att en hvass glimt visade sig i de uttryckslösa ögonen.

— Jag ursäktar allt hvad herr Barkman säger, förklarade Sahlström saktmodigt och med eftertryck, Man kan inte räkna på hvad sådana menskor tala, som äro så att de inte riktigt veta till sig. Men en sak vill jag ändå säga. Det är bara en varning. Nog skymfar herrn mig för det jag var, sålänge jag var i köttet, men hvar och en, som inte vänder om från djefvulens våld, kan bli just likadan och ännu värre. Det tycks vara på god väg för herrn, tror jag. Så dålig som jag varit, har jag ändå aldrig legat i polisbutkan och i mörk cell till, såsom herrn härom sistens och kanske många andra gånger med, en sådan fin och lärd karl, kantänka! Ja, nog vet jag hur det är, fortfor han, vänd till Lilli, och jag beklagar frun. Jag tycker af hela mitt hjerta synd om frun.

— Det är fullkomligt onödigt. Jag är så lycklig en menska kan önska sig.

— Det skall frun inte säga. Frun är ingalunda lycklig, utan olycklig på många sätt och lefver i en stor frestelse. Det är sannt hvad jag säger. Och jag och min hustru också ha stor ömkan med frun. Och det är bara för fruns skull som jag låtit er bo qvar. När jag sjelf slutade opp med att nyttja starkt, beslöt jag med detsamma att inte ha i min gård någon menska, som smakade en droppe ens, men för fruns skull lät jag er bo qvar, sålänge herrn håller sig stilla och inte ställer till något spektakel. Men om sådant skulle hända

eller herrn laga sig så igen, att det bär till butkan engång till, då kan jag inte längre, utan då måste det bli flyttning utaf, genast, kom ihåg det!

— Åh, för all det! Jag byter med nöje om husvärd så snart som möjligt.

— Gerna för mig! Jag har ingenting emot det, när det är så der oordentligt med hyran också. Men ni får inte flytta förrän allt är uppgjort, eller, det vill säga, nog får ni flytta, men inte föra bort edra saker.

— Herr Sahlström beräknar således allt hvad detta rum innehåller icke vara värdt mer än femtio mark? frågade Lilli leende.

— Nog kan det ju vara värdt, inte säger jag det, men hvad får man när man säljer gamla saker? Ingenting. Och det är efter det man måste beräkna.

Lilli och Axel skrattade.

— Ja, ja, nog är det så. Inte är det någonting att skratta åt. Herrskapet kan ju sjelfva sälja något, eftersom ni tycker att det har så stort värde, och godtgöra mig. Nog är det ju underligt att sitta med så här mycket saker, — fullt bo, — och vara skyldig för hyran. Inte är det rätt.

— Herr Sahlström tar den der taflan, sade Lilli, pekande på en af oljemålningarne. Priset för den är hundra mark, men vi qvitta det jemnt.

— Hvad skulle jag göra med den?

— Sälja den, om ni inte vill pryda ert eget hem med den.

Husvärdens läppar drogo sig till ett föraktfullt leende.

— Hvad skulle jag få för den, om jag skulle sälja den? Ingenting.

— Jag sade ju att priset är hundra mark.

— Jag skall säga frun att jag har inte kommit hit för att låta spektakla med mig. Det passar inte, inte alls, skall jag säga. Jag har kommit för att få det som mig tillkommer. Och om frun tänker narra och bedra mig, så går det inte med mig. Nog förstår jag hvad man kan få för sådana der taflor. Här bodde för par år sedan hos mig en målaregesäll, som var utan

arbete. Han var en stor fyllhund också, så att ingen ville ha honom. Och så började han måla sådana der taflor och sälja, för att få suppenkar åt sig. Och han fick fem mark för stycket och så der, och det var större taflor än den der. Så nog vet jag hvad man får för sådana alltid.

— Men jag är inte målaregesäll, jag, sade Lilli skrattande.

— Ja, ja, men samma är ju det. Nog kunde han måla lika bra som frun.

— Åh, verkligen! Men om vi hade en stor väning hyrd af herr Sahlström och vore skyldiga hela årshyran för den, skulle ni säkert värdera mina taflor högre.

Sahlström såg litet förvirrad ut vid denna replik. Slutligen sade han:

— Jag vet inte. Men hiskeligt glad var han alltid när någon hade köpt en tafla af honom. Då söp han igen natt och dag sålänge pengarna räckte.

— Och herr Sahlström och han varo visst de tiderna mycket goda vänner, inföll Axel.

Anmärkningen, som alldeles slog hufvudet på spiken, lemnades utan afseende.

— Ja, hur går det nu med våra affärer? Kan jag få pengar i dag? Eller också måste det bli annat utaf.

— Jag tror att vi kunna ställa om saken till herr Sahlström belåtenhet, förklarade Lilli med en förbindlighet, som husvärden tog för ödmjuk undfallenhet.

— Nå, när frun säger det, så vill jag tro på det. Har icke frun bättre släktingar, som frun kunde vända sig till? Jag har hör det.

— Det kan vara nog nu med underhandlingar, utbrast Axel otåligt. Herr Sahlström får sin hyra och dermed är det ingenting vidare.

— Bäst skulle det vara att sluta opp alldeles med det der andra och bli ordentlig, skall jag säga herr Barkman. Då blir alltsammans annorlunda. Det är ingenting med menskan sålänge man har det felet. Herr Barkman skulle nu riktigt besluta sig och gå in

i en nykterhetsförening. Vår förening har temöte just i qväll. Jag går dit. Herr Barkman kommer nu med bara ock låter skrifva in sig och frun med. Om herrskapet gör det, så komma vi nog sedan öfverens om annat också, för se, jag vet då att det blir ordning i allting och att herrn betalar sin hyra såsnart han kan. Hur skulle jag vara obillig mot sådana, som gå den goda vägen liksom jag sjelf! Och så dricka vi bara te och mjölk. Det är det bästa för kropp och själ. Det kan jag intyga. Se'n jag började dricka te, är jag som en annan menska. Svagdricka är inte bra. Det rusar.

— Det tror jag inte, sade Lilli.

— Jo, det gör det. Det är alldeles säkert. Jag har sjelf proberat det. Jag har på försök druckit åtta buteljer iskällardricka, som de kalla det, efter hvarandra, och jag försäkrar att jag blef litet underlig i mitt hufvud. Sedan dess smakar jag det aldrig och det får inte finnas i mitt hus. Och inte tobak heller. Tobaken är också en af djefvulens frestelser. Den är första roten till allt ondt ock alla laster.

— I sådant fall var det underligt att inte Eva i paradiset frestade Adam med en tobakspipa, istället för ett äpple, anmärkte Axel torrt.

— Så der talar den förhärdade menskan. Nog ser jag att herr Barkman är i den onde andens våld. För sådana olyckliga menskor måste man bedja. Man kan ingenting annat. Och det skall jag också göra. Jag skall af hela min själ bedja att det händer er en så stor olycka, en riktigt stor skam och skada, genom ert syndiga lefverne, att ni får ögonen öppna och ser på hvad för en väg ni vandrar och skyndar att vända om.

— Tillåt mig fråga om herr Sahlström inte är predikant i den der föreningen?

— Nej, det är jag inte. Jag har inte sådana talegåfvar. Men der finns i föreningen stora talare, som det är riktigt herrligt att höra. Den bästa af den alla är maskinisten Björk, patron Brandséns svåger.

Herr Sahlström uttalade de sista orden i vördnadfull ton.

— Det kan man kalla att predika „om rep i hängd mans hus,“ skrattade Axel.

— Inte får man säga så.

— Hvarför inte?

— Inte går det an att tala så om sådana personer. Det passar inte, säger jag. Ett sådant högt och stort herrskap, som det är, och så goda menskor, sådana utmärkta menskor, som göra så mycket godt åt de fattiga. Dit skulle fru Barkman. . . . .

— De bränna ju bränvin, för tusan! afbröt Axel.

— Ja, men de supa det inte, genmälde Sahlström i en tillrättavisande ton, som var rentaf förkrossande. Och det är inte deras synd om folk super. Det står i ordet bara, att det är en stor synd att vara drinkare, men det står ingenstädes att man inte får bränna bränvin och därför ha de ingen synd, som göra det. Inte har jag någon synd, ser herrn om, jag „till par exempel“ säljer bränvin eller andra sådana varor, bara jag inte smakar det sjelf. Min svägerska „till par exempel“, hon står på en bränvinsbutik och hon är en gudfruktig menska, en riktigt troende. Inte är det heller mot bränvinsbrännarene Björken predikar, utan bara mot suparene och dryckenskapslasten.

— Nej, nej! Nog tusan tror jag det!

— Så svär herr Barkman också, så att det riktigt skär i själen att höra det på en, som lagt bort allt sådant. Det har inte gått den minsta svordom öfver mina läppar på ett halft års tid. Allt sådant for bort från mig med den gamla menskan.

— Bara ett blef kvar.

— Och hvad skulle det då vara?

— Sjelfva fan.

— Ja, se jag ursäktar nu för fruns skull hvad han talar, sade Sahlström, vänd till Lilli. Der är inte att räkna på när menskan saknar sitt rätta förstånd. Jag vill bara säga att om inte hyran, femtio mark, är betald i dag eller sist i morgon klockan tolf, måste jag ta andra mått och steg och så är det bäst att ni söker er annat rum till nyåret. Adjö!

Sahlström satte hatten på hufvudet inne i rummet och aflägsnade sig långsamt, som han kommit, men dörren stängde han med ett talande eftertryck, som sade: jag är herre i min gård.

II.

— Ändtligen blef man af med den odrägliga varelsen! utbrast Axel.

— Hur kunde du vara så lugn?

— Jag studerade honom, Han är en typ för ett slags folk, som nuförtiden finns i mängd och som tillsvärfvas af sektväsendet och nykterhetsväsendet, lika lätt som trådrullar på fabriken. Men när han blef skamlös, kan jag inte neka till att det började smått koka inom mig ett par gånger.

— Jag tyckte att han var ytterst skamlös hela tiden.

— Han var ett personifieradt uttryck af den allmenna opinionen om mig, ingenting annat.

— Du öfverdrifver, Axel!

— Åhnej, ehuru alla inte komma fram med sin mening lika oförsynt.

— Det är sorgligt att en så nyttig och storartad rörelse som nykterhetssträfvandet skall frambringa sådana resultat som den der mannen.

— Alla stora samhällsrörelser framalstra vissa större eller mindre vidunder. De uppstå vid alla brytningsperioder. Hvilka karrikatyrer har icke till exempel sedlighetsrörelsen frambragt: gamla jungfrur, som ge sig till att föreskrifva lagar för de naturliga mänskliga känslorna och fördöma kärleken som något osedligt, ända in i äktenskapet; unga flickor, som qvittra om „fallna kvinnor,“ så som om det vore fråga om deras dockor; och gamla, utlevade skälmar, som spela dygdemönster och sitta i federationerna. På samma sätt frambringar nykterhetsrörelsen sådana företeelser som gamla ursin-

niga rumlare, förvandlade till oförskämda helgon, som fördöma svagdricka och tobak, flyga med omvändelsepredikningar på hyggligt folk, och prisa bränvinspatronerna upp i skyarne.

— Du borde skriva om det, vet du, Axel!

— Gjorde jag det inte för en tid sedan i en artikel, som ingen tidning tog in?

— Den var kanhända litet för skarp.

— Ja, det var just saken, det. Och hvem skulle ta in artiklar, allraminst i den frågan, af en charlatan, som inte lefver såsom han lär, utan om dagen skrifer nykterhetsartiklar och om natten ligger i polisbutkan, såsom magister Akkanen med så älskvärd uppriktighet förklarade för mig?

— Hör du, älskade Axel! hur hade Sahlström fått veta det der? Fy, hvad det var obehagligt när han slungade fram det! Och hvad var det han talade om mörk cell? Det är väl inte sannt?

— Jo, nog är det så, fastän jag icke ville plåga dig med att berätta alla detaljer.

— Det måste du göra, Axel! Jag vill veta allt. Vi fördölja ju aldrig uågot för hvarandra. Omtala nu alltsammans.

Axel satte sig i gungstolen.

— Början vet du. Det var ju Nordstedts namnsdag och jag kan inte säga att der dracks öfverdådigt. I alla fall kände jag mig fullkomligt redig, då vi gingo derifrån och jag vid Kaserntorget skiljdes från de andra. Jag skulle ha tagit isvoschik, men ingen fanns. Jag kom till Högbergsgatan och der förlorade jag plötsligt medvetandet. När jag vaknar, tror jag att jag ligger hemma i sängen, famlar efter dig och säger „Lilli!“ men kommer med handen mot en vägg, som genast gjorde intryck af stenhus. Jag sätter mig upp och befinner mig i ett halfmörkt rum. Jag urskiljer ett fönster med jerngaller, nakna väggar med bänkar rundt omkring, på bänken midtemot mig en äldre, tarfligt klädd karl, med en rock eller hvad det var, hoplagd under hufvudet, och på en annan bänk en yngre, ganska väl klädd karl, båda sofvande. Jag steg upp, var full-

klädd, i öfverrock, stel och sönderbråkad i alla leder. Då gick det upp för mig ett afskyvärdt ljus. Jag var i polisbutkan! Du kan tänka dig min förtviflan. Jag tänkte genast på dig, att du med oro och ångest väntade mig hem, jag, som aldrig varit borta någon natt och lofvat att sist klockan tolf komma hem från Nordstedts. Min belägenhet var faslig.

— Stackars min vän! Jag kan förstå hur du kände det.

— Jag tror knappt att någon kan föreställa sig det, som inte varit i samma belägenhet. Betänk: instängd bakom lås och bom och galler midt i natten och med den rysligaste oro för den hemmavarande, väntande.

— Du har rätt. Den väntande har ändå sin frihet, kan gå hvart den vill och söka den saknade eller meddela sig med andra menskor i sin nöd.

— Ja. Att vara beröfvad friheten är det förfärligaste. Det ensamt borde utgöra tillräckligt straff för den svåraste förbrytelse.

— Det är ju också en af de principer, på hvilka den moderna lagstiftningen grundar sig. Men hur var det sedan?

— Jag visste inte hvad jag skulle ta mig till, men det kände jag att ut måste jag. Jag grep efter min klocka, för att se hur långt det var lidet på natten. Den var borta, portmonnän likaså. Som jag icke visste att de bruka ta ens värdesaker ifrån en, trodde jag att jag blifvit rånad och det gjorde mig ännu mera förtviflad. Till råga på allt, pinades jag af en brännande törst. Jag såg mig om efter något att dricka, hittade en bleckkanna, men tom. De der sofvande karlarne hade väl druckit upp vattnet. Jag blef utom mig och började bullra på dörren af alla krafter. Ingen hördes af på en lång stund. Slutligen kom en polis, låste upp dörren och röt: „hvad är det för ett helvetes väsen midt i natten? Tig och sof!“ Jag frågade hvad klockan var. „Tre. Gå och sof nu bara!“ Jag skrek att jag var törstig. „Der är vatten i kannan!“ skrek han tillbaka. „Nej, den är tom!“ ropade jag. Polisen mumlade

någonting, kom in, tog kannan och hemtade vatten. „Hör nu, min bästa konstapel!“ sade jag. „kan jag få komma ut härifrån? Min hustru väntar och är orolig. Hon kan bli sjuk utaf det.“ Utan ett ord till svar gick han ut och riglade dörren. Hvad skulle jag göra? Jag drack vatten och började promenera af och an. Härunder upptäckte jag att min hatt och käpp också saknades. Jag ansåg mig ha blifvit grundligt rånad på gatan och förundrade mig öfver att jag hade öfverrocken kvar. Förtviflad kastade jag mig ner på bänken och tillslöt ögonen. Men det var mig absolut omöjligt att hålla mig stilla. Den grymmaste oro kröp i hvarje nerv i min kropp. Och tanken på dig sedan! Jag blef utom mig och började ånyo bullra på dörren. Den äldre karlen vaknade, mumlade en svordom och bad att få sofva i fred. Efter ett, som det tycktes mig, oändligt dröjsmål öppnades äntligen dörren med buller och bång och två poliser stodo utanför. „Släpp ut mig!“ skrek jag. „Jag blir galen. Jag blir sjuk här. Jag måste ut!“ „Ut! jo visst också!“ hånade de. „I mörk cell med honom och att par duktiga käpprapp, så skall han väl hålla sig stilla.“ I detsamma greps jag med kraft under hvardera armen af de båda poliserna. „Låt bli mig, edra djeflar! Rör inte vid mig!“ röt jag och ville slita mig lös, men det var fåfängt. Jag drogs ut genom dörren och fram genom korridoren. „Ett sådant der svin borde sitta på tukthuset en tid. Det vare just det rätta åt den“, förklarade den ene af mina plågoandar. „Hvad är han för en?“ frågade den andre. „Den fan har regerat hela natten, så att huset skakat.“ „Han heter Barkman. Han har varid student och haft tjenst också, men den blef han af med för fylla och nu är han bara en sådan der knutskrifvare någonstans i Rödbergen.“ Jag skuffades in i ett rum, der ett par manliga gestalter yrvakna reste sig upp från bänkarna. Jag trodde att jag skulle få stanna här och att talet om mörk cell varit bara en hotelse. Jo, jag tackar! En dörr öppnades och jag vräktes in i ett trångt, kolmörkt hål och riglades in der.

Lilli som med en alltmer tilltagande rörelse af

smärtfull häpnad och förtrytelse lyssnat till den vidriga skildringen, hade rest sig upp och nalkats Axel. Hon lade smekande sin arm kring hans hals och tårarne runno utför hennes kinder.

— Stackars min älskling! Hvad var min nöd här hemma mot din? Och allt det der har du aldrig talat om, bara att du var der, vaknade tidigt på morgonen och var förtviflad öfver att inte genast få komma bort.

— Jag ville, som sagdt, icke såra dig. Och så hade jag ännu ett annat motiv. Jag insåg att du skulle känna dig djupt kränkt genom att jag blef behandlad på detta sätt.

— Hvarför skulle jag skonas derifrån? Är jag en fremmande person? Äro vi inte ett och böra vi inte dela allt, godt och ondt, lust och nöd?

— Visserligen, men det tjenade ju till ingenting att meddela dig alla dessa otäcka detaljer, invände Axel, tryckande Lillis hand mot sina läppar och ansigte.

— Jo, det tjenar till att det skall vara full uppriktighet mellan oss i allt. Ingendera får bära någonting på hjertat, som hålles hemligt för den andra. Inser du inte, Axel, att den innerligaste förtroligheten och gemensamheten då är rubbad?

— Men är det inte sann ömhet att skona en älskad varelse för ett obehag eller lidande, som det på intet vis är nödigt att tillfoga honom?

— Det kan vara i andra förhållanden, såsom mellan föräldrar och barn eller syskon, men mellan makar och innerligt förbundna vänner, som af fri vilja och innerlig sympati slutit sig till hvarandra, bör obegränsadt förtroende råda. Hvertill tjenar annars deras förbund, som de ingått till ömsesidig tröst och gemensamt bärande af bördorna?

— Säkerligen har du rätt, medgaf Axel rörd.

— Och ser du att det ville ha sig så, att jag ändå skulle få veta allt och på ett vida obehagligare sätt än om du sjelf berättat det. Jag var aldeles på vippen att säga Sahlström att historien om den mörka cellen var en gemen lögn. Det var bra att jag inte gjorde det. Nej, Axel! fortfor den unga frun efter ett ögonblicks

tystnad. Så får du aldrig göra mer, det må gälla hvad som helst. Du måste säga din Lilli allt. Jag döljer ju icke en tanke ens för dig. Lofvar du mig det?

— Ja, älskade! Och förlåt mig om jag gjort dig ledsen, men jag menade väl.

— Jag vet det, min Axel! — Hur var det sedan med ditt ohyggliga äfventyr?

— Nå, derinne i det mörka hålet trodde jag på fullt allvar att jag skulle bli galen. Jag minns inte ens riktigt hur det var till en början. Jag var liksom bedöfvad af all den skymf och brutalitet, jag så plötsligt blifvit utsatt för. Allt detta var något så fullkomligt nytt och fremmande för mig. Jag hade aldrig ens gjort mig en föreställning om dylikt. Och nu slutligen att finna sig inspärrad i en kolmörk skrubb för kanske flera timmar, blott för det man i den högsta kropps — och själsångest bett att bli befriad ur ett otillbörligt fängelse, ty det är en himmelskriande otillbörlighet att hålla en fullt redig menska fängslad bakom lås och galler, blott för att han varit drucken, det är det så länge tillverkning och försäljning af rusdycker är en laglig näring, hvaraf staten drar vinst. Att göra dryckenskapen till en inkomstkälla för samhället och tillika till ett brott är en fasansfull absurditet. Det är att dra nytta af brottet, hvilket redan hos den enskilda individen stämplas som någonting förfärligt och strängt bestraffas, vanligen strängare än sjelfva brottet. Men i detta fall får såväl den enskilde, den, som gör affärer i rusdrycker, som samhället i sin helhet, ostrafadt, utan att ens drabbas af moralisk dom, göra sig skyldiga härtill. Den såkallade brottslingen, drinkaren, får här ensam uppbära både den moraliska och borgerliga lagens dom och näpst. Han är syndabocken.

— Det heter att rusdrycker må begagnas med måtta, genmälte Lilli med ironiskt eftertryck.

— Alldeles! Men hvarför då tillåta att de förefinnas i omåttlig kvantitet i landet? Är det månnetro meningen att öfverskottet skall slås ut på marken?

— Förmodligen! Från de „viktiga affärsintressenas“ synpunkt.

— Jag tror det också, — Men för att återvända till min mörka butka, så torde jag ha gjort något fåfängt försök att spränga dörren, när jag hörde en vänlig, belevnad röst utanför säga: „herrn skall inte bullra. Ju tystare ni är, desto fortare slipper ni ut derifrån.“ „Men detta är ju oförsvarligt!“ sade jag och nämnde i några ord den ganska oskyldiga anledningen till mitt inspärrande och att jag endast önskat att få bege mig hem, då jag icke längre var i behof af ordningsmaktens vänliga omvårdnad. „Men när man engång råkat ut för den olyckan att bli upphemad hit, finns det ingen möjlighet att bli utsläppt före den bestämda tiden,“ upplyste min granne. „Visste herrn inte det?“ Jag svarade att jag icke hade den ringaste erfarenhet på det området, utan trodde att man skulle få gå sin väg, såsnart man kunde reda sig sjelf, då man inte begått något värre än förlorat sansen på gatan. „Så liberalt går det inte till,“ sade min granne. „Om herrn tycker att det är någon förströelse och att tiden på det sättet går fortare, kunna vi ju språka litet,“ menade han. Det vänliga tilltalet hade lugnat mig betydligt. Jag kände mig ej längre så öfvergifven och genomolycklig och antog med glädje förslaget att fördrifva tiden med samtal. Vi började prata om hvarjehanda och kommo snart in på ganska djupsinniga ämnen. Jag fann att min tröstare i nöden, min barmhertige samaritan, kan jag säga, var en särdeles intelligent och upplyst person.

— Frågade du hans namn?

— Ja, men han svarade att han skulle presentera sig, ifall vi någon gång träffades under treffigare förhållanden.

— Kände han dig då?

— Jag tror inte det. Åtminstone nämnde han icke mitt namn. Då vi pratat en god stund, sade han skrattande: „herrn är då ingalunda yr i hufvudet. Om det gällde att vittna i saken, kunde jag intyga att de spärrat in en fullkomligt redig och sansad menska i mörk cell. Inte är det ju att undra på om ni var orolig för er hustrus skull och annars förtviflad i en sådan otäck belägenhet, en fin karl som ni.“ Jag hörde

min stallbror vexla några ord med sin kamrat, som icke deltagit i samtalet. Sedan hörde jag något buller derute och tal och så kom en polis och öppnade min dörr. Jag steg ut och solljuset slog mig i ögonen. Jag tackade min räddare med ett kraftigt handslag. Han var en ung, välklädd karl. Och så fick jag spatsera tillbaka till det första fängelset och riglades in der. I detsamma slog klockan fem. Jag betraktade mina sovande kamrater. Den ene var en medelålders karl, med ruskigt, elakt utseende, den andre, den välklädde, ganska ung, men tydligen försupen. Jag började åter promenera helt sakta för att ej störa de lyckliga, som kunde sofva. Luften i rummet var varm och qvaf. Jag ropade åt polisen i korridoren, att öppna antingen fönstret eller dörren, för att släppa in litet frisk luft. Han kom efter en stund och låste upp dörren, men stängde den med en ked, så att den stod öppen ungefär ett kvarter. Jag uppehöll mig vid denna springa, för att om möjligt inandas lidet friskare luft. Polisen stod vid fönstret i korridoren. „Tjente inte herr Barkman vid senaten?“ frågade han tvärt med ett försmädligt, nedlåtande leende. „Nej!“ svarade jag. „Åhjo, visst! och kom bort från tjensten, när herr Barkman slog näfven i bordet för chefen. Herrn var full då.“ „Skäms ni inte!“ sade jag. Dörren smälldes till midt för min näsa och riglades. Jag återtog min promenad och fortsatte den oafbrutet ända tills klockan slog sju, då jag satte mig att hvila några minuter. Nu var jag icke längre orolig för mina effekter. Jag hade af min obekante vän fått veta att de sannolikt tagits i förvar. Men det var för mig omöjligt att vara stilla. Den pinsamma, nervösa oron marterade mig obeskrifligt. Jag började må illa, skälfde i hela kroppen och kände ett starkt äckel. Det hade varit bättre att sitta kvar i den mörka skrubben och prata med den trefliga karlen utanför. Jag började vandra igen. Det var lättare, ehuru fötterna, som hela natten varit påklädda, kändes trötta och hettande. Nu vaknade den äldre karlen, satte sig upp, gäspade ref sig i hufvudet, stirrade på mig, steg upp, gick till dörren och bultade på. När

den öppnades, bad han att bli utsläppt på gården. Medan han var ute, åtföljd af dejouren, begagnade jag mig af tillfället att få inandas frisk luft, ty nu mådde jag öfvermåttan illa, gick ut och stälde mig i den öppna dörren åt gården. Medan jag stod der, kom en civilt klädd karl, med ett särdeles rått och obehagligt utseende, också en polis, — jag såg honom sedan i uniform, — grep mig vid axlarne, utan att säga ett ord, och vräkte mig så våldsamt in i rummet, att jag tumlade mot bänken och trodde att jag vrickat foten. Jag hade länge efteråt ondt i den. Min kamrat släpptes in, satte sig på bänken, betraktade mig med slöa, buttra blickar, gäspade och sade slutligen: „Hvad må klockan vara?“ Jag upplyste honom om att den gick på åtta. Han lade sig ned igen och tillslöt ögonen. Jag återtog, med så tysta steg som möjligt, min promenad. Jag hörde någon röras i korridoren, bultade och bad att få komma ut på gården. Dörren öppnades af en polis, som ledsagade mig ut och bevakade mig, som om jag varit en verklig fånge af farligaste slag. Jag tänkte uppehålla mig en stund derute, men polisen uppmanade mig i befallande ton att komma in. När jag träder in i korridoren, finner jag dörren till mitt fängelse på vid gavel och mina båda nattkamrater utanför ett öppet, förgallradt fönster, som vette åt korridoren och hörde till ett rum, der tvenne snyggt klädda qvinnor voro inspärade. Den ena qvinnan satt på bänken och kammade sitt hår, den andra vandrade upp och ned i rummet och såg ytterligt olycklig ut. Och de två skurkarne utanför roade sig med att genom det öppna fönstret öfverösa de stackars menskorna, som icke kunde undkomma, med de rysligaste otidigheter, beledsagade af åtbörder i samma stil. Och polisen gjorde ingenting för att stäfsja ofoget. Det var det skändligaste uppträde, så afskyvärdt, att man måste ha bevittnat det, för att kunna föreställa sig det. Och det egde rum inom de murar, der sjelfva ordningsmakten har sitt säte! Jag kunde förstå hvad de arma qvinnorna, som ingendera såg ut att tillhöra samhällets afskum, måste lida, instängda som de voro och genom det öppna fönstret hjälplöst ut-

satta för sina plågoandars ohyggliga beteende. Hon, som först vandrade af och an, försvann, troligen för att åtminstone undgå att vara sedd af de uslingarne, i en vrå af rummet, dit deras blickar icke nådde, då gallren hindrade dem att sticka in hufvudena genom fönstret. Den andra qvinnan yttrade några ord, bad dem skämmas och låta folk vara i fred, hvilket föranledde en om möjligt ännu värre skur af otidigheter. Jag kände mig på det högsta upprörd. Det kokade inom mig af vrede och vämjelse. Att be polisen inskrida antog jag vara fåfängt. Jag vände mig därför till de båda busarne och röt till dem: „Blygs ni inte, era uslingar! att stå och skymfa hjälplösa menskor, som inte gjort er något för när. Tig genast och gå bort från fönstret der!“ „Åhå! Hör på fan bara!“ utbrast den äldre karlen. „Är det tockna der snusnäsor, som befalla här? Usling kan ni vara sjelf! Skäms sjelf! Tig sjelf och laga er in i butkan.“ „Kantänka, fyllslinkorna!“ skrek den andre. „Det smakar nog godt åt dem. Är det utaf herrns bekanta kanske? Ursäkta för all del! I så fall var det förbannadt ledsamt att ni fick lof att sofva i skilda butkor.“ „Derför skrek han så fördjefladt i natt och bad att få slippa till hustrun sin och så slapp han i mörka butkan istället. Hi, hi, hi!“ skämtade den andre. „Håll munnen, edra kreatur!“ sade jag. Nu kom polisen. „Inte skall herr Barkman nu bullra och föra bud här,“ förmanade han. „Herren är vid fasligt dåligt humör i dag. Så snäste herrn mig också så jäkligt i morse, när jag skämtade litet med herrn för ro skull.“ Han föste emellertid in de båda busarne i rummet och höll upp dörren att jag skulle följa efter. „Låt mig stanna härute så länge,“ sade jag höfligt. „Det der sällskapet är alltför vidrigt för mig.“ „Seså, var så god nu bara!“ menade han och lät mig med en knuff förstå att något resonnerande här tjenade till intet. Derpå smälldes dörren till med kraft och jag var igen instängd med de båda odjuren. „För hvad är herrn här? Lite vift säkert?“ frågade den äldre. Jag skulle gerna ha lemnat honom utan svar, men som jag saknade lust att utsätta

mig för vidare gemenheter, svarade jag ett kort ja. „Jo, jo, så der går det ibland,“ menade han. „Nog kan det ju alltid hända en mansperson att han kommer i en sådan der liten ledsamhet, när det är den vanan att ta litet för mycket. Men när en qvinna super sig full, fy satan! sådana . . . .“ Här följde epitheter, dem jag inte vill upprepa. „Jag är inte här för sådant, jag,“ fortfor han med en viss stolthet. „Jag nyttjar inte „varor,“ men min gumma, hon har det felet. Hon är ett riktigt svin och så är hon så djeflig sedan, när hon har sig i näsan, att man inte har händer med henne. Jag rappade om henne litet i går och så sprang hon hit till „kammaren“ och skrek och beklagade sig och fick dem att komma och ta mig, så nog sitter jag alldeles oskyldigt här.“ Han fortfor med sitt vidriga prat, skymfde sin hustru, som, enligt den uppfattning jag fick af saken, måste vara en bra menska, smädade på det gröfsta sätt qvinnorna i allmänhet och lät påskina att han var en verklig martyr. Den andre lymmeln inflickade här och der i sin stallbroders haranger fadda, äckliga cynismer och gjorde fåfänga försök att dra mig in i konversationen. Jag hade återtagit min rastlösa promenad, svarade icke ett ord på det som talades och längtade värre än någonsin efter befrielsens ögonblick.

— Ack, om jag anat att du var der! Jag skulle ha kommit dit och tagit dig hem. Inte kunde de väl ha nekat mig det.

— Det var mycket bra, min älskling! att du anade ingenting. Det skulle ha varit obehag för dig och tjenat till rakt intet, ifall du kommit dit, det kan du vara säker på.

— Jag skulle väl ändå ha fått träffa dig.

— Kanske knappast det och låt mig icke ens föreställa mig någonting sådant som att se dig der, i den omgifningen. Fy, det ryser i mig när ja tänker på det.

— Hvad sade jag nyss? Der du är kan jag också vara. Det du lider kan jag dela. Inte är jag ju ett högre väsen än du. Vi äro ju vänner i ljus och mörker, i sorg och glädje. Och tro mig, mitt uppträ-

dande der hade nog gjort att helsosamt intryck. I min närvaro skulle inte de olyckliga kvinnorna ha blifvit så ohyggligt behandlade.

— Ack, hvad du har för ett förtroende för mensko- naturen! I detta fall kan jag knappt dela det. Det finns råhet, på hvilken ingenting inverkar. Om en engel steg ned från himlen och visade sig för sådana varelser, skulle de börja skymfa den.

— Jag har svårt att tro det. Men hur var det sedan?

— Nå, äntligen öppnades dörren och det efterlängtade, ljufliga budskapet ljöd för mig i form af ordet „Barkman!“ som kort och befallande uttalades i korridoren. Jag skyndade att hörsamma den allt annat än höfliga kallelsen och följde efter dejouren genom flera dörrar och rum. I ett gjordes halt. Ett skåp öppnades och jag återfick min hatt och käpp, som der förvarats. Slutligen kom man in i ett större rum, der ett halft dussin poliskonstaplar, några sluskiga karlar och kvinnor sutto på bänkar kring väggarne och der tillsades jag att ta plats och vänta. Här infunno sig också de båda kvinnorna jag talat om, den ena klädd i sjalett, den andra i hatt. Den förra var en ung menska, med ett blekt, bedröfvadt ansigte, den andra något äldre och med utseende af en bildad person. Jag har sällan sett ett menskoansigte uttrycka så mycken plåga, otålighet och vämjelse som hennes. Allt hvad hennes blick föll på tycktes hos henne uppväcka veder- vilja. Då hon slutligen inkallades i ett annat rum, vände jag mig till en konstapel, som såg särdeles stä- dad ut, och frågade hvarför de båda kvinnorna varit inspärrade. Jag fick då veta att den yngre tjenat här i staden, men råkat på villovägar och skulle skickas till sin hemort, och att den andra var ett resande fruntimmer, som qvällen förut hittats sanslös liggande på en trappa och omhändertagits af polisen. Hon hade för själ och pina bedt att få komma ut tidigare, emedan hon för en maktpåliggande angelägenhets skull borde resa bort med morgontåget. „Inte slipper man så heller ut,“ menade polisen med ett högviktigt småleende. „Nog

får man lof att ha tålmod tills tiden är inne.“ „Men om man har att uträtta något, som icke utan skada kan uppskjutas?“ invände jag. „Ja, hvad kommer det i fråga? Man skall inte ställa sig så att man råkar illa ut.“ „Men man har ju inte begått något brott, endast varit sanslös. Är det då rätt att man hålles inspärrad sedan man blifvit redig igen?“ menade jag. „Javisst! man skall inte laga sig så. Nog måste det vara lite straff för det också.“ „Men ett sådant missöde kan alltid hända, så länge det finns rusdrycker i landet,“ invände jag. „Ja, ja, nog kunna de finnas alltid, men inte behöfver man förtära dem för det.“ „Till hvad skall man då använda dem?“ frågade jag oskyldigt. „Ja, inte behöfver man förtära dem, inte, fastän de finnas.“ Den gode konstapeln uttryckte onekligen på ett klart och träffande sätt den allra allmännaste nykterhetslogiken. — Efter en stunds förlopp hette det igen i en dörr: „Barkman!“ Jag steg in och fann mig ansigte mot ansigte med en fryntlig öfverkonstapel, som satt vid ett bord, med en stor bok uppslagen framför sig. Ett par civila karlar voro också derinne. Jag tillfrågade hvad jag hette, hvartill jag svarade att mitt namn borde vara känt på platsen, eftersom det redan ett par gånger ropats i dörrarne. Det var dopnamnet man ville veta. Jag sade icke Axel, utan mitt andra namn Ferdinand. Jag kunde inte lida att det namn du kallar mig vid skulle stå inristadt i poliskladdarne.

Lilli, som tagit plats i sin mans knä, smekte leende hans kind.

— Sedan frågades det efter „karakteren.“ „Nog är jag i allmänhet en mera bra karl. Ganska aktningvärd karakter kan det stå,“ svarade jag allvarsamt. „Var så god och skämta inte. Det passar inte,“ hette det. „Hvad är ni? Hvad sysselsätter ni er med? Hvad är er titel?“ „Jag har ingen annan titel än herr Barkman,“ upplyste jag med eftertryck. „Inte är det någon titel, det! Det måste vara något annat. Hvad var er far?“ „Det hör inte alls hit,“ förklarade jag med bestämdhet. „Min far var en person för sig, jag är en person för mig.“ „Han var fältväbel vid gardet, tror jag,“ inföll

den ene af de civile, en äldre karl. „Går det inte an att skrifva fältväbelssonen, när han inte har någon egen karakter?“ Öfverkonstapeln fäste intet afseende vid det kloka rådet, utan sade till mig: „Hade icke herrn någon tjenst en tid, kanslist eller hvad var det? Det går ju an att skrifva f. d. kanslisten?“ „Nej, det går visst icke an,“ sade jag. „Icke uttrycker det ju hvad man är, att säga hvad man varit i tiden. Man kan ju ha varit korporal och blifvit general.“ „Nå, hvad skall man då kalla er?“ frågade öfverkonstapeln otåligt. „Kalla mig tukthuskandidat och knutskrifvare. Så har jag blifvit betecknad i detta ordningsmaktens högqvarter.“ Han gaf mig en hastig, förlägen blick. „Hvem har kallat er så?“ „Herrar konstaplar, som vräkte mig i en mörk cell, för att jag, när jag vaknade i fullt redigt tillstånd, önskade bli utsläppt, då jag visste mig icke ha begått något brott.“ „Det är ett brott att vara drucken.“ „Så verkligen! ehuru det är en stor merit att bränna bränvin. Ju flere tusen kannor desto större herre. Och staten har af affären en vinst, som den är mycket mån om.“ „Ja, det är nu så,“ hette det i en så afgörande ton, som om det gällt en evig naturlag. Den vanliga logiken igen! „Men hvad ska vi nu kalla herrn?“ lät det i fryntligare tonart. „Kalla mig arbetare,“ sade jag. „Inte kan man väl kalla er arbetare,“ menade öfverkonstapeln med en granskande blick på min person. „Och hvarför icke?“ frågade jag. „Är icke hvar och en, som ej drar sin tid till ända i lätja, en arbetare?“ „Nå, så skrifver jag det då. Det får stå för herrns egen räkning.“ „Javisst! Det är en titel, som ingen bör skämmas för, utan tvertom enhvar borde sträfva att bli berättigad till.“ Öfverkonstapeln tittade på mig med en viss förundran. Det föreföll honom troligen besynnerligt att höra en sådan individ som jag yttra sig på det sättet. Det blef således „arbetaren“ och hvad är jag väl annat? „Får jag lof att aflägsna mig nu?“ frågade jag. „Var god och vänta litet. Kommissarien kommer straxt.“ Jag drog en suck. „Får jag stanna här inne?“ frågade jag. „Derute är så obehaglig luft och jag mår ganska illa.“ „Ja, sitt här bara.“

Jag slog mig ner och tog ett tidningsblad. Det var nykterhetsskriften „Blå bandet.“ Jag försökte titta i den, för att fördrifva tiden, men jag var så otålig och illamående, att det var mig omöjligt att läsa något. Från rummet ledde en öppen dörr till en förstuga och från denna en annan öppen dörr direkt ut till gatan. Jag gick och satte mig ute i förstugan för att inandas frisk luft. En tanke föll mig in. Om jag obemärkt skulle kila ut genom dörren, kasta mig i en droschka och komma hem, för att lugna dig och få något vederqvickande, så kunde jag sedan komma tillbaka och ta min klocka och börs.

— Men du skulle inte ha kommit tillbaka, utan jag skulle ha gått dit, sagt att du var sjuk och tagit dina saker. Så skulle det ha gått.

— Och jag skulle ha låtit dig gå dit! Aldrig!

— Och hvarför inte? Hvad hade de kunnat göra mig? Jag förmodar att de bemött mig höfligt och om icke, så kunde jag väl stå ut med litet ohöflighet på ett ställe, der du lidit sådana marter.

— Ack, du kära! Alltid lik dig! Men hör nu på! Jag hade ej suttit der lång stund, då en isvoschik i sakta mak körde förbi neråt gatan. Jag kastade en blick in i rummet. Der syntes för tillfället ingen. I en blink var jag utom dörren och uppe i droschkan. Det bar af, men hästen hade inte hunnit många steg, då jag tittar bakom mig och får se en lång, barhufvud, uniformerad konstapel komma sättande med långa, steg. Han hejdade kusken, ryckte mig ur droschkan och ledde mig vid axeln tillbaka. Menskorna på gatan stirrade med förvåning på uppträdet. Två unga fruntimmer stannade. Hvad tänka de, om de se mig och känna igen mig? Minst att jag var en tjuf, som sökte komma undan. „Han tänkte rymma!“ förkunnade polisen med rå, grötmyndig ton, när han hemtade mig in. „Visst inte!“ svarade jag. „Jag tänkte endast på ett ögonblick fara hem och lugna min hustru, som förgås af oro, och genast komma tillbaka. Jag har ju mitt ur och min börs här.“ Jag satte mig på min förra plats, men dörren till det andra rummet kastades upp och jag befalltes

brutalt att hålla mig der bland de öfriga väntande. Jag fogade mig i mitt öde och började promenera fram och åter. Här egde en högst motbjudande konversation rum mellan poliskonstaplarna och några stackars qvinnor, som tycktes i sedlighetens intresse stå under deras uppsigt. Sällan, knappt någonsin, har jag erfarit ett så vidrigt upprörande intryck som vid detta tillfälle eller fått en så grundlig inblick i den rutenhet och lögn, som vidlåda det sedesamma samhället. Der sutto nu några så kallade fallna qvinnor, omhändertagna af polisen, sedlighetspolisen, bevars! medan deras manliga medbrotslingar och förledare gingo fria och oantastade, ja, kanske som nog så aktade och ansedda medborgare. Och polisen, som till den allmänna moralens och sundhetens fromma fått de stackrarna om händer, satt der så säker och myndig i sin manliga och lagliga oförvitlighet och blygdes inte att inom sjelfva ordningsmaktens murar hånfullt och cyniskt gyckla med sina skyddslingar, så att en af dem slutligen brast i tårar. Det är visserligen sannt att sådana qvinnor bortkastat blygsamhetskänslan och i vissa fall finna nöje i ett dylikt bemötande. Men det tillkommer icke ordningens tjenare att ställa sig på samma ståndpunkt. Hvilket berättigande som sådana ha de då? Hvad blir det af hela tillställningen? Ett af de upprörande gäckspel med sedlighet och rättvisa vårt humana samhälle på många områden bjuder på, bara man har ögonen öppna att iakttaga dem. Den förtrytelse och vedervilja jag kände förvärrade mitt illamående. När jag gick ut i en sal eller vestibyl utanför, för att dricka vid en vattenkran i väggen ur ett osmakligt metallkärl, som begagnades af kreti och pleti, — annat fanns ej, — tillsades jag att inte lemna rummet och dörren stängdes. Min belägenhet blef alltmer olidlig. När jag vandrade fram och åter, röt en polis åt mig at sitta stilla. Detta låtsade jag emellertid icke höra. Ändtligen kallades jag in till kommissarien, en städad och vänlig karl, som betraktade mig forskande och ansåg det på sin plats att yttra några allvarliga ord. Jag svarade att min förbrytelse väl inte var farligare än tusende andras, som deltaga i ett gladt lag. Han smålog med

en min, som tycktes säga: urskulda dig inte. Nog känner man dig alltid. Högt frågade han om jag hade något att anmärka. Nu hade jag varit i tillfälle att sjunga ut, men jag fruktade vidare dröjsmål och ansåg det förresten tjena till ingenting. „Nej,“ sade jag därför. „Jag är tvertom högst belåten öfver att ha i varit tillfälle att studera en sida af det menckliga lifvet, som hittills varit mig obekant.“ „Ett underligt sätt att studera lifvet!“ menade han småleende. „Endast realistiskt, herr kommissarie! liksom hela vår tid. Får jag nu lof att aflägsna mig?“ „Kanske vi skulle vänta tills polismästaren kommer? Det dröjer inte länge.“ Jag förfärades, — icke för att sammanträffa med polismästaren, ty om jag mått bättre och inte varit orolig för dig, hade det nog kunnat ha sitt intresse att få språka litet om ett och hvarje det jag omöjligt kan föreställa mig att sker med vederbörandes vilja och vetskap, — men jag förfärades för ett ytterligare dröjande. „Nej!“ sade jag därför. „Nu anhåller jag förbindligast att slippa ut ur min fångenskap, som redan varit lång nog i betraktande af min förseelse. Jag mår förresten i högsta grad illa.“ Kommissarien betraktade mig och jag honom. Han frågade om jag fått mina tillhörigheter. „Ja, hatt och käpp, intet annat.“ „Det öfriga finnes derute hos öfverkonstapeln. Herrn får gå.“ Med hvilken öfversvinnelig lättnad bugade jag mig inte för den hyggliga menskan och skakade han med honom! När jag kom ut i yttre rummet, lemnades mig mitt ur och min börs. Jag stoppade sakerna på mig, nickade och sprang ut. Just i detsamma blef jag vittne till en rolig episod. Före mig gick en poliskonstapel. I gat hörnet kom gubben Sivander, prydlig och stinn, med näsan i vädret, åkande i sin blänkande droschka. Du skulle ha sett hvilken vördnadsfull helsning den magnifike patronen fick af ordningsmannen! Och när jag tittar nogare efter är det samma polis, som slängde mig in från korridoren, när jag stod och inandades litet frisk luft. Jag hoppade i en droschka och resten vet du.

— Ack, käre Axel! ja! — Min glädje när du äntligen kom! Det ögonblicket förgäter jag aldrig.

— Hvad du måtte ha lidit! Derför ville jag icke

ytterligare såra och plåga dig genom någon utförlig beskrifning. Men du har icke heller berättat riktigt hur du hade det under tiden. Du har varit lika förbehållsam som jag, fastän du förebrår mig.

— Kära du! Det var af bara glädje när jag hade dig tillbaka lefvande och oskadad, som jag inte kom att tala vidare om saken. Jag hade glömt alltsammans, hela min vanda.

Axel tryckte med innerlig ömhet den sköna, hängifna makan intill sig. En tår glimmade i hans ögon och han lutade sin panna mot hennes skuldra.

— Sof du alls den natten? frågade han slutligen.

— Nästan inte alls. Men hvarför tala om det der nu mera?

— Jo, du måste! Du har ju fordrat det af mig också och jag vill veta allt, — om det inte plågar dig sjelf att upprepa så obehagliga minnen.

— Hvarför skulle det plåga mig mer än dig? Jag har ju också haft dig att berätta allt det der obehagliga, som säkert varit högst pinsamt för dig att återkalla i minnet, ehuru jag inte besinnade det. Förlåt mig, min egen vän! Gerna berättar jag hur det var för mig under tiden, isynnerhet då jag har dig här och aldrig dylikt kommer att hända mer.

— Nej, aldrig, det vet du.

— Nåja! Jag sof, som sagdt, nästan inte alls. Ända till klockan tre var jag uppe och väntade dig. Jag trodde att du blifvit uppehållen, ty nog kan man förstå att timmarne gå fort när man sitter i ett trefligt sällskap och att det är svårt att ensam slita sig lös, ifall de andra stanna. Jag försökte fördrifva tiden med att läsa, men det ville inte gå. När klockan slagit tre, började jag tänka att Nordstedt kanske inte låtit dig gå hem, ifall du var yr i hufvudet. Jag tog slutligen för afgjort att så var, lade mig fullklädd på sängen och slumrade in. Då drömde jag att du var försvunnen och att jag sökte dig i den förfärligaste ångest. Jag vaknade och vände mig om mot din sida, så der lyckligt glad som man känner sig, då man vaknar från en skrämmande dröm och finner att man bara drömt. Der var din toma plats! Jag kom ihåg att du verkligen

var borta och att jag inte visste hur det var med dig. Det var en förskräcklig känsla. Hu då! Nu kände jag mig öfvertygad om att någonting händt dig. Ett ögonblick kom det öfver mig en visshet att du var död, som dref den ena isande rysningen efter den andra genom kropp och själ på mig. Klockan slog fyra. Jag steg upp och började liksom du vandra af och an. Jag skulle ha gått ut och sökt dig, men inte kunde jag ju komma till folk så tidigt.

— Hvarför slapp jag inte ut då, såsom jag önskade, så att jag fått skynda hem till dig?

— Ja, säg inte annat! När du var redig, hvad tjänade det till att hålla dig der längre, då du inte gjort något illa? De borde i sådana fall också tänka litet på de hemmavarande, när de annars tala så vidt och bredt om de olyckliga hustrurna och familjerna och deras lidanden. Antag nu att jag varit en nervös och sjuklig menska eller vid tillfället stadd i någon ömtålig belägenhet. Jag vet emellertid inte hur jag fick tiden till ända till klockan half sju, men då stod jag icke ut längre. Juno, som alltid är så tidigt vaken, jollrade och pratade, men jag hörde knappt på henne och kunde inte sysselsätta mig med henne, stackars liten! Jag klädde på henne, förde henne till Nymans och utgjöt der min ångest. Fru Nyman försökte lugna mig, men det var förgäfvets. Jag skyndade till Nordstedts och när jag af frun, som var i köket, hörde att du, frisk och sund och redig, med de andra fremmande gått bort klockan half tolf, höll jag på att sjunka till golvet. Hon menade att de andra herrarne kanske kunde ge upplysningar och sade mig deras namn och adresser. Jag sprang till dem båda två, — den ene bodde ända vid kyrkogården . . .

— Hvarför åkte du inte?

— Det vet jag inte sjelf — och så hade du ju alla pengarne med dig.

— Stackars min älskling! Men fru Nyman skulle nog ha lånat.

— Det tänkte jag inte på. Jag träffade emellertid bara den ene af de der herrarne och han sade att

du frisk och glad skiljts från dem vid Kaserntorget och gått hemåt. De hade hört dig ett par gånger ropa isvoschik, men inte ljudet af någon droschka, hvarför han antog att du fått ingen. Vidare visste han icke, såg annars mycket deltagande ut och hvad jag tyckte litet orolig, ehuru han försökte att trösta mig med orimligheter, såsom att du träffat någon bekant på vägen, som fört dig hem att „kinesa“ hos sig.

— Och kan du tänka hvad den åsnan i verkligheten trodde, ty jag har träffat honom engång sedan dess?

— Hvad då?

— Att jag gått på besök till något fruntimmer. Jag höll på att ge honom en örfl.

— Han kände dig inte närmare, stackars gosse! Han såg annars ut som en riktig spelevink. Var han student?

— Ja, och teolog på köpet.

— Såå! — När jag fått de der underrättelserna, trodde jag emellertid att jag skulle bli galen. Och tänk att det inte föll mig in att gå till polisen! När man aldrig haft med den något att skaffa, kommer man inte att erinra den utvägen. Hur skulle det förresten falla mig in att ställa dig i förbindelse med polisen? Jag gick hem igen och ju närmare jag kom desto säkrare hoppades jag finna dig här. När jag kom in genom porten, tyckte jag att nyckeln satt i förstugndörren. Men det var bara en synvilla, framkallad af min brinnande önskan att så vore. Nyckeln var på vårt vanliga gömställe, der jag lagt den. Min själsångest var så stor, att den gjorde mig sjuk, med häftiga qväljningar och frossa. Jag kunde icke gå in, utan gick till Nymans. Ett ögonblick hoppades jag att du kommit under tiden och gått dit, när du fann mig borta. „Är Axel här?“ frågade jag genast när jag kom in. Ack nej! Fru Nyman öfvertalade mig att ta ett litet glas konjak och dricka kaffe uppå. Det stillade litet den rysliga ångesten och frossan. Hon hittade på att man borde fråga på poliskammaren och lofvade komma med mig dit, så snart hon klädt sig. Och när hon, just som

hon står och gör sig i ordning, ropar: „Der kommer herr Barkman åkande nu!“ svartnade det rentaf för ögonen på mig. Glädjen kom så plötsligt midt i den förfärliga oron, att jag höll på att mista sansen.

— Och hur du kom springande öfver gatan, när jag steg ur droschkan! — utan kappa och hatt.

— Ja, vet du, en så stor glädje har jag knappt erfarit i hela min lefnad.

— Och inte var du ledsen alls eller förbrådde mig det minsta!

— Hur skulle jag göra det, när jag var så öfverlycklig att ha dig lefvande och helbregda hemma? Kä-raste min vän! Aldrig någonsin mera får du bereda mig en sådan oro, — af ingen anledning, hör du det!

— Nej, Lilli! Det kan du vara säker uppå att jag aldrig gör, såvida icke döden oförmodadt träffar mig utomhus, men vi skola hoppas att Gud ej så hårdt hem-söker oss. Men att vara lika oförsigtig som den gången, — aldrig! En sådan ångest och förnedring vill jag inte engång till utstå och jag kan aldrig utan de bittraste samvetsagg tänka på det lidande jag förorsakade dig. Jag har förresten funderat på att lägga bort allt „starkt“, såsom Sahlström säger.

— Och gå in i en nykterhetsförening, inföll Lilli leende, i det hon sprang upp från sin mans knä, tog honom vid axlarne och ruskade honom lekfullt.

— Nej, jag tackar! Jag tänker aldrig klafbinda min moraliska frihet genom några löften. När jag engång har erfarenhet och insigt af rusdryckers skadlighet och lärt mig att föra ett naturligt och helsosamt lif, vet jag inte hvad ett löfte i den vägen skulle tjena till.

— Men alla de, som icke ha denna insigt och erfarenhet?

— Böra så mycket mindre förbinda sig genom löften. Att lofva någonting, hvares gagn man inte har fullt klart för sig, och att emottaga ett sådant löfte är ett förnedrande af det menskliga förnuftet och fria viljan. Och att återigen ha klar kännedom om det nyttiga eller skadliga i en sak och icke makt att rätta sig derefter, med mindre än att binda sig genom ett löfte,

det är att nedsätta sin värdighet som fri, förnuftig varsel och erkänna sig vara en riktig stackare. Så hela den der anordningen med dylika löften, så gagnelig den vid ytligt betraktande kan synas, är i sjelfva verket icke uppfostrande för karakteren, utan demoraliserande.

— Men att utan att afge något löfte lägga bort bruket af rusdrycker och bilda föreningar till nykterhetens befrämjande?

— Ja, det, ja! bara saken bedrifves på ett sundt och upplyst sätt och inte urartar till ett slags sektväsen, som far af med hela nykterhetsfrågan antingen upp till himlen eller ner till helvetet, men i hvardera fallet bort från jorden, dit den dock onekligen hör.

Lilli skrattade.

— Såsom då någon nykterhetsförening engång faststälde att dans och nykterhet äro oförenliga.

— Ja, och mångt och mycket annat oegentligt, som härrör af den allmänna uppfattningen af allt drickande såsom ett moraliskt ondt, en last, en synd. Derifrån härleder sig det der afsöndrade, sektmässiga, som vidlåder de flesta nykteristers sätt och väsen, den der öfverlägsna, missaktande, moraliserande minen och tonen de ta mot hvar och en, som understår sig att i all måttlighet förtära ett glas vin eller öl, ja, snart sagdt mot hvar och en, som icke aflagt nykterhetslöftet; — den der minen och tonen, som äro så förhatliga och fränstötande, tillochmed för verkliga nykterhetsvänner, och som urartar till påflugan oförskämndhet hos sådana exemplar som Sahlström.

— Men nog finns det absolut nyktra personer, som inte göra det der intrycket, till exempel doktor Bellin, som jag ofta förr i verlden var i sällskap med. Han är en trefflig, fördomsfri, intelligent karl, men smakar aldrig något berusande.

— Ja, inte finns det der obehagliga draget hos personer, som äro återhållsamma af smak, helsoskäl eller upplyst insigt af stimulerande ämnens fysiskt och psykiskt skadliga inverkan. Och om de söka i samma syfte inverka på andra personer, sker det i en helt annan ton än de vanliga nykterhetsiffrarne, som börja och

sluta med predikande om karakterssvaghet, lastbar böjelse, syndig njutning, menskonaturens förnedring, timligt och evigt förderf, medan de till en olycklig, som kanske icke önskar något högre än att bli befriad från sitt onda, ha att säga knappt ett enda upplysande, förlösande ord om dålig diet, öfveransträngning, brist på rörelse och frisk luft, om förstörd mage, förstördt nervsystem och dess inverkan på själslifvet, om rusdryckernas förrädiskt lifvande och stärkande makt, om själsångestens och modlöshetens verkliga orsaker, ett godt, praktiskt råd till förändradt lefnadssätt, en hjertlig fråga om det finns tillfälle och tillgång att följa rådet. Nej, ingenting sådant eller också högst ofullständigt, möjligen några afskräckande ord om det ondas kroppsliga följder, men inte om dess kroppsliga orsaker. Och det är helt naturligt. Hur skulle dessa nykterhetsapostlar kunna yttra sig på ett område, det de inte ha studerat och inte vilja studera, hvars tillvaro de för det mesta förneka? Och får man då den der bedröfvade varelsen, som inte sjelf förstår det onda han lider af, att aflägga löftet om absolut nykterhet, då är allt godt och väl. Då har man räddat en själ från förderfvet och en medlem åt samhället. Och han uppmanas att flitigt besöka témötena och lyssna till föredragen. Så kan det hända att löftesbrottet eger rum, det såkallade återfallet, såsom en helt naturlig följd deraf att hans lefnadssätt i öfrigt är oförändradt. Nu är den stackarn en långt mera misstrodd och utskämd individ än någonsin tillföre. Han var för svag att hålla sitt löfte. Begärelsen har tagit öfverhanden. Han har återfallit i sin last. Han är oförbätterlig. Om honom är icke något hopp. Hvad har man då egentligen gjort för att hjälpa honom? Ingenting verkligt, endast försökt att hålla nytt vin i gamla flaskor, ifall man törs använda denna bibliska liknelse på nykterhetsifrarnes förehafvanden. Män har midt under hans sjukliga tillstånd och utan att söka aflägsna dess orsaker, haft honom att ingå en moralisk förbindelse att tvärt befria sig från ett fysiskt ondt och när han icke gått i land härmed, uttalar man öfver honom en moralisk dom. Det är just nykterhetsifrarnes stora missgrepp,

som gör att deras arbete i flere afseenden icke har önskad framgång, det är just att de företagit sig att bota ett ondt, utan att närmare undersöka det, dess rätta upphof och art, ett ondt med mångfaldiga och djupt liggande orsaker, som tåla ett grundligt studium, ett studium, som skulle bringa i dagen de mest förvånande upptäckter.

Axel hade medan han talade stått upp och vandrade med lifliga åtbörder fram och åter i rummet.

— Men måste man inte i många fall anse dryckenskapen som ett moraliskt fel?

— Ja, kanske hos personer, som börjat dricka, emedan de funnit ett nöje, ett slags själsnjutning i ruset. Men också här kan det finnas förklarande ock förmildrande omständigheter, som verlden icke känner och som det är mycket svårt för en annan, ja, tillochmed för en sjelf, att rätt bedöma. Menskolifvet och menskonaturen äro ju i sitt innersta djup så hemlighetsfulla, så mångfaldigt och underbart skiftande. Der röra sig krafter och böjelser, der herrska behof, som för oss sjelfva ännu äro fördolda eller oförstådda. Vi se verkningarna, men icke de rätta orsakerna. Derfor missuppfatta vi också ofta de förstnämnda. Till exempel just det hela menskoslägtet i alla tider vidlådande begäret efter berusning af ett eller annat slag är på vår närvarande ståndpunkt ännu föga utredt. Jag talar nu icke om de fall, då rusdrycker begagnas af rent fysisk orsak för att förskaffa kroppen en bedräglig styrka och lättnad, utan just om sådana fall, då man dricker för sitt nöjes skull. Det är förklaradt som en ond lusta, en böjelse för last och synd. Men jag säger att ingen menska fattar bågarn, den eländigaste, mest förfallne drinkare fattar icke sitt bränvinsglas, för att deri söka det lägre, det dåliga, utan det är begäret, längtan efter ett bättre, gladare, lyckligare, som drifver honom, behofvet af en högre stämning, en andens lyftning, allt efter hvars och ens skaplynne och bildningsgrad, som den nyktra verkligheten icke förmår skänka honom. Man ser ju stora, rikt begåfvade andar, ädla personligheter, entusiastiska för lifvets högsta intressen, menskor med varma, fin-

känsliga hjertan och oförvitlig karakter, begagna rusdrycker, oftast till öfvermått. Kan man kalla dem lastbara? Är det sin andliga naturs förnedring de älska och söka? Nej, och tusende gånger nej! Det är en högre, varmare stämning än den naturliga, alldagliga, ehuru de begagna ett skadligt medel. Och menskor, som vid festliga tillfällen höja sina bågare och, värmda af drufvans saft, uttala högstämda, oförgängliga ord, som slå rot i själarne och bära frukt i evärdliga tider, månne de drifvas af dåliga, orena begär? Alla menskor söka berusning i en eller annan form, utan att sjelfva ge akt derpå. Tobaksrökandet till exempel framkallar ett lindrigt rus. Det stämmer och förnöjer sinnet och det begagnas ju af otaliga dygdiga personer, som ingalunda ha några lastbara instinkter. Och kaffet sedan! Tror du att det skulle vara en till den grad allmänt omtyckt dryck, som det är, om det icke vore för dess berusande verkan? Också det lifvar och förnöjer. Smaken för allt sådant skulle då proportionsvis vara lastbar, syndig, och slutligen hvarje menskans åstundan efter njutning och vederqvickelse. Nej, hon kan misstaga sig om medlen, men grunden är en: hennes behof och längtan att höja sinnet öfver det närvarande, alldagliga. Och menskligheten kommer att i en eller annan form söka rusets förtrollning, sålänge den inte är fullkomligt lycklig, så lycklig den kan bli på jorden, sålänge vilkoren för dess naturliga, berättigade välbefinnande till kropp och själ äro så bristfälliga som hittills. Ah! Hvilket fält vore ej här för forskaren, för menskovännen, för lagstiftaren!

— Ack ja! Men hur förhålla sig just lagstiftarene gentemot dryckenskapen och nykterhetssträfvandet!

— Ja, den brottslige på det området är ingalunda drinkaren, ehuru han ensam blir bränmärkt, utan det är lagstiftaren och rusdrycksockraren. Deras förhållande till saken är så infernaliskt, så vanhedrande för den förnuftiga menskan, som aldrig den högsta grad af dryckenskap kan bli. Lagstiftaren fördömer dryckenskapen, inser dess förderflighet, bryter stafven öfver drinkaren och stadgar för honom straff, medan han låter frestel-

sen, medlet till hans förseelse och förfall, i ymnighet förefinnas, för att bereda statsverket en kolossal skatt af med förbannelse behäftade blodspengar. Och rusdrycks-ockraren går tillväga alldeles på samma sätt. Han ser och känner skadligheten af de varor han tillverkar och sprider, men han gör det ändå för sin vinning och utkomst och stiftar det fräcka föraktets lag för sina kunder. Den enda skilnaden dem emellan är den att lagstiftaren är mera barbarisk och ockraren mera lumpen, ty hans ändamål är uteslutande hans egen personliga fördel. Här ha vi lasten i dess värsta gestalt. Ock den tolerans, den aktning, ja, tillockmed högaktning samhället i sin helhet visar dem båda, medan det med en mun fördömmar drinkaren och låter honom känna sitt förakt, är et sorgligt bevis på den röta, som fräter dess moraliska rötter.

— Än sjelfva nykterhetsvännernas tolerans och aktningsfullhet i det afseendet då? Hvad säges om den?

— Ja, den är nykterhetsväsendets Akilleshäl, dess Judaspenning, dess „mene tekel“. Och sålänge dess förkämpar icke ha mod att med ett slag afhugga den hälen, kasta penningen i synen på de fariseer och saduceer och skrifva det brinnande ordet på kung Bel-sassars salongsvägg, sålänge arbeta de i mångahanda måtto fåfängt,

Lilli betraktade sin man med glänsande blick.

— Gör du det! sade hon, nalkades honom, fattade hans hand och tryckte den hårdt.

Han såg blott på henne. Det blixtrade till i hans ögon, ett segerleende flög öfver hans ansigte. Han vandrade några slag fram och åter med hög buret hufvud och spänstiga steg.

— Ja, sade han och stannade, jag skall kämpa utanför deras slagordning och efter mitt eget kommando, ensam som Sven Dufva på bron.

Han vandrade ånyo under tystnad några minuter, medan Lilli, som tagit plats i gungstolen, följde honom med varm, tankfull blick.

— Hur mycket har jag ej att vara tacksam för! utbrast han slutligen. Jag borde aldrig klaga. Också jag har varit på väg att gå förlorad genom mitt oför-

stånd. Men kärleken, den rätta kärleken, kom och räddade mig, Trollet höll på att fara af med mig till blåkulla, när du, min herrliga valkyria! mötte mig på den dystra vägen, frälste mig och tog mig hem till dig.

I de sista orden låg hela det varma, fridsälla välbehaget, den trygga innerligheten i känslan af att ega en kärleksfull, trofast vinge att gömma sig under i alla lifvets skiften.

Lillis ögon voro fulla af tårar. Leende sade hon:

— Jag måste till din poesi göra en liten prosaisk invändning. Jag tror du ger mig för stor förtjenst och gör dig sjelf orätt. Du säger ju och jag inser fullkomligt att så är, att ditt farliga begär härrörde af kroppsliga orsaker, dem du icke sjelf förstod, och har mer och mer försvunnit sedan du inrättat ditt lif, hvad matordning och dylikt beträffar, på ett förnuftigare sätt.

— Hvem har då lärt mig förstå dessa orsaker och aflägsna dem? Hvem har med sin ömma klokhets omhuldat och bistått mig i utrotandet af det onda? Hvem har kastat ett klart upplysande, hugsvalande ljus öfver den dunkla punkten i mitt lif, kring hvilken jag i årtal famlat med sorg och ängslan? Är det icke du? Och tror du icke att jag också mången gång druckit för mitt nöjes skull, att jag mången gång i ruset sökt och funnit en lyftning, en glädje, en hänförelse, den jag icke erfor i naturligt tillstånd? Tror du inte att många af de bästa och högsta tankar jag förr i världen nedskrifvit uppsprungit i min hjerna under ett visst behagligt stadium af berusning? Men jag sade ju nyss att alla sådana behof och begär försvinna hos den fullkomligt lyckliga menskan. Jag åtnjuter nu den högsta naturliga sällhet lifvet kan erbjuda, högre och ädlare än något rus skulle kunna skänka. I dess lifgifvande atmosfer arbetar anden med sin fulla kraft och klarhet och kan lyfta sig till en hänförelse, hvarom jag i förra tider icke ens hade en aning. Det bästa jag skrifvit har jag ju också skrifvit sedan vi blefvo förenade.

— Ack ja! Dina lyriska dikter till exempel.

— Ja! Hvarifrån kom den inspirationen? Ingalunda från bågaren.

— Tycker du inte också att de stycken jag målat som gift äro bättre än alla de föregående?

— Ja, det äro de! Ingenting är en bättre läkare, ingenting en bättre lärare än lyckan. Det är lyckan, Lilli! som botat mig. Det är du, som både på poesi och prosa frälst mig.

— Den är inte svårt att frälsa den, som sjelf önskar ingenting högre. Men det är icke jag som gjort det. Jag har blott varit ett ringa verktyg i en högre hand.

— Jag vet det. Bibelns sägen om englar, som sändes att ledsaga, skydda och hugsvala arma menskobarn, är sann i alla tider.

— Men, min vän! du sade nyss att lyckan är vår bästa lärare. Det heter ju att sorgen, pröfningen är det.

— Det är icke lagen, utan evangelium, som frälser menskan och uppfostrar henne för himlen.

En kort tystnad inträdde.

— Vet du, min älskling! sade Lilli, en sak oroar mig för din helsas skull. Det kan aldrig vara nyttigt att sitta och fantisera vid skrifbordet till klockan två och tre på nätterna, som du ännu ibland gör.

— Det går så bra att arbeta då. Tankarne qvälla fram som ur en springkälla. De komma som guldtrådar på den bergtagnas spinnrock ur klippans innandöme. Om dagen får jag icke alltid rocken i gång.

— Ähjo! Det är bara en ful vana att spinna guld om nätterna. Det kan du lemna åt de bergtagna, som se hvarken sol eller måne. Men friska, fria framtidsmenskor spinna sitt guld vid dagsljus.

III.

Den unga frun gick till sitt staffli. Hon kastade en blick ut genom fönstret, som vette åt gårdsplanen, huru hafvet från detsamma var synligt öfver de midtemot liggande byggnadernas tak.

— Ett fruntimmer kommer hit! utbrast hon. Ett elegant fruntimmer! Hvem kan det vara?

— Och jag är klädd så här! Jag gömmer mig så länge.

Axel försvann bakom skärmen,

Det knackade näpet på dörren. Lilli gick och öppnade. Derute stod en liten, läcker dam af obestämd ålder, med ett finhyllt, lätt pudradt ansigte bakom ett näsflor, slängkappa af tjockt, svart sidan, fodrad med pösande rätskinn, och på hufvudet en kokett, hvit pelsmössa.

— Jag lär ha gått rätt eller hur? ljöd en mjukt klingande röst, med småförnämt tonfall. Jag ser att namnet står på visitkortet på dörren. Det är ju fru Barkman? Är det inte så?

Rösten antog vid denna fråga ett slags medlidsamt uttryck.

Lilli bejakade frågan och lät den fremmande stiga in.

Denna kastade kring rummet en blick af den nedlåtande förvåning, hvarmed de rika betrakta den anspråkslösa lyxen eller smakfulla anordningen i den fattiges ringa tjäll.

— Mitt namn är Sivander, upplyste damen nådigt. Fabrikörskan Sivander.

Lilli besvarade presentationen med en lätt åtbörd af väl afpassad artighet och inbjöd sin gäst att ta plats.

Den lilla frun trippade, med ytterkängorna på, till soffan och slog sig ned der, med en min och hållning, som om detta varit den enda plats, hon möjligen kunde bekväma sig att intaga i denna boning.

— Sitt, lilla fru Barkman! sade hon. Jag skulle vilja tala litet vid er.

Ett löje flög öfver Lillis drag, i det hon följde uppmaningen och satte sig i gungstolen, dock utan att gunga.

Den fremmande lät sin blick ånyo snabbt vandra kring rummet, fäste den sedan på Lillis väntansfulla ansigte och utlät sig, utan att upplyfta floret:

— Fru Barkman sysselsätter sig med målning, tror jag.

— Ja.

— Jag vill minnas att jag någonstädes sett en tafla af fru Barkman, hvar kan jag inte erinra mig.

— Kanske på konstföreningen.

— Jaså! Fru Barkman exponerar också!

Detta uttalades med en välvillig öfverraskning, ungefär som då man hör omtalas ett oväntadt framsteg af ett skolbarn.

— Ja, jag har gjort det ett par gånger.

— Nåå! Och fru Barkman har rönt erkännande?

— Jag är inte någon stor artist, men jag målar så godt jag kan.

— Jaså, ja! — Nå, är det inbringande? Fru Barkman har väl sålt taflor också, eller hur?

— Några.

— Jaså! Men tycker då fru Barkman att det är mera idé att syssla med målning än att företa sig något annat?

— Visserligen söker jag att återge på duken mina ideer, hur bra jag sedan lyckas. — Det får kritiken afgöra.

— Ja, ja, det förstås! Men fru Barkman förstod mig inte riktigt. Min mening var om det är lika inbringande att måla som att ha någon annan sysselsättning för sin utkomst?

— Ah, jaså! Den frågan har jag icke kommit att reflektera öfver, emedan jag just inte målat för min utkomst.

— Jaså, inte det? För nöjes skull bara således?

— Ja. Att måla har alltid utgjort min käraste sysselsättning. Köper någon mina taflor, så mycket bättre.

— Men blir det inte ett mera kostsamt nöje? Vore det inte skäl att använda den tiden på ett mera praktiskt sätt?

— Det har inte fallit mig in. Jag anser att man bör sysselsätta sig med det man har håg och anlag för.

-- Visserligen när man är nog lycklig att vara i tillfälle dertill.

— Ja, mig hindrar ingenting att följa min böjelse i den vägen.

Den fremmande betraktade Lilli forskande och hvasst och Lilli å sin sida kunde ej utgrunda meningen med detta besök. Hennes gissningar sträckte sig ej längre än att den lilla, pösande frun spekulerade på att köpa af henne en tafla, något som varit högst välkommet vid detta tillfälle.

— Det är fru Barkmans arbeten, alla de här taflorna och teckningarne? frågade slutligen den förmenta konstälskarinnan, blickande kring rummet.

— Ja.

— Ganska vackra saker, riktigt nätta tillochmed! Hvad är fru Barkmans pris på det der stora sjöstycket?

— Det säljer jag inte. Jag har målat det till prydnad i rummet.

— Jaså!

— Men de der säljer jag, återtog Lilli pekande på oljemålningarne.

— Hm, jaså! De äro till salu.

Fabrikörskan vände sig med likgiltig min bort från taflorna.

— Fru Barkman, hur är det riktigt?

Denna fråga, uttalad med salvelsefullt eftertryck och en genomträngande blick, öfverraskade Lilli midt i hennes tafvelfunderingar.

— Hvad då? frågade hon förvånad.

— Med fru Barkman sjelf och ert lif? Det lär vara mycket svårt?

Den fremmande damen runkade dystert hufvudet.

— Jag förstår inte . . . .

— Ack fru Barkman förstår mig nog! Låt oss tala helt uppriktigt. Det är därför jag kommit till er. Och fru Barkman kan ha förtroende för mig, fullt förtroende. Det måste fru Barkman ha. Jag menar er så hjertligen väl. Och hvem vet hvad jag kan uträtta, bara fru Barkman är riktigt öppen mot mig. Det är alldeles nödvändigt. Jag hör till en välgörenhetsföre-

ning, till två, kan jag säga, och intresserar mig i allmänhet mycket för all olycka, hvar jag ser den eller hör talas om den. Det är min högsta glädje att kunna bistå och vara nyttig, der hjälp verkligen behöfves.

Den mjuka rösten hade en klagande, känslsam ton, medan de fina läpparne sirligt, liksom i en instuderad takt, rörde sig öfver de små, perlehvita tänderna.

Lilli betraktade sin underliga gäst med en häpen, nyfiken min.

— Har icke ni ett litet barn? frågade denna efter ett ögonblicks tystnad.

— Ja, en liten flicka.

— Hur gammal är hon?

Nu hade välgörarinnans röst ett i högsta grad klagande uttryck, som skulle ge tillkänna djupt deltagande för olyckliga små barn.

— Tre år.

— Jaså. Hvar är den lilla? Har ni henne inte hemma?

— Jo, visserligen! Hvar skulle hon vara om icke hemma? Men hon är för ögonblicket borta hos en bekant familj.

— Är det i en bra familj? På ett godt ställe?

— Det är hos en af våra vänner.

— Jaså. Det är ju roligt om hon har det bra der. Jag kan förstå att det är svårt för fru Barkman att alltid ha den stackars lilla hemma. Ett sådant hem är inte för ett litet barn.

— Jag får uppriktigt säga att fru Sivanders yttranden . . . .

— Ja, jag förstår nog det. Men ha bara förtroende för mig. Vi känna fullkomligt er olyckliga belägenhet, hela er misère. Men ni har också vänner, som hysa det varmaste deltagande för er och vilja hjälpa er. Jag är en bland dem. Men för att man skall kunna göra något för er, är det alldeles nödvändigt att ni är fullt uppriktig. Annars är det omöjligt.

— Jag skall gerna vara uppriktig, bara jag först får veta hvad det är för en misère jag är stadd uti och som för mig obekanta vänner önska afhjelpa.

Fru Sivander betraktade sinn skyddsling med en på engång ogillande och djupt beklagande blick, i det hon sakta skakade på hufvudet.

— Bor fru Barkman ännu tillsammans med sin man? frågade hon plötsligt.

— Förlåt, sade Lilli, men det måste vara något missförstånd. Jag heter visserligen Barkman, men det måste vara någon annan med samma namn, som fru Sivander menar och som ert besök gäller, ehuru ni blifvit orätt visad hit.

— Nej, jag misstar mig visst icke, försäkrade den goda damen med en liten öfvertygande gnällning i den milda stämman. Jag känner nog till saken. Den är allmänt känd. Jag har mina uppgifter af högst trovärdiga personer. Men jag finner nog, ack, jag kan mycket väl förstå hur påkostande det måste vara för fru Barkman som en bildad qvinna att medge så sorgliga saker. Men när det är allmänt känt, är det ju bäst att vara oförbehållsam. Jag försäkrar att jag hyser det varmaste deltagande för er, liksom för alla olyckliga.

— Men jag är inte olycklig.

— Jo, ni är olycklig! försäkrade välgörarinnan allvarligt. Och det är vackert, verkligen vackert af er att inte vilja erkänna det. Men, ser fru Barkman! det finnes ändå fall, då pligttroheten och sjelfförsakelsen kunna gå för långt, det vill säga då de inte längre gagna till någonting, utan endast förnedra qvinnan sjelf. Så långt får aldrig en qvinna gå. Hon är alltid skyldig att ta vara på sin egen värdighet.

Hon utbredde långsamt sina små, handskbeklädda fingrar och kramade sedan hårdt tillsamman båda händerna, som hvilade i hvarandra.

— Jag får med all den uppriktighet ni önskar tillstå att jag inte förstår ett ord af hvad ni säger, svarade Lilli, inom sig undrande hur längre det kunde räcka innan hennes man framträdde och blandade sig i samtalen.

— Ack, ni förstår mig mycket väl, fastän ni inte vill erkänna det. Men hvad tjenar det till i en ställning sådan som er, som ändå är omöjlig, fullkomligt

omöjlig i längden? Det vore ju bättre att anta vänliga menskors hjälp, då den erbjudes, när fru Barkman ändå inte länge kan stå ut i en sådan tillvaro. Den måste vara förfärlig. Det lär vara ohjelpigt eller hur? Han lär ju redan stå under polisens uppsigt för sitt fasliga lefverne. Åh, hvad jag beklagar fru Barkman!

Lilli öppnade med blixtrande ögon läpparne till ett svar, men fru Sivander fortfor:

— Er husvärd, snickar Sahlström, är ju nykterist. Han lär också ha varit stadd på djupt förfall, men heltochället ändrat sig och skall ju nu vara så aktningvärd. Kunde han inte inverka på fru Barkmans man och ta honom om händer? Har fru Barkman inte försökt att tala med honom?

— Jag tror inte att han kunde ha något inflytande på min man, svarade Lilli småleende, medan hon trodde sig uppfånga det svaga ljudet af ett undertryckt skratt bakom skärmen.

— Ja, ja! Det har redan gått så långt. Der står ingenting att göra, suckade välgörarinnan. Och därför, fortfor hon beskäftigt, ha fru Barkmans vänner, som så gerna ville rädda er och ert lilla barn, tänkt på att anskaffa er en plats, der ni i ro och stillhet på ett aktningvärdt sätt kunde arbeta för ert anspråkslösa uppehälle. Er man kommer naturligtvis inte då att bo tillsammans med er.

— Men jag har ingen anledning att skilja mig från min man, svarade Lilli med den verkligt bildade, förnärmade qvinnans enkla, tillbakavisande höghet.

— Ack jo! Det är visst anledning, en stor anledning, den största som kan finnas. Alla andra fel och svagheter, de må vara hur svåra som helst, kan man ha öfverseende med, men inte med dryckenskapslasten. Den är det allra värsta, det allra lägsta och föraktligaste någon kan vara behäftad med. Den gör menskan lägre än ett djur. Hu! Det är förfärligt att tänka sig det. Och så djuriska de måste vara sedan, tänker jag, sådana personer;

— Jag tyckte fru Sivander sade att de stå under djuren.

— Ja, ja, visserligen, men djuriska, menar jag, i sina känslor och passioner, i hela sitt uppförande. Det måste vara gräsligt för en bildad kvinna att vara förenad med en sådan individ. Jag beklagar fru Barkman på det högsta. Jag kan omöjligt ens föreställa mig en sådan tillvaro som er.

— Det tror jag.

— Ja, ja, det kan man förstå. Och därför är en ändring nödvändig, med det första. Och för ert lilla barns skull sedan! Tänk att vexa upp med sådana scener, ett sådant elände för ögonen! Det går inte an. Om jag vetat af det här förut, så hade jag kunnat skaffa fru Barkman en bra plats, en förträfflig plats, som försäljerska i vår bränvinshandel. Det är inte minuthandel, utan tjugufemkannsförsäljning. Den var ledig för en tid sedan. Försäljerskan gifte sig. Det är sextio mark i månaden, fritt rum och ved. Tänk så bra det hade varit för fru Barkman, ni ensam förstås! Er man skulle naturligtvis inte ha fått vara med der. Men den platsen är nu tyvärr besatt.

— Jag får anmärka att jag i ingen händelse, äfven om jag vore stadd i den mest nödställda belägenhet, hvilket icke är fallet, skulle åtaga mig en sådan befattning som att försälja spirituosa.

— Jaså! Men hvarför det? Nog är det ju ett godt, hederligt yrke.

— Det tycker inte jag.

— Men hur så? Många dugliga och aktningvärd personerna ha ju sådana platser. Det antas inte heller andra. Man är mycket nogräknad med deras renommé.

— Ingen verkligt aktningvärd menska åtar sig en sådan syssla som att försälja en förderlig vara. Det vore ett förskräckligt medvetande att man lifnärde sig på dylikt sätt.

— Jag kan fatta fru Barkmans uppfattning i den saken och förstår mycket väl att ni måste känna afsmak för allt som rör dylikt. Men i sig sjelft är det ju inte något vanhedrande yrke at sälja spirituosa, då det sker lofligt.

— Och att tillverka den sedan!

— Ja, det också. Det är också ett aktningsvärdt yrke, en affär, såsom mycket annat. Men att begagna sådana varor, det är en helt annan sak. Det är dåligt och förnedrande. Det är två alldeles skilda saker, ser fru Barkman! och så betraktas de ju också. Inte föraktas ju de, som göra affärer i spirituosa, endast de som begagna den. Just deraf se vi att de inte på något sätt kunna ställas i jämförelse med hvarandra.

— För mig stå de åtminstone i ett högst intimt samband, med den skilnaden likväl att jag ställer för-täraren ojämförligt högre än tillverkaren och försäljaren. Om ingen menska förtärde spirituosa, kan jag inte inse hvad det vore för idé att bedrifva affärer i sådana varor.

— Det tyckes så när man ser saken i smått. Men det kan man inte göra när det gäller affärer. Affärs-männen ha sina stora vyer, som de rätta sig efter. Och statens fördel sedan! Staten drar ju en ofantlig fördel deraf. Det måste vi också besinna.

— Blodspengar alltsammans!

— Jag undrar inte på fru Barkmans uppfattning, har jag sagt. I ert ställe skulle jag bestämdt tänka på samma sätt. När man lidit mycket för en saks skull, blir man lätt så der orättvis och „skär öfver en kam,“ som man säger. Jag kan både fatta och ursäkta det och det skulle alla andra göra med. Allting kan missbrukas, ser fru Barkman! Så är det också med de varor vi nu tala om.

— Om ingen missbrukade dem, betviflar jag starkt att affären blefve så särdeles förmånlig på det ena eller andra hållet. Några storståtliga patroner och patronessor skulle den näppeligen framtrolla ur intet.

— Tro då fru Barkman att det inte finnes ädla och förträffliga menskor, som bedrifva dylika affärer? frågade med mildt förebrående uppsyn och ton den välgörande damen, som ej hade något direkt svar på det logiska inkastet.

— Nej, det tror jag visst inte.

— Nå men, snälla fru Barkman! Nu är ni ju orättvis i högsta grad. Ni talar alldeles rakt mot fak-

tiska förhållandet. Och hur han ni yttra något så absurdt som att ni ställer förtäraren öfver tillverkaren och försäljaren? Det är ju en förskräcklig uppfattning! Inte kan det vara ert allvar. Det är ju en så himmelsvid skilnad emellan dem, att ingen jemförelse kan komma ifråga ens. Drinkaren är ju den eländigaste, mest beklagansvärda varelse som finns. Han har ju kastat bort hela sitt menskovärde, då det deremot bland dem, som bedrifva affärer i rusdrycker, finnes otaliga högst aktning svärda personer, ädla, verkligt utmärkta menskor, till exempel herrskapet Brandséns, som hela världen aktar och uppbär, och det med rätta. De äro ju så älskliga, präktiga menskor och tänk deras storartade välgörenhet! De intressera sig också mycket för fru Barkman och skulle så gerna göra något för er, men inte så länge ni är tillsammans med er man, ty de anse det fullkomligt gagnlöst att under sådana omständigheter bistå er.

— Jag är mycket förbunden för allt det der intresset, som plötsligt fallit öfver mig från för mig fremmande personers sida. Men jag upprepar ännu engång att det måste grunda sig på något missförstånd, likaså allt det fru Sivander behagat yttra om min man. Han är en högst aktning svärd person, med det ädlaste hjerta. Vi äro de lyckligaste makar och vår innerligaste önskan är att få lefva och arbeta vid hvarandras sida så länge det är möjligt i den jordiska tillvaron.

Detta förklarade Lilli med en nobel, förbehållsam bestämdhet, som skulle ha afväpnat hvar och en, utrustad med en smula finare urskiljning, men gjorde intet intryck på den ädelmodiga menskovän, som föresatt sig att rädda den olyckliga fru Barkman.

— Är det verkligen möjligt? utbrast hon med en närgånget forskande blick och himlande ton. Skulle det verkligen vara så djupt sorgligt, som jag hört sägas, ehuru jag för min del aldrig satt tro dertill? Jag vill aldrig tro det onda, som talas, utan alltid i det längsta det bästa. Det är min princip.

— Jag kan inte fatta hvad det ligger för sorgligt uti att påträffa ett verkligt lyckligt äkta par.

— Nej, ingalunda! Det är tvertom högst glädjande, då det är tvenne värdiga makar, men sorgligt, då den ena maken är en ovärdig individ. Det är ju gagnlöst och förnedrande för den aktningsvärda kontrahenten att fortfarande uppoffra sig i en sådan förening. Och hvad måste man i dylikt fall tro? Det som hela världen sjelffallet tror, om det också kan vara orättvist ibland.

Lilli, som fann att det hvarken anstod henne eller lönade mödan att bemöta den värda damens påflugheter, beslöt att låta samtalet skena i väg så långt hennes tålmod räckte till. Det intresserade henne att se hvarthän det slutligen skulle bära af och hon gissade att hennes man bakom skärmen delade detta intresse.

— Hvad då? Jag förstår inte fru Sivander, sade hon därför.

— Nå, så vill jag uppriktigt säga det, åtminstone som en varning. Jag hoppas att det inte behöfver vara något annat än en varning, ty jag vill inte, jag kan inte tro det jag hört.

— Jag är nyfiken att få del deraf.

— Jag älskar uppriktighet. Jag är sjelf alltid öppen som dagen och därför får fru Barkman förlåta mig om jag sårar er mot min vilja. Det heter, — jag tror det inte, har jag sagt, — men det heter att fru Barkman skall ha alltför stort öfverseende med sin mans svagheter, så att fru Barkman tillochmed låtit förleda sig att ibland dela dem. Ja, förlåt mig, lilla fru Barkman, men så heter det.

— Hvilka svagheter, om jag får fråga?

— Det behöfver jag väl inte säga. Det berättas emellertid af trovärdiga personer, att fru Barkman sjelf skall ha varit och köpt öl i en butik och så har fru Barkman engång på ett offentligt ställe förtärt konjak med sin man och ett par andra personer och engång har ni på en jernvägsstation druckit öl.

— Men jernvägsbuffetterna äro ju lofliga inrättningar.

— Skämta inte, fru Barkman! Det är ingenting

att skämta öfver, utan ytrerst farligt, isynnerhet nuförtiden, då menskorna så strängt döma det allra minsta, som lutar åt den saken. Det kan ju vara bara en liten oförsigtighet. Jag vill gerna tro det. Men man måste ta sig till vara för den ringaste oförsigtighet, isynnerhet när man är en obemedlad person, som behöfver allmänhetens välvilja för att kunna existera.

— Det har fru Sivander rätt i.

— Ja, är det inte sannt? återtog den lilla frun, upplifvad och ifrig genom det skenbara medhålllet. Ser fru Barkman, att ni ändå måste medgifva det! Och det gläder mig riktigt innerligt. Jag vill visst inte tro något ondt om fru Barkman. Jag har aldrig trott det. Och jag har försvarat er på det ifrigaste, ja, så att jag varit nära att för er skull bli ovän med personer, som jag värderar.

— Det gör mig ondt. Det skall inte fru Sivander utsätta sig för.

— Ja, det har varit riktigt obehagligt ibland, men jag är nu engång för alla en menskovän och har ofta fått lida för min godhet.

— Men det är ett ljuft lidande, ett slags martyrskap.

— Ja, det är sannt. Och just därför kan man också underkasta sig det. Man har det upplyftande medvetandet att man efter sin förmåga gjort något godt i verlden. Ack, jag gör det så gerna och jag intresserar mig så varmt för alla hjälpbehöfvande. Fru Barkman kan inte tro hur gerna jag ville bistå och rädda er från undergång. Och vi ska göra det, jag och edra öfriga vänner. Förlora inte modet bara och låt oss råda. Det första och nödvändigaste är att fru Barkman blir aflägsnad från sin man och sedan från några eller rättare sagdt en vän, som ni har och som inte alls är rekommenderande för er. Ni isynnerhet måste vara mycket, mycket försiktig i den vägen.

— Hvad kan det vara för en vän? frågade Lilli hastigt och skarpt. Hon hade öfverskattat sitt tålamod.

— Det är känt att ni umgås mycket förtroligt

med ett fruntimmer, den der fröken Hårdstedt, som alla ha så mycket emot, och det inte utan anledning.

Nu brast tålmodet. Lilli kunde icke fördraga att höra en frånvarande, värderad vän smädas. Hon reste sig upp och fattade i gungstolens ryggstöd, för att hejda dess rörelse. Hennes gäst förblef sittande, men stutsade tillbaka, som om hon fruktat att Lilli tänkte kasta gungstolen på henne.

— Kanske vi nu afbryta detta samtal, sade denna. Jag har med tålmod åhört edra förnärmelser mot min man och mig, emedan det roat mig att se hur långt ni kunde gå, men jag tål icke att en vän, den jag aktar så högt som fröken Hårdstedt, angripes af förtalet, allra minst inom mina dörrar.

— Aj, aj, fru Barkman! Det der låter inte bra. Att ta en fröken Hårdstedt i försvar, en person, som för ett sådant lefnadssätt som hon, dåligt på allt möjligt sätt! Det första vilkoret för att ni skall kunna räkna på något intresse och bistånd är att ni totalt bryter all förbindelse med henne,

— Tillåt mig engång för alla upprepa att jag icke gjort anspråk på något intresse eller bistånd af er eller era vänner. Ni har oförmodadt trängt er in i mitt hem, öfveröst mig och min man med förolämpningar och slutligen angriper ni mina vänner. Med hvad rätt gör ni allt detta, om jag får fråga?

— Ack, det har gått långt, ser jag, längre än jag trodde. Kanske det är försent. Men man bör ju aldrig misströsta om en olycklig medmenska. Låt rädda er, fru Barkman! Det är för er, inte för er man, man intresserar sig, för er och ert stackars lilla barn. Kom ihåg att ni är en qvinna med börd ock uppfostran. Lemna er inte på det der beklagliga sättet. Antar ni inte nu den hjälp, som erbjudes, stöter ni nu bort den räddande handen, så räckes den er aldrig mera, det kan jag försäkra.

Den milda stämman kunde också ljuda med stränghet. Lilla fru Sivander yfde sig riktigt hotfullt.

— Det gläder mig på det högsta, svarade Lilli på hennes sista ord.

— Ni kommer att ångra er, bittert ångra er. Men då är det försent. Då erbjudes inte mer den hjälp ni nu försmår. Besinna att man menar så uppriktigt väl med er. Och ännu är det ingen fara. Om ni nu visar att ni vill bli räddad, skall allt det onda snart vara glömdt och ni skall få så mycket vänner, som omfatta och hjälpa er. Men då måste ni också visa att ni på fullt allvar vill undfly frestelsen. Derfor ha vi, som intressera oss för er, tänkt ställa det så att ni, tills vi fått åt er en passande plats och under tiden öfvertygat oss om ert uppförande, att ni till dess får vistas i skyddshemmet med er lilla flicka, alldeles privat, en famille hos föreståndarinnan. Det är allra bäst så, ty der är ni skyddad för er man. Dit får han inte på några vilkor tränga sig in.

Lillis vrede hade ånyo lagt sig. Det förtröt henne tillochmed att hon låtit förleda sig till uppbrusning af en person, den hon redan tidigare under samtalen funnit sig för god att försvara sig mot. Nu funderade hon endast uppå hur hon skulle få den besvärliga gästen aflägsnad, ty dennas menskovänlige närgångenhet började bli vidrig.

Fru Sivander ansåg emellertid bennes tystnad som ett godt tecken och fortfor efter ett ögonblicks uppehåll:

— Men om man kunde få in honom på den der bättringsanstalten „Turva.“ Der skall ju vara så utmärkt. Kanske han ännu kunde uppstå. Jag och ett par af mina bekanta skulle gerna skjuta samman afgiften. Och sedan, om han kom ut derifrån som en förbättrad menska, kunde ni ju flytta tillsammans igen och börja ert lif på nytt och bli riktigt lyckliga.

En rörelse hördes bakom skärmen. Denna böjdes åt sidan och Axel Barkman stod, med värdig hållning och lugn blick, framför den förbluffade välgörarinnan, som vid denna oväntade uppenbarelse sprungit upp och stod der, mållös, med öppen mun och stirrande ögon.

— Aflägsna er härifrån på ögonblicket! sade han lungt och bestämdt. Här är ingen plats för er! Icke för det ni varit, ty en fallen menska kan uppstå och bli så aktningsvärd som någon annan, utan för det ni

är. I mitt ringa hem har ingen bränvinspatronessa något att beställa.

Han gick med några långa, spänstiga steg till dörren och öppnade denna på vid gavel.

— Ut härifrån!

Nu fick lilla fru Sivander brådtom. Det var en lycka att hon ej afklädt ytterkängorna. Med ett förfäradt:

— Åh, det är delirium! Det är säkert delirium! skyndade hon ut och nedfär trappan.

— Att inte skämmas, utan komma som missionär till hederligt folk! sade Axel i det han kraftigt stängde dörren.

Han vände sig om mot Lilli, som stod der, leende af bestörtning och belåtenhet. De betraktade några ögonblick hvarandra och föllo derefter, hjertligt skratande, i hvarandras armar.

— Nog uppmanade du mig nyss att angripa bränvinshydran, men jag tror att du sjelf gjort en god början. Det var riktigt festligt att höra hur du knäppte till hugg på hugg. Men hon var hård, den lilla tjugufemkannen!

— Att du inte kom fram förr! Hur kunde du hålla dig i styr så länge?

— Åh, för all del! Det som var så pikant att höra när du togs med henne. Och för öfrigt intresserade det mig att höra hur långt hon skulle gå.

— Så var det med mig också.

— Men, hör du, du mattades af litet mot slutet. Det var som om du börjat göra medgifvanden, menade Axel med komiskt allvar.

— Ja, det förstås! Hvem kan i längden motstå en sådan öfversvinnelig välmening?

— Hade jag ej i rättan tid uppträdt på skådeplatsen, skulle du bestämdt ha farit af till skyddshemmet.

— Och fört fru Sivander dit, ja!

— Ha, ha! — Men allvarsamt, hur blef du så medgörlig mot slutet?

— Minsann tror jag inte att du misstänker mig

för förryckthet! Med samma skäl må jag då fråga hvarför du stod så länge beskeligt bakom skärmen, skratade Lilli. Nej, kära Axel! fortfor hon allvarsamt. Du inser väl att jag slutligen började finna det under min värdighet att opponera mig mot en otillräknelig person.

— Ah, jag förstod det nog och jag beundrade din sjelfbeherskning, fastän jag skämtade.

— Inte kostade det mig någon sjelfbeherskning alls, vet du, om icke möjligen den att inte visa ut henne, det jag förr eller sednare väl ändå hade gjort, ifall du ej uppträdt eller i händelse jag varit ensam hemma.

— Jag väntade nog det, men jag tyckte att det anstod bättre mig än dig att göra det.

— Aha, du menar att det är mannens sak att uppträda och värja sin hemfrid.

— Nej, för ingen det! Jag menar bara att en sådan der kraftåtgärd bättre passar mannen än qvinnan med sin finare natur. Medgif att det varit motbjudande för dig att visa den kära själen direkte på dörren.

— Jag tror att du har rätt. Och nog var det ju bra att du gjorde slag i saken. Det var så dramatiskt.

— Jag tror det. Hela scenen vore treflig på teatern, — först din dialog med räddarinnan och sedan mitt uppträdande.

— Skrif en pjes öfver ämnet.

— Måla du en taffla.

— Jag tror dess mening blefve litet dunkel för åskådaren. Orden spela ovilkorligen hufvudrolen i det uppträdet.

— Ja, det var då ett praktstycke af oförskämdhet, som den lilla välgörarinnan bjöd oss på. Jag har knappt kunnat föreställa mig något så hufvudlöst. Men troligen förekommer det oftare än man kan tänka sig. Sedan jag hört fru Sivander, tror jag ingalunda att hon utgör ett undantag.

— Ingalunda. Och det är välgörenhet!

— Ja, det är välgörenhet! Först måla de ut folk med sina fördjeflade tungor, så att „hund ej vill ta bröd“ af en och sedan komma de för att upprätta och hjälpa

en, liksom om man kastade en menska i vattnet, för att dra opp honom och få räddningsmedalj. Nog är det området också moget för en liten räfst.

— Gör du det! säger jag igen. Vet du, Axel, du borde verkligen skriva en bok, en realistisk teckning ur samhällslifvet, och der ge såväl den ene som den andre deras rätta skepnad.

— Hvar får jag förläggare till den, tror du?

— Du fick ju förläggare till dina dikter.

— Ja, det tror jag nog. Till dikter får man alltid förläggare. Det är just dikt de vilja ha, icke verklighet.

— Men nog få ju realistiska författare förläggare, Strindberg, Kielland, Zola och alla de der.

— Ja, i andra länder, med större vyer, som fru Sivander säger, men inte hos oss. Tror du att en enda skarp, sann och skoningslös teckning ur lifvet, som vågade angripa några tongifvande, traditionelt uppburna individer eller grupper i samhället, blotta deras svaga sidor och visa dem i deras rätta skepnad, tror du att en sådan teckning skulle få förläggare eller bli intagen som följetong i någon tidning? Nej då! Jo, om man ändrar det och det stället, mildrar det och det omdömet, gör den och den personen icke så påtagligt igenkännelig, med ett ord suddar öfver målningens natur-sanna, ur verkligheten gripna figurer, dess naturliga skuggor och dagrar, med en beskelig blå dunst, som inte gör ondt i svaga ögon, såsom det verkliga dagsljuset, eller skrämmer onda samveten, såsom den djupa skuggan, om man målar ett par fikon på tisteln eller några vindrufvor på törnbusken, med ett ord, om man med litet dikt kluddar bort verkligheten, då kan ens arbete möjligen bli antaget — för en spottstyfver — och sedan få en välvillig recension af någon kammarvirtuos i den vägen, som från sin höga och ofelbara kritiska ståndpunkt skänker sitt erkännande åt den „unge författarens“ poetiska ingifvelser och goda ansatser och uppmuntrar honom att vidare fullfölja dem, då man kan hoppas att nästa gång af hans penna få helsa ett mera helgjutet konstverk.

— Du jemförde nyss ett litterärt arbete med en målning, men nog äro ju klarhet och natursanning de första villkoren för en målnings värde. Inte bär det sig att måla fikon på tisteln, invände Lilli leende.

— Nej, inte i landskapsmåleriet, ehuru jag tog det som liknelse. Landskapsmålningen får vara natur-sann. Der stöter det inte på patrull, der är det oskadligt, eftersom man inte igenkänner sig sjelf i en krokig trädstam, en förtorkad gren, eller i en ödslig landsväg, och icke heller i de oxar, får eller svin, som möjligen sättas dit såsom staffage. Men måla du fru Sivander, menskoälskande, i soffan, dig, uppbragt eller hånfull, framför henne och mig skrattande bakom skärmen. Kalla målningen „en misslyckad välgörehetsexpedition“ och försök att exponera tafan. Men måla menskovännen i soffan, dig ödmjuk och gråtande, framför henne och mig, försupen och förkrossad, bakom skärmen och kalla tafan „en räddande engel“ och den skall få många beundrare.

Lilli skrattade.

— Ja, ja, kära du! Så är det. Lögnen är poesi och sanningen skandal.

— Och det är i vår realistiska tid!

— Ja, just i den. Och nu är det till på köpet fråga om reaktion. Nu har man redan fått för mycket sanning. Nu är man skrämmd, man vill inte gå vidare, inte se mera, man vill lemna hexorna att dansa i fred på heden, bäst de behaga, och så drar man vägvisarene med deras lyktor, det vill säga de sanningsälskande, realistiske författarene, med sig och tvingar dem att också vända om. De äro så illa tvungna att lyda, ty annars finge de gå fram ensamma i sitt lyktsken och allena läsa sina egna böcker. Man måste vända om igen till de glada, ljusa nejderna, med de idylliska, fridfulla hyddorna, med deras ädla, dygdiga innevånare, och under tiden smälla hexorna till ett gapskratt på heden och dansa kring sina grytor, så det står herrliga till. De tycka icke om lyktsken, de! Lys ett troll i synen, så försvinner det på ögonblicket. Du såg sjelf nyss vår räddarinna, hur det bar af för henne.

— Men de ha ju att anmärka mot realismen, att den är så ensidig, söker endast upp det onda, det sorgliga och smutsiga, och sysselsätter sig med det, utan att alls behörigen framhålla det goda och glada, som verkligen också finns i världen.

— Vore det skäl att ställa sig och beundra de lekande lammen, medan man är stadd på jagt efter vargen, som kanske innan kort kommer och uppslukar dem, eller stanna i förtjusning framför ett täckt fogelbo, med små qvittrande ungar, och besjunga deras „lifsglädje“, utan att ge akt så ormen, som krälar icke långt derifrån och kanske redan lurar på boet, eller höken, som breder sig i luften, färdig att slå ner derpå och göra slut på hela lifsglädjen? Är det ej klokare, rättare handladt att skynda förbi lammen och fogelboet, förfölja och döda rofdjuren och sedan komma och fröjda sig åt lifsglädjen?

— Ack, rofdjur finnas alltid. De kunna ej utrotas.

— Men man kan ärligt bjuda till att göra hvad man förmår. Det onda kan aldrig utrotas, men det är en fånighet och ett brott att känna till dess tillvaro och tillhåll, men låta det ostördt husera, bara för att det är så fult, så upprörande, att nalkas och handskas med, och emellertid endast vederqvicka sig med åsynen af det rena och sköna och deltaga i dess lifsglädje. Tro mig, du! lifsglädjen i världen vore rikare och tryggare än den är, ifall det hölls en allvarsammare skallgång efter vargar, efter ormar och andra ohyggliga kräddjur, som just bedrifva sitt spel så lugnt och ogeneradt under skyddet af jägarenes beskeliga skönhetssinne, som icke vill veta af det fula och farliga.

Klockan slog två.

— Så mycket redan! sade Axel. Och här har man förnött tiden med bara prat.

— Men ett prat, som kan ha god afkastning.

— Ja, kanhända! Det har varit en egendomlig förmiddag. De här löjliga besöken, — men sade jag icke att då Juno är borta, är vår skyddsande borta?

— Hvarför så? De besök, som varit här, ha ju icke medfört något ondt. Tvertom! De ha riktat oss

med nyttiga erfarenheter och väckt hos oss nya tankar. Säg icke då att hemmets goda andar vika bort med vårt barn. Gud är alltid qvar, Axel! och hans makt beror ej af skyddsandar och yttre tecken. Tror du att, om vi ej hade något barn, vi då vore hemfallna åt onda makters spel?

— Men det heter: „hvilken, som undfår ett sådant barn i mitt namn, han undfår mig.“ Tror du då icke att barnet är en engel i föräldrahemmet?

— Och det frågar du mig!

En varm stråle af skäraste klarhet bröt fram ur den unga qvinnans ögon.

— Jag tycker endast, tillade hon, att du stundom eignar vårt barn en afgudisk dyrkan, att du tror på den kära lilla såsom på en gudomlighet och sådant är synd. Hon är ju blott ett litet menskobarn, såsom du och jag varit, en dyrbar, anförtrodd skatt, en telning, uppskjuten ur vår kärlek, för att fortplanda vår tillvaro, men ingen afgud.

Axel åhörde tankfull sin hustrus ord.

IV.

Det knackade på dörren. Axel öppnade och på tröskeln stod en ung kvinna, med ett fint, lifligt ansigte, en hvit ylleduk kring hufvudet och lilla Juno, insvept i sjalen, på armen. Den fremmande mottogs med ett hjertligt:

— Se fru Nyman! Välkommen!

— Och här har jag min lilla framtidsqvinna, sade Axel, tagande barnet i sina armar. Jag tror du är sömmig, hvad?

— Hon tyckes vara det. De ha bullrat så tappert hela tiden och Lullu är redan på fjäderholmarne. Jag kom sjelf springande hem med henne, ty jag måste uppriktigt bekänna att jag förgås af nyfikenhet.

— Hvad då, lilla fru Nyman? Sitt ner för all del! sade Axel.

Lilla Juno gnuggade sig i ögonen. Modern tog henne och förde henne smekande och småpratande till hvila.

Fru Nyman hade emellertid aftagit sin duk och satt sig i soffan och Axel slog sig ned i gungstolen.

— Den här gården hedrades med ett fasligt nobelt besök i dag. Gällde det herrskapet? frågade den nykomna med ett skälmaktigt leende.

— Nej! Hvem var det då? Wi ha inte haft nöjet mottaga något nobelt besök, förklarade Axel allvarsamt.

— Jaså! Har herrskapet i dag inte alls haft någon visit?

— Jo, två tillochmed, fabrikör Sahlström och fabrikörskan Sivander.

— Aha, der ha vi det! Jag såg när hon kom i sitt ekipage och steg ur vid porten. Först trodde jag att hon hade ärende till Sahlström, men så såg jag att hon styrde kosan hitåt.

— Ja, det gjorde hon och hon hade det ädlaste ärende. Hon kom för att rädda oss.

— Rädda? Från hvad då?

Axel skildrade i lifliga färger välgörenhetsbesöket och huru detsamma aflopp, understödd af Lilli, som, medan hon pysslade med barnet, allt emellanåt inkastade en anmärkning eller ifyllde hvad Axel bortglömde. Fru Nyman lyssnade till beskrifningen, ömsom skrattande och med utrop af förundran, ömsom allvarsam. Slutligen sade hon:

— Det var det galnaste jag någonsin hört! Att hon inte skäms litet, en sådan der fru, att komma och bete sig på det sättet hos bildade menskor!

— Bildade eller obildade, så hade det varit lika oförskämdt, inföll Axel.

— Det förstås, men . . . . . Men hvarför talade fru Barkman inte riktigt allvarsamt med henne om rätta förhållandena och att det inte alls står till med herrskapet såsom hon förestälde sig? Det skulle jag ha gjort.

— Hvad för upplysningar var jag skyldig henne om våra enskilda förhållanden?

— Inte skyldig, det förstås, men nog bör man ju ta folk ur deras villfarelser, för sin egen skull.

— Om någon behagar hopdikta om mig hvad som helst, utgör detta för mig inte det ringaste skäl att framlägga några beskeliga redogörelser, för att rentvå mig, förklarade Lilli med ett lugn och en stolthet, som hindrade alla vidare invändningar åt det hållet.

— Det skamlösaste af alltsammans var hennes yttranden om fröken Hårdstedt, sade Axel.

— Nå, om henne prata de nu allt möjligt och det är bara för att hon är så fri.

— Visserligen är väl menskan fri, när hon inte är i bojor och häkte, genmälte Axel torrt.

— Det förstås, men så fri i sitt sätt, mena de.

— Fri i sitt sätt måste man ju alltid få lof att vara, så att man rör armar och ben och tunga, bara det sistnämnda inte sker till förbannelse.

Fru Nyman skrattade.

— Med herr Barkman kommer man ingenstädes, sade hon. Låt mig då säga att de finna fröken Hårdstedt så emanciperad.

— Nå, men det är ju just qvinnans emancipation, som är en tidens lösen. Det är ju en riktig verldsfråga. Är det då inte bra att följa med framåtskridandet?

— Jo, jo! Men inte på det sättet. De tycka att hon är så karlaktig.

— Men karlen är ju qvinnans hufvud, heter det, och står på allt sätt fram om henne. Hur kan det då vara klandervärdt att likna honom? Alltid bör man ju eftersträfvå att likna det högre och bättre.

— Det är som jag säger, att hur man än talar, svänger herr Barkman det så att man blir svarslös.

— Gusti Hårdstedt är sann, sade Axel, och därför är hon icke tåld. Hon är hvarken karl- eller qvinnaktig, utan sann. Hon visar sig och uppträder sådan hon verkligen är och talar ut det hon tänker. Hon är verkligen *fri*, som fru Nyman säger.

— Men det är just det som världen inte tål.

— Nej, den gör inte det.

— Och därför tycker jag att när man derigenom skadar hvarken sig sjelf eller andra, utan tvertom, så kan man bjuda till att vara lik andra, inte alldeles skilja sig från det vanliga och tilldra sig en onödig uppmärksamhet.

— Tjuta med ulfvarne och dansa med aporna, menar fru Nyman.

— Inte menar jag det och inte behöfver man heller göra det. Nog kan man ju vara en bra och aktningssvärd menska, om man också går klädd litet efter modet, inte spatserar ensam på gatorna om nätterna eller går hem till ungherrarna och sitter och skrifver och röker hos dem. Nog kan ju allt det der vara mycket oskyldigt, annat kommer aldrig i fråga, åtminstone hvad en del fruntimmer beträffar, men alla menskor tänka inte så, utan tyda det på värsta sätt. Och därför tycker jag att en så förständig flicka som fröken Hårdstedt är kunde vara litet försigtigare och inte uppträda så rakt emot seder och bruk. Isynnerhet nu i vår tid, då det arbetas så mycket för kvinnans rättigheter, borde hon ta sig till vara och inte ge hugg på sig.

— Kvinnorörelsen är för stor och stark att behöfva så usla stöd som lydnaden för gamla, ruttna fördomar.

— Det förstås! Men hvad tjänar det till att, då man kan undvika det, rakt locka förtalet öfver sig och onödigt trotsa det allmänna omdömet?

— Det allmänna omdömet! Se, det var just en herre, det, att göra några uppoffringar för! Den, som odeladt gillas af det allmänna omdömet, den vill jag för min del ha intet att skaffa med. Den, som klandras af ingen, kan i grund konsten att vända kappan efter vinden — och under kappan finns — ingenting.

— Ingen kan vara gillad af alla, det förstår jag mycket väl, men man behöfver inte därför ställa sig så, att man är klandrad af alla.

— Hellre det! Just den person, som är uppäten

af den allmänna opinionen, inger mig ett särskildt förtroende.

— Men att hålla med ingen är väl lika karaktärslost som att vända kappan efter vinden?

— Ingalunda! Det är att svepa sin kappa tätt omkring sig och gå sin väg rakt fram — eller ock gå den lika rakt, utan kappa alls, och låta väder och vind piska på. Och det är just hvad Gusti Hårdstedt gör.

— Om en oberoende person trotsar allmänhetens dom, det tycker jag gör ingenting. Den har ändå alltid sin trygga ställning. Men när en fattig gör det, är det bra vågadt, för dess egen skull naturligtvis.

— Fru Nyman menar således att den fattige icke har råd att hålla sig med karakter ens?

Den tillfrågade stutsade och betraktade Axel med en viss aktningsfull förlägenhet.

— Det är inte värdt att disputeras med herr Barkman, sade hon slutligen. Men när jag sade att man inte bör trotsa allmänna omdömet, menade jag inte viktigare saker, som karakteren har att göra med, utan småsaker, obetydligheter. Deri tycker jag att man gärna kan rätta sig efter den allmänna seden.

— Den, som ej silar mygg, sväljer lätt kameler. Den som i dag är rädd att i en småsak stöta sig med menskor, stöter sig i morgon i en stor sak med Gud. Bär i dag, för att göra menskorna till viljes, en dräkt, som er smak afskyr, och ni skall kanhända innan kort, för att icke misshaga dem, begå en handling, som ert samvete fördömer. Det är just i småsaker karakteren visar sig. Den, som inte stjälar en knappnål, stjälar inte heller en silfverskål.

— Hvad det beträffar, tog Lilli till ordet, att Gusti Hårdstedt skulle spatsera om nätterna, har det talet uppkommit deraf att hon om sommaraftnarne sent brukar gå ut och ta friskt luft, när hon suttit och knogat med arbete hela dagen. Hon sitter ibland ända till midnatt på Observatoriebergen och njuter af att se hafvet. Nog är det bra infamt af menskorna att befatta sig med sådant och ge det en ond tydning. Inte brukar hon annars spatsera om nätterna.

— Ludvig berättade engång i fjol vintras, då han kom sent hem, att han mött henne ensam gå Alexandersgatan. Inte sade han något om det, men nog tyckte han att det var litet underligt.

— Hvarför det? Lika underligt kunde hon finna det att möta honom, invände Axel.

— Nå, en mansperson! Hur skulle det komma ifråga?

— Ser man på! Men går jag nattetid på gatan och möter ett fruntimmer, — jag talar nu inte om sådana, som äro ute på äfventyr, — utan ett vanligt, bättre fruntimmer, nog kan jag vara säker uppå att fruntimret är ute i ett ärligt ärende, men icke att en herreman är det, när jag vid samma tid möter honom. Det är skilnaden, ser fru Nyman!

— Men, snälla herr Barkman! när alla nu inte tänka lika och ha samma uppfattning, borde man inte med vett och vilja utsätta sig för missförstånd och förtal. Det är ju till ingen nytta. Hon gagnar ju derigenom hvarken qvinnosaken eller någonting annat.

— Men hon är sjelf sann och går sin bana rakt fram, der hon vet sig icke göra något moraliskt orätt. Är det då i och för sig ingenting värddt? Är det ingenting värddt att för egen räkning vara en karakter? Och en karakter går aldrig spårlöst eller gagnlöst fram genom samhället, dess yttre ställning må vara hög eller ringa. Tror fru Nyman att det medför ingen nytta för qvinnosaken att en oförvitligt dygdig qvinna sätter sig öfver fördomar, som lägga ett ovärdigt band på den anständiga qvinnans fria görande och låtande?

— Men det är just hennes dygd och anständighet de sätta i fråga.

— Det betyder ingenting, då hon likväl är fläckfri. Det faktum kommer förr eller sednare att göra sig gällande i saken, om icke förr så då andra lika fläckfria qvinnor följa hennes exempel.

— Men om de inte göra det?

— De göra det bestämdt. Nog är dygdens makt så stor, den må vara aldrig så smutskastad.

— Men att gå hem till herrar, sitta och arbeta

till sena aftonen hos dem och röka och dricka med dem . . . .

— Snälla fru Nyman! Hon arbetar ju för sin utkomst, för att försörja sig och sin gamle, sjuklige far, afbröt Lilli, allvarligt förebrående. Det är inte för sitt nöjes skull hon åtagit sig sådana göromål. Och hvad det beträffar att röka, måtte det väl vara lika tillåtligt för en qvinna som för en karl. Jag kan inte fatta hvad det har att göra med moralen, mera än kaffedrickandet. Tvertom sqvallras det bestämdt mindre vid tobakspipan och cigarren än vid kaffekoppen. Och hvad ondt ligger väl i att dricka ett glas vin hos en herre?

— Må vara att det så är. Och om vi nu inte alls tala om det passande eller opassande, ty det anser herrskapet ändå för bara fördomar och så är det väl också, i de flesta fall åtminstone. Men om man betänker det riskabla uti att gå hem till ensamma manspersoner . . . .

— Riskabla? Det är väl inte mördare och röfvare heller som hon besöker, menade Axel.

— För all del! Men nog är det ju känt att ungherrar vanligtvis äro lite sjelfsvåldiga i sitt bemötande, isynnerhet mot fruntimmer, som äro så der ogenerade i sitt sätt med dem.

— Har fru Nyman erfarit något dylikt?

— Nej, bevare mig! Jag har d aldrig i min lefnad varit på besök hos någon ungherre.

— Men hur har fru Nyman med sin föreställning om det manliga släktet haft natur att gifta sig med en karl!

Nu var den unga frun fullkomligt svarslös.

— Hur kan fru Nyman ens sätta ifråga att Gusti Hårdstedt skulle besöka personer, som inte bemötte henne med tillbärlig aktning? frågade Lilli. Redan det att hon fortfarande besöker dem bevisar ju att deras uppträdande är tadelritt. Hon är ej den qvinna, som tål förnärmelser, allraminst i den vägen.

— Nog är det ju i allmänhet sorgligt att menåksorna kunna sätta ihop så mycket elakheter, sade fru

Nyman. Ibland tycker man att de omöjligt kunna ta det rakt ur luften, utan att det borde vara någon liten anledning ändå, om också helt oskyldig. Ordspråket säger ju: „ingen rök utan eld.“

— Sannt är det också! Nog finns der eld alltid. Som fru Nyman vet, brinner i helvetet en ständig brasa. Om det någonstädes finns ett helvete, så är det i bespottarenes och belackarenes hjertan. Nåväl! förtålet är röken. Ingen rök utan eld.

— Nu är jag alldeles slagen och besegrad, förklarade fru Nyman leende, i det hon reste sig upp. Och jag skall säga, att herr Barkman, som talar så utmärkt väl och slående, borde uppträda offentligt och hålla föredrag just i de ämnen vi nu afhandlat. Gör det!

— Jag skulle inte få folk, kära fru Nyman!

— Hvarför det?

— Om jag talade med menskors och englars tungor och icke är i fremmade land född, hörer mig ingen.

— Skrif i tidningarne då.

— I hvilken tidning, om jag får fråga? Om jag vill skrifva i tidningarne, får jag väl lof att sätta upp en egen tidning. Det är enda utvägen.

— Gör det! En liten pigg tidning.

— Alldeles, — en liten pigg tidning! Och den skulle jag kalla „Turva,“ ett skyddshem för alla bilto-ga tankar, som icke få tak öfver hufvudet i de stora, fashionabla bladen. Fru Nyman skaffar grundkapital och blir förläggare, så blir jag redaktör, skrattade Axel.

En madam med en matportör afbröt samtalet.

— Se der kommer herrskapets middag!

Fru Nyman lindade sin hvita duk kring hufvudet och svepte in sig i sjalen.

— Jag kommer aldrig ihåg andras middagstid, för att vi sjelfva äta så sent. Tack hjertligen för den trefliga stunden! fortfor hon, skakande hand med Axel och Lilli. Kom i morgon afton till oss. Då är Ludvig hemma. Det skall roa honom alldeles ofantligt att se och höra den der Sivanderska komedian. Jag säger

ingenting förut åt honom om hela saken. Adjö nu!
Må väl!

Den lilla frun nickade och försvann.

Musikern Nyman och hans hustru, sjelfva fattiga menskor, som ej egt annat än ett par koffertar och en god violin, då de satte bo, och dagligen kämpade för tillvaron, voro bland de högst få vänner, som Axel och Lilli egde i deras misskända och bekymmerfulla belägenhet. Den unge musikern och hans hustru, som kände dem bättre än de flesta andra och, oaktadt de i intelligens icke kunde mäta sig med makarne Barkman, likväl förmådde uppskatta dessas menkliga värde, umgingos med dem såsom sina mest värderade vänner och skulle, om det gällt, ha försvarat dem inför hvem det vara månede.

V.

Lilli uppdukade den enkla, från ett nykterhetsvårdshus hemtade middagen och just som de slutat sin måltid och vinterdagens tidiga skymning inbröt, steg en ny besökande in. Det var en yngre qvinna med högrest, mager gestalt och en osökt, sjelfmedveten säkerhet i hållning och rörelser. Hon var klädd i ett enkelt, mörkt öfverplagg, i snitt nästan som en mansöfverrock, en slät, svart klädning och en svart filthatt, utan alla prydnader, den hon, antingen af sed eller vana, aftog genast vid sitt inträde i rummet. Öfver hennes fina, markerade ansigte, med de raka, svarta ögonbrynen, den något stora, krökta näsan och kraftiga hakan, låg ett nästan hårdt allvar och de stålblå ögonens forskande, blixtrande blick genom pincenez'en uttryckte ingen svärmisk eld, utan det klara, skarpa, genomträngande förståndet.

— Se Gusti! Välkommen! utbrast Lilli i hjertligaste ton och såväl hon som Axel skyndade att räcka den nykomma handen.

— Goddag, mina vänner! Hur står det till med er? Jag var åt den här trakten och som jag har en stund ledig innan jag måste vara hos Billner, kom jag hit.

Dessa ord och den kraftiga handtryckning, som åtföljde dem, beledsagades af ett leende, som visade en rad hvita tänder och upplyste det allvarliga ansigtet med ett skimmer af tilldragande behag.

Den fremmande afklädde sitt öfverplagg, upphängde detta, trädde med en gammal bekants ledighet fram i rummet och slog sig ned i gungstolen.

— Ursäkta att jag som vanligt inkräktar den här platsen, sade hon. Men jag har så sällan tid att sitta i gungstol, att jag gerna passar på tillfälle att förskaffa mig det nöjet.

Då hon i detsamma borttog pincenez'en, fingo hennes klara ögon det inåtvända, beslöjade uttryck, som åtföljer närsynthet.

— Hur mår ni nu? tillade hon hjertligt, i det hon lyfte upp i sitt knä lilla Juno, som sprungit fram till henne.

— Åh, kära Gusti! sade Lilli. Här i huset äro stora omhvälfningar å bane.

— Jaså! Hvad då?

— Jag skall med Juno till skyddshemmet och Axel till „Turva.“

Gustis ansigte uttryckte ett ögonblick den största bestörtning. Hon satte hastigt pincenez'en på näsan och fixerade sina vänner, som båda hade en väl spelad allvarsam och bedröflig uppsyn. Så brast hon ut i ett skratt af metallklar klang och en stormils friskhet.

— „Où est la femme?“*) säga de franska domarene vid mystiska brottmål. — Tyst! Jag har henne redan. Jag såg henne för par timmar sedan stryka fram längs den här gatan, så att gnistorna sprakade kring hästhofvarne, och jag kände på mig att hon inte var stadd i rätta ärender. Har jag gissat rätt?

*) Hvar ha vi qvinnan?

— Du har en ransakningsdomares väderkorn, sade Axel.

— Men berätta då! Jag förgås af nyfikenhet.

— Det borde de höra, som påstå att du är så karlaktig, menade Lilli, så att de finge glädja sig åt att du har åtminstone ett qvinligt fel. Det skulle bestämdt inge dem sympatier för dig.

— Utan tvifvel! Men berätta för all del!

— Jag skall först tända lampan.

— Är det inte trefligare att prata i skymningen, isynnerhet när det gäller spökhistorier?

— Mimiken går förlorad i mörkret, invände Axel.

— Det är sannt. Tänd då ljus.

Gusti ställde med en smekning den lilla flickan på golvet, stod upp, gick och framtog ur en ficka på inre sidan af sitt öfverplagg ett paket, uppvecklade derur en vinflaska, den hon ställde på bordet, sägande:

— Jag gissar att historien behöfver sköljas ner.

Hon återtog sin plats i gungstolen och pratade med lilla Juno, som hon förärade en treflig leksak, föreställande ett ifrigt kringsnurrande, dansande par, hvarmed barnet genast började roa sig, medan Lilli skjöt bordet framför soffan, tände lampan och ställde fram glas. Hvarken hon eller hennes man gjorde några invändningar mot väninnans frikostighet, emedan de af erfarenhet visste att detta i högsta grad misshagade henne. Det var så sällan hon hade råd till en dylik frikostighet, hvilken beredde henne ett stort nöje, att det endast sårade henne, ifall man sökte undandraga sig hennes välmening.

Vinflaskan öppnades. Gusti fyllde glasen, bjöd Axel och Lilli, som satt sig i soffan, hvar sin cigarett, tände sjelf en, fattade ett glas och sade:

— Den första bågarn, hurrah! Kamrater! ska' vi sjelfva ha! Ursäkta att jag afvek litet från versmåttet, men det är ej värre än hvad mången „ung, lofvande“ diktare gör och då må det väl förlåtas en varelse, „utblottad på all poesi,“ såsom min en vördnadsvärd lärarinna engång uttryckte sig om mig, då jag var skolflicka.

— Hvem var det? frågade Axel.

— Gumman Tibelin.

— Åh, verkligen! Men hon var rik på poesi, hon!

— Måtte ha varit det, fastän hon med äkta kvinnlig blygsamhet sorgfälligt dolde detta behag, liksom alla andra, dem hon möjligen egde. Hon förebrådde mig också engång att jag för mycket framhöll min klokhets och mina åsigter, och sade att det icke passade sig för ett fruntimmer.

— O, du sublimes enfald! Och sådana skola vara ungdomens ledare! utbrast Axel. Hvarför lydde hennes lärjungar henne inte och höllo alla sina insigter hemliga, så att ni icke svarade på en enda fråga?

— Jag för min del bjöd efter hennes varning till att vara så dum som möjligt. Jag fick också bättre betyg derefter. — Hur är det, är nyckeln urtagen?

— Jaa!

— Välan! Låtom oss då börja!

Gusti förde med en energisk åtbörd fingrarna genom sitt yfviga, kortklippta, mörka hår.

Axel och Lilli skildrade nu för andra gången, med oförminskadt, snarare ökad dramatisk lif, den välgörande damens visit. Axel dolde sig tillochmed bakom skärmen och framträdde derifrån i det afgörande ögonblicket, alldeles som vid fru Sivanders besök. Då skildringen var slut, fattade Gusti åter sitt glas.

— Alla edra ädelmodiga vänners skål! sade hon. Men oändlig skada att inte ett par andra personer, förutom Axel, sutto bakom skärmen, så att ni haft vittnen och kunnat stämma er räddande engel inför lag och rätt.

— Se der ha vi juristen! skrattade Lilli.

— Ja, från *den* nyktra sidan ser jag saken, fastän jag är allmänt känd som en riktig bachantinna. Det var verkligen skada att det inte fanns vittnen, ty en sådan näpst borde engång den der sortens menskövänner ha, för att litet lära sig att hålla sig i styr.

— Nå, Axel gaf henne en sådan minnesbeta, att den kanske hinner till.

— Ack, hvad ni litet känner folk af hennes art,

om ni inbillar er att sådant biter på dem! Nej, det är bara att gjuta olja på elden. Nu först är Axel ett riktigt odjur, som inte borde få gå löst. Och du, kära Lilli! om du någonsin varit i behof af att räddas, blir det nu. Nej, som sagdt, en rättegång hade varit det enda, som kunnat sätta en damm för den välmeningen.

— Men huru kunna sådana menskor uppträda med denna utomordentliga påflugenhet? Det begriper jag icke, sade Lilli.

— Det är mycket lätt förklaradt. Grundorsaken är naturligtvis deras dumhet och begär att imponera och skryta. Härtill kommer folks flathet att tåla af dem allt möjligt. De öfverfalla en fattig stackare med sina galenskaper och förnärmelser, allt i välgörenhetens namn, och den fattige tiger och tål, känner sig visserligen sårad, men vågar ingenting säga, vågar icke stöta sig med dem som makten hafva, för att ej bli alldeles blottställd och mista allt deltagande. Det är just den undfallenheten, som gjort den der sortens menskovänner till hvad de äro: den fattiges argaste fiender, som genom förolämpning öka hans nöd. Kommer ni inte ihåg den menskoälskande damen, som för några år sedan uppträdde som välgörarinna för ett intelligent fruntimmer här i staden och hvars välvilja gick ut på att få henne, kloka menskan, inspärrad på dårhuset, fastän det inte lyckades. Och hur hon förespeglade henne allt möjligt, understöd och medel till en utrikesresa, och den andra trodde på allt det der och gladde sig åt det, tills hon småningom kom underfund med att det var bara puder och prat.

— Jag minns den der kuriösa historien, sade Lilli. Jag tror att du sjelf berättat den. Du kände ju det olyckliga fruntimret?

— Visst kände jag henne. Och hade jag haft tillgångar, nog skulle jag ha bistått henne på ett förnuftigare och hyggligare sätt, det är säkert, det!

— Var icke hon i en mycket nödställd belägenhet?

— Ja. Hon var i en sådan belägenhet, som man ibland råkar i, då den ena motgången och vidrigheten, liksom med en hemlig makt, drar den andra med sig,

så att man på engång är öfverhopad af dem från flere håll och står som instängd och blokerad på alla sidor. Här hade varit ett tillfälle för ordentlig, human välgörenhet att uppträda, men välgörenheten kom med dårhus och några bedrägliga löften.

— Jag hade den tiden bättre tillgångar än jag nu har, sade Axel tankfullt. Om jag vetat af saken, hade jag gerna efter min förmåga hjälpt den stackars menskan.

Dessa enkla, af sann mensklig känsla besjälade ord framkallade ett vackert leende på Gustis läppar och en tår i Lillis öga, som med ömhet fästades på maken. En kort tystnad inträdde.

— Och du skulle ha hjälpt henne, utan att närmare känna henne, utan att veta om hon var „värdig“ eller ej? frågade Gusti med en pröfvande blick.

— Värdig! upprepade Axel med ett tonfall, nästan smärtsamt i dess djupa allvar. När är väl den *verkligt* nödstälde värdig? Hvem är värdig och hvem är ovärdig och hvem förmår döma häri andra än Gud? Här gäller det att „de främste varda de ytterste och de ytterste de främste.“

Tystnad följde ånyo på de gripande orden, som tydligen framträdte ur en djupt tänkande, bepröfvad själ.

— Hur gick det sedan med henne, som vi talade om? frågade Lilli slutligen.

— Hon blef lemnad åt sig sjelf, fick reda sig så godt hon kunde och slå sig igenom sitt elände. Det hette att hon var en otacksam varelse, som stött ifrån sig en storartad välvilja.

— Och hur gick det sedan med henne? Hvad blef det af henne? frågade Lilli då Gusti tystnade.

— Hvad det blef af henne? upprepade denna med en viss skärpa i tonen. Det blef af henne det hon alltid varit: en midtunder lidanden och bespottelser hoppfullt och energiskt mot sitt mål framsträfvande menska, som har mod att trotsa tillochmed det värsta af allt bittert här i verlden: den stumma, kalla likgiltigheten, den känslolösa glömskan.

— Hvar finns hon? frågade Axel.

— Hon påträffade en väninna, lika fattig, om icke fattigare än hon sjelf, lika misskänd och förgäten af världen.

— Ack ja, jag minns, inföll Lilli.

— Ja, och hvad de rika och mäktiga menskovännerna icke gjorde, det gjorde den väninnan. „Den ena fattiga tar den andra fattiga,“ säga de gamla kyrkklockorna. De ha byggt sig långt borta på landsbygden ett litet bo, som inte heller varit fredadt för stenkastning. Der arbeta de i stillhet och tänka: aldrig är natten så mörk och så lång, att det ej dagas engång.

Det blef åter tyst i rummet, alldeles tyst. Lilla Juno hade slutat sin lek och med sitt dansande par krupit upp i moderns knä, der hon satt vaken, men tyst och litet trött.

— Jag talar inte om verkliga menskovänner, tog Gusti åter till ordet. Sådana finnas nog också i världen, verkliga barmhertiga samaritaner, som upptaga och vårda den slagne vid vägen tills han blir frisk, utan att fråga om han är „värd“ deras bistånd eller ej. Jag talar om sådana, som misshandla honom ytterligare genom sina räddningsmedel; sedan basuna ut hvad de hittat för en usling och hvad allt de gjort för honom, och, ifall han rymmer undan behandlingen eller dukar under för den, skrika om hans otacksamhet och ohjelpighet och ge honom till spillo för tid och evighet. Och så finnes det välgörare, som sjelfva äro de der röfvarene, som försåtligt anfälla den stackars vandraren och sedan uppträda som hans räddare. Det är sådana menskovänner som fru Sivander och hennes själafränder. De göra så mycket ondt, att mången sitter för lifstiden bakom lås och bom för vida mindre synd.

— Den till exempel, som för fjerde gången stjal en småsak, sade Axel.

— Ja! Och en sådan der, som för femtionde gången stjal sin nästas goda namn ock folks aktning ifrån honom, den åker med kusk i livré på välgörenhetsbesök.

Gusti höjde sitt glas.

— Den sista bägarn, hurrah! Kamrater! skall trollen ha.

Hon såg på sitt ur och reste sig upp.

— Hör ni, älskade vänner! hur står det till med er hyra? Det är ju i dag den förskräckliga dagen för de toma börsarne.

— Axel berättade hur det gått med hans förhoppning att få pengar och omnämnde i korthet Sahlströms besök.

— Ja, der ha vi ett nykterhetsvidunder, sade Gusti. En artig herre lät mig också engång förstå att jag var ett vidunder, framalstradt af kampen för qvinnoemancipationen.

— Hvad svarade du på den snillrika qvickheten? frågade Lilli.

— Att jag föredrar att vara ett viduuder, som bebådar en ny tingens ordning, än den sofvande sköna i skogen.

— Ha, ha, ha! Bra svaradt! Sahlström kan säga på samma sätt.

— Hur blir det nu med er hyra då? Om jag hade, skulle jag låna åt er, och om jag vetat af saken, skulle jag i dag inte betalt en skuld, den jag nog kunnat få anstånd med. Men nu har jag inte mer än tio mark. Vill ni ha den till edra nödvändigaste utgifter, så får ni den.

— Älskade Gusti! Hur skulle du kunna göra dig alldeles utan? utbrast Lilli.

— Jag får i morgon litet igen. Tag den nu bara. Se der!

Gusti upptog sin börs och lade en tiomarksedel på bordet.

Hennes vänner visste att en vägran blott skulle såra henne. Derfor tog Lilli emot sedeln.

— Du kära vän! Ack, om de ändå visste hurudan du är!

— Hvertill skulle det tjena! Men hur är det med hyran? Har ni någon utväg?

— Jag har tänkt gå ut nu på qvällen och försöka skaffa.

— Stackars Axel! Jag känner till det der. Det är ingen lustvandring.

— Nej, det är inte det.

— Hör på, Axel! Jag hinner inte komma hit mer i afton. Jag kommer visst att arbeta till sent hos Billner. Der är flera långa inlagor att skriva. Men om det inte lyckas för dig, så telefona dit. Kanske jag hittar på någon utväg. Lofva mig att göra det.

— Kära Gusti!

— Ja, ja! Gör som jag säger. Farväl nu, mina vänner. Och framför allt: inte flaggan på half stång! Det duger inte.

Gusti påklädde sitt öfverplagg med ett raskt tag och satte pincenez'en på näsan.

— Adjö med er nu!

Hon nickade i dörren och försvann.

— Se, det är då en präktig karakter! sade Lilli.

— Ja, när henne är intet svek funnet.

— Jag säger ännu engång: om menskorna kände henne!

— Och jag svarar som hon: hvad skulle det tjena till? När sådana personligheter gå midt ibland dem och de inte se dem, så äro de inte värda att göra det.

— Tänker du gå till Salling, min Axel?

— Jag skall väl försöka. Klockan är fem nu, — bästa tiden.

— Nu skall du uppträda som en ogenerad gentleman, som behöfver en liten handräckning. Det är det rätta sättet.

— Var du lugn för att jag inte kommer som någon ynkrygg, som sitter på stolkanten, — ifall han ber mig sitta ner, — och hackar fram en utläggning af min nödställda belägenhet. Nej, du! Men tror du att det gör någon effekt om jag kommer fram hur storståtligt som helst. Nej! Jag är nu tillsvidare „den der Barkman“ och dermed väl!

— Ingalunda börjar min Axel förlora sitt sjelfförtroende? Tänk du inte på „den der Barkman,“ utan på hvad du har i ditt bläckhorn och att du kan göra som Luther, en vacker dag kasta det midt i synen på den lede frestaren, om han vågar komma dig alltför nära. Jag tror att den historien är bara en allegori, fastän de tagit den efter bokstafven.

— Kan nog hända det!

Axel började göra toilett och stod snart framför sin hustru i verklig gentlemanskepnad. Det var ingen förfallen slusk Lilli skådade med blickar, fulla af den beundran, som är oskiljaktig från all verklig kärlek, äfven i de fall då föremålet för densamma icke väcker beundran hos någon annan. Hon jemkade med lätta, smekande fingrar om hans krage och kravatt, hemtade från byrån en liten parfymflaska ock kastade derur på honom några droppar.

— Om du begagnade puder, skulle du bestämdt också pudra mig, sade han med ett leende, som tydligt uttryckte den rörelse af välbehag och tacksamhet han erfor vid dessa små, om så mycken ömhet vittnande barnsligheter, mot hvilka han icke gjorde något motstånd.

-- Nej, pudra dig skulle jag inte, ty det vore att blanda bort din vackra hy, blek och tillika så frisk. Den ser så sval, så ren och behaglig ut.

— Nu skall jag gå,

— Hör du! Du skall ta pincenez. Det inger respekt. Vänta, skall du få min.

Lilli hemtade pincenez'en:

— Den är så ljusblå att den inte generar dig. Du kan ju ta bort den medan du talar, men ha den på dig, då du kommer in.

Leende fäste Axel snodden vid en knapp och proberade lorgnetten.

— Den dämpar behagligt ljusskenet.

— Ja, gör den icke? För den skall begagnar jag ju den också mot vårsolen. Och så skall du ha handskar, vet jag! Hvar har du dina handskar?

— Vet du, de blefvo bestämdt i fickan på sommaröfverrocken, när jag förde den till pantkontoret.

— Nej du, det blefvo de inte. Vänta, nu kommer jag ihåg hvar de äro. De skulle ha blifvit der, om jag ej kommit att undersöka fickorna.

Lilli drog upp en byrålåda och fann snart handskarne, omsorgsfullt hopdragna.

Axel slöt henne i sina armar och kyste henne.

— Drick ett glas vin till, så blir du bättre i stämning.

Axel slog i ett glas och tömde det långsamt.

— Och se der! Så röker du en cigarett på vägen, att din andedrägt inte luktar vin.

— Tror du att vi bli så goda vänner, att vi kysas, Salling och jag? skrattade Axel.

— Ah, tro inte att det behöfs! Nuförtiden känns det ju på sju mils afstånd om man luktar „starkt“, som Sahlström säger. Och då farväl med alla förhoppningar! Då är det ingen nåd.

— Männe inte Salling också ibland lukta starkt?

— Det är en annan sak. Han får göra det, men inte du.

Axel tände cigaretten och drog öfverrocken på sig.

— Du blir ju icke länge borta?

— Nej, för ingen del! Jag kommer nog direkt från Salling hem, — med pengar eller blotta lifvet i behåll. Adjö, älskling!

— Adjö, min egen! Måtte dina fotspår drypa af fetma.

Axel begaf sig på sitt ledsamma ärende, beledsagad af sin hustrus tysta förböner. Hon bäfvade vid föreställningen att han blefve illa bemött, synnerligen som det var på hennes uppmaning han vände sig till den för sin förträfflighet omtalade kassören.

Hon städade undan vinet och glasen, pratade med lilla Juno och framtog slutligen ett handarbete, en liten julklapp åt Axel.

VI.

Medan den unga frun sitter lutad öfver sitt arbete och hennes man med långsamma steg vandrar ned åt den fashionabla del af staden, der kassör Salling bor, vilja vi göra läsaren några meddelanden om det unga paret.

Axel Barkman var ende sonen till en fattig gardesfältväbelsenka, som med stora mödor och uppoffringar beredt honom en vårdad uppfostran. Moderns försakelser fick den snabbt uppvexande och strängt arbetande gossen dela och de vexte i kapp med honom sjelf och hans ökade arbete, då utgifterna för hvarje år stego, men inkomsterna förblefvo desamma: moderns obetydliga pension och det hon genom rastlöst arbete lyckades hopbringa. Hon höll i flera år på med tvätt och strykning. Derefter kokade hon en tid mat åt arbetare, men upphörde snart igen med detta föga vinstgifvande näringsfång och öfvertog en liten kolonialvaruhandel i en af stadens utkanter.

Axels far, som dött då sonen var endast några år gammal, en intelligent, fint anlagd natur, hade, likt mången hans like, till följe af bristande uppfostran kommit att intaga en lägre plats i verlden än den, för hvilken han var danad. På honom bråddes Axel såväl till sin yttre som inre menska. Modern var en enfaldig och obildad, driftig qvinna, på sitt sätt högst aktningsvärd. Hon älskade varmt sin son och hade föresatt sig att uppbjuda alla sina krafter för att bereda honom samma uppfostran, som den bildade klassens barn åtnjuta. Denna sträfvan ådrog den fattiga enkan både af hennes jemlikar och af personer ur högre stånd ganska mycket klander och betecknades som en yttring af de lägre klassernas högmodiga begär att göra sina barn

till herrskap, ett, i betraktande af bildningens fördelar framför okunnigheten, högst berättigadt begär. Då fru Barkman ansträngde sig för sin sons uppfostran, skedde detta hufvudsakligast med hänsyn till de framtida yttre förmoner densamma komme att bereda honom. Om dess förhållande till och betydelse för hans andliga personlighet, dennas utveckling och lifsverksamhet, hade hon intet begrepp. För henne gällde endast att han med tiden „blef någonting“ och att hon hade heder af honom, hvilket med hans „goda hufvud“ borde gå som en dans, blott han var „snäll“ och flitig. Hennes uppfattning af hans själsförmögenheter bestod endast deri att han hade ett „godt läshufvud“ och hennes känsla för sonen var behäftad med den hos obildade föräldrar till begåfvade barn vanliga naiva skrytsamheten, som jägtar de arma barnen till det yttersta, för att genom sina framsteg hedra sig sjelfva och föräldrarne, en heder, som ej sällan kostar de förra både helsa och lefnadslust, då näring och vederqvickelse ej motsvara hjernans ansträngningar. Att ett begåfvadt barn kan ha fallenhet för vissa ämnen, men totolt sakna den för andra, att man kan ha ett utmärkt hufvud, utan att därför ha „läshufvud“ och tvertom, om dylikt var Axels mor fullkomligt okunnig och kom ej heller i tillfälle att bli upplyst derom.

Att ett barn, som flitigt läser, kan behöfva någon ledighet och förströelse, insåg hon äfven föga. Att sitta och läsa var i hennes ögon knappast något arbete. Hon förargade sig alltid öfver de i hennes tycke alltför långa skolferierna och tillät ytterst ogerna sin gosse, som aldrig fick smaka den verkliga landtluften, att sommartid ströfva omkring i stadens närmaste omgifningar och njuta af sin frihet, hvilket hon kallade att slå dank och ansåg högst skadligt för ungdomen. Axel tillbragte således för det mesta sina ferier i moderns kammare eller på ett gungbräde under ett träd på gården, vanligen med en bok i handen, ty modern tillhöll honom att under loftiden gå igenom hvad han läst under terminen. Att han studerade andra än läroböcker, såväl poetiska arbeten som romaner och äfven böcker af djupsinnigare

innehåll, dem han genom kamrater förskaffade sig, lade hon föga märke till. För henne var det nog att hon såg honom med en bok i handen. Ifall hon kommit underfund med att ej allt hvad han läste hörde till skolkunskaperna, hade hon ingalunda blifvit så belåten dermed. Af allt detta finna vi att Axels barndom, oaktadt moderns ömhet, ingalunda var bland de glädjrikaste eller egnad att bereda den af naturen kraftfulle gossen en sund och fri utveckling.

Man gjorde fru Barkman åtskilliga gånger förslag att låta gossen afbryta sin skolgång och sätta honom på handel eller i något annat passande yrke, der han i god tid kunde förtjena sitt bröd, och hade åt honom i beredskap plats som springpojke på kontor, som tryckerielev, ja, som kypare. Men modern afslog alla dessa projekt med samma bestämdhet. Hon hade föresatt sig att hennes Axel, „arbetade hon än själen ur kroppen på sig,“ icke skulle bli „en stackare, som skjutsades hit och dit,“ utan en „skolad“ karl, som kunde bli hvad som helst, och då skulle han nog, menade hon, ersätta hennes mödor och bli hennes ålderdomsstöd. Gumman Barkman hörde till dem, som hyllade den gamla, goda satsen, att barnen äro till för föräldrarnes skull och ej föräldrarne för barnens, det en nyare tid, med sin verldsomstörtande uppfattning, anser mera enligt med naturens och förnuftets anvisningar.

Och Axel sjelf? var han lika intresserad af att inhemta lärdom som hans mor att låta bibringa honom den? Hade han det utmärkta hufvud, hvarom hon skröt? Visserligen och mer än så, ty han var ett snille. Det förstod hon icke. De kunskapsämnen, som berörde hans snilles område och därför intresserade honom, inhemtade han med lätthet, icke så de öfriga, hvaraf några utgjorde för honom en verklig plåga. Följden häraf var att han, åtminstone under de första åren af sin skoltid, i sina betyg hade mycket ojemna vitsord, hvilket ådrog honom moderns häftiga missnöje och skarpa förebråelser. Det var „synd och skam, lätja och vårdslöshet, att han med sitt goda hufvud“ icke beflitade sig om att i alla ämnen vinna de högsta vitsord, då han visste hur hans

mor släpade och trälade för hans lärdom. Allt som den unge gossens förstånd mognade, började han begripa moderns uppfattning, på samma gång han insåg nödvändigheten af att ej försumma de för honom svåra läroämnena, och vinnlade sig med stora ansträngningar om att i dessa förvärfva högre vitsord, så att modern under hans sednare skolår hade att glädja sig åt verkligt vackra betyg.

Axel Barkman hade fått erfara hvad det vill säga att vara ett begåfvadt barn till obildade, enfaldiga föräldrar och att i deras ögon gälla för ett „godt läshufvud,“ då man blott är ett snille.

Vid nitton års ålder tog Axel studentexamen, försvagad till kropp och själ af öfveransträngning, kammarluft och svält. Otaliga gånger under sina långa skolår hade han fått åtnöjas med en skifva bröd och litet sofvel, ibland icke ens det sednare, eller dåligt kaffe med en bit jästbröd, till middagsmål. Han var en hastigt uppvuxen ungdom med strykande matlust, ständigt hungrig och sällan i tillfälle att fullt tillfredsställa detta behof. Det var för honom en högtid när modern någon gång hade en ordentlig kokmat och den vinter hon höll spisning för arbetare en särdeles lycklig period, då sådan mat dagligen fanns i huset.

Följden af den för det mesta otillfredsställda hungern, i förening med hjernans stränga verksamhet, ty förutom sina skolstudier sysselsatte Axel sig redan tidigt med arbeten på egen hand, långa uppsatser öfver hvarjehanda ämnen, som intresserade honom, samt skönlitterära försök i mängd, — följderna här af var en hos honom ganska tidigt skönjbar böjelse för stimulerande drycker, den han visserligen under sin skoltid ej var i tillfälle att tillfredsställa oftare än de få gånger han bjöds på punsch eller dylikt hos någon af kamraterna, då han alltid drack så öfverdådigt, att dessa, på sina föräldrars tillsägelse, upphörde att bjuda honom till sig. I redlöst tillstånd hemtades han från dylika samqväm hem och mottogs med förtviflan och vrede af modern, hvars känslor urladdade sig i en vanligen flera dagar

lång skur af förebråelser, gnat och jemmer, omvexlande med tårefloder och en tung tystnad. Då skulle han bli hennes sorgebarn, då hade hon förgäfvets släpat och trälät och vakat och slitit för hans skull, då hotade hon att afbryta hans skolgång och ångrade att hon ej långt förut gjort detta, och, såsom menskorna tillrådt henne, „satt honom till något strunt,“ ty icke var han värd lärdom och hyfsning eller moderskärlek eller någonting, „när han kunde vara ett sådant svin och som skolpojke suppa sig full.“ Dessa förebråelser föllo såsom ett regn af heta stenar på den stackars gossen, som, illamående till kroppen, ängslig och beklämd till själen, nödgades lyssna till dem. Modern förstod ej och hade ej fäst afseende dervid, ifall någon upplyst henne om grundorsaken till hans olycksbådande begär. Lika litet insåg hon att yngligen, då illamåendet efter ruset gått om och den vildt sugande hungern instälde sig, mer än någonsin var i behof af en stärkande rätt. Engång, då Axel yttrade en önskan i detta afseende och talade om fläskstufning, hvarefter han plågades af längtan, hette det: „se så, nu är herrn hungrig efter fyllan. Den, som super, behöfver ingen mat, skall jag säga.“

Då Axel blifvit student, började han förskaffa sig små inkomster såsom korrekturläsare vid en större tidning, i hvilken, mot nybegynnarens knappa honorarium, en och annan uppsats af hans hand äfven blef intagen. Nu kunde han sjelf bestå sig kläder och hade äfven kunnat förskaffa sig mången god matbit, men nu var hans begär derefter ej mera så starkt som i den vexande åldern och stillades mången gång af litet torrskaffning med åtföljande dryckesvaror, hvaraf han, med kroppens vanliga sjelfbedrägeri i sådana fall, tyckte sig hemta mera styrka och vederqvickelse än af ordentlig föda. Den ständigt störda nattron, som åtföljde korrekturläsandet, bidrog äfven att rubba fysikens normala tillstånd och gaf en särskild anledning att begagna extra förfriskning.

Som student kom Axel in i ett friare kamratlif, som allt oftare förde honom i glada samqväm kring värdshusborden, der han med det ungdomliga oförstån-

dets lättsinne hängaf sig åt den farliga njutningen, förmenande att deri ej låg något fördömligt och instämmande i den store skaldens: „Goda gosse! glaset töm!“ Rustillfällena återkommo, till moderns förtörnelse och förtviflan, allt oftare och den stackars ynglingen upplefde i hemmet de pinsammaste stunder. Det gick slutligen derhän att Axel, som innerligt älskade sin mor och alltid bemött henne med den största undfallenhet, numera oftast uppträdde häftigt mot henne, hvilket ökade hennes förbittnings. Hon förklarade oupphörligt att hon värre än alla sina synder ångrade att hon kostat uppfostran på honom och att hon önskade det döden toge honom bort, så att hon ej behöfde lemna honom efter sig i världen, oduglig och hjälplös. Eller ock for hon ut öfver hans dåliga kamrater, som förledde honom till „liderligt“ lif, och tog vanligen till föremål för dessa beskyllningar just dem bland kamraterna, som han särskildt värderade, vid hvilka tillfällen han brusade upp häftigare än vanligt och modern å sin sida bröt ut i oförnuftiga, sårande uttryck, såsom att hon för honom ej längre var säker för sitt lif och dylikt.

Man kan förstå huru ett sådant hemlif marterade den öfverlägsne, finkänslige ynglingen, så mycket mer som han med ängslan började finna att hans öfverdåd härledde sig från en afgjord, hotande böjelse och tillika inse att han förorsakade modern en stor sorg. Efter hvarje uppträde ångrade han sig djupt och fattade det allvarliga beslutet att vara försigtig och återhållsam. Dessa beslut fullföljde han alltid en tid bortåt, utan att fru Barkman ens lade märke till förändringen. Hennes gnat och utbrott förblefvo desamma. Mången gång, då det var Axels afsigt att stanna hemma vid sitt arbete, upptog hon, utan att närmare orsak förefanns, det vanliga ämnet, då han, sårad och otålig, afbröt sin sysselsättning och aflägsnade sig, tog sin tillflykt till ett värdshus, der han slog sig ned vid glaset och tidningarne, eller uppsökte någon kamrat, då resultatet för det mesta blef detsamma och följden ett ångo brutet beslut, med nya sjäslidanden och förökade obehag i hemmet.

Då den stackars unge mannens föresatser be-segrades direkt af det sjukliga begärets makt, utan medverkan af någon yttre anledning, voro de efterföljande själsqvalen bittrare än någonsin. Han förstod ej arten af det onda, som beberrskade honom, utan betraktade detta uteslutande som ett moraliskt fel, hvilket äfven borde utrotas genom moraliska medel, och föll stundom i förtviflan, då han tyckte sig finna viljans vanmakt gentemot böjelsen. Det föll honom ej in att denna kunde ha fysiska orsaker eller botas på samma väg. Han kände sjelfförakt och misströstad om sin framtid. Emel-lertid var hans själ alltför frisk och spänstig för att hängifva sig åt denna tröstlösa stämning. När de värsta qvalen tillika med det kroppsliga illabefinnandet voro öfverståndna, reste sig hans ande åter, lik en ner-tryckt fjeder, och han kände sig ånyo uppfylld af lefnadsmod och framtidshopp, liksom han med oförminskadt intresse och ifver fullföljde sina studier och skötte sina öfriga arbeten.

Axel Barkmans böjelse för dryckenskap stod i intet samband med hans moraliska personlighet och hade ingen inverkan på denna. Sjelfva den omåttlighet, hvar-till han ej sällan gjorde sig skyldig, var ofrivillig, här-rörde af den rent kroppsliga törsten efter mer, i före-ning med den genom ruset framkallade upprymdheten, ty då han tömde de första glasen skedde detta alltid med afsigt att stanna inom måttlighetens gräns. Allt lågt, smutsigt och osedligt var under ruset honom lika förhatligt som annars, liksom detta i dess första stadier alltid bragte honom i en poetiskt lyftad, hänförd sinnes-stämning, hvarunder ett fyrverkeri af snilleblixtar fram-sprakade från hans läppar, ord och tankar, som kunnat göra hans namn odödligt, ifall de uppfångats i flykten, men som lyste och slocknade i sekunden, likt gnistan i rymden, som lyser ett ögonblick och aldrig tändes åter. Axel Barkman var en drinkare, om man så vill, men han var tillika en sedligt fläckfri personlighet, en drin-kare, vida mer moraliskt aktningvärd än mången för-mäten nykterist, som ej var sen att från sin förträfflig-hets höjd med förakt blicka ned på honom.

Om han haft råd dertill, hade han flyttat från modern, för att i ro få arbeta, men som det nu var, nödgades han stanna kvar hos henne och bemöda sig att så mycket som möjligt slå döförat till vid hennes plågsamt störande utgjutelser, hvilket var så mycket svårare som de bebodde samma rum, en med en skärm afdelad sal. Han började därför mer och mer till arbete använda nätterna, derunder uppfriskande sig med ett och annat glas konjak, hvilken vid denna tid var på högsta modet såsom en särdeles helsosam dryck. Så framskred tiden, dygn efter dygn, månad efter månad, tills det blef år.

Axels håg och fallenhet lågo afgjordt åt det litterära kallet och hade ännu mera eldats därför genom hans beröring med publicistverksamheten. Hans dröm var att bli stadig medarbetare i och slutligen redaktör för en tidning. Men juridiken intresserade honom äfven ganska mycket och sina universitetsstudier riktade han förnämligast åt det hållet.

„Var tyst nu bara, mamma!“ kunde han med sitt vackra, hjertliga tonfall säga, då han var vid godt lynne. „En vacker dag sitter jag som domare och då törs ingen gräla på mig.“ „Domare! Jo, jag tackar! Den skulle visst bli domare, som inte kan sköta sig sjelf som folk.“

Han studerade emellertid med ifver midtuti den moderliga skärselden och tog till hennes knotande belåtenhet ett par examina, hvilken händelse i sjelfva verket uppfylde hennes alltid lika varma, om än oförståndiga hjerta med en oväntad, hemlig glädje.

En vacker dag meddelade Axel sin mor att han erhållit anställning vid ett embetsverk, mot ett årligt arvode af nära tvåtusen mark. Nu gjorde gumman stora ögon och brast i glädjetårar. För första gången på långliga tider slöt hon med ömhet sonen i sina armar, bad honom förlåta henne om hon varit orättvis ock otålig och vara viss derpå att alla hennes förebråelser härrört endast af den innerligaste välmening. Nu såg hon, sade hon, att han ej tänkte bli någon slarf, fastän han varit oförständig och öfverdådig, det hon

förmanade honom att alldeles lägga bort nu, då han kommit så långt att han var „embetsman,“ så skulle han med sitt „goda hufvud“ nog gå framom många andra och stiga högt i världen, och hon ännu bli rikligen belönad för allt hvad hon gjort för honom. Och all den lilla sorg han någonsin, i ungdomsöfverdåd och „förledd af dåliga kamrater,“ beredt henne skulle vara för alltid glömd och försonad.

Axel åhörde med tårar i ögonen det redbara, enfaldiga modershjertats varma utgjutelser. Han kunde i detta ögonblick icke ens harmas öfver hennes beskyllning mot hans kamrater, så vanlig från föräldrars och andra äldre personers sida, då de unga företaga sig något klandervärdt, och i månget fall ganska orättvis, ty menskor låta sig i allmänhet vida mindre lätt än man tror genom exemplets makt förledas till sådant, som de ej sjelfva ha fallenhet eller smak för. Axel Barkman hade sannolikt förr eller sednare börjat dricka, äfven om han aldrig varit i tillfälle att göra detta i kamraters lag, liksom mången förblir återhållsam midt ibland de värsta lockelser. Sådant beror vida mindre af karakteren än man vanligen antager. Böjelse och anlag äro härvid det mest afgörande.

Vid åsynen af moderns glada rörelse fattade Axel ett allvarligare beslut än någonsin att ej mera bereda henne bekymmer. Han föresatte sig att så mycket som möjligt undvika allt utomhuslif och med fördubbladt nit egna sig åt sina arbeten. Nu, när han hade större inkomster, kunde det arrangeras treffigare i hemmet. Modern skulle upphöra med handeln och en liten lokal hyras, helst åt hafssidan, der det var så friskt och vackert. Alla dessa planer meddelade han modern, som belåten lyssnade till dem. Nu började det ljusna. Hennes ålderdomsdröm nalkades sitt förverkligande, då hon i lugn och ro finge hushålla för sin son och han utgöra hennes stöd. Hon hade ändå icke trälät förgäfvos, ehuru hon mången gång tagit detta för afgjordt. Att sonen möjligen kunde falla på den idén att bygga bo för egen räkning, derpå kom hon ej alls att tänka, icke nu åt-

minstone. Den vanliga egoismen hos mödrar, förlåtlig endast för den del kärleken har deri!

Axel hyste ej heller ännu några planer för egen räkning. Tankar på giftermål voro fullkomligt fremmande för honom. Hans hjerta var oberördt, nästan likgiltigt för det andra könet, såsom fallet plägar vara med sedligt rena, djupt och starkt känsliga naturer. Lugn herrskar i deras känslolif tills den rätta kommer. Då vakna de, då älska de för lifstiden och vinna antingen lyckans eller försakelsens lott. Det är naturligt att Axels poetiska själ svärmat och beundrat, men dessa känslor hade hittills omfattat endast med fantasins öga skådade gestalter, som trädt honom tillmötes på historiens eller diktens blad. Han hade gråtit öfver Maria Stuart, brunnit för Beatrice Cenci, legat vaken för Tintomara och varit allvarsamt förälskad i Björnsons „Fiskerjente,“ men ännu aldrig mött någon varelse af kött och blod, som lyckats hos honom uppväcka liknande känslor. På sina ströftåg i den förbjudna fruktens offerlunder hade kamraterna aldrig lyckats få honom att följa med, hvilket ådragit honom ganska mycket spe och benämningar sådana som „mammans lilla gosse,“ „sköldmön,“ och tillika bevisar att lockelsen uträttar föga, der ej böjelsen finnes.

Nu började för Axel ett trefligare hemlif, hvaraf han erfor ett stort välbehag. Modern betraktade med riktig högaktning sin son, tjänstemannen, och sysslade belåten omkring honom. Då hon ej kunde alldeles låta bli att vidröra de gamla otrefligheterna, omnämndes de alltid såsom något lyckligen öfverståndet. Axel gaf henne ej heller anledning till något annat. Han vistades för det mesta hemma och tillfredsstälde sitt begär efter rusdrycker så försigtigt att hon ej märkte något.

Den lugna och behagliga tillvaro Axel nu förde i det efter hans plan anordnade hemmet skulle dock våldsamt störas. Då densamma fortgått knappt ett år, insjuknade modern i en häftig lunginflammation, som trotsade både läkarens bemödanden och sonens ömma omsorger och efter knappa tvenne veckors förlopp ändade hennes lif.

Axels sorg var stor. Nu, då han för första gången i sitt lif var skiljd från modern och det för alltid, kände han huru djupt han, oaktadt olikheterna i deras lynne och själslif, var fästad vid henne. Alla hennes mindre sympatiska sidor, allt kexande och obillighet, voro nu fullkomligt förgätna. Han mindes endast hennes ömhet, hennes mödor och uppoffringar, hennes tålmod och omsorger. De framstodo liksom i förstorad skala, på samma gång en mängd små drag af hennes moderliga känsla, föga beaktade och sedan bortglömda, med en nästan pinsam klarhet framträdde ända från hans tidigaste barndom och hvart och ett medförde ett styng af förebråelse. Hur liknöjd, hur otacksam hade han ej varit! Medan allt det goda hos modern framstod i förklarad gestalt, såg han hos sig sjelf endast det onda i mörkaste skepnad. Hur brände ej nu på hans beklämda, blödande hjerta hvarje tår hon för hans skull gjutit! Sjelfva hennes vrede och bitterhet hade ju varit så naturliga, så berättigade, då han beredt henne så mycken sorg och skam. Han hade gifvit år af sitt lif, om han återfått henne, endast för en kort tid, för att omfatta henne med all den ömhet, hvaraf hans hjerta nu smärtsamt öfversvallade. Men nu var det för sent för alltid. Och han hade i så många år varit i tillfälle dertill, men försummat det och i stället beredt henne blott lidande. Han hade tillochmed engång varit så grym att han önskat flytta ifrån henne. Nu hade hon flyttat från honom, för alltid.

Och tomheten, den förfärliga, fremmande tomheten, och den kvalfulla saknaden, som hugger sin hvassa klo i hjertat i hvarje stund, vid hvarje omständighet, vid åsynen af hvarje föremål, som i minsta mån påminner om den kära försvunna. Med allt var hågkomsten af henne förknippad. Allt frammanade hennes bild, det gäckande fantomet, som ej kunde fannas, ej vidröras, ej genom millioner böner till högre makter för en enda sekund iklädas kött och blod. — Nu väntade ingen mera den frånvarande, dröjande. Nu var der tomt och tyst — och lugnt. Ingen förebrådde mera den sentida hemkommande. Ack, om hon ännu suttit der vid sin

lampa, med glasögonen och stickstrumpan, sin lilla svarta katt i knäet och den varma tékannen i kakelugnen! Med hur snabba steg hade man ej då skyndat hem! Der lyste alltid bakom rullgardinen ett svagt ljussken i fönstret åt gatan. Nu var det mörkt, fönstret, mörkt som grafven.

Denna sorgens tid var för Axel en tid af själfpröfning och själfdom. Han lärde sig se sina egna fel och utan ursäkter skoningslöst döma dem, samt å andra sidan se och uppskatta det goda hos andra och förlåta deras svagheter. Han lärde sig att lösgöra sig från själfviskheten, hvilket är grunden och början till menskans andliga frihet.

Han gjorde äfven ett allvarligt försök att bekämpa sin olyckliga böjelse, hvilken numera var honom förhatligare än någonsin, emedan han ansåg de sorger han beredt modern ha vållat hennes för tidiga död. Han kämpade ärligt, men han hade ingen förständig vän, som kunde råda och bistå honom i denna kamp. Han försökte vara fullkomligt återhållsam, men då han ej förstod att tillika, beträffande diet och hvila, förändra sitt lefnadssätt, tog den förvända naturen ut sin rätt eller snarare orätt. Han mådde icke illa, men då hjernan och den öfriga organismen saknade naturlig ersättning för det stimulerande medlet, infann sig en känsla af att något väsentligt fattades honom, en känsla af slöhet och otrefnad till kropp och själ, i förening med en alltmer tilltagande längtan efter den försakade vederqvickelsen. Han fann att hans arbetsförmåga led under detta tillstånd. Tanken och fantasin rörde sig trögt och olustigt, och sorgen hade oinskränkt makt öfver själ och sinne.

Han började få en aning om rätta förhållandet, ehuru bakfram, i det han tänkte att hans nervsystem möjligen var af naturen så beskaffadt att det fordrade det lifvande medlet. Han förstod ej att nervsystemet redan var så angripet, att det onaturliga blifvit för det samma ett behof.

Emellertid ansåg han den upptäckta möjligheten berättiga honom att begagna medlet. Till en början

gjorde han detta endast hemma och helt måttligt, medan den välgörande verkan häraf stadgade hans öfvertygelse om dess nödvändighet.

Sålunda fortgick tiden ungefär ett halft år efter moderns död. Den häftigaste sorgen hade, enligt naturens milda ordning, börjat gifva med sig och det ensliga lifvet förefalla den liflige unge mannen alltför enformigt. Han började åter uppsöka sina vänner och innan kort var han inne i det gamla lifvet före den förändring, som beredt hans mor så stor glädje.

Han arbetade emellertid med rastlös ifver, fortsatte de juridiska studierna, men egnade sig alltmer åt de litterära och dermed befryndade ämnen, och insåg snart att hans kallelse afgjort låg åt det hållet. De tidningsartiklar i tidens frågor han då och då utkastade rönste, liksom hans små qvicka och originela skigger, en mer en vanlig uppmärksamhet. Den honom bevågne redaktören uppmanade honom ständigt att inlemna „mera i samma stil“ och betalade honom numera ganska bra. Axel Barkman var en natur, som fann sin störta glädje i arbete och han trodde att den ungdomliga kraften kunde spännas hur hårdt som helst.

Sin befattning vid embetsverket skötte han samvetsgrant, men utan synnerligt intresse, och hade för afsigt att lemna densamma så snart han fått fast fot på det publicistiska området. Han var ej omtyckt vid verket, troligen tillfölje af sitt säkra, för en underordnad extra tjänsteman föga passande uppträdande och de satiriska anmärkningar han ibland lät undfälla sig. Hans förmän, isynnerhet chefen, en inbiten byråkrat, voro ganska kittsliga mot honom. Hans publicistiska verksamhet, hvarom man fått nys, var särskildt en nagel i ögat. Man kände sig besvärad af mannen med lyktan. Härtill kom det alltmer omkring sig gripande omdömet, att han var en rumlare, hvilket gaf en välkommen anledning att betrakta honom med skefva och misstroagna blickar.

Vidpass ett år efter moderns död inträffade en händelse, som bildade epok i Axel Barkmans lif. Han åtog sig att ge privatlektioner åt ett par gossar, söner i en fin och rik familj. Inom denna familj, som han

besökte trenne gånger i veckan och till hvars höjd några oförmonliga omdömen icke hunnit, blef han för sitt angenäma uppträdande och spirituela väsen med bevågenhet bemött och inbjuden att i dess krets, förutom lektionstimmarne, tillbringa mången trefflig stund.

Med husets fullvuxna döttrar umgicks, bland andra förtroligare väninnor, en ung, högättad flicka, fader- och moderlös och fattig, från sin tidigaste barndom omhändertagen och uppfostrad af sin faster, en gammal stiftsfröken, som lefde af sin egen och brorsdotterns pension, den hon uppbar, och dessutom i största tysthet hörde till stadens fashionablaste „pauvres honteux,“ en aristokratisk, gammalmodig kaffesyster, som hade intet gemensamt med den nyare tidens anda och intressen.

Den unga flickan, som bar det poetiska namnet Lilian Segerhjelm, förkortadt till Lilli, var deremot, oaktadt den uppfostran hon fått och den krets hon lefde i, i ordets vackraste bemärkelse ett nutidens barn, förutom det att begåfning, själsadel och karakter tillhöra alla tider, likasom de, förenade hos en person åtminstone, under alla tider äro lika sällsynta. Lilian var i fasterns hem en frisk, lifskraftig, skönt doftande planta, upprunnen midt i en gammal, halft förtorkad, stel och konstlad trädgårdshäck, der den, trotsande hvarje tuktning-, klippnings- och förkrympningsförsök, reste sin krona mot himlen och utvecklade nya stjelkar och blad. Lilli var och förblef en ursprunglig natur. Allt tillkonstladt och osannt i uppfattning och uppträdande var för henne omöjligt. Dess prägel kunde ej påtryckas hennes ädelt danade och kärnfriska andliga gestalt och fasterns alla bemödanden att af henne göra en konvensansmenska, en verldsdam, klippt och skuren och ansad efter det vanliga mönstret, voro lika fåfänga som att få henne att antaga något af de förmonliga partier, som stått den fattiga, men med ovanliga yttre behag utrustade unga flickan till buds.

Utom den intellektuela begåfningen i allmänhet hade ett rikt konstnärsanlag fallit på Lillis lott. Hon idkade med stor framgång målarekonsten, ehuru blott som dilettant, dels tillfölje af bristande tillgångar att

förvärfva sig verklig artistisk utbildning, dels tillfölje af fasterns löjliga, antedeluvianska fördomar, dem brorsdottern, som af sin far blifvit öfverlemnad i hans systers vård och målsmannamyndighet, till en viss grad var nödsakad att rätta sig efter och enligt hvilka det ej anstod en person „af familj,“ allraminst en ung flicka, att utbilda sin talang till verkligt konstnärskap och offentligen uppträda i artisternas led. Hvilken smärta detta hämmande tvång förorsakade den unga qvinnans drömmande, längtande, af kallelsens kraft svällande konstnärsmål kan åtminstone vissa af våra läsare föreställa sig. Och hon skulle bestämdt förtviflat, om ej en hoppfull aning bott i hennes innersta, en hemlig stämma ständigt hviskat: än kommer dag, än är ej allt förbi.

Sålunda hade Lilli uppnått sitt tjugufemte år och började redan af sina yngre vänner och bekanta stämplas som „gammal flicka.“ Man antog det hon komme att förbli ogift och några sentimentala, medelålders damer, som ej förmådde fatta det qvinnan möjligen kunde uppfylla någon annan bestämmelse än den äktenskapliga, antydde redan med medlidsamma miner den „glädjelösa“ framtid, som, då skönheten engång förbleknade, gapade mot den stackars Lilli, fattig som hon dessutom var, och sågo henne i andamom som en pauvres honteux-kandidat, en ny upplaga af fastern, då denna engång samlades till sina högättade fäder.

Sådan var den unga qvinna, som engång trädde Axel till mötes i det förnäma huset, och från samma stund var bådas lefnadsöde afgjordt. Med den första blick de sänkte i hvarandras ögon, den första handtryckningen, var allt frågadt, svaradt och besegladt. Det var två för hvarandra danade personligheter, som genast vid det första sammanträffandet igenkände och förstodo hvarandra. Axel älskade. Kärleken hade kommit öfver honom, plötsligt, såsom om en ny verld uppslagit sina portar på vid gafvel och låtit sitt herrliga ljus, sin saliggörande, paradisiska luft strömma öfver honom. Detta var annat än att svärma för Beatrice Cenci och „Fiskerjenten!“ Och han visste att han var älskad. Det var honom som om han nu träffat den vän, den hälft

af honom sjelf, han omedvetet väntat redan i gossålderns svärmande drömmier, dess obestämda, vemodigt ljufva längtan, och dyrkat i de historiens och poesins gestalter han tillbedt. Han visste ej hvem hon var, hade aldrig förut hört talas om henne. Då de presenterades för hvarandra, ljöd för hans öron ett förnämt namn och hennes uppenbarelse var mer än förnäm. Hon trädde inför honom, ädel och hög som en sagornas prinsessa. Kanske hon var af den härkomst att det, menskligt att se, hos honom vore en galenskap att höja sin blick till henne. Denna tanke kom och gick helt flyktigt. Han egnade den knappt någon uppmärksamhet. Deras själar tillhörde hvarandra. Det var hufvudsaken. Det var sällheten.

Lilian erfor vid sammanträffandet med Axel alldeles detsamma som han. Hennes hjerta hade varit lika oberördt som hans. Nu var det uppvaknadt. Hon kände, liksom han, att den rätte, den ende, kommit och att intet jordiskt hinder förmådde skilja dem från hvarandra. Och hennes själ var uppfylld af samma fröjd som hans. Sjelfva hennes konstnärsdrömmar och konstnärssträfvan, som hittills egt hennes högsta kärlek, försvunno i den nya känslans första hänryckning.

De muntliga förklaringarne dröjde ej länge. Nästa gång de båda träffades, hvilket skedde vid Axels följande besök i det förnäma huset, talade de vid hvarandra. Om han talade först eller hon, det visste de icke sjelfva. De klädde blott i ord hvad som redan var klart emellan dem. Orden voro ej många. Förbundet var slutet. De voro trolofvade.

De hade kommit öfverens att träffas på en promenad följande dag, som var söndag. De möttes liksom händelsevis vid ingången till brunnsparken och vandrade under de i den varma vårsolen grönskande träden. De stego upp på vallarne och satte sig der, med det vida, från isbojan nyss befriade hafvet utbredt framför sina ögon. De talade som två gamla bekanta. Nu fick Axel veta hvem hon var, hennes familjeförhållanden, hennes intressen och sysselsättningar, liksom hon fick lära känna hans. Sin lifsåskådning och sina åsichter

behöfde de ej i ord meddela hvarandra. Dem kände de genom sympatins tolkning.

De beslöto att gifta sig. Dertill behöfdes icke några långa eller vidlyftiga förberedelser, hvartill de ej heller hade råd. De skulle inreda åt sig ett litet, anspråkslöst hem och dekorera det med egna händer, så att det blef det mest förtjusande bo, någonting ovanligt i sitt slag. Sedan skulle de arbeta med förenade krafter. Lilli finge fritt egna sig åt sin konst. Axel skulle med fördubblad ifver omfatta det litterära kallet ock tillika tillsvidare bibehålla sin befattning, så att de kunde spara ihop medel till en utrikesresa. De skulle draga ut i världen, skåda allt det storartade och herrliga, hvarom de hittills blott läst och drömt, och sedan med pensel och penna i odödliga bilder återgifva sina högsta och skönaste intryck. Deras själar höjde sig, likt tvenne unga lärkor i vårsolens strålar, i djerfva, hänryckta framtidsförhoppningar upp mot en gränslös rymd af frihet och ljus.

De återvände till verkligheten först då den långa vårdagens sol till deras häpnad lutade till nedgång, utan att de gifvit akt uppå huru tiden framskridit. De stego ned från höjden och följdes åt ända till Lillis hem, vid hvars port de togo afsked af hvarandra. De hade öfverenskommit att Lilli först skulle underrätta fastern om sin förlofning och sedan presentera Axel för henne.

Vid sin hemkomst meddelade den lyckliga bruden sin gamla aristokratiska anförvandt den stora nyheten. Vål var hon beredd på invändningar och motstånd från dennas sida, men att fastern skulle bli så utom sig som han blef hade hon dock ej förutsett. Den gamla damen lyssnade med den högsta bestörtning till Lillis ord, kallade henne galen, förbjöd henne med myndig bestämdhet att ej vidare nämna hela saken eller ens tänka derpå. Om Axel ville hon ej höra talas, ännu mindre se honom. Då Lilli på allt detta förklarade att hennes beslut stod orubbligt fast och att ingen makt i världen kunde hindra henne från att fullfölja detsamma, blef den gamla helt förtviflad och betraktade brorsdottern, den hon aldrig förstått, med blickar, som utvisade det

hon på fullt allvar misstänkte att det ej stod rätt till med dennas förstånd.

Följande dag begaf sig den gamla fröken till sina förtrognaste vänner, meddelade dessa den oerhörda nyheten och anropade dem om råd ock bistånd. Det var ju något förfärligt! En obetydlig, obscur karl ur hopen, med simpel härkomst, „från folket,“ son af en gardesfältväbel, enligt hvad en af vännerna upplyste henne om, och modern hade varit tvätterska, krögerska, eller hvad hon varit. Nej, det gick icke an! Det var en galenskap, en excentrisk nyck af Lilli, som måste göras om intet. Dennas far hade på sin dödsbädd anförtrott sin lilla dotter i fasterns vård. Hon hade varit i mors ställe för Lilli och det var hennes pligt att vaka öfver brorsdotterns välfärd och skydda det gamla, ädla namnet från vanheder. En fältväbelsson, en verklig plebej! Och en fattig karl på köpet! Det vore ju att kasta sig in i en tillvaro af det djupaste elände, af verklig förnedring! Och en dålig karl måste han också vara, en lycksökare, en oförskämd varelse, då han haft djerfheten höja sina blickar till en flicka af Lilians samhällsställning och narra hennes känslor på sådana villovägar. En Lilian Segerhjelm, geheimerådet, friherre Segerhjelm's dotter, gifta sig med en sådan individ! En af vännerna, hvilka tillfullo instämde i den gamla damens uppfattning, var lyckligtvis i tillfälle att, till råga på allt, upplysa henne derom att „den der Barkman“ icke alls var någon välkänd person, utan en utsväfvande sälle, en oförbätterlig rumlare, som icke hade några bättre bekantskaper, icke umgicks i en enda familj i staden och ej heller var väl ansedd vid det verk der han tjenade. Den, som hade detta att förkunna, kände personligen Axels chef och kunde åberopa honom som sin ojäfvige sagesman.

Då den gamla fröken förnam dessa hemska notiser, var hon nära att falla i vanmakt. Lilian måste räddas! Hon besvor, upprörd till tårar, sina vänner att bistå henne. Ensam visste hon ej hvad hon skulle ta sig till med brorsdottern, som ända från barndomen haft sitt oerhördt envisa sinne, men om de goda vännerna kunde

tänka ut något råd eller inverka på henne? Med makt-språk kunde intet uträttas. Lilian var ju fyllda tjugufem år och således, enligt de galna lagarna nuförtiden, myndig. Någon närmare anförvandt, som på ett kraftigare sätt än fastern kunde göra sin önskan och vilja gällande, hade hon ej. Lilian var den sista af sin ätt, hvilken med henne komme att utslockna. Dess vapen hade redan krossats vid hennes fars begrafning.

De upprörda vännerna slogo sina kloka hufvuden ihop för att utfinna något medel att rädda den förnäma telningen från det förderf, som hotade henne i skepnad af den man hennes hjerta utvalt. En af dem kom slutligen fram med det långt ifrån dumma förslaget att sätta den unga flickan i tillfälle att förverkliga sin länge närda önskan att få göra en studieresa till utlandet och egna sig åt målarekonsten. Så mycket hon än varit emot detta, menade fastern, vore det dock tusen gånger att föredraga framför det förskräckliga, som nu hotade. Man kom således öfverens om saken. Vännerna och deras vänner skulle sammanskjuta den nödiga summan och Lilian ofördröjligen skickas åstad. Men de hade i all sin klokhet „gjort upp räkningen utan värden.“ När fastern kom hem och meddelade Lilli den glada nyheten, svarade denna helt lugnt, att hon kommit öfverens med sin trolofvade att de, så snart sig göra lät efter deras giftermål, skulle tillsammans resa utomlands. Der stod fastern och hade ej annat än att meddela sina vänner det förfelade resultatet af deras välmenta krigslist.

Nu hittade man på att Lilian skulle skickas på landet, långt bort från hufvudstaden, till en med fastern och henne bekant, på sin egendom bosatt familj, med hvilken man ofördröjligen skulle meddela sig, och förslaget borde framkomma som en vänlig inbjudning till Lilian att tillbringa sommaren på landet. Hufvudsaken var att hon på en tid kom bort från staden. Kanhända skulle hon i en ny omgifning snart förgäta hela den der olyckliga fantasin.

Medan fastern arbetade för hennes räddning, sammanträffade Lilian emellertid ånyo med Axel, meddelade

honom huru den gamla upptagit saken och uppgjorde planer till förverkligandet af deras beslut.

Ungeför en vecka hade förflutit, då den af fastern åvägabragta inbjudningen anlände till Lilli, som genomskådade saken, men, till den gamla frökens glada förvåning, utan invändningar antog förslaget och, synbart vid godt lynne, ofördröjligen begaf sig åstad.

Nu trippade fastern, så innerligt belåten i hågen, från den ena till den andra af vännerna, prisade deras kloka påhitt och hoppades med säkerhet att hennes brorsdotter inom kort skulle ha glömt sin galna nyck.

Hon blef dock snart tagen ur sin lyckliga villfarelse. Omkring tvenne veckor efter Lillis afresa fick hon från denna ett bref med underrättelse att lysning följande söndag skulle afkunnas för henne och Axel Barkman, hvarefter deras vigsel i all enkelhet komme att ega rum på den ort der Lilli nu befann sig, hvilken högtidlighet hon i bevekande ord inbjöd fastern att biva. Brevet slutade sålunda: „jag råder i all uppriktig vänlighet faster att icke vidare intrigera mot min lefnadslycka, emedan det tjenar till intet annat än att göra mitt hjerta ondt och inverka på min tillgifvenhet för faster.“

Nu förlorade den olyckliga gamla nåden i det närmaste sansen. En väninna, som, då brevet anlände, råkade vara på besök hos henne, blef vittne till den sinnesskakning detsamma förorsakade henne och försummade ej att i vida kretsar eftertryckligt framhålla Lillis oförsvarliga, ja, rentaf dåliga handlingssätt och svarta otacksamhet mot sin moderliga beskyddarinna. Dennas förbittring kände inga gränser och mildrades ingalunda genom den ledsamma omständigheten att Lillis rundliga pension efter sin far, hvilken i icke ringa mån bidragit till fasterns sorgfria tillvaro, i och med giftermålet upphörde. Detta hade naturligtvis varit fallet med hvem helst Lilli gift sig, men tanten hade alltid föreställt sig det niecen skulle göra ett så förmonligt parti, att hennes gamla anförvandt på ett eller annat sätt blefve rikligen godtgjord för det hon genom pensionens indragning förlorade. Något sådant var dock ej

nu att påräkna, då Lilli gifte sig med en man, lika fattig som hon sjelf. Detta giftermål var således i dubbel måtto ett hårdt slag för den förtviflade gamla damen.

Fastern utgjöt i sitt svar på Lillis bref all den bitterhet, som uppfylde hennes inre, tillvitade brorsdottern att ha neddragit i dyn sin familjs ädla namn, det hon så gerna kunnat som gammal jungfru bära obefläckadt till dödsstunden och som den sista af sin ätt nedbädda i en hedrad graf; förespådde henne en eländig framtid i förnedring och ånger; gick i förolämpning ända derhän att kalla henne „en fallen qvinna“ och förklarade hvarje band mellan hennes ömma, moderliga vän, hvars kärlek och hulda omvårdnad hon belönat med den nedrigaste otacksamhet, för alltid brutet.

Detta bref smärtade naturligtvis Lilli djupt, men kunde ej inverka på hennes beslut. Hon ansåg sig hvarken skyldig eller berättigad att för en anförvands högmodiga fördomar uppoffra sin och sin älskades lycka. Axels upphöjda och finkänsliga sinne berördes högst pinsamt af den från fasterns sida så lumpna brytningen mellan henne och brorsdottern, hvilken tillika innebar en dödlig förolämpning mot honom sjelf, den endast hans kärlek gaf honom styrka att medlidsamt fördraga. Hans medlidande eller rättare medömkan gällde naturligen den gamla aristokratiska damen, som yfdes öfver sin ädla börd och dock förnedrade sig genom ett så simpelt och hjertlöst handlingssätt. Och han kunde vid åsynen af Lillis bedröfvelse öfver brytningen med fastern ej underlåta att öppet uttala sin åsigt, det förlusten af en anförvands bevågenhet, som kunde på ett så ondskefullt sätt behandla sin enda, unga och älskliga nära slägtinge, för hvilken hon iklädt sig en mors pligter, icke var något att sörja öfver, en åsigt, hvori Lillis förstånd och sjelfkänsla gafvo honom rätt, om ock hennes hjerta sörjde öfver den gamlas ömkliga lifsåskådning och kärlekslösa sinnestillstånd lika mycket som öfver sjelfva brytningen.

Lilli vistades till en början hos den familj, som inbjudit henne, men som, då hon meddelade den sina afsigter, på det skarpaste ogillade hennes handlingssätt

och tydligt lät henne förstå att man ej vidare kunde visa henne gästfrihet. Vid denna antydan lemnade hon ögonblickligt huset och hyrde sig ett rum i en bondgård på behörigt afstånd derifrån. Till tredje lysningsdagen infann sig den lycklige brudgummen, som för första gången tagit sig ett par månaders tjänstledighet, och nämnda dag på eftermiddagen begåfvo sig Axel och Lilli, åtföljda af gårdens husbonde och värdinna som vittnen, hem till socknens kyrkoherde, som vigde dem. Bröllopfesten var lika enkel som sjelfva ceremonin och bestod i några glas vin, druckna tillsammans med bondfamiljen. Ännu samma afton flyttade de nygifva in i en koja invid hafstranden i den natursköna kusttrakt, der brölloppet egt rum. Här, i den mest romantiska enslighet, omgifna af den herrligaste natur, tillbragte de sin smekmånad, för Axel en tid af paradisk sällhet, den han icke ens kunnat drömma om att jorden hade att bjuda på. Hans ande tog en högre flygt än någonsin tillföre och utgjöt sin hänryckning i en mängd lyriska dikter, besjungande lifvets och naturens skönhet, sånger, fulla af rörande ljufhet eller gripande kraft och besjälade af en nästan sydländsk känslöglöd. Den unga makan njöt i lika fulla drag som han af lifvets högsta sällhet och utvecklade här, i kärlekens och naturens sköte, i full frihet sitt andliga väsens hela skönhet och rikedom. Om någonsin tvenne varelser varit skapade för hvarandra, var det dessa båda, som högmodet, fördomarne och den småsinta klokheten så brutalt velat åtskilja.

Medan Axel diktade, målade Lilli och bland andra arbeten af hennes pensel från denna sommar var den storartade hafsvy i aquarell, som vi sett pryda hennes anspråkslösa hem.

När Axels tjänstledighet mot hösten nalkades sitt slut, lemnade de båda lyckliga menskorna sitt vackra sommarbo och återvände till hufvudstaden, der de inflyttade i ett litet, enkelt hem, det Axel redan om våren ställt i ordning och dit Lillis faster en vacker dag med ett par stadsbud skickade, utan att låta dem åtföljas af en biljett eller helsning, de henne personligen tillhö-

riga föremål, som funnits i fasterns hus och till en del härstammade från Lillis föräldrahem, såsom några möbler, silfverpjäser och smärre lyxartiklar samt kläder och taflor, hvilket allt, ehuru Lilli betraktade det med vemodiga blickar, utgjorde ett välkommet bidrag till deras bosättning.

Fasterns hem var och förblef stängdt för Lilli och hon gjorde ej heller något försök till inträde dit, sedan fastern lemnat obesvaradt ett bref, hvori hon uppjudit hela sin förmåga att tala till dennas hjerta. Likaledes var Lilli död för hela sin fordna umgängeskrets och lefde blott på dess tungor i mer eller mindre vanställda och beklagansvärda skepnader. Och alla dessa menskor, hvilka såsom en ovärdig affälling bannlyst henne ur sin närhet, höllo sig, med fastern i spetsen, icke för goda att på afstånd spionera på henne och hennes man, deras görande och låtande, lif och förhållanden. Som man vid dessa forskningar ej hade att tillgå andra medier än pigor, hjälpkärningar, husvärdar och dessas tjänstfolk, obekanta grannar samt personalen i de butiker, der herrskapet Barkman gjorde sina små uppköp, kan man lätt föreställa sig hur tillförlitliga och upplysta de notiser och omdömen voro, dem man på sådant sätt hopsamlade. För fastern och hennes vänner samt dessas vänner och så vidare hade de dock fullviktig, ofelbar betydelse och lade i dessa nobla och vidsträckta kretsar grunden till en lika förvänd som orygglig uppfattning af Lillis äktenskapliga tillvaro. I somligas ögon var hon djupt beklagansvärd, i andras högst klandervärd, i någras löjlig och en del ville icke alla höra talas om henne, ehuru de sjelfva funno ett stort behag i att föra henne på tungan.

Härunder satt Lilli i sitt undangömda och anspråkslösa, angenämt ordnade hem och målade med äkta konstnärlig ifver, medan Axel med vanlig energi skötte sina göromål och fortfarande, sin gamla vana trogen, sökte fördubbla tiden genom att göra också natten till dag. J början fann Lilli detta ganska trefligt, då hon, sysselsatt med en bok eller ett handarbete, gjorde honom sällskap och, när han emellanåt hvilade

från arbetet, utbytte med honom tankar och reflexioner. Men snart började hon göra vissa iakttagelser öfver sin mans lefnadssätt, hvilka förorsakade henne en djup oro, den hon dock tills vidare ej lät honom märka. Han besökte aldrig mera värdshus eller sökte sällskap utom hus. Under vistelsen på landet hade han ej erfårit något synnerligt begär efter rusdrycker, hvartill det högstämnda känslolifvet, i förening med hvilat, landtluften och den landtliga dieten, var en naturlig orsak, men efter återkomsten till staden och återtagandet af de vanliga göromålen återkom det vanliga behovet och Lilli iakttog med häpnad den stora qvantitet konjak Axel under dagens och nattens lopp förtärde. Väl hade hennes faster bland annat ondt om den unge mannen sagt att han var en stor ramlare, men Lilli hade ansett detta, liksom allt öfrigt, för en förtälets uppfinning och ej egnat deråt den ringaste uppmärksamhet. Nu fann hon till sin smärtsamma undran att en viss grund låg åtminstone under detta påstående och den sorgliga upptäckten sysselsatte oupphörligen hennes tankar. Hon fann det oförklarligt att en person med Axels karakter och moraliska renhet kunde vara hemfallen under en dylik böjelse och ehuru hon likt de flesta var uppfostrad i den föreställningen att dryckenskapsbegäret är intet annat än en last, ett moraliskt lyte, och den dermed behäftade en mer eller mindre förfallen varelse, ledde hennes goda förstånd och finkänsliga omdömesförmåga, i förening med den personliga sympatin, henne till den slutsats att denna vanliga uppfattning af saken åtminstone ej på hennes make kunde tillämpas och kanhända lika litet på mången annan, som af det allmänna omdömet stämplas som en föraktlig drinkare. Denna första slutsats ledde henne till en annan: att det förderfliga begäret hos vissa personer än af fysisk art, med ett ord en sjukdom, och borde såsom sådan behandlas. Hon erinrade sig tillika att hon engång sett denna åsigt uttalad i en uppsats i ämnet, den hon ganska likgiltig genomögnat, men hvares innehåll nu klart framstod för henne.

Då Lilli kommit till denna punkt i sina tysta betrak-

telser, beslöt hon att tala öppet vid Axel i ämnet. Hon tog sig anledning härtill engång, då han afbröt sitt nattliga arbete, för att taga sig ett glas konjak, i det hon satte i fråga huruvida detta vore helsosamt och frågade om han fann sig väl deraf. Axel svarade att de stimulerande medlen voro för honom ett behof och berättade förtroendefullt sin dryckenskaps hela historia, ända från dess första början.

Medan Lilli med den mest intresserade uppmärksamhet lyssnade till denna skildring, rann henne i hågen särskildt en punkt i den uppsats hon läst och det var att svält eller dålig diet vore en af dryckenskapsbegärets verksamaste orsaker. Hon antog att Axel i det fattiga barndomshemmet utstått svåra umbäranden och frågade honom om så ej varit fallet, i det hon med granlagenhet tillade att hon nog förstod huru svårt modern haft att slå sig ut. Uppmuntrad häraf, skildrade Axel oförbehållsamt sitt framfarna lif i dess minsta detaljer och omnämnde sålunda äfven sin plågsamma längtan i yngre år efter god mat.

Nu hade Lilli klart för sig huru det förhöll sig med hans så kallade dryckenskap och om något förmått föröka hennes kärlek till honom, hade det varit det innerliga deltagande denna insigt uppväckte hos henne. Då Axel frågade henne huru hon bedömde honom, slöt hon honom i sina armar och meddelade honom hela sin uppfattning af hans tillstånd, hvarigenom detsamma för honom sjelf framstod i en helt ny belysning. Han förstod huru onaturligt hans lefnadssätt varit och insåg försåtligheten af det styrkemedel han begagnade.

Till en början sökte Lilli öfvertala honom att upphöra med eller åtminstone inskränka nattarbetet. Han insåg nyttan häraf, men i denna punkt var det honom dock svårt att göra henne till viljes. Han hade tyckt sig finna, att han arbetade bäst om nätterna, att hans fantasi då var liffigast, hans tankegång klarast, hans andes skapande förmåga kraftigast, hvilket äfven var ganska troligt, då nattarbetet blifvit en med hans själsverksamhet förbunden vana. Han återföll allt oftare i den gamla takten och förglömde sig vid skrifbordet ända tills mot morgonen, då han haft för afsigt att sitta

uppe blott en liten stund. Och Lilli hade vid sådana tillfällen ej hjerta att störa honom. Hon ansåg sig ej ens berättigad att afbryta hans arbete, just då han var med lif och själ inne deri.

Hvad hon med mera framgång lyckades genomföra var en reform i dieten. Hon vande Axel vid bestämda måltidstimmar, vinnlade sig om att förskaffa honom så stärkande och välsmaklig föda som möjligt, framför allt hans favoriträtter, och fick äfven glädja sig deråt att hans appetit snart lemnade intet öfrigt att önska. Hon insåg att landluft vore af ovärderlig nytta för honom och grubblade många långa timmar uppå frågan huru de skulle kunna ställa sitt lif så, att han finge vistas på landet.

Sålunda förgick den första vintern af deras sammanvaro. På våren föddes deras lilla dotter, hvilken, om möjligt, gjorde dem ännu dyrbarare för hvarandra och lyckligare än de redan voro.

Följande vinter inträffade en händelse, som utgjorde ett krossande slag för de båda unga makarnes existens. En dag var i den tidning, hvori Axel plägade skriva, synlig en notis, rörande vissa förhållanden inom verket der han var anstald, dem man ej önskade bringa till allmänhetens kännedom. I denna notis hade Axel ingen del. Det som deri omnämndes var ej ens för honom bekant, hvarför han sjelf med en viss förvåning läste uppsatsen. Emellertid föll misstanken på honom och saken blef för chefen en välkommen anledning att anfalla honom, som nu mer än någonsin stod i misskredit genom de med hans giftermål förknippade omständigheter, i den öfverdrifna och förvända form, hvori dessa allmänt voro framställda.

Axel inkallades af sin chef och denne öfverföll honom i flere andra embetsmäns närvaro med skarpa, förolämpande förebråelser för det han olofligen offentliggjort sådant, som rörde verkets inre angelägenheter. Axel tillbakavisade stolt och bestämdt dessa beskyllningar, förklarade att han ej ens haft kännedom om notisens innehåll och föröfrigt egde tillräckligt takt att veta hvad han skref och icke skref. Då chefen skrek

åt honom att han ljög och att han i flera afseenden gjort sig så ofördelaktigt känd, att man ej kunde hysa något förtroende till honom, blossade hans djupt kränkta själfkänsla upp. Han slog handen i bordet och förklarade att han var en oförvitligt hederlig karl och icke tålte den ringaste förolämpning, af hvem det vara månne. Härmed var hans dom fäld. Som extra tjänsteman skiljdes han ögonblickligen från sin befattning och några dagar sednare „visste“ hela staden att han infunnit sig drucken på embetsverket, groft förolämpat sin chef och blifvit „bortkörd.“

Det var ingen glad underrättelse Axel hade att bringa Lilli den dagen, då denna katastrof inträffade. Hon tog den dock vida lugnare än han väntat, i det hon förklarade att han ej kunnat handla annorlunda än han gjort. Hennes lugn inverkade äfven på honom och han betraktade snart hela saken som en obetydlighet, synnerligast som han varit betänkt uppå att söka sig en annan plats, tills han finge odeladt egna sig åt litteraturen. Luftslott! Illusioner! Hvarken Axel eller Lilli kände ännu tillräckligt, icke ens på långt när, den vampyr, som kallas förtalet och den förfärliga fiende, som kallas det allmänna omdömet, då detta ilsket vänder sitt hotande gap emot oss, men de skulle snart lära känna dessa samhällsmakter.

Alla Axels försök att förskaffa sig en ny plats strandade mot ett och samma kränkande svar: „ni har ju för svår förolämpning i drucketen tillstånd mot er chef blifvit skiljd från er befattning.“ Här hjälpte icke några förklaringar. Man hade saken från så trovärdigt, så autentiskt håll, att något tvifvel ej kunde ifrågakomma. „Skaffa intyg, att så ej förhåller sig,“ hette det. Axel vände sig till verkets sekreterare, en liten, byråkratisk tupp-hjerna och ett ännu mindre hjerta, med begäran om ett intyg öfver sakens sammanhang och att han hvarken vid det tillfället eller något annat uppträdt drucken vid skötandet af sin befattning. Sekreteraren svarade med många viktiga miner och blängningar, att han ej ansåg sig kunna ge ett dylikt intyg, emedan Axels uppträdande ovedersägligen varit en svår förolämpning mot

chefen, den der i ingen händelse kunde ursäktas, och att han ej tilltrorde sig kunna konstatera om Axel varit vid fullt normal sinnestämning eller ej, men antog det sednare, då han varit i stånd att så långt förglömma sig.

Åt det hållet var således vägen stängd. Axels hela hopp stod nu till den publicistiska och i allmänhet den litterära banan och i flera månader hade han ingen annan inkomst än det hans tidningsuppsatser inbringade, hvarmed den lilla familjen dock med sparsamhet kunde hjälpa sig fram. Men som det är vanligt att en olycka ej kommer ensam, drabbades Axel äfven från det hållet af ett hårdt slag. Den honom bevågne redaktören, en snillrik och liberal man, som förstod att uppskatta den verkliga förmågan och opartiskt understödja densamma och som otvifvelaktigt skulle ha bidragit att bereda Axel en stadgad ställning på det publicistiska området, bortrycktes oförmodadt af döden. Den nye redaktören, förut medarbetare i bladet, en egenkär medelmåtta, hade länge haft ett horn i sidan till den genialiske artikel-författaren och kåsören. Axel lemnade som vanligt in sina uppsatser, men fick dag ut och dag in vänta uppå att se dem i tryck. Då han infann sig på byrån och frågade om orsaken härtill, erhöll han vårdslösa, undvikande svar, att man hade så mycket annat att införa, att man skulle „se till“ o. s. v. Ett par gånger stoppades hans manuskript honom i handen, med besked att dess innehåll ej lämpade sig för bladet, — der hans uppsatser redan i åratal utgjort värderade bidrag! Detta tålte han ännu, men då redaktören engång om en utmärkt artikel, den han sjelf ej skulle ha varit i stånd att skriva, yttrade det han möjligen komme att införa densamma, sedan han, redaktören, deri gjort några ändringar och „korrigeringar,“ tog Axel tillbaka sitt manuskript, förklarade att han ej vidare tänkte besvara med sina uppsatser och lemnade den tidningsbyrå, der han i flere år varit en välkommen gäst och hvarifrån han den sednaste tiden hemtat medel till hela sitt nödtorftiga lifsuppehälle.

Den själsspänstige mannen förlorade dock ej modet.

Han insände sina uppsatser till ett par andra tidningar, väntade med hoppfull otålighet att få se dem införda och hade slutligen hugnaden att genom tidningens „breflåda“ erfara det de ej voro användbara.

Nu voro goda råd dyra. Lilli, som under första året af sitt äktenskap exponerat flere taflor och fått ett par stycken försålda, utställde återigen ett par förtjusande små arbeten, men man gick dem förbi vid detta tillfälle, då hon för första gången tillgripit sin konst för att få bröd.

Det såg mörkt ut för våra vänner. De måste inskränka sin bostad till ett rum utan kök ock så godt som sjelfva passa upp sig. Det var då de flyttade till Sahlströms gård. De pantsatte sina silfversaker, för att få medel till det nödvändigaste, och måste småningom föryttra en del af sitt bohag.

Axel kom ihåg sin lilla diktsamling från den första sommarens lyckliga dagar. Han ordnade den och gick med den till en förläggare. Nej! Denne hade redan bestämt antalet af de arbeten han komme att ge ut till julen, men kanhända till följande jul. Han gick till en annan, som blott afspisade honom med ett snäsigt afslag, utan att ens se på manuskriptet. Han gick till en tredje, som tog det och bad honom komma igen om några dagar. När han infann sig ånyo, blef det, efter många funderingar, anmärkningar och prutningar, äntligen affär utaf. De sköna dikterna öfvergingo för en spottstyfver i förläggarens ego, kommo under pseudonym ut till julen, beundrades, recenserades förmonligt och samlade oförtjent ära på en ung, medelmåttig rimsmidares hufvud, hvilken allmänt ansågs vara författaren och vid hvars namn man på sådan grund fästade stora förhoppningar för den inhemska lyriska poesin, i det man uppmanade honom att slå ännu högre klingande slag på sin harpa. Att „den der Barkman“ vore författaren misstänkte ingen menska.

Det blef allt bekymmerfullare för de unga makarne, som småningom nödgats skilja sig från allt det bohag de möjligen kunde umbära. I denna nød erinrade sig Axel en af sina studentkamrater, för hvilken han hyst

en särskild tillgifvenhet, den hjertligaste och mest sympatiska medlemmen i den glada rund, hvori han fordom vid bågaren tillbragt så mången stund, spirituella pojkar, på hvilkas gedigna vänskap han godtroget litat. Denne var son i en fin familj och sjelf en riktig liten dandy, begåfvad, elegant, gladlynt, och beredde sig för den högre juridiska banan. Han fortsatte ännu sina viktiga studier och var tillika ett fulländadt lejon i societeten, bodde hos sin moster, en enkegrefvinna, höll sig ridhäst, var stor sportsman, från skridskobanan till spelbordet, och ingaf lysande framtidsförhoppningar. Denna ungdom, hvars namn var Max von Martow, var icke rik, men då hans kostsamma lefnadssätt i alla fall lät förmoda en välförsedd börs, kunde Axel ej tänka sig annat än att han med ett par hundra marks lån till bättre tider kunde bispringa en gammal kamrat och vän. Han uppvaktade således sin förnäma bekantskap, som med ett slags halft vänlig, halft kylig förvåning, liksom han ej mera väntat att finna Axel bland de lefvandes antal, tog emot denne, bad honom stiga in och ta plats, slog sig ned på något afstånd från honom och gjorde sig, under ifrigt putsande af sina naglar, medelst korta, tankspridda frågor under rättad om Axels lefnadsförhållanden, antydde lätt leende att denne genom sitt romantiska sätt att gifta sig ådragit sig fiender, framkastade några smickrande fraser om den sköna Lilian Segerhjelm, efterföljda af ett „åhå, ja!“ och en half suck, som skulle uttrycka ett beklagande af den sköna varelsens snöpliga öde, — och såg i allmänhet föga intresserad ut af besöket. Axel beslöt dock att ej gå med oförrättadt ärende och framkom slutligen med detta. Den fordne vännen lyssnade med uppdragna ögonbryn till honom. „Men det borde inte vara svårt för dig att genom arbete reda dig. Du har ju kunskaper och är i din bästa ålder, liksom också jag. Och inte har jag heller några kapitaler.“ Axel omnämnde i korthet de motgångar, för hvilka han varit utsatt, uppträdet på embetsverket och redaktörens död. Ett misstroget, betydelsefullt leende krusade vännens läppar, då det var fråga om Axels konflikt med sin chef. Han stod upp ock slog ett slag i rummet. „Jah!

Hvem kan hjälpa att folk dör? Inte kan man bli brödlös för det. Tvertom heter det: den enes död den andres bröd. Som sagdt, nog tycker jag att du genom arbete borde kunna slå dig ut, — det få vi ju alla göra, — utan att på ett så der, — resultatlöst och för dig sjelf mindre angenämt sätt söka hjälpa dig fram. Om du nu får en handräckning på parhundra mark, hur länge räcka de? Och hvad blir det sedan? Hvad har du sedan för en utsigt?" Axel svarade att han hoppades kunna arbeta sig upp ur sin betryckta belägenhet, blott han finge litet tid på sig. „Det kan du göra nu genast. Jag försäkrar dig att du kan det, om du bara besluter dig.“ Detta välmenta råd uttalades i en ton, som tillika tydligt tillkännagaf att audiensen var slut. Axel frågade om hans begäran således blef afslagen. „Ja. Jag måste det. Dels faller sig saken oläglig för mig, dels är det af princip.“ „En princip, som förbjuder att bistå en gammal kamrat, det var egendomligt!“ utbrast Axel med skärpa. „Ja, i vissa fall, det vill säga, der hjälpen skulle mera skada än gagna.“ Axel sade ett kort farväl och aflägsnade sig, utan att den andre följde honom ut. Så aflopp det försöket. Nu visste Axel hvad de gamla vännerna gingo och gällde för.

Den gentleman, till hvilken han vändt sig, skildrade samma dag på aftonen i ett gladt samqväm, der icke några principer tillstängde hans börs, den fordne kamratens besök och yttrade: „Han tyckes redan ha uppnått det stadium, att han, under åberopande af gammal bekantskap, spekulerar på gratis underhåll. Med sådana herrar får man lof att vara bestämd, så att inte besöket förnyas. Stackars Lilian Segerhjelm!“

Axel var ej sysslolös. Han hade påbörjat ett stort arbete, en roman, hvares idé han länge redan burit inom sig och som på det högsta intresserade honom. Emellertid nödgades han afbryta detta kära arbete, för att istället gripa till sådant, som kunde skaffa en bit bröd i huset. Den begåfvade publicisten, som kunnat vara en värdefull stödjepelare för en större tidning, var tvungen att söka sig renskrifningsarbete, för att ej med

hustru och barn svälta ihjäl. Och detta arbete, för hvilket ingen anses för simpel eller underhaltig, blott han har en passabel handstil och är någorlunda punktlig, det var godt nog för Axel. Det lyckades han erhålla. Han uppvaktade nu, med portföljen under armen, viktiga och vresiga notarier, hvilkas juridiska kunskaper stundom kommo till korta i bredd med hans egna och hvilkas bockar han mer än en gång rättade. Han anlätades äfven för uppsättning af konsept, dem man sedan beskäftigt korrigerade, samt andra underordnade arbeten. Och hans stående benämning var „den der Barkman.“

Tiden framskred under förödmjukelser, bekymmer och försakelser för de stackars unga makarne, som mer än mången bland deras välmående medmenschor voro värda en sorgfriare lott. De visste dock långt ifrån allt. De hade knappt en aning om det nät af förtal och missförstånd, kränkande medömkan och bister missaktning, som ondskan och sqvillersjukan spunno allt tätare omkring dem. Det var ett sådant nät, som bröder och systrar i menskligheten icke sällan spinna kring en olycklig, misskänd like, för att ännu mera försvåra och kringskära hans sorgliga ställning, så att slutligen hvarje utväg för honom är stängd. Och när de fått det så långt, då beskärma de sig öfver hans lätja och förfall, ehuru han ej begär något annat än att få förvalta sitt pund.

På detta sätt var Axel Barkman nu kringgärdad, hårdare än han sjelf anade. Lillis faster, dennas vänner och dessas vänner fortsatte ifrigt sitt spionerande och sitt sqvaller, i allt vidare kretsar, så att slutligen „det der Barkmans“ kring hela staden voro kända på ett allt annat än fördelaktigt sätt. Axel omtalades som en i dryckenskap förfallen, afsigkommen individ, ett samhällets olycksbarn. „Det skall ju vara så olyckligt med det der Barkmans,“ hette det. „Han är ju alldeles på dekadans. Han har haft litet arbete som korrekturläsare, men de kunna inte ha honom mer, när han är så slarfvig, så nu ha de ingenting att lefva af. Hon lär ha försökt att få sälja ett par taflor, men det skall

inte vara något med hennes målade numera. Den galna menskan, som gick och gifte sig med honom! Der har hon det nu. Hade det inte varit bättre att vara hos sin goda, gamla faster, som hon gjorde en så stor sorg? Sådant blir aldrig ostraffadt.“

Menskor, som känt Axels mor, himlade sig och prisade den hädangångnas lycka att vara borta och slippa se eländet. „Men så går det, när man är stor på sig och vill flyga högt. Hon var så högmodig öfver den sonen och skulle ha honom till en fin herre. Der är det nu.“

Genom sina spioner fingo fastern och Lillis „gamla vänner“ reda på allt möjligt härresande. Den led-samma händelsen, då Axel blef upptagen af polisen, som Sahlström på något sätt fått reda på, meddelades med många kommentarier af denne till en af fasterns utskickade, en fru, som gjorde sig ärende med att beställa ett snickarearbete. På de deltagande frågorna upplyste Sahlström vidare, att det var „dåligt med hela herrskapet,“ att han icke visste om han skulle få af dem hyran, då det var osäkert om de mera rådde om sina saker; att de hade ingen uppasserska; att ingen menska gick hos dem andra än en musikant Nyman, som också var en „rustare,“ och dennes hustru, och dessutom en fröken Hårdstedt, som inte alls hade något godt rykte om sig och som fru Barkman höll som sin bästa vän; att „den der Barkman“ förde ett fasligt lif, när han var full. Sahlström hade engång en afton hört honom skrika och regera som en galning inne i deras rum. Han skulle ha gått in till dem, om ej förstugudörren varit stängd, men han hade lyssnat under fönstret och hört hur Barkman stampat foten och skrikit åt hustrun: „du, babylonska sköka!“ När Sahlström bultat med en stång på fönsterramen, hade det blifvit tyst.

Händelsen var den, att Axel en afton på skämt sagt åt Lilli att de borde gå in vid teatern. De hade då roat sig med att deklamera några bitar ur „Regina von Emmeritz,“ som de kunde utantill, och just då Axel hunnit till Gustaf Adolfs vredesutbrott och utslungat det

af Sahlström uppfångade ordet, blifvit afbrutna af en häftig knackning på fönsterramen.

Hvilken sensation framkallade ej alla dessa oerhörda notiser, i anledning hvaraf en annan af „vännerna“ vände sig till en om möjligt ännu trovärdigare källa än den absolutistiske husvärden, för att derur ösa riktigt säkra meddelanden om den olyckliga familjen. Denna källa var gårdskarls-hustrun hos Sahlströms, en fruktansvärd madam, som hyste ett lifligt hat mot Axel och Lilli, troligen därför att den förre utan ersättning bistått madamens syster, en fattig bondeenka, i ett tvistemål med en skogsuppköpare, som hållit på att lura henne blott och bar; och den sednare en hel natt vakat med henne öfver hennes sjuka barn och, enligt läkarens utsaga, genom sin förståndiga behandling räddat dess lif.

Till denna qvinna vände sig den spanande damen, hvilken kände henne som en pålitlig, gudfruktig menska. Hon sjöng också om söndagarne andliga sånger och var ständigt försedd med religiösa ströskrifter. Mannen var isvoschik och, efter husvärdens föredöme, nybakad absolutist. — Madamen bekräftade med flytande, salvesfull tunga allt hvad Sahlström sagt och tillade, att hon var visst inte den, som ville tala på folk, ty hon var en kristen menska, men hon visste inte hvad hon skulle tro om fru Barkman heller, som kunde vara i ett sådant lif. „Men si, det är så att det onda frestar och menskan är svag, så bara inte hon lite hade samma fel.“ Hon var så „lustig“ ibland och ögonen sågo så „finurliga“ ut. Och då var hon alltid så fasligt att ge och spendera, fastän de hade det så fattigt, att det emellanåt ej fanns en brödkant i huset. Engång hade hon gifvit henne, madamen, en så god matta, så att då var hon bestämdt icke riktigt bra. Så brukade hon springa efter öl i en butik i granskapet och annat dracks der nog med, det visste hon; och en fyllkåring hade de, som bar hem det åt dem och som de hade att byka och skura åt sig, en sådan der, som inte varit gift ens, utan var en „sådan der dålig menska.“ Och sedan de flyttade dit i gården hade frun gjort alla sysslor, liksom

en piga, och han huggit veden och burit in vatten; och midt i natten, när alla sofvo, buro de ut sitt slaskvatten, för att ingen skulle se det. Sådant herrskap hade hon aldrig sett. „Men den, som engång lemnat sig såder, hvad bryr den sig om hvad den gör? Och så springer hon der bitti' och sent, den der Hårdstedts „doter,“ som då är ett riktigt stycke. Hon är ju inte alls bekant med något ordentligt folk, utan med bara herrar, och super och rantar. Engång var jag i Enqvistens butik och då var hon der och köpte vin och papyrosser och det gick hon raka vägen hit till Barkmans med. Och der var ett fashigt lif och lefverne den qvällen, ända till halfva natten. Och det stackars lilla barnet sedan! Jag har just sagt åt min gubbe, att om någon barmhertig, kristen menska, som har råd, ändå sku' ta det. Hvad blir det annat än en olycklig varelse, om det vexer opp i ett sådant lif, nätt barn till, som det är, det stackars kräket!“

Nu hade den goda damen fått fullt tillförlitliga underrättelser, riktigt autentiska, och med dem skyndade hon med bevingade steg först till fastern och sedan vidare. Och det var dessa notiser, som närmast föranledde det menskokärlekens ingripande, som till en början utmynnade i fru Sivanders besök.

Under det dessa infamheter spunnos tillsammans, arbetade Axel som en träl dag och natt. Dagarne använde han till renskrifning, nätterna till sitt stora litterära verk, hvarmed han redan hunnit ganska långt. Oaktadt denna ansträngande verksamhet, hade hans gamla begär, tack vare Lillis förståndiga omsorger, betydligt aftagit. Hon kunde göra den midtunder de tunga bekymren för henne gränslöst glädjande iakttagelsen, att han under sitt arbete allt mera sällan anlidade det förrädiska styrkemedlet. Sådant var verkliga förhållandet, medan hela världen ansåg honom djupare än någonsin försjunken i sin „last“ och välgörenheten började fundera på räddningsåtgärder.

VII.

Axel ringde på vid kassör Gerhard Sallings prydliga tamburdörr i ett af stadens nyare stenhus, der denne bebodde en stor våning. Dörren öppnades af en näpen jungfru, som jakande besvarade frågan om kassören var hemma, begaf sig in i ett rum på sidan om tamburen, återvändande efter ett par sekunder, kastade en blick öfver Axels fina uppenbarelse och sade med belevade tjena- res blygsamma artighet:

— Herrn är så god och stiger in! hvarpå hon försvann i en liten korridor.

Axel afkastade öfverrocken, putsade hastigt framför spegeln hår och mustascher, fäste pincenez'en på en knapp i rocken och trädde, med hatten i handen och ledig hållning, in genom den öppna dörren.

Han befann sig i ett stort, fyrkantigt rum med den gedigna, något tunga, i mörkt hållna möblering man ofta finner i välmående herrars arbetsrum. Svarta kolonner i tvenne af dess hörn uppbyro höga bronsstatyetter. På det med rika sniderier prydda bokskåpet tronade en marmorbyst af Runeberg. Framför soffan stod ett rundt bord, höljdt af tidningar. Ofvanom densamma hängde ett oljeporträtt af en ung behaglig qvinna, i oval, förgyld ram, och på en annan vägg hade ett stort landskap af en bland våra förnämsta målare, likadeles i bred, förgyld ram, sin plats. En beqväm, med en lång, broderad matta prydd gungstol inbjöd till behaglig hvila i närheten af bordet med tidningarne. Midt på golvet stod ett stort skrifbord, från hvilket tvenne tjocka paraffinljus i utsökta bronsstakar spredde ett klart, angenämt sken i rummet. Vid detta bord satt, med profilen åt den inträdande, en medelålders herre, klädd i en mörkbrun sammetsrock, sammanhållen

öfver bröstet af tjocka, svarta silkessnören. Denne herre var en ganska behaglig företeelse, axelbred och något fyllig, med ett rundt, friskt ansigte, ljust, lätt krusigt hår, stora, blå ögon, med bestämd, liflig, något skarp blick, en treflig trubbnäsa och ett par välvårdade, ljusa mustascher öfver en fryntlig mun, det hela öfvergjutet af en sjelfmedveten, trygg värdighet, som ingaf förtroende och respekt. Denne man var kassör Gerhard Salling, allmänt erkänd fulländad gentleman, älskvärd sällskapsmenska, exemplarisk familjefar, liberal menskovän och ansedd tjensteman.

Vid Axels inträde reste sig kassören långsamt och fäste på honom en frågande blick. Han nalkades några steg, bugade sig och sade:

— Jag förmodar jag har äran vara känd?

Kassören besvarade helsningen med en böjning på hufvudet.

— Förlåt, men jag kan inte påminna mig . . . .

— Det är ganska naturligt, då det är länge sedan jag hade nöjet vara i beröring med herr kassören. Mitt namn är Barkman.

— Barkman? upprepade Salling snabbt och med en viss skärpa, i det hans ögonbryn hastigt hopdrogos. Jag kan inte erinra mig när jag skulle ha varit i beröring med herrn.

— Jag ombetroddes för några år sedan af herr kassören att sköta en polemik, angående . . . .

— Ah, jäså! Jag minns, — men det är ju länge sedan dess.

Med denna dunkla invändning återtog kassören sin plats, lika långsamt som han rest sig.

— Ja, det är så och jag nämnde det endast för att erinra . . . .

— Och hvarmed kan jag nu stå till tjenst? frågade Salling kort och afbrytande, i det han med en liten rörelse af handen inbjöd Axel att ta plats.

Denne drog en stol närmare skrifbordet, men dock på ett visst afstånd derifrån, och satte sig. Kort och enkelt antydde han sina närvarande ekonomiska omständigheter och redogjorde för de närmaste orsaker-

na till sin tillfälliga förlägenhet, slutande med att framställa sin anhållan om den penningeförsträckning, som var honom nödvändig för att reda sig derur, den han förband sig återbetala om fjorton dagar.

Kassören åhörde detta, orörlig, förutom det att hans ena hvita och fylliga hand, prydd af en gnistrande diamantring, mekaniskt med fingerspetsarne lekte på en liten sköldpadsdosa. Ögonen höll han hela tiden nedslagna, men allt som han lyssnade till Axels ord lade sig ett buttert, otåligt uttryck öfver hans ansigte.

Då Axel tystnade såg han hastigt upp med bister blick och skakade på hufvudet.

— Nej! utbrast han kort och afgörande. Nej!

— Får jag fråga af hvilken orsak herr kassören finner sig föranlåten att afslå min anhållan?

— Jag anser mig inte skyldig att uppge någon orsak. Förresten vet ni den ganska väl sjelf.

— Jag försäkrar att jag inte har något begrepp derom.

— Sup mindre och arbeta som andra menskor, så behöfver ni inte gå och tigga.

— Herr kassör Salling!

Axel reste sig häftigt upp. Salling gjorde det samma, långsammare.

— Ja, håll till godo! När man har kunskaper och förmåga, behöfver man inte ställa sig såsom ni. Jag hjälper gerna, oändligt gerna, men då skall det vara verkligt behöfvande. Åt lätjan och lasten lemnar jag intet understöd.

— Farväl, min herre! Ursäkta att jag hade en bättre tanke om er när jag kom hit än jag har då jag går bort.

— Det intresserar mig inte alls hvilken tanke ni hyser om mig. En välvillig person besökte er ju i dag och erbjöd sig att ta er och er hustru om händer och hjälpa er. Hvarför antog ni inte det? I stället betedde ni er oförskämdt mot denna person och var våldsam. Och så kommer ni ett par timmar derefter och ber att jag skall låna er pengar. Det går inte.

Han tog några steg framåt mot Axel, som med ljungande ögon åhört hans ord, och uppmanade med en åtbörd denne att aflägsna sig! Axel gaf honom en blick, som uttryckte allt det förakt, som uppfyllde hans inre, och lemnade, med säkra steg och högburet hufvud, rummet.

Salling följde honom ut i tamburen, ungefär på samma sätt som man utjagar en tjuf eller någon annan misstänklig varelse, som obehörigen inträngt sig hos en.

Axel kastade öfverrocken på axlarne, stack fötterna i galoscherna och tog sin käpp. Salling riglade upp tamburdörren och kastade den på vid gafvel. Just som Axel skulle träda ut, grep han hastigt i dennes käpp och tillegnade sig den med ett:

-- Vänta lite!

Han kastade en blick kring tamburen, blef varse sin egen käpp, som var alldeles likadan, och återgaf Axel hans med orden:

-- Jaså, det tycks vara er.

Axel ryckte käppen till sig, skakade den hotande framför Sallings ansigte och röt:

-- Vore det inte innanför er egen tröskel, skulle ni nog fan få känna att den är min och inte er.

Dermed gick han ut och slog dörren igen efter sig.

Den sinnesstämning, hvori Axel aflägsnade sig från den berömde gentlemannens och menskovännens hem, kan uppfattas endast af den finkänsliga, om sin värdighet medvetna person, som erfarit ett liknande bemötande. Hans våldsamt upprörda känslor gäfvö dock snart vika för en enda: ett gränslöst, ömkansfullt förakt för den af verlden ansedde man, som så skamlöst behandlat honom.

Han vandrade på måfå framåt i den mulna, kyliga vinterqvällen. Hans tankar började åter sysselsätta sig med den angelägenhet, som fört honom ut. Plötsligt erinrade han sig en person, som stod till honom i en viss tacksamhetskuld. Axel och hans mor hade i flere år till närmaste granne haft en fattig enka

med sina barn. Sjelf ännu ett barn, hade Axel fattat ett lifligt intresse för enkans äldste son, en vacker, förständig gosse, och börjat undervisa denne, hvarmed han fortsatt ända tills den till yngling uppvuxne gossen, på Axels förord, som den tiden gällde något, erhöll plats i en bokhandel, der han nu flera år varit anställd, gjort sig omtyckt af sin principal och uppbar en god lön. Axel hade aldrig anlitat honom, men nu föll hans tanke på den fordne skyddslingen, som hade honom att tacka för hela sin tryggade existens.

Han skyndade, hoppfull i hågen, till bokhandeln och betraktade det som en lycklig ingifvelse att han kommit ett tänka på sin „fosterson,“ som han på skämt brukade kalla honom, den han kände som en rättskaffens yngling och som således omöjligt kunde vägra honom sin bistånd.

Då han inträdde i bokhandeln, var der för ögonblicket icke några kunder. Den han sökte och en annan yngling befunno sig allena bakom disken, den förre lutad på armbågarne öfver en tidning, den han studerade. Axel trädde fram till honom, räckte honom handen och bad att få tala några ord enskildt. Den unge mannen besvarade den hjertliga helsningen höfligt, men med en viss kylig tillbakadragenhet, som Axel aldrig förut varseblifvit i hans sätt. Långsamt, nästan motvilligt, gick han längre fram bakom disken. Axel följde honom på yttre sidan och framstälde i hviskande ton sin fråga.

Ynglingen svarade ej genast och såg litet brydd ut.

— Vet Axel, att det är alldeles omöjligt, så gerna jag än ville göra det, sade han slutligen. Det är visst sannt att jag i dag fått min lön, men jag måste hjälpa mamma med hyran och så har jag låtit göra mig nya kläder, som jag måste betala, — och så det ena och det andra, så att jag inte vet om jag ens har kvar så mycket som femtio mark. Och mamma talte i dag om ved också. Hon har ingen annan att lita sig till än mig och så har hon börjat bli så sjuklig och skral också.

— Du kan således inte?

— Nej, med bästa vilja i världen. Det var nu riktigt ledsamt att det skulle råka så.

— Förlåt att jag besvärade dig . . . .

— Det gör ingenting, — för all del! Det är jag, som måste be om förlåtelse.

— Skadar inte! Farväl nu!

Axel gick. Han visste icke hvad han skulle tro, men han ville ej tro det värre. Det vore ju förfärligt om denne yngling hade förmåga att bistå honom, men saknade vilja dertill. Kanske var det som han sagt, att han ej kunde afstå den lilla summan. Men å andra sidan hade hans sätt varit så besynnerligt, nästan som om han varit välgöraren och Axel skyddslingen.

Axels tvifvel hade skingrats, ifall han kunnat höra det samtal, som, efter det han aflägsnat sig, egde rum i bokhandeln.

— Hvem var det? frågade kamraten.

— Det var den der Barkman, upplyste Axels skyddsling.

— Jaså! Han, som rymde med den der förnäma fröken och sedan blef bortkörd från senaten?

— Inte var han i senaten.

— Ja, men det var nu han, menar jag?

— Jo, han var det.

— Ni tycks ju vara nära bekanta. Hur känner du honom?

— Han och hans mor bodde i samma gård som vi. Inte har jag just på senare tider varit i beröring med honom.

— Ville han låna pengar af dig?

— Ja, fentio mark. Han var fast för hyran, sade han.

— Och du gaf inte?

— Hvad skulle jag göra det? Han lofvade betala efter fjorton dagar, men aldrig skulle jag ha fått de pengarne igen. Inte har han någonting att betala med.

— Men nog var det ju synd om karlen, när han så nödigt behöfde dem.

— Att supa upp, ja! svarade skyddslingen, som ånyo lutat sig öfver sin tidning.

Nu visste Axel ingen råd, der han stod i ett gathörn, blickande omkring sig. Gusti Hårdstedt hade bedt honom telefona till henne. Kanske hjälpen skulle komma från det hållet? Och komma måste den på något sätt. Sahlström måste ha pengar andra dagen.

Axel styrde kosan till en bekant butik, der det fans telefon. Han telefonerade till häradshöfning Billners juridiska byrå, der Gusti arbetade. En karlröst svarade i telefonen att fröken Hårdstedt gått ut på ett ögonblick, för att träffa en person. Axel bad då om sin helsning till henne, „att det de talat om icke lyckats.“ Något lugnad, ty han kände denna qvinnas trogna vänskap och ovanliga energi, anträdde han hemvägen.

VIII.

Hvem var Gusti Hårdstedt? Hennes lefnadshistoria var mycket enkel och klar, såsom hennes karakter, ehuru småsinnet och förtalsjukan sökt att med sina suddiga färger bortgrumla gen rena bilden. Augusta Hårdstedt var enda barn till en sjökaptän. Hennes mor var en enkel, obildad qvinna, en fattig tjenarinna, som skött faderns hushåll och vid hvilken han låtit viga sig först då dottern var några år gammal. Denna omständighet, i förening med kaptän Hårdstedts kända brutala lynne och vilda lefnadssätt, gjorde att familjen åtnjöt föga anseende och icke hade andra umgängen än några af kaptänens yrkesbröder och de af desses hustrur, som nedläto sig att umgås med fru Hårdstedt.

Gustis barndom hade förflutit under ganska dystra erfarenheter: faderns oordentliga lif under de tider han mellan sina resor vistades hemma och den hårda behandling han lät modern utstå och som ofta urartade ända till vidriga och våldsamma uppträden. I hans

ögon var hon och förblef den simpla tjenarinnan, han husbonden och herrskaren. De enda ljuspunkterna från Gustis tidigare barndom voro hågkomsterna af den af henne afgudade modern, med sitt stilla lynne, genomredliga karakter och kärleksrika hjerta. Kapten Hårdstedt gaf emellertid sin dotter en vårdad uppfostran, föga af aktning för bildningen och insigt af dess värde, utan af skrytsamhet. Hon genomgick fruntimmersskolan i hufvudstaden som en särdeles framstående, men för sitt sjelfständiga och kärnfriskt originela väsen af lärare och kamrater med föga sympati betraktad elev och kamrat, hvaraf följden var att hon egde ingen förtrogen vän i den unga kretsen.

Gusti var ett juridisk snille och det var hennes mest brinnande önskan att efter skoltidens slut få egna sig åt studiet af denna vetenskap, en önskan som ej kunde uppfyllas, redan af det enkla skäl att qvinnorna vid den tiden ej ännu hade det fria tillträde till kunskapens källor, som sedermera blifvit dem beredt. Då Gusti var sjutton år, inträffade en händelse, som helt och hållet omhvälfde förhållandena i hennes hem. Hennes far drabbades af ett slaganfall, som för alltid bröt hans krafter och lade honom som en lam krympling på sjuksängen. Som han icke gjort några besparingar, utan tvertom genom sitt oförnuftiga lefnadssätt åsamkat sig skulder, följde konkurs och auktion omedelbart på hant insjuknande och mot den utblottade familjen gapade en bedröflig framtid. Nu var det dotterns sak, som fått uppfostran, att arbeta för sina föräldrar. Här var ej tid och tillfälle att välja verksamhet, utan det gällde att ta hvad som stod närmast till buds. Detta var renskrifning, den Gusti för sin vackra handstil med lätthet erhö. För att bereda sig en säker inkomst, sökte hon anställning vid något embetsverk, men som hon saknade alla relationer och man dessutom stötte sig vid hennes något „fria“ uppträdande, som var ett uttryck af hennes fria, sjelfständiga sinne, blef hon vid sina npprepade försök att förskaffa sig och sina föräldrar en säker, nödtorftig brödbit ständigt förbigången för mången, som hvarken egde hennes förmåga eller

var i lika stort behof som hon af det ansökta lefvebrödet.

Som olyckan sällan kommer ensam, började fru Hårdstedts helsa, undergräfd af sorger och vedermödor, bli allt mera vacklande och tvenne år efter faderns insjuknande drabbades Gusti af det hårda slaget att förlora modern, ett slag, hvares smärta länge fördystrade hennes friska sinne. Nu var det hennes glädjelösa lott att för en framtid af obestämd längd arbeta för och utan moderns huldt underlättande bistånd vårda den fullkomligt hjälplöse, knarrige och despotiske fadern.

Hennes insigt, snabbhet och punktlighet gjorde henne snart till en så eftersökt privat renskrifvare, att hon ej, trots sin rastlösa flit, medhann allt det arbete, som erbjöds henne. Detta arbetes andefattighet för mildrades för henne betydligt genom det juridiska intresse detsamma oftast erbjöd och som eggade henne att på sina få lediga stunder sysselsätta sig med studier i denna vetenskap, hvilket för henne utgjorde en lika stor själsnjutning som skönlitterär läsning för andra. De personer hon arbetade åt varseblefvo snart hennes ovanliga begåfning åt detta håll, hennes snabba, skarpa tankekraft, som oftast fann lösningar och gjorde slutledningar, lättare än de sjelfva, och småningom användes Gusti af dem lika mycket som juridiskt biträde som i egenskap af renskrifvare. Hon anförtroddes ej allenast uppsättandet af protokoller, utan äfven författandet af inlagor och besvärsskrifter. En af hennes äldsta kunder, en juriskandidat Billner, en intelligent och treffig karl, inrättade en advokatbyrå, vid hvilken Gusti var sjelfskrifven som biträde, och sålunda hade det slutligen lyckats henne att erhålla en fast anställning.

Hos Gusti Hårdstedt fanns ingen sentimentalitet, ingen lättrördhet. Hos henne förenade sig en djup, stark känsla, som sällan visade sig på ytan, med en högstämtdt realistisk lifsåskådning. Hennes karakter och sjäslif voro rena som kristall, hennes yttre vandel en spegelbild af hennes inre personlighet. Men den oberoende hållning hon, sin klara blick och kraftfulla, sjelfständiga natur likmätigt, i sin fattiga och anspråkslösa

tillvaro vågat antaga gentemot toma yttre former, fördomar och småsinne, hade till en början ådragit henne skarpt klander och misstro och slutligen från en mängd ömkliga själers sida ett sådant omdöme som det fru Sivander uttalade.

Lilli och Gusti Hårdstedt hade varit skolkamrater, men som den förra var flere år yngre, hade de tillhört olika klasser, under skoltiden fäst föga uppmärksamhet vid hvarandra och efter dess slut förlorat hvarandra ur sigte, tills Lilli och Axel som nygifta råkade bli nära grannar till Gusti, sålunda att de bodde inom samma förstuga. Nu upplifvades den gamla bekantskapen och inom kort hade de i den fattiga, misskända arbeterskan vunnit sin ädlaste, mest oegenlyttiga vän.

IX.

Hvem var då fru Sivander? Man kunde ej om „fabrikörskan“ Livia, rätteligen Olivia Sivander säga att hon hade sitt ursprung från den arbetande klassen, ty det hade varit orättvist såväl mot henne sjelf som ännu mer mot denna aktningsvärda klass. Hon hade från ett vida lägre djup, der man hvarken syr eller spinner, men likväl går klädd i siden och sammet, flutit upp till samhällets yta, der åtskilliga sådana spökskepp segla för fulla segel, med lysande flaggor och vimplar och gallionsbilden föreställande ett dygdemönster, men vid närmare undersökning befinnas lastade med de dödas ben och all orenlighet. Fru Livia Sivander var en företeelse, som plötsligt uppdykt på samfundslifvets yta i hufvudstaden, utan att man visste hvarifrån hon kom, — hvarthän hon ärnade sig var mera klart.

Fabrikör John, rätteligen Johan Sivanders ursprung och tillryggalagda bana voro deremot icke inhöljda i något dunkel. Han hade börjat sin karriär som bränneri-dräng vid en större spirituosa-fabrik, derifrån avancerat

till ett slags bokhållare, hvilken befattning han i många år innehade, tills han en vacker dag, hunnen nästan till slutet af medelåldern, anlade en egen spritfabrik och bedref affären med den skicklighet och framgång att han inom kort byggde sig ett försvarligt stenhus och steg för hvarje dag i anseende som en duktig och solid industriidkare. Det var vid denna tidpunkt den redan som gammal ungarl betraktade „patronen“ öfverraskade världen med att i det nya stenhuset införa en ung fru, en liten, åtminstone för den bättre societeten okänd läckerbit, om hvilken man blott fick veta att hon var en fattig, fader — och moderlös flicka, hvars enda stöd varit en äldre „faderlig slägting,“ som dock tyvärr skördats af döden, hvarefter den lilla stått fullkomligt värnlös i världen, utan någon annan utsigt än att med träget arbete förtjena sitt lifs uppehälle. En sorglig utsigt i sanning! hvareför det prisades som en särdeles lycka för henne när den rike fabrikör Sivander som äkta make erbjöd henne huld ock skydd i sin vida famn och sitt ståtliga stenhus, en lycka så mycket större som en fattig, värnlös flicka, isynnerhet om ett oblidt öde förlänat henne täckhet och behag, har att utstå så många vedervärdigheter och frestelser i den onda världen. För allt sådant var Livia nu som en förmögen och hederlig mans kära maka för alltid skyddad.

Herrskapet Sivander förde ett lefnadssätt, som tydligt utvisade att man ej i det huset behöfde vända på slanten och som tilldrog dem en aktningsfull uppmärksamhet. Fabrikören själf var en uppkomling i ordets krassaste bemärkelse, gränslöst rå, förmäten ock känslolös, oåtkomlig för alla högre intryck, men utrustad med ett praktiskt förstånd, som, bland annat, sade honom att en glänsande „knallhatt,“ en dyrbar pels om vintern och en modern slängkappa om sommaren, häst och ekipagé, en loge på teatern och ett par turer till utlandet också kunna göra gentlemannen. Hemliga, ganska, ampra lektioner i finare skick och seder hade han med mer eller mindre framgång redan som fästman tagit hos sin gemål, som, trots sin fordra anspråkslösa

ställning, hade riktiga små salongsfasoner och lade i dagen en nervös afsky för allt rått och vulgärt.

Innan fru Sivander visste ordet af hade hon samlad omkring sig en ganska talrik umgängeskrets, idel utvaldt folk, knappt en enda af hennes egen samhällsklass, ännu mindre någon henne underordnad, en del verkligt blinda, andra frivilligt blundande, ty Sivanderska huset stod på guld myntfot, man måtte godt der och det är ju en gammal princip att skaffa sig vänner af den orätta mammon.

Lilla Livia var en mycket klok qvinna. Hon följde bokstafligen uppmaningen: „varer menlöse såsom dufvor och snälle såsom ormar.“ Hon steg sagta och utan buller, men säkert, uppför samhällstrappan och därför fann hon det nödigt att följa med den starkare strömmen och egna sitt intresse och sitt bistånd åt det parti hon ansåg framtiden tillhöra. I sjelfva verket bekymrade det henne icke det ringaste antingen svenskan eller finskan eller hebreiskan var det rådande språket i landet. Lika litet rörde det henne huru andra nationela förhållanden gestaltade sig. Hon hade blott ett enda intresse och det var att bli en tongifvande fru och dervid kom det henne väl till pass att hon förstod följa med sin tid och välja de rätta medlen att nå sitt mål, dem hennes fina instinkt lärde henne att använda på ett okonstladt, taktfullt sätt. Hon började småningom, liksom tillfölje af klarnande insigt, luta åt fennomanin och dresserade sin gubbe att vakna till samma insigt. Hon beundrade finska språkets skönhet och tog timmar deri för en ung, entusiastisk, fosterländskt sinnad student, som blef en omhuldad skyddsling i huset och rönt ett påtagligt bevis på fabrikör Sivanders patriotiska sinnelag i ett generöst penningelån, en uppoffring, hvars nytta gubben omöjligt förmådde inse innan hans fru öfvertygade honom derom. Vidare hade hon honom att såsom deltagare i garantiföreningen för finska teatern teckna sig för en icke skrytsam, men aktningvärd summa och att sluta sig till finska folkskolans vänner. Fru Livia höll ej vidare loge i svenska teatern, den

hon numera besökte endast då något framstående stycke gafs eller någon berömd gäst uppträdde och om hvars sträfvanden hon yttrade sig med en viss medlidsamhet, såsom om något, hvilket spelt ut sin rol här i verlden. Snart började man på det håll, åt hvilket herrskapet Sivander så verksamt lutade, fästa uppmärksamhet vid dem. Lika litet som andra var detta parti fallet för att sila mygg, då det gällde nyttiga hjälptrupper, och gubben Sivander tycktes just vara ett sådant guldstinnt oxhufvud, som det kunde ha sina stora fördelar att försäkra sig om, det man äfven gjorde på lämpligt sätt, i det dörrarne till mångt hus, som otvifvelaktigt förblifvit stängda för den obildade bränvinsuppkomlingen och hans ur dunklet uppstigna äkta hälft, öppnades på vid gafvel för den nationelt sinnade, frikostige yrkesidkaren och hans lilla, klöka herdinna, hvars mjuka, men säkra hand man noggsamt skönjde vid ledbandet och hvars enkla, menlösa lefnadssaga man för den goda sakens skull underskref.

Fru Livia försummande ej heller att begagna sig af alla andra till buds stående lofliga medel för vinnande af sitt lifs ändamål. Förutom de lockande herrsamqväm hon tillhöll sin gubbe att arrangera i hemmet, vid hvilka en utsökt toddy, särskildt från utlandet införskrifna cigarrer, ett litet treffligt parti vid spelbordet och en supé, som omtalades ännu andra dagen, utgjorde beten, och de finfina bjudningar, till hvilka hon med lagom långa mellantider samlade husets ständigt tillvexande umgängeskrets och vid hvilka det vanligen vankades sång och musik af unga, förhoppningsfulla för- mågor, egnade hon sig med varmt och ädelmodigt intresse åt välgörenheten i alla dess former, förutom den, der den venstra handen ej vet hvad den högra gör. Hon följde höga föredömen och beklädde till julen ett antal fattiga barn, företrädesvis finska talande. Hon uppoffrade en väsentlig del af sin dyrbara tid till besök i armodets kulor och tog verksam anpart i bagar — och lotteribestyr. Slutligen omfattade hon med ifver qvinnor, — sedlighets — och nykterhetssaken och hade omsider lyckats uppnå sitt mål och blifvit en tongifvande fru.

Det var nu denna qvinna, som åtagit sig att omhändertaga och upprätta Axel och Lilli Barkman och som varnade den sednare för att umgås med Gusti Hårdstedt. Så går det till. „Les extrêmes se touchent“*), heter det, hvilket i fall, sådana som detta, i fri öfversättning lyder: „skammen går på torra landet.“

X.

Då Axel hemkom såg Lilli genast på hans uppsyn att hans ärende misslyckats och då han, deras öfverenskommelse om ömsesidigt fullt förtroende likmätigt, omtalade huru han blifvit bemött, kände hennes harm och grämelse inga gränser och hennes häftiga sinnesrörelse var så mycket smärtsammare som hon förebrådde sig att ha uppmanat Axel att vända sig till Salling.

Axel sökte med ömhet lugna henne och förestälde henne att då hon endast hört de fördelaktigaste omdömen om denne herre, var hon utan all skuld till det obehag, för hvilket han blifvit utsatt, Hon ville dock icke låta trösta sig, förrän Axel försäkrade henne att han var tacksam för denna aftons erfarenhet, i dess egenskap af en nyttig lektion i menskokänedom och af ett godt stoff.

Då Lilli något lugnat sig sade hon:

— Fru Nyman kom hit straxt efter det du gått och ville att jag skulle komma dit på en stund i qväll. Hennes man är borta och hon ville rådgöra med mig och anlita min artistiska smak för en julklapp åt honom, en violinduk, som hon tänker brodera. Men jag tror att jag inte alls nu har lust att gå dit.

— Nej, gå bara, min älskling! Det vore ju illa att låta henne sitta och vänta förgäfvess.

— Kanske jag då går.

---

*) Ytterligheterna beröra hvarandra.

Lilli kastade en kappa på sig och svepte en duk om hufvudet.

— Nu skall du ta dig ett glas vin i ensamheten, sade hon och kysste Axel på pannan.

— Får jag berätta om Salling? frågade hon i dörren.

— Oändligt gerna! Skammen faller på honom, inte på mig.

Axel stod just försänkt i betraktande af sin lilla sofvande flicka bakom skärmen, dit han gått för att byta om dräkt, då ljudet af trefvande steg hördes i trappan, åtföljda af ett famlande på dörren och slutligen en lätt, fremmande knackning.

Undrande hvem denna något sentida besökande kunde vara, gick han och öppnade dörren, då han befann sig ansigte mot ansigte med en yngre herreman, vid hvars åsyn han ofrivilligt stutsade af öfverraskning.

— Godafton, Barkman! yttrade den fremmande med lätt skorrande stämman och en viss nedlåtande vänlighet. Du lär vara ensam. Det passar ju bra, tillade han med en blick kring rummet.

— Stig in! sade Axel. Ja, jag är ensam — med min lilla flicka, som soffer.

— Hon generar inte, skrattade den andre. Du ursäktar väl mitt sena besök, men jag skulle ha en liten angelägenhet att tala med dig om.

— Skadar inte! Tag plats!

Den nykomme lade käpp och öfverplagg ifrån sig och steg fram i rummet.

Han var en yngre man, smärt och mager, med stel hållning och någonting torrt, petrificeradt öfver hela sin person. Ansigtet, långlagdt, smalt och skägglost, gjorde intrycket af något gipsartadt. De kalla, blå ögonen hade en hvass blick och ett ironiskt leende, som ständigt spelade på de hårde läpparne, gaf hela fysionomin något spefogelsaktigt. På den höga näsan satt en pincenez utan snodd. Den stela drägten var af fulländad elegans. Hårda, bländhvita manschetter sträckte sig ett stycke ned på de smala, petrificerade händerna, med deras långa fingrar och långa, spetsiga, utsökt väl-

skötta naglar. På ena lillfingeret satt en sigillring och vid den moderna urkeden, som framtittade i den blott upptill tillknäppta, snäfvå rockens öppning, hängde en medaljong med en rosett af briljanter.

För att med ens presentera mannen, hette han Fritz Gahlin, var son i en bättre familj utan förmögenhet, flerårig student, särskildt idkande studier i estetik och verldsvishet, hvilka aldrig ledde till några examina, gammal kamrat till Axel, men icke hörande till hans närmare bekanta, tidigt böjd för litteratörens bana, för hvilken han sjelf och äfven många andra ansåg honom afgjordt begåfvad. Han var samtidigt med Axel tillfällig medarbetare i samma tidning som denne, gynnades icke särdeles af den förre redaktören, som ej tillmätte hans förmåga något synnerligt värde och i allmänhet ej fann behag i hans sjelfkära, snobbigt viktiga väsen. Men under den nye redaktören, till hvars intimare vänner han hörde, förskaffade han sig med lätthet en allt säkrare ställning till bladet, fruktade med skäl Axels rivalskap och bidrog väsentligt till dennes aflägsnade från tidningen, hvori han numera var medredaktör, och ansågs af somliga som dess mest spirituella penna. Nu var det han som skref kåserierna. Fritz Gahlin var ansedd som en stark satiriker och en omutligt sträng kontrollör deröfver att allt gick rätt till såväl i det offentliga som enskilda lifvet. Hvarje den minsta dårskap eller svaghet hos hans medmenskor, på hvilken hans argusblick råkade falla, gisslade han utan skonsamhet, en sannskyldig dygdernas och rättskaffenhetens klarvakne väktare. Hvad han lefde af visste ingen, ehuru hans lif var inträttadt på mera komfortabel fot, såsom det anstod en framstående publicist och fulländad gentleman. En sådan måste ha tillgångar att lefva som sig bör, sak samma om han har några eller ej. Att han var god vän med några penningekarlar var bekant. Kanske var det desse, som generöst försträckte den förhoppningsfulle tidnings — och framtidsmannen de medel han behöfde.

Sådan var den person, som i den sena aftonstunden, efter det de i årtal knappt sett hvarandra, för

första gången i tiden gjorde Axel Barkman äran af ett besök. Var det väl då underligt om han med förvåning såg denna gäst inträda i hans boning?

— Du har ju ett nätt hem, ett riktigt artistiskt hem, utlät sig Gahlin, i det han med en vårdslös kännareblick från sin plats mönstrade konstföremålen i rummet.

— Ja, min hustru är ju också artist, genmälde Axel, som slagit sig ned i gungstolen.

— Ja, det är sannt, — en begåfvad dilettant, minns jag.

Axel undrade inom sig högeligen hvad detta besök kunde innebära.

— Och så har du också en liten flicka. Skada att hon sofver, så att jag inte kan få se henne.

Nu började Axel på fullt allvar misstänka att visiten gällde någon menskovänlig plan mot hans lilla dotter, att till exempel någon välvillig person önskade rädda henne från hennes usla föräldrahem, genom att ta henne som fosterbarn, och valt den elegante litteratören till sitt mäktiga ombud.

— Hvad är det egentligen, som förskaffat mig äran af ditt besök? frågade han utan vidare förberedelser.

Gahlin, som synbarligen något tvekade att komma fram med sitt ärende, kanhända emedan han ej funnit tillståndet i Axels hem och anblicken af dennes egen person så ruskiga som han väntat sig, aftog sin pincenez, uppdrog näsduken, putsade glasen och sade:

— En person, som beundrar din hvassa och fina penna, har anmodat mig att fråga dig om du ville åtaga dig att författa en liten tidningsuppsats. Arbetet är obetydligt, hvad omfånget beträffar, och honorariet liberalt.

Axel, som undrade hvarför Gahlin, med sin öfverlägsna penna, ej sjelf åtagit sig detta uppdrag, frågade:

— Hvad skulle det vara för en uppsats?

Gahlin påsatte försigtigt pincenezen och började, med sänkt röst och förtroligt tonfall, närmare utveckla saken. Det var fråga om att i ett slags krönika eller

kåseri skarpt angripa en enskild person ock dess privata angelägenheter, hvilka nu omständigt utlades för Barkman, som i händelse af åtal, hvilket möjligen blefve en följd, endast hade att erkänna sig som uppsatsens författare och ikläda sig hela ansvaret för densamma. För böter och rättegångskostnad behöfde han ej oroa sig. De komme att gäldas af den person, från hvilken uppdraget utgått. Honorariet för hela den lilla tjensten vore hundra mark, hvaraf hälften nu genast som förskott utbetalades. Med denna slutanmärkning förde Gahlin handen till bröstfickan, för att framtaga sin plånbok, men hejdades af Axels svar.

— Får jag be om upplysning af hvilken orsak och sedan hvilken tidpunkt du behagar anse mig för en skurk? frågade han.

— Åh, för all del! Du begagnar något starka uttryck, menade Gahlin med ett öfverlägset leende, som ej förmådde dölja hans förlägenhet. Hur kan det vara fråga om något skurkaktigt härvidlag? Jo, om det vore osanna beskyllningar, men det är ju rena fakta, allt som kommer att framhållas.

— Hvarför åtar du, med din öfverlägsna satiriska talang dig inte sjelf det der författareskapet? Ingen är mera kompetent dertill än du.

— Ja, ser du, för mig är det lite svårt. Det är vissa orsaker, som, — ja, som, med ett ord, göra att jag inte kan åtaga mig det. Men ingalunda därför att jag skulle anse det som något vanhederligt att . . . . .

— Hvad är det då att för enskilda, lumpna intressen offentligen angripa en privat person och hans privata angelägenheter, för att skada honom? Ett skurk-streck är det, ett nesligt nidingsdåd. Och ett sådant understår du dig att komma och föreslå en hederlig karl! En örfil borde vara mitt rättaste svar, men jag vill vara mera hyfsad än du och betraktar nu detta samtal som afslutadt.

Axel reste sig upp. Gahlin gjorde detsamma.

— Farväl då! Ursäkta att jag besvärat! sade han kort och högdraget, i det han räckte Axel handen, som

denne dock ej mottog. Jag inbillade mig att jag gjorde dig en väntjenst, fortfor han med ett giftigt uttryck i den skorrande stämman. Jag trodde att en så lätt förtjenad hundra mark inte vore att förakta af en person i dina omständigheter.

— Jag undanber mig vidare förolämpningar, sade Axel, stående midt i rummet, med en hållning, som tydligare än ord visade gästen på dörren.

Gahlin påtog sina ytterplagg, satte hatten på hufvudet inne i rummet och aflägsnade sig utan ett ord vidare.

I sjelfva verket förhöll det sig sålunda, att Gahlin af en lågsinnad stallbroder, som af enskilda orsaker hade ett horn i sidan till en stackars hederlig menska och intresse af att skada denne, blifvit anmodad att sjelf skrifva eller, ifall detta ej konvenerade honom, uppdraga åt någon annan lämplig person att författa den ifrågakomna skandalösa uppsatsen, mot en ersättning af trehundra mark. Gahlin, som ej hade lust att synas i denna sak, erinrade sig „den der Barkman,“ som utan tvifvel med uppräckt händer vore villig åtaga sig uppdraget, mot den frikostiga godtgörelsen af ett-hundra mark, sedan Gahlin för sitt besvär räknat sig tvåhundra till godo. I denna afsigt nedlät han sig att göra ett besök hos Axel. Anblicken af dennes prydliga och trefliga hem och af honom sjelf, välklädd och nykter, kom Gahlin att en smula tveka vid framställandet af sitt ärende. Men så tycktes honom denna tvekan barnslig. Så lätt förtjenade hundra mark dugde väl alltid att ta emot.

Då Lilli vidpass tiotiden kom hem, sade Axel leende:

— Tre ting pläga följas åt. Under din frånvaro har här varit det tredje kuriösa besöket för i dag.

— Hvad säger du? Hvem då?

Axel berättade nu om Gahlin.

— En sådan kanalje! utbrast Lilli. Du skall få se att han skrifer ett kåseri om dig istället.

— Kan nog hända.

— Hvad säger du om jag i min tur kan berätta

dig en intressant nyhet? återtag Lilli. Din gamle vän von Martow har rymt och lemnat efter sig några tiotal tusen mark i skulder.

— Hvad säger du? Kan det vara möjligt?

— Jo. Nyman har berättat det och han har hört det af en bland hans fordringsegare. Han for för en vecka sedan och det hette att han bara gjorde en hastig tur till Stockholm på „Express“. Men just den der herrn, som berättat det, har en bekant i Stockholm, som visste att Martow var honom skyldig och telegraferade att det burit af till Göteborg och så vidare.

— Ser du det! Det var han, som uppmanade mig att arbeta och inte anlita andra. Ha, ha, ha! — Denna dag har då verkligen varit en märkvärdig dag. Så många erfarenheter och lärdomar! En riktig lyckodag!

Axel satte sig i gungstolen och försjönk för några ögonblick i tankar. Plötsligt höjde han hufvudet, hans ögon blixtrade och öfver hans ansigte gjöt sig den klarhet, som är återskenet af en nyfödd idé.

— Lilli! utbrast han. Du talade på förmiddagen om en bok, som jag borde skriva. Jag skall göra det. Jag afbryter mitt stora arbete sålänge och börjar nu genast. Och jag känner inom mig att det blir nyttigt, att det kommer att medföra lycka, ja, att bilda en epok i min, i vår tillvaro!

Han stod upp och vandrade ett par slag af och an med kraftiga steg och strålande ögon. Det var geniets segervisshet, då det funnit sitt rätta ämne.

Den spänstiga, moraliskt starka och sunnda själen nedslås ej eller förslappas af vidrigheter och förödmjukelser. Nej, hvarje motgång, hvarje kränkning, om än så bitter, utgör för henne blott en sporre till ny kraftutveckling, till nytt mod, att, trots alla hinder, skrida framåt mot sitt mål.

Axel slöt sin maka i sina armar, blickade in i hennes ögon och sade:

— Du kan ej tro huru lycklig jag känner mig!

XI.

Klockan åtta andra morgonen kom en pojke med en biljett. Den innehöll endast orden: „Kära vänner! Oroa er icke. Före klockan tolf kommer jag med pengar. Gusti.“

— Ser du! sade Lilli rörd. Hon kunde hjälpa i nöden.

— Ja, ty hon ville.

Klockan half tolf kom Gusti och medförde sextio mark, dem hon, utan vidare redogörelser, sade sig ha fått låna, och qvart före tolf fick Sahlström hyran. Sjelf var han ej hemma, men hans hustru mottog pengarne, qvitterade dem och yttrade derå i en viss öfver-skylande ton:

— Herrskapet bor väl kvar?

Gusti nämnde icke ett ord om de erfarenheter hon kommit att göra under sina bemödanden att bistå sina vänner.

Medan hon, sysselsättande sina tankar med dessa och deras förlägenhet, qvällen förut satt och skref på advokatbyrån, erinrade hon sig en af sina fordna renskrifningskunder, en förmögen högre embetsman, som alltid bemött henne med välvilja. Hon beslöt att genast begifva sig till honom och aflägsnade sig således på en stund.

Den fordne arbetsgifvaren mottog henne med en kort helsning och åhörde, stående på tröskeln mellan tamburen och sitt arbetsrum, hennes artiga anhållan, att i ett tillfälligt, svårt trångmål varda hulpen med ett lån af femtio mark, det hon efter tvenne veckor punktligt ville återbetala.

— Nej, inte inlåter jag mig på sådant, svarade

ambetsmannen torrt, gjorde med handen en helsande åtbörd och försvann in i sina rum.

Gusti förlorade ej modet för så litet. Af sin principal kunde hon ej begära pengar, emedan hon för egen räkning af honom tagit ett förskott. Men hon kom att tänka på en annan bland sina förra arbetsgifvare, en gladlynt och elegant häradshöfding, och beslöt att på vägen vika in till denne. Han kom sjelf och öppnade, tog emot henne ganska vänligt och bad henne stiga in. Då hon framfört sitt ärende, utbrast han:

— Omöjligt, omöjligt, min bästa fröken! Begär af mig hvad som helst, blott inte pengar. Jag har sjelf i dessa dagar varit tvungen att ta upp ett lån, så jag har ingenting att afstå. Jag tycker att det bästa och rättaste vore att fröken vände sig till fruntimmersföreningen.

— Lånar den ut pengar?

— Nej, — jag vet inte — kanske det också. Men hjälp kan ju alltid fås derifrån, om behovet är verkligt.

— Ursäkta, men ni har alldeles missförstått mig och min ställning. Jag är inte i behof af någon allmosa, utan befinner mig alldeles i samma belägenhet som ni, då ni nyligen tog upp ett lån. Jag förmodar att ni inte heller anlidade fruntimmersföreningen.

Gusti reste sig upp, gaf den välmenande rådgifvaren en dräpande blick, sade honom farväl och aflägsnade sig, besluten att följande förmiddag pantsätta sitt ur och sin konfirmationsring.

Men andra morgonen, då hon begaf sig ut i staden, föll det henne in att också sätta ett fruntimmer på prof. Som hon varit både skol — och klasskamrat med fru Salling, hvars älsklighet och hjälpsamhet vida omtalades, och hade ingen aning om att Axel på det hållet redan försökt sin lycka, begaf hon sig dit, men emottogs af en tjenarinna med den nedslående underrättelsen att „kassörskan“ icke var hemma.

Hon beslöt att uppvakta en annan f. d. kamrat, hvars bostad låg vid hennes väg. Denna dam var mycket rik och gift med en högre ambetsman. Här

var frun hemma. Betjenten frågade namnet. Gusti sade det och tjenaren återvände genast med en artig uppmaning till henne att stiga in i salongen och vänta der några ögonblick.

Efter ett par minuters förlopp trädde ut i salongen en yngre medelålders dam, med ett makligt, sippt väsen, milda drag och en viss förnämhet öfver sin person, klädd i en utsökt morgonrock.

— Se, Augusta Hårdstedt! sade hon med vekt klingande stämma och räckte denna handen. Det var ju roligt att se dig. Sitt ner! Hur mår du nuförtiden?

Den vänliga damen tog plats midtemot Gusti och ett samtal uppstod af frågor och svar, deltagande, litet nedlåtande frågor om Gustis lefnadsförhållanden och verksamhet, om hennes far o. s. v. Slutligen kom hon fram med sitt ärende i samma form som till de föregående hon besökt.

— Så gerna jag ville hjälpa dig, hette det i beklagande ton, och summan är då visst inte stor, men jag skulle inte kunna för tillfället. Det har varit så mycket utgifter i de här tiderna, bazaren, som nyss var, och så var det insamling till en grafvård och den här tiden före julen är det ju så mycket listor, som man måste teckna på. Och jag kan inte just nu begära mer af min man heller. Jag vet att det är olägligt för honom. Han har haft så stora utbetalningar för vår nya villa, som är under byggnad. Den blir så dyr.

— Förmögenheten är ju din egen, tänkte Gusti säga, men sade det icke.

Derpå började igen de vänsälla frågarna om ett och annat.

— Hör du, sade den milda damen, du umgås ju hos det der Barkmans, Lilli Segerhjelm, som gifte sig med den der dåliga karlen? Vet du, det borde du inte göra. Det är inte bra för dig, om det blir känt. Alla ha ju dragit sig ifrån dem.

I går fru Sivander, som varnade Lilli för att umgås med Gusti, i dag en ansedd dam ur societeten, som varnar Gusti för att umgås med Lilli och hennes man! Löjliga verld!

Gusti reste sig upp, blek af förtrytelse.

— Det är endast förtälet, som gjort Barkman till dålig, utbrast hon. Han är en genomhederlig, förträfflig karl, som det skulle göra mången af hans belackare godt att känna, ifall han ville nedlåta sig att umgås med sådant folk. Lilli vill jag inte tala om. Hon är den älskligaste, ädlaste qvinna, som kan finnas, och de äro de lyckligaste makar.

— Hur kunna de vara lyckliga? Han dricker ju så enormt.

— Han dricker tvertom inte alls. Han afskyr dryckenskapen och i främsta rummet dem, som ockra derpå.

Den fina fruns man var delegare i ett bränneri-bolag.

— Det vore ju roligt om det stod bättre till med dem än det påstås. Men du får förlåta, snälla Augusta! om jag inte kan tro derpå. Du talar af vänskap för Lilli, kan jag förstå. Men nog är det ju genom tillförlitliga personer, personer, som inte alls ha något intresse af att skada dem, kändt att det är mycket beklagligt med dem. Stackars Lilli Segerhjelm!

— Eftersom du beklagar henne och inte tror mina ord, utan fremmande menskors, som inte alls känna dem, så besök dem och öfvertyga dig sjelf. J ären ju gamla bekanta.

Gusti räckte den fordna skolkamraten handen till afsked.

— Vänta, snälla du! ett ögonblick, sade denna, lemnade rummet och återkom med en tvåmarksslant i handen.

— Om du kan ha någon nytta af det här, sade hon, räckande Gusti slanten, så är det ju ändå litet. Har du inte några andra bekanta, gamla skolkamrater eller så, som du kunde vända dig till? Om inte en kan ge mera på engång, så kunde du ju besöka flere och på det sättet få din summa full.

Ett drag af gränslös medömkan lade sig öfver Gustis uttrycksfulla ansigte.

— Känner du inte patronessan Brandsén? Hon är ju så utmärkt god och hjälpsam. Och sedan fru Sivan-der? Henne känner jag inte, men hon skall ju också vara så god. Om du skulle gå till dem. De skulle säkert hjälpa dig.

Gusti brast ut i skratt. Damen med de goda råden blickade helt häpen på henne.

— Nej, tack! sade den förra och läggande slanten bredvid sig på ett bord, tillade hon: du kan ju vara god och gifva denna åt någon, som inte kan arbeta för sitt bröd såsom jag. Jag kom inte för att begära någon allmosa.

Hon tog ett kort afsked af den fordna kamraten och gick direkt till pantlånekontoret och derifrån till Barkmans.

XII.

Den nionde december, Anna-dagen, var det stor bjudning med supé hos Sallings. Fru Salling hette Anna. Husets hela talrika umgängeskrets var församlad i den fina, eklärerade våningen. De yngre roade sig med dans vid tonerna af den präktiga flygeln i salongen. De äldre damerna sutto samtalande i grupper i sidorummen, medan inne i värdens rum spelbord och toddybrickor förnöjde de till stadgad ålder hunna herrarne. Delikata förfriskningar kringbjödos under pauserna mellan danserna. Skämt och skratt, hviskningar, små pikanta dispyter, samt hvarjehanda dåraktigt snack, som kristna icke höfves, brusade och susade i den varma, välluktande luften i de höga rummen.

Se, der ha vi värdinnan, den ungdomliga damen, med den litet fylliga, eleganta vexten, förhöjd af en utsökt, smakfull toilett, och den belåttna säkra hållningen, som tycktes säga: jag är den jag är och min ställning rubbar ingen. Hon ser fin ut och för sig med behag.

Hon är också ett fruntimmer af god familj och har fört pengar i boet.

Och der se vi hennes barn, de båda små flickorna med det långa, utslagna håret och klädda efter sista barnmodet, och gossen i sin brunröda sammetsdrägt.

Fru Salling presiderar i en större grupp af damer inne i kabinettet. Man samtalar lifligt. Ett par herrar, en äldre och en yngre, ha slutit sig till gruppen. Den sistnämnde af dessa herrar står genom sin befattning i förbindelse med ordningsmakten. Konversationen, som nyss rört sig kring en tillställning för ett välgörande ändamål, der fru Salling väckt allmän uppmärksamhet för sin magnifika kostymering och koiffering à la Marie-Antoinette, sysselsätter sig nu i tillbörlig försigtig och beslöjad ton med det moraliska förderfvet i samhället och dess rysvärda tillvext, som på det högsta måste oroa hvarje tänkande sinne. Likasom värdinnan sjelf, tillhöra nästan alla damerna i gruppen en eller flere välgörenhetsföreningar, hvarigenom de, enligt hvad de sjelfva tro, ega en djupare kunskap om och en större förmåga att bedöma nöd och last och brott, dessas orsaker och följder, än andra dödliga. Huru många blinda dömma ej här om färgen! Huru många tvärsäkra uppgifter, grundade blott på sqvallrets och förtalets flygsand, meddelas ej här! Och å andra sidan, huru mycken partisk skonsamhet och malplaceradt erkännande göra sig ej gällande!

Bland dessa personer hade ingen erfarit brist eller nöd, knappt sett dem på nära håll. Ingen bland dem hade med klar psykologisk blick följt en fallen eller brottslig individs själs — och lifsutveckling. Och likväl voro de så säkra domare på detta område.

Man var just i farten att tala om en ung qvinna, som, under bedrägliga uppgifter, på olika håll sökt förskaffa sig bistånd och af godtrogna menskor blifvit begåfvad med en och annan slant, klädespersedlar och lifsförnödenheter, tills hon anhållits af polisen och stälts till ansvar för sitt företag.

— Det är sorgliga företeelser, sådant, utlät sig fru Salling. Tänk en så djup moralisk depravation hos

en så ung varelse, att hitta på och ha mod att genom fräckt bedrägeri söka på ett beqvämt sätt tillfredställa sina lefnadsbehofver, heller än att förvärfva sin utkomst genom ärligt arbete.

— Det är lätjan, den olycksaliga lätjan, som är roten och upphofvet till så mycket ondt och så mycken dålighet, förklarade med eftertryck en annan af damerna, som tillbragt hela sin tid i öfverflöd och sysslöshet och i egenskap af välgörenhetsdam icke ens sjelf besökte de nödlidande, utan dertill använde ett biträde, hvars gröfre nerver kunde stå ut med att på nära håll skåda eländet och lasten.

— Deri instämmer jag fullkomligt med fru konsullinnan, sade den yngre af herrarne.

— Och lyxbegäret, sekunderade den äldre, en gammal ungtkarl, som ingalunda visat sig njugg hvad lyx beträffar, hvarken mot sig sjelf eller ett fruntimmer, som han „beskyddade“ och som utbytt den anspråkslösa sjaletten mot hattar efter sista modet.

— Engång, inföll en af damerna, kom till mig en ung menska. Hon var ganska väl klädd och hade inte något obehagligt sätt, ingenting fräckt eller så.

— Var hon af den arbetande klassen?

— Nej, nog var hon klädd i hatt. Hon talte om att hennes mor var sjuk och att hon genom att nödgas sköta henne försummat sitt arbete, så att hon nu var i trångmål, bland annat, för hyran. Jag frågade hvar hon bodde. Det var inte i mitt distrikt. Jag sade henne hvem som var hennes direktris, — det var statsrådinnan Brinkendorff, — och uppmanade henne att gå dit. Jag sade henne att statsrådinnan genast skulle skicka någon att se hur det stod till i hennes hem och om det förhöll sig som hon sade. Då svarade hon att det inte var hennes mening att anlita fruntimmersföreningen, utan att hon hört omtalas mig som mycket hjälpsam och därför vändt sig till mig enskildt. Jag sade henne då att jag inte kände henne och omöjligt kunde gå in på att uppfylla hennes begäran, när vi ha en organiserad välgörenhet för alla verkligt behöfvande. Hon såg litet underlig ut, nästan som

stucken och gick sin väg. Sedan hörde jag af statsråddinnan att hon aldrig varit der.

— Jaha, det kan man tro! Det var väl en nödstäld belägenhet, som inte tålte närmare skärskådande, menade den yngre herrn.

— Det var just det jag också tänkte. Derför bör man aldrig lyssna till hvad de säga och rätta sig derefter. Jag utöfvar aldrig enskild välgörenhet, inte i minsta grad. Det är en princip hos mig. Jag har strängeligen förbjudit mitt tjenstfolk att ge en brödbit eller något annat från köket åt tiggare. Heller låter jag kasta bort gammal mat och sådant.

— Det är mycket rätt, mycket rätt! bekräftade den gamle herrn.

— Det var en bra sorglig händelse med unge von Martow, yttrade fru Salling i den pans, som följt på det sista påståendet.

— Ack ja! inföll en annan af damerna. Hvem skulle ha trott det om honom, han som föreföll som sjelfva redligheten!

— Ja, det är så sorgligt, utlät sig en tredje, att man blir helt beklämd när man tänker derpå. Hur skall det då inte kännas för hans närmaste! Personer i deras ställning, ännu dertill, bör man besinna! Ah, det måste vara förfärligt!

— Bra dåligt handladt var det, det måste man säga! utbrast ett fruntimmer, som ej hittills deltagit i samtalet. En ung man med bildning och förmåga och från en så aktad familj, att bära sig åt som en riktig äfventyrare och bli en äfventyrare! Hvad blir han annat? Hvad kan man då begära af folk med mindre uppfostran och förmåner? Man kan begära ingenting, när de föregås med sådana exempel.

— Det är visst en högst ledsam tilldragelse, tog ett annat fruntimmer till ordet, och den ger nog anledning till mångahanda reflexioner, men jag tycker, att den är så sorglig, att man helst låter bli att vidröra den, redan för familjens skull. Måne det inte vara rättast och menskligast att mildt döma och glömma?

— Utan tvifvel! försäkrade den gamle herrn. Han var ung, ser herrskapet, ung och oförståndig och af ett lifligt temperament, och kunde inte alltid räkna så att debet och kredit gick ihop. Stackars gosse!

— Och en utomordentligt godhjertad och storsint karl, det måste man säga, inföli den yngre herrn. Ingen kamrat eller bekant vände sig i nödens stund fåfängt till honom. Jag tror att hans hjälpsamhet och generösa väsen var egentliga orsaken till hans ruin och min öfvertygelse är att han utan sin vilja och uppsåt kom i olycka. Han hade bordt vara rik, det var allt.

— Men när man inte är det, bör man använda sitt förstånd, sade den allvarsamma damen.

— Dömer icke, så varden icke j icke dömde, menade damen, som aldrig gaf almosor.

Med detta så ofta missbrukade och ännu oftare förgättna bud nedtystades alla vidare invändningar.

Så lätt föll domen öfver den eleganta äfventyraryren „af familj“ från samma läppar, som nyss så skningslöst dömt den ringes och obemärktes små synder och ej allenast dem, utan också den hederliga fattigdomens sjelfkänsla.

Under slutet af samtalet hade en ung, enkelt, men smakfullt klädd dam, med allvarliga drag och djupa, klara ögon, inträdt i rummet och slagit sig ned nära gruppen, bredvid hvilken hon genast gjorde intrycket af „en mot flere“.

— Har herrskapet hört om det der olyckliga Barkmans? frågade med sensibelt, nästan fasande uttryck fru Salling, som i den dubbla egenskapen af husets värdinna och medelpunkt i damernas krets fungerade som ett slags ordförande vid diskussionen. Det är ju alldeles förskräckligt med dem nuförtiden!

— Barkmans, hvem är det? frågade en af damerna, som ej länge varit bosatt i hufvudstaden och nu af den olyckliga familjen fick en presentation, hvarmed nästan hela sällskapet hjälptes åt och som fullkomligt rättfärdigade det häpna, halft tviflande uttryck, hvarmed hon lyssnade till densamma.

— Det var då det bedröfligaste jag någonsin hört!

utbrast hon. Två unga menskor och bildade, och att lemna sig på det sättet!

— Ack, det är inte ännu allt! sade fru Salling.

— Men bar då ingenting gjorts för att återge dem åt samhället? Har man inte försökt...“

— Det är just dit jag nu vill komma, fortfor fru Salling. Jag och några andra fruntimmer, som intressera oss för de olyckligas räddning, vi kommo öfverens om att ingripa i saken, icke så mycket för hans skull, ty det lär vara fåfängt, men för hennes. Hon är ju af familj, en fin familj. Vår mening var att först och främst få henne skiljd från mannen, ty att göra något för henne, så länge hon bodde med honom, var naturligtvis omöjligt att ens tänka sig.

— Naturligtvis! bekräftade kören.

— Och att sedan skaffa henne någon lämplig plats, att förestå en handel eller dylikt, kassörskeplats till exempel, så att hon kunde ha en anspråkslös, ordentlig utkomst, helst på en annan ort, för mannens skull.

— Ha de barn? frågade beskäftigt en gammal fröken.

— En liten flicka.

— Stackars lilla kräk! Ett sådant hem, en sådan far!

— Ja, det var, som sagdt, för hennes och barnets skull, som vi beslöto att göra något. Vi kommo också öfverens att sammanskjuta medel, för att få in honom på „Turva“. Något annat kunde man ju inte företaga med honom i hans nuvarande tillstånd. Fru Sivander åtog sig att besöka dem och framställa vårt förslag. Hon är utmärkt snäll med sådant, att hon så gerna går till de fattiga och hon har ett så bra framställningssätt, så mjukt och deltagande och tillika allvarligt, att det väcker förtroende.

— Får jag fråga hvem fru Sivander är? sporde förbindligt den med förhållandena mera obekanta damen.

— Hennes man är bränvinsfabrikör. Ett mycket rikt hus, barnlösa menskor.

— Hvem är hon i sig sjelf?

— Hon är en fattig flicka. Jag tror hon varit sömmerska. Men hon har ett fint sätt och mycken själsbildning och ett utmärkt godt förstånd. I sin rikedom och då hon inte har barn, som ta hennes tid och intresse i anspråk, har hon egnat sig åt välgörenhet och verkar ofantligt mycket godt på det området.

— Herrskapet umgås inte? frågade en annan i runden.

— Nej. Fabrikör Sivander är i det hela en mycket präktig gubbe, men han har egentligen ingen bildning, en „selfmade man“, som man säger, och min man har den lilla svagheten, som ju också är ganska naturlig, att han inte trifves tillsammans med andra än personer med gedigen bildning. Gerhard aktar visst alla dugliga menskor lika, men han lider af att umgås med sådana, som han inte kan införa i sin tankekrets och som inte skulle förmå uppfatta hans idéer.

— Nå, hur var det sedan, söta Anna?

— Fru Sivander åtog sig, som sagdt, att gå och tala med fru Barkman. Hon kommer dit, träffar henne ensam, efter hvad hon trodde, då hon inte såg någon annan i rummet, framställer sitt ärende så granlaga och vänligt som möjligt, men blir på ett oerhördt sätt bemött af fru Barkman, som sade sig behöfva ingen hjälp, förklarade sig vara utomordentligt lycklig i sitt äktenskap, yttrade sig med hån och förakt om hederliga och ansedda personer och slutligen bröt ut i ett sådant ursinne, att hon tänkte kasta en gungstol på fru Sivander, om hon inte hade hejdat henne med sitt lugna och saktmodiga väsen.

— Åh, det var ju förfärligt! Tänk att det kommit derhän med henne! Der ser man exemplets makt och hur oerhördt depraverande det är tillochmed för en verkligt bildad person, att vara förenad med en dålig menska.

— Ack ja! instämde kören.

— Der var således ingenting att göra? frågade en röst.

— Ack, herrskapet har inte på långt när hört

det värsta. Som fru Sivander sitter der och talar på det vänligaste sätt och föreställer fru Barkman hur orätt och oförnuftigt det är af henne att bortvisa hjälpen, då den erbjudes, framrusar bakom en skärm en vild, ruskig karl, Barkman naturligtvis, som hållit sig dömd der hela tiden och åhört samtalet, störtar på henne, så att hon hade all möda att rädda sig undan honom, och kör ut henne, bokstafligen kör ut henne, under de förfärligaste, råaste utlåtanden, dem hon sade sig omöjligt kunna upprepa. Han hade varit alldeles som en galning, ögonen rullande och blek och håret på ända.

— Det var enormt! — Hvad hon måste ha blifvit skrämmd! — Hu då! — Kan det vara möjligt?

Dessa och liknande utrop mottogo den hemska skildringen.

— Hon sade, fortfor fru Salling, att hon besökt otaliga nödens och lastens boningar, men aldrig erfarit något sådant. Jag träffade henne just när hon kom derifrån. Hon var alldeles blek och hade nervskakning och när hon kom hem föll hon i gråtkramp.

— Det undrar man inte på! Stackars liten! Ja, den som egnat sig åt välgörenhet, den får upplefva mångt och mycket, som ingen annan har aning om.

— Han var säkert drucken.

— Troligen. Han skall ju nästan ständigt vara det.

— Kanske det var delirium, att han redan har delirium?

— Det trodde fru Sivander också. Men kan herrskapet tänka sig att samma dag, några timmar sedan, kommer han till min man och begär låna hundra mark.

— Hvem? fru Barkman?

— Nej, han. Om Gerhard vetat att det var han, hade han naturligtvis inte tagit emot honom, men när flickan, som öppnade, anmälde att det var en herre, som önskade tala vid honom, fick han stiga in. Han har engång utfört ett arbete åt Gerhard, någon renskrifning eller hvad det var, men det är för länge sedan . . .

— Och därför tyckte sig nu ha en viss rättighet att komma och pungslå honom. Det är mycket likt sådana den herrar, inföll den yngre af de manliga åhörarne.

— Ja. — Gerhard kände emellertid inte genast igen honom, inte förrän han sade sitt namn.

— Men då visste Salling hvem han hade framför sig, menade den äldre herrn.

— Ja, naturligtvis. Men han lät honom ändå framföra sitt ärende och sedan afspisade han honom med några allvarliga ord och uppmanade honom att arbeta och inte försöka lefva på andras bekostnad. Då blef han oförskämnd och kan herrskapet tänka sig: när Gerhard följde honom ut, för att stänga dörren, hotade han Gerhard i tamburen med käppen.

— Kan det vara möjligt?

— Jaa, det är sannt.

— Har det gått så långt med honom? Det trodde jag ändå inte, utbrast den yngre herrn.

Under detta samtal pågick dansen i salongen. Åskådande denna, stod vår gamle bekante, den store satirikern Fritz Gahlin, i brist på „pelare“, „lutad mot en dörrpost“, på tröskeln mellan värdens rum och danssalen. Alltför blaserad att mera deltaga i detta nöje, syntes han dock, stående på gränsen mellan ungdomen och gubbåldern, vilja på detta sätt dela sig åt hvardera, efter att först ha tillbragt en stund vid ett spelbord och smuttat på ett toddyglas.

Då musiken tystnade och dansen afstannade på en stund, beslöt han att dela sina gracer än vidare och begaf sig till de konverserande damerna i kabinettet, dit han inträdde, stelare och mera petrificerad än någonsin i den svarta sällskapsdrägten och med det ironiska leendet förstärkt genom åsynen af allt det flärdens och fåfängens toma glitter, som här öfverallt omgaf honom.

Som han stått ett par sekunder i dörren innan han steg in, hade han uppfångst de sista yttrandena. Han nalkades gruppen, hvares flesta medlemmar voro

honom bekanta. De återstående presenterades af värdinnan.

— Får man veta hvad det är för ett ämne, som så lifligt tyckes intressera herrskapet? frågade han med sin vanliga likgiltiga ton, som under sitt skorrande ljud alltid tycktes dölja ett löje af fint spefull humor.

Han drog en stol närmare gruppen och slog sig ned.

— Ack, det är inte just något angenämt ämne, menade fru Salling. Vi talade om den der Barkman. Känner icke herr Gahlin honom också?

— Har känt, menar visst fru kassörskan? Ty nuförtiden är det en mera tvetydig favör att känna honom. Och förresten kan jag säga att jag högst litet varit i beröring med honom.

— Har känt, menade jag också. Var han inte en mera begåfvad person?

— Ahja, men inte så mycket som han inbillade sig. Jag har aldrig känt en så inbilsk varelse som han. Jag tror att han ansåg sig för ett geni. Och när andra inte kunde stämma in i den saken, började han fundera uppå om inte gudagnistan möjligen vore gömd i botten på bränvinglasat. Det är i få ord hans historia, som förresten är mycket vanlig. I Antipoffska asylerna ha många dylika misskända snillen dragit sig medan från världen.

— Nu är det väl alldeles ute med honom hvad både intelligens och annat beträffar?

— Jag förmodar det. Med en sådan seglats som hans blir man snart vrak.

— Skref icke han en tid, — jag vill minnas att jag hört det, — i samma blad, som herr Gahlin tillhör?

— Ja, redaktör Hagerman intog en och annan uppsats af honom. Han skämde egentligen bort honom genom att använda alltför litet kritik på hans snillefoster. Han lät ibland ingå bitar af Barkman, hvilkas rätta plats varit papperskorgen.

— Men Hagerman var ju sjelf en så framstående publicist.

— Visserligen, men han hade en princip att uppmuntra unga förmågor, som han sade, och den välviljan

dref han ibland för långt, på bladets bekostnad. När den nya regimen inträdde, trodde Barkman fortfarande att tidningen var ett sjelfskrifvet fält för hans publicistiska experimenter och sprang der bittida och sent och trugade på oss sina manuskript, som började bli mer och mer underhaltiga. Öfver det litterära proletariatet har han förresten egentligen aldrig kunnat höja sig.

— Han drack väl då redan mycket? frågade en af damerna.

— Ja, bevars! Han var sällan utan florshufva.

— Har herr Gahlin hört om det förfärliga uppträde fru Sivander var utsatt för hos Barkmans?

— Hela staden talar ju derom.

— Och om hans beteende mot Gerhard?

— Jag hörde det just nu derinne hos Salling.

Och han måste ha lidit den dagen af ett särskildt berserkalynne. Jag fick också nöjet erfara det.

— Herr Gahlin? Hur då?

— Ja, jag hade ett arbete, till hvilket jag behöfde ett biträde. Då kom jag att tänka på honom. Det var ett göromål, som jag tyckte att han borde kunna gå i land med, och af ren välmening, för att bereda honom en liten inkomst, sökte jag upp honom och erbjöd honom det der arbetet. Jo, jag tackar! Han förklarade att det var alldeles för simpelt för honom att lägga hand vid och såg ut som om han tänkt köra mig med på dörren.

— Men han är ju inte klok, det hörs ju tydligt! utbrast en af damerna.

— Men hur ser der ut hos dem, herr Gahlin? frågade fru Salling. Jag föreställer mig att ett sådant hem borde vara bra ödsligt och eländigt. Jag frågade fru Sivander om den saken, men hon sade att hon varit så lifvad och upptagen af sitt vänliga ärende och sedan så förskräckt och upprörd, att hon knappt gifvit akt uppå hur der såg ut hos dem. Och det kan man nog fatta.

Fru Sivander hade naturligtvis saknat lust att säga som sanningen var, att hon blef öfverraskad af den anspråkslösa komforten och prydliga anordningen i

det lilla hemmet, det hon också föreställt sig som en röfvarekula.

— Jag måste säga nästan detsamma som fru Sivander, svarade Gahlin. Jag såg mig inte mycket omkring i deras boning under mitt hastiga besök. Det är alltid litet genant att göra det i tarfliga hem. Ett rum tycktes de ha och — efter omständigheterna naturligtvis.

— De ska' ju ha så litet saker. Allt skall vara försåldt och pantsatt och förskingradt. Den djupaste misère på allt sätt!

— Och allt genom eget förvållande och för tillfredsställandet af en usel passion! Ack, så sorgligt! Der ser man nu igen ett förskräckligt exempel på dryckenskapens följder. När skall den upphöra?

— Och den stackars gamla fröken Segerhjelm! Hvilken ryslig sorg är det inte för henne att se sin brorsdotter i en sådan belägenhet! Hon höll så innerligt af henne, som om hon varit hennes mor. Och en bra söt gumma är det, som alla verkligt förnäma personer.

— Hon har så åldrats och ser så lidande ut alltsedan den der olyckliga händelsen.

— Stackars gumma! Det undrar man inte på.

— En bra dålig karakter måste den der brorsdottern ha, när hon kunde bära sig åt på det sättet. Jag har inte något medlidande med henne alls.

— Men nog är det fastligt ändå. Och för barnets skull!

— Ja, ja, det förstås!

— Men jag kan inte förstå, jag kan inte fatta hur en så bildad qvinna som fru Barkman kan finna sig i en sådan tillvaro. Den måste vara förfärlig!

— Ja, att vara förenad med en drinkare. Hu då!

— Intrycket förmildras genom att ibland smutta på hans glas, log Gahlin.

— Men det gör väl inte fru Barkman heller?

— Det är just hvad det påstås att hon gör.

— Är det möjligt?

— Kan det vara tänkbart?

— Arma qvinna! Der ser man exemplets makt.

Dessa och liknande utrop emottago den öfvermåttan intressanta anspelningen.

— Ja, nog heter det tyvärr så, bekräftade fru Salling. Och jag för min del kan ej på annat sätt förklara möjligheten att hon finner sig i sin tillvaro. Det kan till en början vara af sorg. Man vet hvart försviflan kan leda en svag själ.

— Ack ja! Hon har redan „lemnat sig“ så der, klagade en annan af sällskapet.

— Men kanske det inte är sannt!

— Jo, tyvärr! försäkrade fru Salling. Det är inte blotta förmodanden, utan fakta. Grannar i samma gård ha sagt det, ordentliga, pålitliga menskor, som inte kunna ha någon anledning att förtala henne. Fru Sivander har öppet låtit henne förstå att det var känt och hon hade upptagit det mycket hänfullt.

— Ah ja! Det är ett dåligt tecken.

— Och det rysliga lifvet, som der skall föras sedan! Han skall ju vara alldeles vild när han är drucken, så att både husvärderna och andra med förskräckelse lyssnat till oväsendet. Och grof sedan! Han skall vara alldeles förfärligt grof vid sådana tillfällen.

— Ja, inte är han ju någon riktigt bildad karl. Modern var en simpel qvinna, som hade någon sorts handel eller ölkrog, hvad det var.

— Och der lärde han sig dricka! Det är olyckligt med sådana der kyffen, att de arma barnen insupa ett så dåligt föredöme.

Stackars gumman Barkman! Det fick hon på sin döda mull, hon, som aldrig i sin butik korkat upp en flaska öl.

— Men går der ingen menska hos dem? Är det ingen, som man kunde sätta sig i förbindelse med och som sedan kunde inverka på dem?

— Der skall gå ingen hos dem, bara den der fröken Hårdstedt. Hon skall vara der oupphörligt och hon och fru Barkman äro alldeles oskiljaktiga.

— Så, så!

— Hon är ju så illa känd.

— Ja, mycket! bekräftade fru Salling. Hon har

i tiden varit min skolkamrat, men jag säger uppriktigt, att det skulle genera mig att visa att jag känner henne. Jag har inte alls haft någon beröring med henne sedan skoltiden och jag kan inte begripa hvad hon kunde vilja när hon häromdagen sökte mig. Jag sitter i sängkammarfönstret och så ser jag henne komma öfver gatan och hör henne gå in genom paraddörren. Hon kunde visst ämna sig till någon annan, men jag vet inte hur det föll mig in att besöket gällde mig. Jag hann jemnt och nått säga till åt flickan, att om ett fruntimmer med karlhatt och pincenez kom och sökte mig, så var jag inte hemma, förrän det ringde och ganska riktigt! Det var hon. Hvad jag var glad att jag kom att se henne från fönstret och kunde säga till!

— Är det ett bildadt fruntimmer?

— Hon har, som jag sade, varit min skolkamrat och hade ett ganska godt hufvud, men ett mycket obehagligt och oqvinnligt sätt och sedan har hon förskaffat sig ett högst dåligt rykte, så att inte något välkändt fruntimmer vill ha bekantskap med henne.

— Ett afskräckande exempel på qvinnans emancipation, med ett ord, upplyste Gahlin.

— Men jag tänker på den der Barkman, sade en af damerna. Han är ju en riktigt farlig person.

— Ja, utlät sig den herrn, som hade med ordningsmakten att skaffa, om man sammanställer uppträdet med fru Sivander med hans hotfulla beteende mot Salling och detta med allt det öfriga, så ser det verkligen ganska betänkligt ut.

— Det gör det visst. Kunde inte några åtgärder vidtagas i den vägen? Tänk om han i sitt ursinne bär händer på hustrun och barnet och kanske mördar dem. Sådant händer ju så ofta.

— Att döma af allt, återtog herrn, tyckes han lida af något slags delirium och nog kan en sådan person bli högst farlig.

— Men skulle han inte på något sätt kunna tas i förvar eller fås in på dårhuset? frågade fru Salling.

— Det är litet svårt, då inte några direkta kla-

gomål eller angifvelser inlupit mot honom. Men nog kan man därför ha ett vaksamt öga på honom, ifall något skulle hända.

— Ja, det är högst nödvändigt, tycker jag.

— Ack, att menskligheten skall vara så depraverad som den verkligen är! utbrast samma dam, som åberopade en mild dom till förmån för unge von Martow. Det inger en så tröstlös känsla att hvart man vänder sig endast få höra om dåligheter och nya dåligheter, det ena värre och mera upprörande än det andra. Hos den råa, obildade hopen är det mindre att undra uppå. Men att menskor, som fått uppfostran och lärt sig att skilja mellan rätt och orätt, såsom det der Barkmans, — ty han har ju också en viss bildning, när han tillochmed varit student, — att de kunna på det sättet öfverlemna sig åt dålighet och förfall, det är oförlåtligt och bevisar att menskligheten är bra rutten.

— Då jag för en stund sedan trädde in i detta rum, sade, i det hon reste sig upp, den unga damen, studenten, som hittills ej deltagit i samtalet, hörde jag en af herrskapet uttala det höga budet: „dömer icke, så varden j icke dömde“. Jag vet inte hvem det gällde, — en medmenska i alla fall. Hvarför kan då inte den milda dom, som uttalas öfver den ena medmenskan, också komma den andra till del?

Djup tystnad följde på dessa lugnt och allvarligt uttalade ord.

— Ingen bland herrskapet känner ju personligen dessa menskor eller har besökt dem i deras hem, fortfarande den unga qvinnan.

— Räknar då fröken mig för ingen? frågade Gahlin med spetsig förbindlighet.

— För så godt som ingen i detta fall.

— Tackar ödmjukast! Jag har inte skäl att känna mig smickrad.

— Det är inte heller min mening att smickra. Herr Gahlin sade ju dessutom sjelf att ni endast helt obetydligt känner herr Barkman och att ert besök hos honom var högst flygtigt. Hvilket omdöme kan man väl bilda sig på sådana grunder?

— Men, snälla Julia! inföll fru Salling. Du glömmmer beteendet mot fru Sivander och mot Gerhard sedan! Tror du att de tala osanning?

— Det tror jag inte, men jag tror att vi alla veta det många hårda omdömen här i världen bero af missförstånd och förut fattad antipati. Jag finner det helt enkelt oförklarligt eller åtminstone i behof af förklaring, att herrskapet Barkman kunnat uppträda på sådant sätt, ty jag har hört fru Barkman omtalas som en nobel, utomordentligt älskvärd qvinna och honom som en högst aktningsvärd och dessutom fint belevad person.

— Men en oförbätterlig drinkare i alla fall, invände Gahlin med vårdslös säkerhet.

— Han skall tvertom inte alls dricka numera.

— Såå, ehuru han i höstas eller somras, när det var, fick tillbringa en angenäm natt i den så kallade polisbutkan.

— Sådant kan bero af en ledsam tillfällighet och lär nog hända mången fin herre, utan att det alls göres affär deraf. Förlåt mig om jag aktar högre den som råkar i polisbutkan, om han annars är en rättskaffens person, än den som talar illa om en frånvarande, som inte är i tillfälle att försvara sig.

— Fröken tar särdeles varmt parti för herrskapet Barkman. Kanske ni är bekant i huset, utan att vi anat det?

— Jag känner mindre herr och fru Barkman än mången bland herrskapet gör det, då fru Salling, som varit skolkamrat med fröken Hårdstedt, i sådant fall äfven måste ha varit det med fru Barkman och herr Gahlin, enligt hvad jag förmodar, studentkamrat med honom, men jag deremot aldrig ens sett någondera af dem. Jag försöker endast att i mitt uppförande följa åttonde budets föreskrifter.

— Har fröken som liber studiosus ännu inte vuxit ur katekesen? skämtade Gahlin med ett slags lekande öfverlägsenhet, som troligen tillgripits för att dölja mindre behagliga känslor.

— Jag beklagar er om ni vid något stadium i det menckliga lifvet anser sedelagen som urvuxen.

— Men, snälla Julia! inföll fru Salling. Om man aldrig skulle döma det faktiskt klandervärda och dåliga, utan försvara det, hur ginge det då med moralen i verlden? Din uppfattning är mycket vacker och ädel, men, förlåt mig! den är litet öfverspänd och ensidig.

— Fröken uppträder och försvarar, utan att närmare känna dem, menskor, som kanske inte förtjenar det. Är det rätt? utlät sig en annan af damerna. Fröken är partisk. Ni dömer som en vän.

— Jag föredrar alla tider att döma mina medmenskor som vän hellre än som fiende, isynnerhet när jag inte känner dem, svarade den unga qvinnan med värdighet och lemnade rummet.

XIII.

Par dagar efter bjudningen hos Sallings infann sig hos herrskapet Sahlström en civilt klädd mansperson, som gjorde förfrågningar om „det der Barkmans“, hur de hade det och hur de lefde, hvad han och hon hade för sysselsättning, hvem som besökte dem, om de betalat sin hyra, om de hade sitt barn hemma hos sig och hur det var vårdadt och behandladt, om han ofta var full och isynnerhet mycket noga om hur han då bar sig åt, om han var bullersam och brukade slå sin hustru.

Sahlström var ej sen att duka upp en skildring, hvares innehåll och art man lätt kan föreställa sig. Nu kom både „babylonska skökan“ och annat fram. Och hans hustru, som i sig sjelf var en nolla och dertill genom mannens fordna vilda lif uppskrämd för allt hvad fylleri hette, stod bredvid helt neutral. All den vänlighet och det deltagande hon rönt af Axel och Lilli, det skydd till lif och lemmar undan den rasande mannen hon mer än en gång under deras tak fått åtnjuta, allt detta var glömdt, åtminstone för ögonblicket, der

hon, med vidt uppspärrade ögon, orolig och häpen, stod och lyssnade till de besynnerliga, noggranna förfrågningarne, till hvilkas förklaring den fremmande blott uppgaf att det var „en herre, som „intriserade“ sig för Barkmans och ville af trovärdiga personer höra hur de riktigt hade det.“

En lycklig slump fogade att gårdskarls-hustrun, såsom närvarande vid detta samtal, var i tillfälle att komplettera de Sahlströmska meddelandena.

När kunskaparen, efter förbindliga tacksägelse för upplysningarne, aflägsnat sig, utbrast madamen:

— Det der var en polis! Jag kände igen honom. Jag har sett honom i uniform. Jo, så var det!

— En polis! utropade fru Sahlström förskräckt.

— Ja, just! Se, det är på det viset, att polisen börjar nu hålla öga på dem. Han har visst gjort någonting nu, den der Barkman, när de komma och fråga så der. Inte göra de det annars, inte. Det är som jag alltid sagt, att det är ett riktigt följe, hela folket. Inte tror jag något godt om den frun alls heller. Hon hänger bittida och sent med den der Gusti Hårdstedt, som då är en riktig jag vill inte så säga. Och ofta springer hon ensam ut om aftnarna och det gör nu inte någon ordentlig menska, inte.

— Inte skall Eriksonskan säga på det sättet ändå, invände fru Sahlström. Inte tror jag något illa om fru Barkman. Nog är hon en hygglig menska och en beskelig och fin menska. Hon är ju af så förnäm släkt också.

— Ja, token der fattig adel! Och inte var hon någon adel mera heller, säger de, när hon gifte sig med den här „ranten“. Det skall vara riktigt sönderslaget, hela deras vapen eller hvad det heter, så de ha väl gjort något dåligt, de också.

— Nej, inte är det på det sättet, upplyste Sahlström med vigtig min, mindre angelägen om att försvara Lillis familj än att lägga i dagen sin kunnighet. När det är slut med en adlig släkt, så att det inte mer finnes några på karlssidan, så krossas vapnet sönder när den siste i släkten af mankön begrafvas. Jag var sjelf i kyrkan och såg när den här fru Barkmans far jord-

fästes. Jag var en ung pojke då. En fasligt stor och grann begrafning var det, så ingalunda kunde han då ana att det skulle bli så här ynkligt med dottern hans.

— Hvad sku' han ana när han låg i likkistan? anmärkte den snabbtänkta madamen. Inte vill jag nu heller tro till det värsta, ingalunda. Det är stor synd också, som det står i ordet. Men det är då säkert i alla fall, att inte är det något dugligt folk som polisen lurar efter, inte! Det vet nog herrskapet utan att jag säger det.

— Inte tror jag just något illa om henne heller, återtog Sahlström, bara att hon kanske börjat „smaka“ litet också. Engång när jag talte vid henne, kände jag riktigt tydligt hur hon luktade öl. Se, det är på det sättet, att när man sjelf inte „smakar,“ så känner man så noga när någon har tagit.

— Och den som super gör också allt annat dåligt, afgjorde madamen.

— Vet Erikssonskan riktigt säkert att det var en polis som var här? frågade Sahlström.

— Visst var det det! Jag kände straxt igen honom, men jag ville inte säga något då. När jag ser honom härnäst, skall jag fråga honom riktigt om den der „affärden.“

— Ja, gör det, Eriksonska! bad fru Sahlström. Jag tycker ändå att det är så synd om henne, frun.

— Hvad synd är det om henne? utbrast madamen. Sku' hon inte tycka om det lifvet, sku' hon väl inte vara med en tocken man. Se, det är så, att den ena menskan skall till helvetet och den andra till himlen. Det står så skrifvet och det kan man inte göra något åt.

— Men om det är så att polisen har något med dem, så få de lof att flytta och det på eviga minuten, förklarade Sahlström i bestämd ton.

— Inte kan man väl köra ut dem på gatan midt i vintern och till julhelgen till, dristade sig fru Sahlström invända.

— Ja, men till nyåret säger jag upp dem. Inte vill jag ha i min gård något sådant folk, som har med polisen att göra.

Då Sahlström samma dag mötte Axel i porten stannade han och sade:

— Jag skulle säga herr Barkman, att det blir väl då vid det der aftalet, att herrskapet söker sig annan lokal till nyåret. Jag skulle behöfva det här rummet.

Detta var en ovälkommen notis för Axel och Lilli. Då fru Sahlström, när hyran betalades, antydt en önskan att de måtte bo kvar, hade deras afsigt varit att stanna till våren. Och att nu, då alla menskor i ro och fred beredde sig till julhögtidens firande, nödgas springa omkring och söka rum och så godt som midt i helgen rifva upp sitt lilla bo och ha flyttningsstökande! Och till att be Sahlström om anstånd kunde de icke nedlåta sig.

Lilli började således söka rum, hvarmed Axel, som denna tid var strängt upptagen af arbete, ej kunde vara henne behjelpig, och det blef intet lätt göra. Somliga rum voro alltför dyra, andra på annat sätt olämpliga, och der hon någon gång påträffade en passande bostad, mötte alltid något hinder från husvärdens sida. Än var den redan uthyrd, än halft bortlofvad åt någon. Än anmodades Lilli att sednare infinna sig för erhållande af bestämdt svar, för att, då hon gjorde detta, finna ingen hemma, än bemöttes hon uppenbart afvisande. Äntligen, dagen före julaftonen, lyckades det Lilli att erhålla ett rum och ett litet kök, genom förmedling af fru Nyman, som kände husvärden, åtföljt Lilli till honom och rekommenderat Barkmans som hyresgäster.

På sjelfva nyårsaftonen inflyttade Axel och Lilli i sin nya bostad, belägen i Brunsparken, med hafvet på ännu närmare håll än den förra och särdeles angenäm om sommaren. På det hela taget voro de, sedan flyttningsbråket var öfverståndet och de kommit sig i ordning, ganska belåtna med ombytet, ej minst för

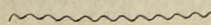
värdsfolkets skull, som tycktes vara af annan art än det förra.

Axel arbetade med rastlös ifver. Dagarne använde han till renskrifning, nätterna till fullbordandet af den bok han före julen påbörjat och som snabbt nalkades sitt afslutande. Ämnet intresserade honom så lifligt, att han erfor hvarken trötthet eller behof af några särskilda styrkemedel, hvarmed han numera icke ens var försedd. Efter slutadt dagsarbete hvilade han en stund, hvarefter han satte sig till nattarbetet och erfor vid hvarje fullbordadt ark en allt större belåtenhet med innehållet, denna geniets belåtenhet, som säkrare än den mest lofordande kritik vittnar att arbetet är godt, likasom den snillrike arbetarens misnöje med sitt verk eller delar deraf är en vida säkrare domare öfver dess brister än den strängaste kritik från fremmande håll.

Emellertid hade de välvilliga makter, som åtagit sig att, dem sjelfva ovetande, vaka öfver Axel och Lilli, fått kunskap om deras ombyte af bostad, hvilket naturligtvis uttyddes sålunda att Sahlström ej längre kunde hysa dem i sin gård, och man beslöt att varsko äfven den nye husvärden, hvilken med häpnad lyssnade till de mystiska förfrågningarne och genast meddelade saken åt Nymans, som genomskådade hela historien, förklarade den vara endast en gemen intrig, utgången från fiender till Barkmans, och underrättade tillika dessa om saken, som af Axel upptogs med största lugn.

— Låt dem bara kunskapa, sade han. Jag skall väl sjelf, bara de vänta litet, svara på frågorna.

Han var dock tvungen att göra detta tidigare än han haft för afsigt.

XIV.

I medlet af februari hade Axel sitt arbete färdigt. Då han uppläste det för Lilli, som ej velat han någon kännedom om dess innehåll förrän det var fullbordadt, firade han ensam med henne en af dessa högtidsstunder af lifsglädje, då man blickar tillbaka på ett godt och nyttigt, fulländadt verk, det man med den lefvande öfvertygelsens visshet känner bära inom sig ett frö till den skörd, som, oftast utsädd med tårar, uppskäres i glädje.

Utan dröjsmål vidtog Axel åtgärder till sitt arbetes publicerande på hans eget förlag. Han vände sig till en boktryckare, som nyligen slagit sig ned i staden och lyckligtvis icke ens till namnet kände honom, men genast anslogs af hans sympatiska väsen och distinguerade yttre. Boktryckaren förbehöll sig att få kasta en blick i manuskriptet och om par dagar lemna sitt utlåtande angående arbetets yttre utstyrsel samt tryckningskostnaden. Som Axel förbehållit sig den strängaste anonymitet och haft lyckan träffa på en genomhederlig karl, nämnde denne icke till någon menska ett ord om hans besök eller något dermed i samband stående.

Då Axel efter de par dagarnes förlopp åter infann sig hos boktryckaren, trädde denne honom lifligt till mötes, räckte honom handen och sade:

— Herr Barkman! Ni måste förlåta mig att jag från början till slut genomläst ert manuskript. Det fångslade mig mer och mer, så att jag inte kunde slita mig lös derifrån. Jag får äran lyckönska er till ett sådant arbete! Af det komma vi att få trycka mer än det första tusendet.

Hur högt svällde ej Axels af motgångar och kränkningar presade själ vid dessa ord!

Han medhade ett af Lilli uppgjordt utkast till bokens vignett, hvilket med det muntraste erkännande mottogs af den på engång intelligente och affärsmässige boktryckaren. Efter en kort öferläggning om arbetets utstyrsel i öfrigt och betalningsvilkoren, öfverlemnades manuskriptet åt sättaren och Axel ilade med bevingade steg hem till Lilli, som han fann bittert gråtande, med ett tidningsblad i handen.

På hans häpna fråga hvad detta betydde, svarade Lilli, räckande honom tidningen:

— Nyman hemtade den här. Läs, får du se hvad der står för en nedrighet!

Axel genomögnade den bit Lilli pekat på. Det var en uppsats „under strecket“, benämnd „Filemon och Baucis. Nutidssaga“, den giftigaste, lumpnaste smädeskrift öfver honom och Lilli och hållen i en så genomskinlig stil, att den utgjorde ett direkt personligt angrepp. Det var deras lefnadshistoria, framställd i en förvrängd och skamlöst karrikerad form. Först var det fråga om Axels barndom och första ungdom, om hans mor, som inbillat sig att hon kläckt en svanunge, men med sorg och grämlelse fått erfara att högmod går för fall och att det var endast en veritabel, simpel ankunge, en sorg, som förde henne med grå hår i grafven. Vidare talades det om den unge ankbondens öfvermodiga, vanmäktiga försök att höja till svaneflygt de otympliga vingarne och hur han föll ned pladask tillbaka i gyttjan, sig sjelf till straff och androm till varnagel. Öfvergifvande djurfabelns bildspråk, berättade sagoförfattaren hur den unge, pennfäktande verldsförbättraren, som till fält för sin verksamhet företrädesvis valt papperskorgens område, greps af kärlekens allherrskande makt och, fallen som han var för att flyga högre än vingarne buro, på äkta, ädelt och oförfäradt riddaremanér, såsom det anstod en sannskyldig „soldatgosse“, från hennes fridlysta jungfrubur, — dock för ingen del mot hennes vilja, — bortförde en ädel tärna, den sista grönskande telningen på en förtorkad stam, som, trampande under fötterna ej allenast spillrorna af sitt redan

krossade sköldemärke, utan äfven den barnsliga tack-samhetens och vördnadens pligter, bortbytte anseendets förstfödsrorätt mot den välförtjenta missaktningens grynvälling och framför allt annat hvad lifvet kunde ha att erbjuda åt skönhet, börd och talang föredrog smekmånadens berusande fröjder i en bondstuga vid hafstranden, en smekmånad, som alltännu fortsattes under omvexlande solsken och oväder, hvaraf det sednare alltmer börjat ta öfverhanden, men „trohet, du är stor i Norden!“ Det hette vidare att man af detta ädla och intressanta pars öden och äfventyr fann det romantik och idyll ej äro så utdöda på jorden, som man vanligen antar. Om det också ej lyckats dem att bli en ny Romeo och Julia eller en ny Axel och Walborg, så voro de likväl utan tvifvel en ny upplaga af forntidens berömda äkta par Filemon ock Baucis, der de, obekymrade om den öfriga verdens seder, lif och äflan, sutto i sin hydda, han svepande in sig i den verldsföraktande filosofens trådslitna mantel och smuttande på sin bågare, kredensad af den trogna Baucis, som till tecken af sin husmoderliga värdighet ständigt bar en flors-hufva, ett plagg det hon för dess klädsamhet lärde sig allt högre värdera. Filemon och Baucis lefde i idyllisk sorglöshet. De hvarken spunno eller väfde, sådde eller skördade. Förutom att få lefva och dö tillsammans i ostörd kärlighet och smått oskyldigt kärleksgnabb, gick hela deras diktan och traktan ut uppå att åt så många som möjligt af de prosaiska, för brödfödan arbetande verldsmenskorna bereda barmhertighetens och gifmildhetens utfästade sköna lön. Deras välvilliga och oegenyttiga åstundan i denna väg var emellanåt, synnerligen då den ovälkomma anblicken af bågarens botten visade sig för dem, så stark, att de sökte handgripligen förverkligadensamma. Då afkastade Filemon sin beqväma mantel, drog på sig en mindre poetisk klädnad, i form af en luggsliten bonjour, som troligen tidigare skyddat någon opoetisk arbetsmenskas skuldror, fattade sin staf och begaf sig, efter en kyss på den trogna Baucis läppar eller en ännu eftertryckligare smekning af hennes ljuft rodnande kind, åstad i alla verldsföraktande filosofers

häfdvunna romantiska värf tiggeriet. Under tiden satt Baucis hemma och målade, hvad? Kanske fan på väggen, ty hon var målarinna, skall man veta! Möttes Filemons framräckta hand då tilläfventyrs af någon oförsigtig, icke filosofisk varelse, som var nog oförskämd att erinra honom om den gamla gyllene regeln: „den der ej vill arbeta, skall icke heller äta“ (och ännu mindre dricka), höjde Filemon hotande sin staf mot hans anlete och sade: „akta dig, din bracka!“ Härvid hände det äfven stundom, att han i sin filosofiska höghet satte sig öfver sådana småaktigheter som hemfridslagen, nota bene blott då det gällde andras hem. I sitt eget vårdade han den deremot så samvetsgrant, att sjelfva menskokärleken, ifall den tog sig det orådet före att göra en vänlig påhelsning i hans kula, fick lof att hals öfver hufvud ta till reträtten, för att skydda sig för ett krossadt näsben. Filemon och Baucis voro förblindade af inbördes kärlek samt verldsförakt och som det är en gammal och känd sak, att „när två blinda leda hvarandra, falla de båda i gropen“ och att „krukan går till brunnen tills hon spricker“, hvilket ännu lättare kan hända ett par krukor, när de ofta stöta tillsamman, hade den så ofta afsnästa, men alltid lika outtröttliga menskliga välviljan, denna gång i förbund med sjelfbevarelseinstinkten, funnit nödigt i all vänlighet hålla ett vaksamt öga på det såta parets förehafvanden, för att, som det stundom visat sig godt för såväl mannen som qvinnan att vara allena, i all stillhet, då sådant befundes af nöden, inskrida och försätta det oskiljaktiga paret i tillfälle att hvar på sitt håll från den sälla berusningens tillstånd, till fromma för dem sjelfva och andra, uppvakna till den nyktra verkligheten. — Som ett så sällsynt lyckligt förbund ej kan sakna en kärleks-pant, hade Filemon och Baucis äfven blifvit begåfvade med en liten dotter, ett förtjusande barn, för hvilket, med åsidosättande af allt skämt, såsom härvid ej varande då sin plats, i menskokärlekens namn fälades en förbön, att lyckligare lottade medmenskor till den arma, hilla, oskyldiga varelsen måtte förbarma sig öfver henne och om möjligt frälsa henne från den lekamligt och

isynnerhet moraliskt förgiftade atmosfer hon i föräldrahemmet „insöp.“

Smädeskriften, som var ganska lång och under-tecknad „Argus,“ berörde, förutom de redan uppräknade, flere andra detaljer, dels vanställda, såsom Axels aflägsnande från sin befattning, hans vistelse i polisbutkan samt Gahlins besök, dels heltochhållet uppdiiktade och därför fullkomligt obegripliga. Gusti Hårdstedt fick också vara med på ett börn, i egenskap af „ett afskräckande exempel på qvinnoemancipation.“

Då Axel genomögnat den skändliga uppsatsen, kastade han tidningen ifrån sig och vände sig till Lilli.

— Hur kan du, kära barn! sade han, nedlåta dig att gråta för den der uselheten? Äro dina tårar icke mera värda än att fällas öfver sådan smörja? Det är ju nu det kåseri, som du spådde att Gahlin skulle skriva öfver mig. Men hur kommer han först nu fram med det?

— Hvad tänker du nu göra? frågade Lilli, som emellertid sansat sig och aftorkat sina tårar.

— Ställa det der bladet till ansvar naturligtvis.

— Nog vrida de och vränga saken så att du förlorar.

— Knappast i detta fall. Dertill är det för tjockt, om Gahlin än tog sjelfve Beelzebub till advokat åt sig. Men nu skola vi tala om gladare saker, min älskling!

Dermed började Axel med ofördystrad, hoppfull glädje berätta om resultatet af sitt besök hos boktryckaren. Lillis bittra sinnesrörelse förjagades snart af de friska, mäktiga flägtarne af hennes makes själsstämning, så att, då Gusti Hårdstedt efter en stunds förlopp infann sig, de alla tre kunde hjertligen skratta åt de obestriddliga qvickheter den gemena uppsatsen hade att bjuda på.

Denna smädeskrift var resultatet af en verklig, ganska vidt utgrenad sammansvärjning mot Axel, för hvilken icke ens Lillis faster, ehuru på långt afstånd, var fremmande, och närmast föranledd deraf att fru Sivanders visit hos Lilli, Axels besök hos Salling och Gahlins ärende till den förre genom såväl herrskapet

Nymans som Gusti Hårdstedts oförbehållsamma skildringar af dessa tilldragelser, börjat i deras rätta skepnad cirkulera och äfven delvis bli trodda bland allmänheten, hvilket var en högst obehaglig upptäckt ej mindre för den menskoälskande fabrikörskan och hennes anhang än för den charmante kassören och den fräjdade satirikern och ingaf dessa, synnerligen de tvenne sistnämde, farhågan att deras medborgerliga anseende derigenom kunde erhålla en liten knäck. Härtill kom ett rykte, som, likt många andra dylika, hade sitt ursprung från en enda „stjerttjäder.“ Det förmälde att en ny pigg tidning snart skulle se dagen och Axel Barkman bli dess redaktör. Ryktet hade uppkommit sålunda, att fru Nyman för sin man omtalat Axels skämtsamma yttrande, det Nyman som en rolighet meddelat sina bekanta, desse fört vidare, och så var tidningsföretaget färdigt. Denna notis var högst ovälkommen för somliga, icke minst för Gahlin, som nogsamnt visste hvad Axel dugde till som tidningsman och vid sitt besök hos denne kommit underfund men att „den der Barkman“ hade både näbb och klor i behåll. Lilla fru Sivander och Salling hade kommit till samma insigt, ehuru de visligen behöllo den för sig sjelfva och endast visade sig indignerade öfver det försmädliga „vanställande“ pratet om deras kollisioner med „den der gemena karlen.“ Man beslöt därför, med ett hemligt hopp att tillika i dess linda qväfva det oroande tidningsföretaget, att med ett enda kraftigt dråpslag bryta udden af allt obehörigt prat, i det man offentligen nedslungade de stackars offren i en skymfens dy, hvarifrån de kanske icke egde förmåga att resa sig, åtminstone icke så snart.

Satirikern åtog sig sjelffallet bödelsvärfvet. Han sammanskref med vanlig talang den förkrossande uppsatsen, åt hvilken man hos Sallings en afton i djup förtrolighet skänkte sitt muntra erkännade. Derpå började han fundera uppå hvem han skulle få att ikläda sig ansvaret för snillefostret, ty för sin del trodde han fullt och fast att Barkman komme att väcka åtal, ehuru han ansåg sin uppsats så skickligt skriven, att denne ej kunde lagligen bevisa det densamma åsyftade

honom eller hans hustru. De största genien kunna ju ibland bli slagna med blindhet och förresten var hvarken Gahlin eller hans vän kassören synnerligen hemma i juridiken.

I sin förlägenhet kom han äfven denna gång, likasom då han i samma syfte vände sig till Barkman, att tänka på en länge förgäten och från hans höga ståndpunkt öfver axeln sedd gammal bekant, en viss „litteratör,“ vid namn Mauritz Dybom, studentkamrat med honom och Axel Barkman och en af de fordna medlemmare i den sednares förtroligare „vänkrets.“ Han hade dåförtiden varit en begåfvad och liflig yngling, som ingifvit vissa förhoppningar, ehuru tillika behäftad med en dryg portion egenkärlek och en naiv öfvertygelse att han vore kallad och skapad till samhällsförbättrare. Enthusiastisk beundrare af Axels snille, framhöll han vid alla tillfällen detta inom kamratkretsen och utbad sig engång att vid en större studentfest få deklamera ett skaldestycke af denne, som mottogs med hänryckning. Det var då, det, och tiderna förändras. — Dybom öfvergaf, i likhet med Gahlin, sitt fleråriga studentdrönande, utan att ha aflagt några examina, och ögnade sig i egenskap af publicist direkt åt verldsförbättrarekallet. Sålunda var han en kort tid i sender redaktör för några landsortsblad, en verksamhet, som på hvarje ort slutade med konkurs och vandring till en annan marknad. På detta sätt hade det fortgått i några år, men vid tiden för denna berättelse var Dybom icke längre redaktör, ett arbetsfält, som troligen förefallit honom alltför trångt för hans stora mission i verlden. Han vistades nu i hufvudstaden, der hans stadigvarande anställning, om man kan tala om en sådan, var notisjägare och ett slags medarbetare vid en af dess tidningar. Stundom bidrog hans reformatoriska penna till spaltfyllnaden i „Spets“ eller tillfälliga skämtblad. Med sin luggslitna öfverrock, sitt modernt klipp-ta, spetsiga helskägg, en ljusblå pincenez på den djerft uppburna, rödaktiga näsan, stora ord i munnen och ett tomt, snuskigt inre, ett djuriskt känslolif och en fräck verldsåskådning, var den engång så entusiastiske och

skenbart rättsinnade, men alltid haltlöse och sjelfkäre Mauritz Dybom numera en förfallen och förhärdad „fördetting“, en litterär proletär i ordets fullaste bemärkelse, som alltännu, från den slippriga, sluttande bana, der han traskade fram, med skrytsam cynism blickade ned på hela det menckliga lifvet omkring honom och med oförsynt tvärsäkerhet ansåg sig berättigad att uppträda som domare öfver lefvande och döda.

Sådan var den individ Gahlins val, onekligen med god urskiljning, föll på för utförandet af det nidingsdåd han hade i sinnet. Han uppsökte Dybom på den tidningsbyrå, der han hoppades träffa denne, och framstälde med en smickrande förtrolighet sitt ärende. Dybom funderade först litet, men gick slutligen, mot en ersättning af femtio mark och sedan Gahlin gifvit honom sitt „hedersord“ uppå att svara för möjliga framtida utgifter, såsom böter och dylikt, in på att ikläda sig författareskapet till smädeskriften och ombestyras dess publikation, sålunda uppträdande såsom offentlig skymfare mot en gammal kamrat, som aldrig gjort honom något för när och en aktningvärd qvinna, som han alls icke kände. Orsaken till hans tvekan var äfven den att dessa omständigheter uppreste sig mot Gahlins förslag, men denna hederliga känning gaf snart vika för den frestande utsigten att med ringa möda komma sig till en nätt, extra inkomst, i förening med den uppriska afund han erfor mot Axel för det han instinkt-mässigt kände att denne bättre än han sjelf bevarat sin ställning i verlden.

— Nog är det ju skäl att man ibland litet klämmer efter sådana der parasiter eller samhällsogräs, kan man kalla dem, yttrade han med en skamlös säkerhet, som föreföll Gahlin så löjlig, att han hade all möda att bekämpa sin munterhet, när han jemförde Barkmans och Dyboms personligheter och existenser. Jag gör det gerna när anledning bara förekommer, fortfor den sednare, och här tycks det verkligen vara på sin plats att ta i litet allvarsamt.

— Det är alldeles nödvändigt, bekräftade Gahlin, att i pressen påpeka dylika fall. Hvert skulle det slut-

ligen ta vägen om alla möjliga och omöjliga individer finge lefva huru de behagade? Det blefve snart den upp- och nedvända världen. Der det ännu inte gått så långt att ordningsmakten direkt kan inskrida, måste tidningspresen göra det, för att stäfja extravaganserna och skydda den aktningsvärda delen af samhället.

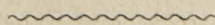
— Det är naturligt. Men hvarför vill du inte sjelf uppträda i den här saken?

— Jo, ser du, förhållandet är det att det kunde få ett sken af personlig ovilja, som jag vill undvika, isynnerhet i ett fall som detta. Jag har naturligtvis inte något personligt groll till den der Barkman. Sådant kan ju inte komma ifråga ens. Men jag tror att han har det till mig för en liten afspisning som jag engång fann mig föranlåten till, och det kunde hända att han skulle försöka ge saken sken af ett personligt angrepp. Och inte syftar ju den der biten uteslutande på Barkmans heller, utan de äro endast tagna till ett par typer för hela det der slags proletariatet, som uppsatsen egentligen är afsedd att gissla.

— Jag förstår, sade Dybom.

Han förstod mer än väl, ty hvad han än var, dum var han icke, utom då det gällde hans egen höga kallelse och ståndpunkt. Han förstod mycket väl att det icke alls gällde någon allmän tuktan och att Barkmans icke alls voro några typer, utan att Gahlin af någon anledning hade ett horn i sidan till dem och att smädeskriften var ett rent personligt angrepp, antingen af hämdlusta eller fruktan, vid hvilket Gahlin dock ville skydda sitt eget fina skinn och därför uppsökte en gröfre hud att gömma sig bakom. Allt detta förstod Dybom och det är svårt att säga hvilken af dessa båda samhällsgisslare log ott bredare hånlöje öfver den andre, då de åtskiljdes.

Dybom tog i med uppdraget och fick, mot vilkor af fullkomlig ansvarsfrihet för redaktionen, uppsatsen införd i en af stadens tidningar.

XV.

Axel stämde ofördröjligen tidningens redaktion till rådstufvurätten, som utsatte målets behandling till ett par veckor sednare.

I likhet med alla dylika godbitar, hade smädeskriften blifvit med begärlighet läst. De flesta insågo hvem den åsyftade och de, som ej gjorde det, upplystes snart derom, och många olika omdömen uttalades om den skamlösa uppsatsen. Somliga himlade sig öfver att det „gått så långt med det der Barkmans.“ Det hade man ändå icke föreställt sig. Andra funno detta sätt att upptukta olyckliga, förfallna individer mindre lämpligt och endast egnadt att ännu mer förnedra dem och försvåra deras upprättande, medan ett fåtal af smädeskriftens läsare med afsky kastade den ifrån sig och förklarade ett dylikt tilltag som den värsta skändlighet och en större nesa för dess upphofsman än för dess föremål.

Lilli fick sig per stadspost tillsända ej mindre än fem exemplar af tidningen, ett af dessa åtföljdt af en biljett, undertecknad „en f. d. väninna“ och innehållande, bland annat, den beklagande strofen: „Har det då verkligen kommit derhän med dig, stackars Lilli! att du står i tidningarne? Låt dig nu varna och öfvergif den förnedrande tillvaro du för vid din ovärdige mans sida. Ännu är det tid. Ännu skola många varma händer med uppriktig vänskap räckas emot dig för att skydda och upprätta dig. Men trotsar du nu, skall det sedan vara för sent.“ Men icke en enda menska, hvarken bland gamla „väninnor“ eller andra, infann sig i hennes hem, för att med egna ögon på ort och ställe öfvertyga sig om hennes moraliska tillstånd.

Barkmans åtal hade väckt en liflig nyfikenhet, så

att rättegångssalen vid tillfället för målets behandling var fylld af en talrik publik. Man var intresserad af att engång få se „den der Barkman“, som man så mycket hört omtalas och så mycket sjelf talat om, bedömt och fördömt. Tillfölje af Axels och Lillis indragna lefnadssätt voro de till det yttre bekanta för högst få personer och mången af deras värsta belackare hade mer än en gång gått förbi dem på gatan, utan en aning om att de voro „det der Barkmans.“ Isynnerhet var detta fallet med Axel. Ej sällan hade man tagit en eller annan slusk, försupna, dåligt klädda och blå-näsade halfherrar, för att vara „den der Barkman,“ medan den verkliga Barkman i detsamma passerade förbi, utan att tilldraga sig någon vidare uppmärksamhet än en vanlig herreman.

Man befann sig således i domsalen i nyfiken spänning att få se den beryktade rumlaren, den äfventyrlige sällen, som den förnäma, fint uppföstrade fröken Segerhjelm låtit bedåra sig af och som tillåtit sig en så djerf regellöshet i sitt lefnadssätt och uppträdande, att han kunnat „ge anledning till“ offentligt förlöjligande och ordningsmaktens uppmärksamhet.

Sedan ett par smärre mål behandlats, uppropades äntligen Barkman och tidningen. Dörren uppslogs och Axel inträdde. Sällan hade hans yttre visat sig så till sin fördel som vid detta tillfälle, der han i sin vårdade dräkt, med stolt hållning, öppen blick och ett lätt drag af sorgset förakt på sitt bleka, nobla ansigte, med en artig bugning helsade rätten, framträdde till ordföranden och räckte denne ett papper.

Efter Axel visade sig Dybom, klädd, för att göra ett respektabelt intryck, i en af Gahlin aflagt bonjour och med högt buren, pincenezbeväpnad näsa, bockade sig med en viss vårdslös säkerhet och intog, med ett hånfullt leende under skägget, sin plats midtemot Barkman, som stutsade till vid den oväntade åsynen af den forndne kamraten och fixerade denne med en genomträngande blick, inför hvilken Dybom, trots sin fräckhet, ofrivilligt nedslog ögonen, hostade, upptog näsduken och putsade pincenez och skägg.

Hvarken rättens ordförande eller dess ledamöter kände till utseendet Barkman och som dessa herrar, i likhet med andra, hört honom omtalas som en förfallen individ och väntade sig att få skåda ungefärligen en sådan företeelse, som de, hvilka stundom på gatan tagits för Barkman, ansågo de vid åsynen af klagandepartens representant denne vara ett ombud, som godhetsfullt, kanske för hans hustrus skull, åtagit sig att föra klagandens talan. Denna åsigt delades af de flesta närvarande.

Ordföranden kastade en blick på det papper Axel räckt honom.

— Detta är en fullmakt af fru Barkman, sade han förbindligt, men det är ju icke hon, utan hennes man, som väckt åtal i denna sak å egna och hennes vägnar. Någon särskild fullmakt af henne är icke nödvändig.

Axel, som fann att han ej var känd, svarade med ett fint leende:

— Jag ber att få erinra det stämmingsinlagen var undertecknad af båda makarne.

— Kan väl så vara, men det är alldeles onödigt. Mannen är ju hustruns målsman och för hennes talan. Visste inte fru Barkman det?

— Hon anser och jag äfvenså, att hon som en fri och sjelfansvarig person bör uppträda i sitt eget namn.

— Principielt kan det ju vara alldeles riktigt, men lagen fordrar det emellertid icke, återtog domaren, allt lika förbindligt, i det han lade fullmakten åsido.

Axel framtog ur en pappersrulle, som han hade i handen, den tidning, hvori smädeskriften ingick och räckte den åt ordföranden.

— Fullmakten, om jag får be, sade denne.

— Hvilken fullmakt?

— Klaganden Barkmans fullmakt naturligtvis, för herrn, att såsom ombud föra hans talan.

— Jag är Barkman sjelf, sade denne leende.

Ordföranden stutsade. Rättens ledamöter stirrade på Axel och genom åhörarehoppen lopp en hviskning,

medan en mängd förvånade, nyfikna blickar fästades på mannen, som man „gått ut för att se“ och som, lugn och småleende, mötte alla dessa öfverraskade ögon, hvilka fixerade honom.

Jaså, det var Barkman sjelf! Det var då Barkman! Såg han så ut? Den der mannen hade man nog sett en och annan gång, men icke annat att det var han. Icke såg han ju alls förfallen ut, tvertom som en verklig gentleman. Det var då för besynnerligt! Tänk om det låg något misstag under den här saken? Denne var bestämdt icke den rätte Barkman.

Domaren måtte ha tänkt något liknande, ty han sade halfhögt till Axel.

— Förlåt, men är det icke något misstag?

— Nej, sade denne, nog är jag rätta personen.

Så domarens fråga till Dybom om han uppträdde som ombud får tidningens redaktion eller som författare till uppsatsen, svarade han:

— Som författare, i det han framräckte en af honom före publicerandet af smädeskriften till redaktionen utfärdad förbindelse, att ensam ikläda sig allt ansvar i saken.

Axel gaf sin motpart en blick af dräpande förakt. Han förstod att denne var köpt af Gahlin.

På domarens uppmaning till klaganden att yttra sig, sade Axel:

— I anledning af vissa i uppsatsen „Filemon och Baucis“ förekommande uttryck, som ovedersägligen måste anses syfta på min hustru och mig, anhåller jag att för egen del och som min hustrus ombud få anföra följande:

Han upprullade de papper han höll i handen.

— Önskar klaganden tidningsuppsatsens uppläsande? frågade ordföranden.

— Ja, sade Axel.

Ordföranden började uppläsa den skandalösa skriften.

Medan detta skedde öppnades domsalens dörr och Lilli indrädde. Hon närmade sig sakta den plats, der herrskapet Nyman sutto bland åhörarne, hvarvid herr

Nyman steg upp och med en artig bugning lemnade henne sin stol. Lilli, med sin ståtliga gestalt, ädla hållning, ovanliga, själfulla skönhet och enkla, stilfulla dräkt, tilldrog sig allmän uppmärksamhet.

— Fru Barkman! hviskade de, som kände henne, till dem, som ej gjorde detta.

— Fru Barkman! susade det genom hela salen och intrycket af Lillis uppträdande var, om möjligt, ännu lifligare än då Axel presenterade sig för de församlade.

Under hela tiden smädeskriften upplästes höll Dybom, med ett högdraget, frånvarande uttryck, blicken fästad högt uppe på väggen midtemot honom, men blef ett par gånger blossande röd. Axel stod helt lugn, med ledig hållning, då och då på de församlade kastande en stolt, likgiltig blick, som, då den stannade på Lilli, fick en varm glans.

— Hvad har klaganden att anföra? sade domaren artigt till Axel, då skandalhistorien var uppläst.

Denne, som skriftligen uppsatt sitt andragande, för att detta så korrekt som möjligt måtte inflyta i protokollet, upprullade ånyo sitt papper.

Nu blef det så tyst i domsalen, att man, som det heter, „kunnat höra en knappnål falla till golfvat.“

Med klar och säker röst började Axel uppläsa sin klagoskrift, det han gjorde med det uttryck och den nyansering, att det snarare ljöd som et fritt hållet föredrag än ett uppläsande. Det var en glänsande uppsats, ett mästerverk af stilistisk talang, fullt af logisk klarhet, dräpande kraft och qvickhet, och tillika från början till slut hållet i en stolt, lugn ton, fri från all lidelsefull förbittring.

Då Axel började sitt andragande framskymtade i den halföppna dörren till ett sidorum, bakom andra hufvuden, Gahlins petrificerade hjessa, med dess slätborstade, glesa hårstrån.

Axel påpekade först hvilka uttryck i smädeskriften, som föranledt hans hustru och honom att anse densamma direkt på sig syftande, och öfvergick derefter

till sjelfva kritiken af uppsatsen. Om dess början, som rörde honom ensam och hans tidigare ungdom, yttrade han, att det egde sin riktighet att han haft en fattig, högst aktningsvärd mor, som sträfvat för hans uppfostran till en bildad menska och varit begåfvad med ett alltför sundt praktiskt förstånd för att hysa några inbillningar, nvarken om svan- eller ankungar, ett svärmeri, tillade Axel utom sitt skriftliga andragande, det man snarare kunde, åtminstone hvad den förstnämnda fogelarten beträffar, tilltro svaranden Dybom, hvilken, i de tider de varit studentkamrater, städse upphöjt till skyarne hvad han kallat klagandens „snille“ och engång som en särskild ynnest utbedt sig att vid ett festligt tillfälle få deklamera ett af klagandens snillefoster, hvilket skett den och den dagen. Vidare ville klaganden såsom ett stort misstag anmärka det någonsin något, som flutit ur hans penna, hamnat i papperskorgen, alldenstund den fräjdade och om tidningspressen i landet så högt förtjente redaktör Hagerman, på sin tid, i den framstående tidning han grundlagt och redigerat, utan undantag infört alla de uppsatser klaganden lemnat honom och de manuskript, som af hans mindre meriterade efterträdare icke godkänts, af klaganden återtagits och ännu funnos i dennes förvar. „Hvad vårt äktenskap beträffar,“ fortfor Barkman, „har dervid ej något bortförande egt rum, utan har detsamma af oss ingåtts på ett fullt lagligt sätt, af mig undertecknad, Lilian Barkman, född Segerhjelm, i min egenskap af fri och till myndig ålder kommen qvinna, som sjelf egde rätt att bestämma öfver mina handlingar. Och hvad den sorg vidkommer jag derigenom skulle ha åsamkat en åldrig anförvandt, så har hon, i likhet med mången annan under enahanda förhållanden, haft ingen annan anledning till bedröfvelse än den hennes egna fantasier och fördomar skapat henne, fantasier, för hvilka jag, lika litet som de flesta andra, ansåg mig skyldig att offra min lefnads lycka.“ Härefter öfvergick Axel till den i smådeskriften ofta berörda oenigheten mellan de båda makarne, hvilken illustrerades af, bland andra skamlösheter, historien om den „babylonska skökan“,

som af honom sanningsenligt berättades, med tillägg att densamma utgjorde ett bland många exempel på de utmärkta och tillförlitliga grunder hvarpå man uppbyggt förtalets babelstorn med alla dess förvirrade tungomål. „Vi få anmärka“, sade han, „att vi älska och akta hvarandra alltför högt och ega dessutom alltför mycken belevvenhet, för att på minsta sätt bemöta hvarandra brutalt, vare sig i ord eller gerning, och jag uppmanar det vittne att framträda, som på sin ed kan säga sig ha hört oss utbyta ett enda hårdt eller ohöfviskt ord.“ Härefter kom han till frågan om dryckenskapen och yttrade att han, i likhet med tusende andra, dels i sällskapslifvet, dels för att dermed styrka och lifva sig under arbetet, begagnat stimulerande drycker, dock aldrig till det öfvermått, att han derigenom vore på något sätt förslöad eller förfallen. Ej heller hade han någonsin vid skötandet af sina åligganden uppträdt berusad eller i sådant tillstånd förgått sig. I sammanhang härmed skildrade han i oförtäckta ord tillgången vid hans afskedande från sin befattning och anmärkte att om han äfven, såsom i smädeskriften förmältes, en gång i sanslöst tillstånd upptagits af polisen och inspärrats i den såkallade „butkan“, kunde han dock allra minst fatta svarandens indignation öfver en dylik händelse, då han påminte sig att denne, redan som student, tvenne gånger fått tillbringa natten på nämnda ställe.

Detta Axels yttrande mottogs af publiken med ett för Dybom ingalunda smickrande skratt.

Det hette vidare i andragandet:

— De i smädeskriften förekommande insinuationer, att jag, Lilian Barkman, skulle dela min mans förmenta böjelse för rusdrycker, får jag till Rättens beaktande framhålla, såsom innefattande den mest grundlösa, lumpet illvilliga beskyllning. Fortsättande kritiken af svarandens makalösa opus, får jag, Axel Barkman, upplysa det jag aldrig i min lefnad uppträdt som tiggare eller allmosetagare, utan ha min hustru och jag intill den dag som är bevisligen genom ärligt, oförtrutet arbete förvärfvat vårt uppehälle, om det ock händt mig, liksom otaliga mina, äfven bättre

lottade, medmenschor, att jag, vid några få tillfällen af svårt trångmål, vändt mig till en och annan min nästa med anhållan om en mindre penningeförsträckning, som det varit min redliga afsigt att återbetala, en afsigt, den jag dock aldrig kunnat förverkliga, alldenstund min begäran alltid blifvit på ett mer eller mindre humant sätt afslagen. „Nu följde en noggran beskrifning af besöket hos Salling och en likadan öfver fru Sivanders visit. „Det eger“, sade Axel, „sin fulla riktighet att jag visade denna fru på dörren, en rättighet, som tillkommer hvar och en i hans hem, då det gäller ett besök, hvaraf han finner sig förlämpad. Jag utvisade dock ej fru Sivander i hennes egenskap af en opåkallad välgörarinna, ehuru visserligen hennes i högsta grad påflugna, på den aktning man ur skyldig hvarje hederlig medmenschka totalt utblottade uppträdande i mitt hem, gjort henne förtjent af ett sådant bemötande, utan jag utvisade henne i hennes egenskap i bränvinpatronessa, hvilket skulle vederfaras hvarje dylik personlighet, om än så högt ansedd, som ville göra mig äran af ett besök, synnerligen ifall detta skedde i något slags välgörande afsigt, ty bränvinsbränning och menskokärlek äro tvenne till den grad oförenliga motsatser, att de tillsammans bilda en alltför vidrig karrikatyr, för att åtminstone jag för min del skulle vilja komma i beröring dermed. Hvad återigen det beträffar, att fru Sivanders näsben vid hennes besök i mitt hem skulle stått i fara, är denna antydning endast en bland de qvickheter, hvaraf smädeskriften öfverflödar“. Härå öfvergick Axel till den punkt i skandalskriften, som syftade på Gahlins besök, och berättade, utan att nämna några namn, men för öfrigt i för dennes person ganska kännetecknande ordalag, rätta arten af hans ärende och tillade att han, Barkman, i anledning af det föraktfulla sätt, hvarpå han som hederlig karl afvisat ett dylikt uppdrag, väntat sig en hämnd i den form densamma i och med smädeskriften framträdte, i hvars stilisering, han, liksom troligen mången bland allmänheten, trott sig igenkänna just den persons skrifsätt, som gjort honom det förolämpande anbudet.

Vid dessa ord riktade Lilli samt herr och fru Nyman sina blickar på Gahlin. Åtskilliga andra blickar följde dessa och hunno jemnt och nått uppfånga den så plötsligt afslöjade skandalskrifvarens hufvud, försvinnande innanför den halföppna dörren, hvare han ej fann för godt att vidare visa sig.

Axel fortfor:

— Angående den välmenande uppsigt, hvarunder vi och vårt hem antydes vara stälda, kunna vi ej annat än vara tacksamma, i händelse denna uppsigt förstår hindra det obehöriga spioneri, som redan en längre tid smugit sig omkring oss, vårt hem och våra förehavanden, hvilka aldrig varit af den art att de behöft skydagens ljus eller göras till föremål för någon uppmärksamhet i ett eller annat intresse. Hvad qvickheten om de båda krukorna beträffar, kunna vi ej annat än erinra om ett annat gammalt ordspråk, som varnar för den öfverhängande faren uti att „gräfvå grop åt en annan“. Vidkommande antydan om den för oss helsosamma skiljemessa från hvarandra, hvaraf vi skulle vara hotade, måste vi bekänna att den punkten förefaller oss alltför dunkel. Vi kunna ej fatta den annorlunda än såsom en antydan om något våldsamt och brottsligt ingripande i vår tillvaro, då det är otänkbart att tvenne makar, som föra ett rättskaffens och med god sed öfverensstämmande lefnadssätt och ärligt arbeta för sitt dagliga bröd, skulle mot deras vilja på laglig väg kunna af någon menskelig makt skiljas från hvarandra. Hvad slutligen beträffar anspelningen på vår dotter, kunna vi endast beteckna detta smädeskrifvarens dåd, att till föremål för sin smutsiga pennas gyckel taga ett oskyldigt, af hederliga föräldrar med kärlek och samvetsgranhet vårdadt barn, såsom det skändligaste af allt hvad den skändliga uppsatsen innehåller. Och få vi avsluta vårt andragande med att påpeka den i och med ifrågavarande smädeskrift tydligt skönjbara afsigten att skada och undergräfvå såväl vårt moraliska och medborgerliga anseende som vår ekonomiska existens, samt å svaranden yrka det strängaste straff lag för slik förbrytelse stadgar.“

Då de sista, högt och eftertryckligt uttalade orden förklingat, inträdde under några ögonblick djup tystnad i salen, medan i alla de närvarandes ansigten lifligt afspeglades de olika stämningar, som framkallats af den med spänd uppmärksamhet åhörda anklagelsen. Rättens ordförande och ledamöter blickade med aktningfullt intresse på Axel. Herr och fru Nymans anleten strålade af förnöjelse. Gusti Hårdstedt, som infunnit sig under början af Axels andragande, riktigt blixtrade. I mångas uppsyn lästes häpnad eller tveksam undran, liksom om de ej visste hvad de skulle tro, då det de nu sågo och hörde var så oväntadt, raka motsatsen till hvad de ryktesvis förnummit och väntat sig. Många ögon lyste af gillande, ja, beundran, som blef allt lifligare under fortgången af Axels föredrag. Hos några fömärktes en ännu starkare sinnesrörelse. Ett par fruntimmer fälde tillochmed tårar. Och nästan allas blickar flögo till Lilli och dröjde med skiftande uttryck af intresse på hennes ädla, flärdlösa uppenbarelse.

Men der fanns äfven ett och annat ansigte, som uttryckte andra känslor än de nu beskrifna. Det var makarne Barkmans fienders ansigten. Dessa hade en dels besvärad, dels mörk och försmädlig uppsyn. Gamla fröken Segerhjelm en spion, ett äldre fruntimmer, som enkom infunnit sig för att kunna meddela sin väninna rättegångens förlopp, flyttade sig oroligt på stolen, knep ihop läpparne, putsade näsan och kastade genom en gammaldags lorgnett af perlemor hastiga, uddhvassa blickar på Axel och Lilli. En medarbetare i samma tidning som Gahlin skådade omkring sig med ett hänfullt smålöje. En herre af fru Sivanders umgängeskrets såg helt förgrymmad ut, likaså en af Sallings bekanta, och den med ordningsmakten förbundne herre, hvars bekantskap vid gjort hos kassörsherrskapet, satt och fixerade Barkman med skarpt begrundande blickar.

Hvad Dybom beträffar, betraktades han af de mot makarne Barkman välstämda åhörarne dels med missänksam undran, dels med oförståndt förakt, medan det motsatta partiet egnade honom förväntansfulla blickar.

Emellertid hade Axels andragande på alla de närvarande gjort ett djupt intryck och stämningen öfverhufvud vändt sig afgjordt till de klagandes förmån, tillochmed hos ett par af de åhörare, som infunnit sig med särskildt fiendtliga känslor.

Ordföranden bröt tystnaden, i det han med en skarp blick på Dybom sade:

— Hvad har svaranden att anföra?

Denne log fräckt, förläget, flyttade fötterna, lade ena handen på ryggen, hostade smått och framstötte med hastiga, lurande blickar och en viss vårdslöshet i tonen:

— I anledning af klagandens utmärkta och värtaliga andragande, som ovilkorligen gör intryck snarare af ett försvarstal än af ett klagomål, kan jag endast anföra, att i den ifrågavarande tidningsuppsatsen måste förekomma vissa punkter, som noga passa in på klaganden . . .

— Klagandene, jag ber! rättade Axel.

— Enligt vår gällande lag är mannen hustruns målsman och för hennes talan i alla andra fall än då hon är stäld under tiltal för brott. Således — vissa yttranden, vissa punkter, som passa in på klaganden, hans hustru och deras lefnadssätt, och som han följaktligen funnit sig träffad af, eftersom han väckt åtal i anledning af uppsatsen, som ingalunda är skrifven med någon den ringaste hänsyftning på klaganden, hans hustru eller något hvad honom rör, hvilket också vore fullkomligt omöjligt, då jag icke har den äran att känna dessa personer eller deras lefnadssätt, förutom det att jag, såsom klaganden anmärkte, varit studentkamrat med honom.

— Af hvilken anledning är då den åtalade uppsatsen skrifven? frågade ordföranden.

— För att gissla det sig alltmer omkringripande litterära proletariatet. Och de under benämningarne Filemon och Baucis förlöjligade figurerna äro endast ett par typer för detta proletariat, ingenting annat. Och alldenstund jag vid artikelns nedskrifvande omöjligt kunde drömma om att klaganden och hans hustru skulle

igenkänna sig i dessa typer och finna sig förnärmade, anhåller jag om klagomålets förkastande och rättegångskostnadsersättning.

Dybom, som ansåg sig ha afgifvit en lyckad och ovedersäglig förklaring, blickade omkring sig med öfverlägsen min, för att utröna hvilket intryck hans ord gjort, hvarvid han hade nöjet bemärka tveksamma minner i flera ansigten och att några bland åhörarne utbytte hastiga hviskningar.

Ordföranden vände sig till Axel, som yttrade:

— Först och främst får jag till det svaranden nyss genmält anmärka, att han alls icke afgifvit någon förklaring öfver de punkter i smädeskriften, hvilka jag anført såsom tydligen tillkännagifvande att denna syftar på min hustru och mig, exempelvis anspelningarne på vårt giftermål, i samband med dem på min härkomst och ungdom, och slutligen den i smädeskriften utsatta datum för mitt inspärrande i den så kallade polisbutkan, hvilken öfverensstämmer med verkliga förhållandet. Vidare får jag anmärka det haltande i svarandens nödfallsförklaring, det de karrikerade personerna skulle framställa *ett par* typer för det litterära proletariatet, då i uppsatsen ej står någon antydning om att „Baucis“ skulle befatta sig med litteraturen eller vara någon misslyckad arbetare på det området, utan det tvertom heter, att hon sysslar med måleri, hvilket alldeles öfverensstämmer med min hustrus verksamhet, i det hon idkar målarekonsten och verkligen tillochmed engång, vid framställande på duken af en scen ur „Faust“, målat „fan på väggen“. Och slutligen får jag erinra att svaranden, som ej kan bestrida det smädeskriften direkt och uteslutande utgör ett angrepp mot min hustru och mig, planlagdt och anordnadt af lumpna ovänner, som fegt gömma sig bakom svarandens rygg, — erinra, säger jag, att svaranden tillfogat mig en ytterligare förölämpning, i det han smädat mig till „litterär proletär“, en benämning, som på intet sätt kan tillämpas på mig, hvarför jag anhåller att rätten vid målets afgörande värdes fästa särskild uppmärksamhet vid denna indensamma uttalade förölämpning.

— Jag tillåter mig i anledning af klagandens sista påstående sätta ifråga om han förstår rätta betydelsen af ordet proletär, anmärkte Dybom.

— Fullkomligt! genmälte Axel. Och för att bevisa att jag har den rätta uppfattningen af detta ord, påstår jag att den ifrågavarande smädeskriften omöjligt kan vara skrifven af någon annan än en litterär proletär af lägsta art.

Detta yttrande mottogs af de flesta närvarande med ett för Dybom långt ifrån angenämt ljudande skratt, hvori rättens medlemmar ej kunde låta bli att med ett leende instämma.

Axel påyrkade slut i målet, men Dybom anhöll om uppskof, för att blifva i tillfälle att inlemna skriftligt svaromål, det rätten beviljade och beslöt att uppskjuta sakens slutliga behandling och afgörande till en månad sednare.

Axel gjorde mot detta beslut ingen invändning. Han bugade sig för domstolen, gick, utan att bevärdiga motparten med en enda blick, bort till Lilli, bjöd henne armen och de båda makarne aflägsnade sig ur salen, vid hvars dörr de i rörelse komna åhörarne aktningsfullt lemnade dem rum.

I förrummet herrskade ett allmänt sorl bland den ur domsalen utströmmande allmänheten. Man meddelade hvarandra högljudt och ifrigt sina intryck och åsigter för och emot och den öfvervägande stämningen utvisade att de förföljda makarne vunnit den första segern öfver de onda makter, som så länge redan lömskt smugit omkring dem, för att förbittra deras lif, nedsvärta deras rykte och omöjliggöra deras anständiga bergning. Denna seger hade bland annat till följd att den välmenta uppsigt, hvarunder de en tid varit ställda, från denna dag upphörde.

I förrummet lyckönskades Axel och Lilli af sina få vänner, deribland den hederlige boktryckaren, som lifligt skyndade fram till dem, tryckte Axels händer och högt utbrast:

— Tack, herr Barkman, för föredraget! Det gjorde riktigt godt i själens rot att höra sådana ord. Det var skott som träffade pricken, det! skall jag säga.

Axel presenterade Lilli.

— Och jag, sade boktryckaren med en blick af beundran på den vackra, nobla qvinnan, jag som så funderade hvem fru Barkman kunde vara! Jag frågade en granne, men han visste det inte. Först då herr Barkman kom och bjöd er armen, gick ett ljus upp för mig, som gjorde ett mycket angenämt intryck. Jag tänkte: de der två passa då riktigt för hvarandra. Och nu hoppas jag herrskapet gör mig der äran att med mig äta en smörgås och dricka ett glas vin.

Axel och Lilli antogo inbjudningen. Man följdes åt till hotel Kämp, der en liten fin frukost intogs, under lifligt samtal om den intressanta rättegången och dermed förbundna omständigheter. Då man derefter kom in på frågan om Axels skriftställareverksamhet, prisade boktryckaren entusiastiskt hans stora förmåga, förspådde honom en lysande framtid och höjde slutligen sitt glas, beklagande att han ej förr haft lyckan göra Axels bekantskap och utbedjande sig i några hjertliga ord att hädanefter få anse sig som hans broderlige vän.

XVI.

Den Barkmanska rättegången utgjorde under de följande dagarne ett allmänt och omtyckt samtalsämne inom vissa kretsar i staden. Man resonnerade och disputerade, man var öfverraskad och misstrogen, intagen för och emot. Deras berättelser, som öfvervarit rättegången, spriddes vidare, bearbetades, förvrängdes och utstofferades både i godo och ondo. På en del håll omtalades Axels andragande som ett mästerverk af genialisk värtalighet och dräpande qvickhet, medan man på andra håll hört sägas att det blott var ett oförsynt skräfvel utan betydelse, vanligt hos begåfvade, men förfallna individer med en viss bildning, under det somliga antogo det Barkman föga sjelf författat klagoskrif-

ten, då han länge redan varit totalt förslöad till sina själsförmögenheter. De, som icke ville komma på skam med sina gamla, onda påståenden, förfäktade envist, under åberopande af alla möjliga trovärdiga utsagor, verkligheten af makarne Barkmans förfall och eländiga tillvaro, förmenande det dessa vid rättegångstillfället endast uppträdt med lånade fjädrar. I dessa kretsar bedömdes väckandet af åtalet såsom ett onödigt, hufvudlöst tilltag, endast egnadt att ännu mer blotta klagandenes bedröfliga ställning och göra densamma ännu omöjligare genom att beröfva dem hvarje skymt af deltagande. „Genom processande“, hette det, „förbättrar man aldrig sin ställning eller sitt anseende, allraminst då man sjelf gifvit anledning till klander. De hade bordt ta den der uppsatsen som en varning i tid, försökt att i stillhet börja ett nytt lif och genom en aktningssvärd vandel visa att de blifvit för strängt bedömda. På sådant sätt hade de ännu kunnat vinna menskors sympati, men aldrig någonsin såsom de nu gått till väga, ty det är naturligt att de förlora processen och dessutom få betala omkostnaderna och då blir det ännu större uselhet än det varit. Ingen menska hjälper dem med den betalningen och sjelfva ha de inte tillgångar dertill. Hvarifrån skulle de ta dem, när de äro så utblottade på allt? De ska' ju inte ha nödiga linnekläder ens. Hon skall ha ett enda dåligt linne och han skall ha ingen skjorta, utan när han går ut har han bara en celluloid-chemisette. Det var i vår syförening fråga om att skicka dem litet linnekläder, men nu få de ingenting. Och inte kunna de ju hålla någonting heller. Det går genast till pantinrättingen eller direkt till krogen.“ Om någon invände att de måhända komme att vinna processen, att det som pratats om dem kanske icke var sannt, utan de, när allt kom omkring, voro ett par ganska hyggliga menskor, gendrefs detta genast med största ifver och som ett bevis uppå att man hade rätt åberopades just smädeskriften. „Hur skulle någon ha vågat skrifva sådant, om der ej funnes fakta att stödja sig på?“ Det var ju solklart, det! Akta sqvallerlogik!

Sådant och mycket mera dylikt talades efter rättegången i de vidsträckta Segerhjelmiska, Sallingska och Sivanderska kretsarna, der man, synnerligast i den förstnämnda, var uppfylld af den djupaste indignation öfver det Axel i sitt andragande yttrat om Lillis faster, hvilket stämplades som höjden af oförskämdhet och som det säkraste beviset uppå de båda makarnes genomusla karakterer.

Den öfriga allmänheten, som ej hade något särskildt intresse af att nedsätta makarne Barkman, utan endast, efter vanligheten, begärligt följt med det onda ryktets ström, hade öfverhufvud blifvit omstämd till det förföljda parets fördel. De opartiska åhörarne vid rättegången måste tro sina egna sinnens vittnesbörd, att klagandene hvarken till utseende eller uppträdande motsvarade den föreställning man gjort sig om dem och erkänna att Barkman visat sig som „karl för sin hatt“. Dessa intryck meddelades med öfverraskningens och nyfikenhetens lätt upptända intresse allt vidare. Och man började undra hvarifrån alla onda rykten och galna historier om dessa hyggliga menskor hade sitt ursprung, tills mången med sin gissning stannade på den gamla fastern och hennes kända fiendtlighet mot sin brorsdotter, i anledning af dennas mot hennes vilja ingångna mesallians.

Bland befängda rykten, som efter rättegången här och der läto höra sig, må nämnas, att Lilli haft en högst kuriös dräkt och uppträdt på ett löjligt, teatraliskt sätt, ehuru hon i sjelfva verket var klädd i en artistiskt stilfull, elegant dräkt af mörkblått ylle, en qvarlefva från bättre dagar, som kom mången af de qvinliga åskådarne att skärskåda densamma, „med spekulation på en dylik stoffering.“ Om Axel hette det att han varit temligen drucken och uppträdt och yttrat sig på ett sådant sätt, att ordföranden måste tillrätta-visa honom. Direkt från rådhuset hade de tillsammans med en herre gått till ett värdshus och i förrummet sagt: „Nu skall man gå och få sig en duktig snaps på saken.“

Hvad Axel och Lilli beträffade, kände de inom

sig, då de lemnade domsalen, att lyckans hjul nu började vända sig för dem och att öfver bekymrens och förföljelsens natt morgonrodnaden till en ljus framtids dag skymtade i horisonten.

XVII.

En förmiddag något mer än en vecka efter rättegångsdagen inträdde Axel Barkman, efter ett besök ute i staden, i sitt hem med en så betydelsefull uppsyn, att den väckte Lillis uppmärksamhet.

— Du ser ut som om du hade någon nyhet att förkunna, sade hon.

— Ja, det har jag verkligen, och den ruskig. Gahlin har skjutit sig.

— Hvad säger du? Är det möjligt? När då?

— I går afton har han ännu varit synlig ute i staden. I dag morgse har han påträffats död, med revolvern i handen, bland stenarne vid hafsstranden nedanför Rödborgen. I natt eller går afton har han således gjort det.

— Hvad manne vara orsaken? Vet man ingenting derom?

— Nej, inte med säkerhet, ännu åtminstone. Men det heter att det skall stå mycket skralt till med hans affärer.

— Vet du, jag blef helt ängslig. Jag tänkte att dina afslöjanden möjligen . . .

— Ah, det skall du inte frukta! En karl sådan som Gahlin, så fräck och förslagen, tar inte lifvet af sig för en förklenande antydning på en sak, som inte ens kan lagligen bevisas. Hur skulle man kunna tänka sig något sådant?

— Jag för min del tycker att han bordt känna sig helt förkrossad af ett sådant afslöjande. När du yttrade det der, kunde jag inte låta bli att kasta en blick på honom. Och jag såg att mångas blickar följde

min. Han försvann ju också i detsamma från dörren och visade sig icke vidare.

— Naturligtvis blef han generad för ögonblicket, men, tro mig, om han lefvat och ryktet om den der saken spridt sig, hade det varit ingenting för honom att ställa mig till ansvar. Hvar fanns bevis på min sida? Vi talade ju på tumanhand. Han skulle ha stämplat alltsammans som en ondskefull dikt af mig och gått lika trankil som förut sin väg fram.

— Men du hade kunnat bevisa annat. Du känner ju igen hans språk i smädeskriften och af innehålllet framgår att fru Sivander, Sallings och hela ligan är med om saken.

— Men nu kommer hvarken det ena eller andra mer i fråga. Nu är han död, stackars karl.

— Ja, det var ett bedröfligt slut han fick.

— Det var ett bedröfligt lefnadsöde från början till slut. Man kan gråta öfver menskor, som på det sättet bortfuska sitt dyrbara lif, då vi alla, från den minst till den högst begåfvade, fått ett pund att förvalta, en mission att uppfylla i verlden. Jag för min del tycker att lifvet är alltför kort för att jag skulle hinna med allt det jag önskar, allt det jag känner mig vara kallad och ega krafter att utföra. — Som den der stackarn Dybom också! Riktigt tycker jag synd om honom.

— Och det kan du tycka!

— Hur skulle jag inte det? Anser då du honom inte beklagansvärd?

— Jag har inte kommit att se saken från den sidan, ännu åtminstone. Förakt är allt hvad jag känt för honom.

— Ha vi då inte skäl att beklaga den medmenska vi nödgas förakta?

— Ack, jo! Din uppfattning är alltid så högstämd, min älskade vän!

Följande dag innehöllo tidningarne en knapphändig notis om Gahlins sjelfmord, men man och man emellan var det snart känt att den affidnes affärsställning kommit till den punkt, att han hade att välja en-

dast emellan fängelse och vanheder eller döden. Nu hade den stränge kritikern af sina medmanskors görande och låtande, heder och moral, blottat sin egen verkliga moraliska halt och tillika uppdagat hvarifrån han fått medel att en tid spela sin rol af en prydlig lustkutter på det ytliga verldslifvets kappseglingsfält. Kuttern hade gått i qvaf, med sin lätta barlast af fåfänga och bedrägeri. Förtrytelse och medömkan ristade i sanden den vanskliga runan öfver ett förfeladt lif, hvars lyckligaste eftermäle var glömskan, och på den graf, dit han i tysthet nedbäddades, runno blott en åldrig, af sorg och blygsel nedtyngd moders heta tårar.

XVIII.

Då afgörandet af den Barkmanska rättegången skulle ega rum, hade en ännu talrikare åhörarskara än första gången infunnit sig.

Dybom, som numera och isynnerhet tillfölje af Gahlins bortgång kände sig temligen osäker, uppläste ett skriftligt svaromål, icke innehållande något annat än ett upprepande, i tomma, krystade fraser, af det han redan anfört till sitt försvar.

Axel återhemtade sitt ansvarspåstående och efter en kort öfverläggning afkunnade rätten sitt utslag, hvarigenom Dybom dömdes till flera hundra marks böter, att vid bristande betalningstillgång försonas med fängelse vid vatten och bröd, samt ersättande af rättegångskostnad.

Axel förklarade sig nöjd med domen, men Dybom antydde afsigt att gå till högre rätt.

Samma dag förekom i tidningarne anmälan af ett nytt litterärt arbete: „Knallhattarne, samhällsbild af Sven Svala“, utgifvet på författarens eget förlag. Ett par tidningar beledsagade denna anmälan med den intresseväckande erinran att arbetet var en ny produkt af samma pseudonym, som för något år sedan skänkte

allmänheten och riktade landets skönlitteratur med en samling dikter af mer än vanligt värde, och tillönskade den anonyme författarens nya verk all den framgång det i rikt mått förtjenade.

Då Axel och Lilli, efter vunnen seger öfver det lumpna, ondskefulla angrepp, som syftat att förkrossa dem i stoftet, på den solklara vårvintersdagen arm i arm lemnade rådhuset, voro deras själar, likt den ljuf-ligt friska, soluppfyllda luft, som frammanade rosor på deras af bekymmer, försakelser och vedermödor bleknade kinder, genomträngda af vårligt hopp och kraft, medan deras fiender, skamflata och förbittrade, antagen i tyst-het förargade sig på sig sjelfva och beslöto att för sitt eget anseendes skull vända kappan efter vinden och spela oskyldiga eller och gjorde vanmäktiga försök att på ryggen smutskasta segrarene.

Axels bok hade strykande afsättning. Somliga beundrade, andra, som funno sig sjelfva eller sina vän-ner träffade af dess skildringar, harmades och nedsa-blade, men alla skyndade att läsa den. Den väckte ett ovanligt uppseende och utgjorde under den närmaste tiden allmänna samtalsämnet inom alla bildade kretsar såväl i hufvudstaden som på andra orter. Tidningarne innehöllo vidlyftiga recensioner för och emot, men alla instämde deri, att den var ett märkeligt arbete, som vitt-nade om en sällsynt författareförmåga. Af de flesta betecknades den som ett ord i sinom tid, ett skarpt gissel, hvinande svängt öfver fariseerne, ockrarne och dufvomånglarne i det menckliga samhallets tempel, öf-ver de ihåliga gyllene kalfvarne och de förblindade dansarene omkring dem, öfver de usla, löjliga inkonse-qvenserna, de skuldbesudlade händerna, ifrigt höjda för att kasta den första stenen mot mången ren panna, som ej har annat fel än att skuggas af fattigdomens dok. Och alla, både allmänhet och recensenter, sväf-vade i fullkomlig villfarelse angående författarens per-son. Boktryckaren, som ombesörjt allt hvad arbetets publikation vidkom, hade troget bevarat Axels anony-mitet, tillfölje hvaraf man fortfarande ansåg pseudony-men „Sven Svala“ dölja den unge tjensteman, som tidi-

gare fått skörda äran af att vara författare till Axels dikter och nu för det nya arbetet fick mottoga många lyckönskningar, smickrande loford och hvassa anmärkningar, dem han, under bestämd förklaring att han icke skrifvit boken, tillbakavisade, dock utan att bli trodd. Man tillskref hans förnekande en långt drifven blygsamhet, för hvilken han uppbar både beröm och klander, tills han slutligen, med bifogande af ett intyg af boktryckaren att han ej var arbetets författare, i tidningarne offentliggjorde en protest. Nu var man äntligen tvungen att tro honom och nu stegrades nyfikenheten i högsta grad. Man gissade hit och dit, men ingen gissade på den rätte och detta oaktadt i boken förekommo episoder, som bordt leda tanken på Axel Barkman. Men menskorna äro ibland slagna med en besynnerlig blindhet. Det de ha ingen orsak att förmoda, det taga de för afgjort, stundom med den mest hårdnackade envishet, medan det påtagliga förbises eller betviflas. För sin del fann sig Axel oändligt road af dessa villfarelser och gissningar och hade för afsigt att ej upptäckte sig förrän han utgaf sitt stora arbete „Hvitmenade grifter“, det han afbrutit för att skriva „Knallhattarne“ och numera med fördubblad ifver och genom medgången och hoppet stärkt arbetskraft återtagit, i afsigt att till julen utgifva detsamma.

XIX.

Bland de universitetslärare, med hvilka Axel under sin studietid kommit i personlig beröring, var en professor, en allmänt aktad, intelligent, fin och varm-hjertad man, som visat den begåfvade ynglingen ett välvilligt intresse, samtalet med honom om hans framtidsplaner och litterära förmåga, skänkt hans tidningsuppsatser sitt erkännande och, bland annat, med några hjertliga, uppmuntrande ord tryckt hans hand vid det festliga tillfälle då Dybom deklamerat hans poem.

Denne herre, med hvilken Axel, sedan han lemnade universitetet, ej haft någon beröring, hade, oakadt hans fru hörde till gamla fröken Segerhjelm's umgängeskrets, likväl alltid, då de mötts på gatan, helsat Axel med sin vanliga fina höflighet, ehuru denna helsing på sednare tider beledsagats af en lång, betydelsefull blick, liknande en suck.

Ett par veckor efter det utslag afkunnats i Axels rättegång mötte han professorn, som denna gång stannade, räckte honom handen och frågade hur det stod till.

— Jag har ofta önskat att få prata litet med herr Barkman, sade han med ett vänligt leende och en forskande blick. Titta in till mig någon dag när det passar. Klockan fem på eftermiddagen är jag alltid hemma.

Axel lofvade med ett par artiga ord att infinna sig. Undrande hvad professorn ville säga honom, beslöt han att redan följande dag tillfredsställa sin nyfikenhet och ringde vid femtiden på sin fordne lärares dörr. Denne kom sjelf och öppnade.

— Välkommen, välkommen, herr Barkman! helsade han. Det var ju roligt att ni kom.

— Naturligtvis var det för mig kärt att så snart som möjligt hörsamma herr professors uppmaning, svarade Axel förbindligt.

— Inte gäller det någon särskild angelägenhet, utan jag ville bara prata litet, menade professorn. Stig in! Stig in!

Axel åtföljde honom in i ett treffigt arbetsrum, der han inbjöds att ta plats i en fåtölj, medan professorn slog sig ned i gungstolen, bjöd sin gäst en cigarett och tände en sjelf.

Han gjorde några vänliga frågor om Axels familjeförhållanden och sysselsättning, framställda i den nedlåtande ton, som en äldre, på ett eller annat sätt högre uppsatt person vanligen, trots bildning och belevighet, antager gentemot den yttre ringheten.

Axel besvarade frågorna i ledig ton och med en viss sjelfmedveten förbehållsamhet. Professorn gjorde

ett par gånger en paus och betraktade tankfull mannen framför honom, med den obesvärade hållningen och det ädla, intelligentas ansigtet.

— Jag får lyckönska herr Barkman att ha vunnit sin process, tog han efter en dylik paus till ordet. Det glädde mig mycket såväl för er och er hustrus som för sjelfva sakens skull. Det finns knappt något så otäckt och ovärdigt som skandalskribleriet och det är icke alls önskligt att det får insteg i vår tidningspress. Det var en högst helsosom näpst. Men allrbäst är det att heltochhället undvika att bli utsatt för dylika angrepp.

— Utan tvifvel! Men då man icke sjelf gifvit någon anledning till saken, har det varit mera svårt att undvika den.

— Visserligen! Och i sådana fall är den smädade personen en verklig mertyr. Han har vanligtvis då på något sätt ingripit i det offentliga lifvet och förskaffat sig fiender, som begagna sig af ett så lumpet vapen i brist på bättre. Men hvad detta fall beträffar, har det funnits en punkt för skribenten att bita fast i och utan denna punkt hade naturligtvis ett dylikt tilltag mot herrskapet aldrig egt rum.

— Hvilken punkt menar herr professorn?

— Den herr Barkman sjelf i sitt berömda andragande inför rätten medgaf. Jag har hört detta medgifvande ogillas som ett slags cynism, men jag för min del anser att det var både klokt och vackert af herr Barkman att gjort det, ty derigenom fick er anklagelse i sina öfriga punkter mera kraft och trovärdighet.

— Om hvilket medgifvande talar herr professorn? Jag gjorde flere än ett, ty för att kunna åtala smädeskrifvaren, måste jag ju åberopa vissa punkter i hans opus, som passade in på min hustru och mig.

— Jag menar den punkt, hvarifrån alltsammans utgått.

— Anspelningen på min hustrus faster eller hvad?

— Nej, den svaga punkt, på hvilken hela smädeskriften var grundad.

— Den måtte verkligen ha varit bra svag, eftersom hela byggnaden ramlade öfverända, sade Axel skratande. Jag är emellertid nyfiken att få veta hvilken denna hörnsten var, tillade han allvarsamt.

Professorn såg litet tveksam ut.

— Det sårar er kanske om jag säger det, invände han med ett älskvärdt leende.

— För ingen del! Jag är ej så lätt sårbar. Jag är härdad i eld.

— Liksom forntidens Akilles. Men han hade dock sina hälar.

— Jag har afhuggit mina.

— Verkligen! Detta kan vara antingen lyckligt eller olyckligt. Det beror på med hvilket verktyg operationen företagits.

— Det lugna samvetet har varit mitt vapen.

— Men männe samvetet icke ibland kunna fara litet vilse?

— Är det icke tvertom en domare, som aldrig låter besticka sig? Så har jag lärt mig ända från barn-
domen och sjelf erfarit detsamma.

— Men samvetet har, att jag så må säga, olika uppfattning hos olika individer, eller ock är det mer eller mindre finkänsligt. Den enes samvete kan fördöma, den andres frikänna för samma sak.

— Föga då det gäller den eviga sedelagens bud. Brott mot dem fördömas nog af alla samveten, om ock den förhärdade menskan söker att tysta och trotsa dess röst. Men den der hörnstenen, herr professor? Jag är på det högsta intresserad af att få kännedom om den, ty enligt min uppfattning var hela angreppet mot min och min hustrus heder byggt icke ens på lösa sanden, utan på en stinkande gungfly.

— Jag har redan sagt att jag fördömer och föraktar skandalskrifveriet, men det heter också att man icke bör ge lastarenom rum. Den punkt jag syftar på är den, — jag ville ogerna såra herr Barkman genom att ge den dess rätta benämning last och säger därför den svaghet, som utgjort er onda genius och ådragit er alla de ledsamheter och motgångar ni fått utstå, som

med ett ord ruinerat er. Ni erkände ju den i ert andragande. Ni medgaf ju att ni tillochmed en gång i redlöst tillstånd varit tagen i vård af ordningsmakten.

Axel visade att han icke hade någon Akilleshäl. Småleende svarade han:

— Herr professorn anser således att en dylik omständighet kan utgöra skäl att ta en hederlig, fredlig medborgare och hans oskyldiga hustru till föremål för en offentlig smädeskrivelse af uslaste art? I sådant fall förundrar det mig att den dagliga pressen ej öfverflödar af dylika uppsatser, då föremål, många ännu lämpligare än jag, finnas i mängd i vårt och alla samhällen.

Professorn såg ned och svarade ej genast. Då han åter höjde blicken sade han:

— Herr Barkman har nog rätt i sin anmärkning i hvad som rör sjelfva det nämnda felet. Men ett sådant fel kan ge anledning till vissa extravaganser, vissa afvikelser från den goda seden, från ett allmänt giltigt uppförande, som tilldraga sig uppmärksamhet och som den allmänna opinionen icke tål, ty den fordrar af samhällets medborgare ett oförvitligt uppförande.

— Först och främst har jag aldrig begått några extravaganser och för det andra vill jag fråga om ej många medborgare begå ganska svåra sådana, ibland så svåra att den benämningen är alltför mild, utan att dock bli offentligt skymfade?

— Mycket sannt, men herr Barkman skall icke glömma att ni ådragit er en viss uppmärksamhet genom ert giftermål. Man har, så att säga, haft ögonen på er.

— Aha, herr professor! Nu tror jag att vi småningom närma oss den verkliga utgångspunkten.

— Man har tillfölje af ert giftermål och de särregna omständigheter, som dermed voro förknippade, såsom den der enleveringen . . . . .

— Hvilken enlevering?

— Då ni bortförde er fästmö från hennes faster och gömde henne långt borta på landet i en bondgård. Detta är i och för sig en här hos oss så ovanlig händelse, att . . . . .

— Att den icke ens har egt rum. Det är en dikt, herr professor! Jag har hvarken bortfört min hustru från hennes fordna hem heller gömt henne någonstades.

Nu berättade Axel i korthet huru saken verkligen förhöll sig.

— Hm! menade professorn med tveksam uppsyn. Så har jag hört, att det skulle ha varit en formlig enlevering, och det i väl underrättade kretsar.

— Jag tar dock för gifvet att herr professorn anser mig ännu bättre underrättad, genmälde Axel lugnt och stolt.

— Hur som helst, så hade händelsen ådragit er uppmärksamhet och en ogynsam uppmärksamhet, så mycket mer som er hustru tillhör en gammal, högättad familj . . . . .

— Är „den sista friska telningen på en förtorkad stam,“ som det så poetiskt stod i smädeskriften, afbröt Axel leende.

— Vi ska' lemna smädeskriften å sido och endast sysselsätta oss med fakta.

— Det är just min önskan, både nu och alltid.

— Nåväl! Det var det jag ville säga, att när man råkat i den ställning, att man har världens ögon fästade på sig, bör man i sitt uppträdande iakttaga den allrastörsta försigtighet. Herr Barkman var i dubbel måtto härtill förpligtad, såväl för egen som för er hustrus skull, ty om den der enleveringen också icke egt rum, ingicks i alla fall ert giftermål under litet ovanliga omständigheter. Det kan icke förnekas. Men denna försigtighet har herr Barkman icke alltid iakttagit.

— Jag fattar icke hvad herr professorn syftar på. Min hustru och jag ha alltid fört ett stilla, tillbakadraget lif, utan några anmärkningsvärda åthäfvor.

— Er hustru, ja! Allt hvad henne angår vill jag skriva på öfverdrifternas räkning, ryktets öfverdrifter nemligen. Jag önskar åtminstone uppriktigt att jag kunde göra det.

— Herr professor! Om jag också för egen del saknar Akilleshälar, så griper jag istället till Akilleslansen, då det gäller min hustrus heder, utbrast Axel med ett allvar och en eld, som kommo professorn att stutsa.

— Jag talar icke alls om fru Barkman, sade han. Verldens dom är som lavinen. Den vexer medan den rullar och krossar i sin väg mycket det man ansåg skyddadt för dess förstörande framfart. Om det onda omdömet snuddat vid fru Barkman, kan orsaken sökas helt enkelt deri att hon är förenad med er och med er och för er trotsar verldens dom. Men hvad er sjelf beträffar, har ni, som sagdt, icke varit så försigtig som ni bordt. Förlåt mig! Jag talar som en verklig vän till er, herr Barkman! Jag har intresserat mig för er, ända från den tid ni var min lärjunge och har alltid hyst förtroende till den goda grunden hos er. Jag har med djupt beklagande iakttagit att ni icke förverkligat de förhoppningar ni ingaf under studietiden och vid början af er bana. Nu, då er rättegång och dess resultat riktat allmänhetens blickar på er, har ni mycket sysselsatt mina tankar och därför uppstod hos mig önskan att tala till er några ord af uppriktig vänskap. Jag hoppas att ni icke misstycker det, ty gör ni det, är ni ej den jag trott er vara.

— Jag ber att få erinra om hvad jag yttrat rörande Akilleshälarne.

Professorn betraktade några ögonblick sin gäst med ett fundersamt uttryck, som visade att han icke var riktigt belåten med svaret.

— Ja, som sagdt, herr Barkman har gifvit hugg på sig, sade han slutligen. Det är hela saken. Det första var då ni förlorade er befattning. Der var ju det gamla hufvudfelet skulden.

— Ett fullkomligt misstag, herr professor!

Axel redogjorde för sakens rätta sammanhang och tillade:

— Jag rönste i allmänhet icke några sympatier vid verket, der jag var anställd. Chefen isynnerhet var afvoigt stämd.

— Statsrådet Grundin eller hur?

— Ja.

— Han måste ha haft någon anledning dertill då, såvida herr Barkman inte inbillar sig att han var ovänlig. Han är ju en älskvärd och rättskaffens man.

— Det var mina åsigter i allmänhet och isynnerhet min publicistiska verksamhet dåförtiden, som inte behagade.

Professorn skakade på hufvudet.

— Det der är bestämdt en liten inbillning hos herr Barkman. När man är ung och träder ut i världen, med hufvudet fullt af färska tankar, är man inte så litet egenkär och tillskrifver sig sjelf och sitt ord mera vigt än de i sjelfva verket ha. Hvad orsak skulle väl er chef och öfriga förmän ha haft att stöta sig vid eller frukta i edra tidningsuppsatser? De voro visst utmärkt väl skrifna och innehöllo månet slående sannt ord. Jag har sjelf med största intresse läst dem. Men inte rörde de ju det verk, der ni tjenade, och inte kunde er chef ha någon anledning att frukta er penna.

— Hvem vet?

— Nej, nej! Det der går jag inte in på. Förlåt om jag är så uppriktig och säger att hela orsaken till antipatin, om någon sådan verkligen fanns, var den att herr Barkman gjort sig känd som viftare. Ni vet ju hur sådana äro ansedda i våra dagar. Och anledningen till ert aflägsnande var ert brutala uppträdande, det man helt naturligt tillskref en abnorm sinnesförfattning, om detta också icke var fallet. Man skall inte söka att föra sig sjelf bakom ljuset och se sakerna i en annan dager än den verkliga.

Axel betraktade tankfull professorn, medan ett vemodigt, ironiskt leende drog öfver hans ansigte. Han tänkte på lögnen och fåfängligheten i världen och huru äfven de bästa äro underkastade dess välde. Detta samtal var för honom ett studium af stort intresse. Hvarför tog denne verkligt välmenande, upplyste man afgjordt parti för chefen, den han synbarligen icke närmare kände? Hvarför, om ej för att denne var högre uppsatt i samhället än den fattige, obetydliga skrifvaren? Om förhållandet varit omvänt, hade han utan tvifvel tagit parti för den sednare.

— Herr Barkman ler, fortfor professorn, som gifvit akt på hans uttryck. Men gå riktigt opartiskt till doms med er sjelf och ni skall finna att jag har rätt. Och om vi gå vidare: hur gick det sedan? Nedåt och nedåt, sedan det första slaget fallit. Snart upphörde edra tidningsartiklar. Med uppriktig ledsnad saknade jag och många dem i bladet och man kunde ej annat än beklaga att en så lofvande begåfning som er på detta sätt skulle gå under.

— Jag erbjöd bidrag till bladet, men man var ej längre angelägen om dem.

— Det måste ha varit innehållets fel.

— Nej, felet var redaktör Hagermans bortgång. Den nya redaktionen underkände mina uppsatser.

— Ja, ja, de hade inte samma värde som förr.

— Fullkomligt, om jag sjelf skall yttra mig om värdet. Genast, vid den första artikel jag efter Hagermans död inlemnade, började den nye redaktören göra svårigheter, det den affidne aldrig gjort.

— Det var besynnerligt! Han är ju en intelligent och hvad karakteren beträffar utmärkt person, så det inte är tänkbart att någon småsint partiskhet kunde komma ifråga från hans sida.

— Hvad orsak han må ha haft, men min penna var blefven öfverflödlig i bladet, ehuru de nya krafterna föga kunde mäta sig med den bortgångne.

— Hvarför då inte erbjuda den åt andra tidningar?

— Jag gjorde det, men fick på alla håll afslag.

— Nå, deraf framgår ju att orsaken låg i sjelfva arbetets beskaffenhet. Er penna hade förlorat sin fordnas styrka och spänstighet, på samma gång er tanke, er skapande förmåga förslappades. Detta är den vanliga följden af onaturliga retelsemedel. Mången intelligens har af sådan orsak ohjelpigt gått i qvat.

— Men herr professorn behagade nyss yttra att mitt andragande inför rätten blifvit berömdt.

— Det har det blifvit och det förundrar mig inte, ty först och främst anser jag det ingalunda vara ute med er förmåga. Jag tror att den blott är vanvårdad

och försöffad. Och för det andra var det ju ganska naturligt att ett sådant ämne skulle upprycka er. Redan förtrytelsen öfver skymfen var egnad att sätta lif i er.

Åter log Axel, men denna gång varseblef professorn det icke. Han fortfor:

— Istället för att låta varna er af de första motgångarne, resa upp er och energiskt söka skapa er en aktad existens, lät ni det bara gå och gå som det kunde, tills det slutligen, när alla resurser voro uttömda, blef ruin, och då började ni för er och er familjs bergning göra anspråk på edra medmenskors offervillighet. Detta, skall jag säga er, är hvad verlden minst af allt fördrar. Den fordrar tvertom att enhvar, som har helsa och förmåga att arbeta, hör stå på egna fötter.

— Jag ber att få fästa herr professorns uppmärksamhet derpå att beskyllningen för tiggeri är just en af de förolämpningar jag i den af mig vunna rättsgången tillbakavisat.

— Jag har ej talat om tiggeri och vill icke ens begagna ett sådant ord, men då en person, som har förmåga att skapa sig en sjelfständig existens, men icke använder den, utan istället tid efter annan söker upptaga lån, för hvilkas återbetalande finns ingen garanti eller utsigt, hvad namn ger ni sjelf deråt och huru länge tror ni att man på sådant sätt uppehåller sin och sin familjs tillvaro?

— Det är en fråga, som jag inte kan besvara, emedan jag saknar all erfarenhet i den vägen, genmälte Axel i en ton, som kom professorn att hastigt se upp från sin cigarett, den han i detsamma putsade. Jag och min familj har till den dag som är af mitt ärliga arbete haft sin utkomst och det är också en villfarelse af förtalet att vi skulle befinna oss i hvad man kan kalla en ruinerad ställning. Vi äro icke mera ruinerade än hvar och en enkel arbetare, som har ett trefligt, anspråkslöst hem och sitt dagliga bröd.

— Men så har jag hört och så heter det allmänt, att verkligt armod skall hersska i ert hem.

— Hvem har då varit der och sett detta armad? Af hvem ha vi begärt eller mottagit en allmosa? Om jag ett par gånger vändt mig till folk med anhållan om ett ringa lån, som det varit min redliga afsigt att återbetala, lån, dem jag förresten ej erhållit, utan istället blifvit på ett mer eller mindre förolämpande sätt afvisad, så torde mången bättre bemedlad än jag gjort sig skyldig till detsamma, utan att därför bli utpekad som tiggare. Och jag vill fråga: hvad skall i allmänhet en menska ta sig till annat än anlita folks hjälpsamhet, då hans sträfvan att genom arbete bereda sin utkomst på allt sätt försvåras, ja, omöjliggöres?

— Visserligen, men det är just detta att herr Barkman har ingen bestämd sysselsättning, som väckt misstroende mot er.

— Hvilken bestämd sysselsättning hade unge von Martow, som lyckades tillnarra sig flera tiotal tusen mark och icke väckte någons misstroende förrän det var försent?

— Han hade förmögna släktingar.

— Ah så! Det erinrade jag icke.

— Men hvarför har då herr Barkman icke skaffat sig en anställning?

— Jag har sökt en sådan, men alla vägar tyckas på det hållet vara stängda genom den tydning och färgläggning mitt skiljande från min befattning fått.

— På någon annan ort då.

— Liksom icke ryktet skulle ha hunnit dit före mig! Och förresten står ju den utvägen när som helst öppen att försöka, såvida jag inte, såsom jag hoppas, kan ha min framtida utkomst här på min födelseort, som är min oändligt kär, trots allt hvad jag fått lida här.

Professorn funderade.

— Jag ville gerna tro allt hvad herr Barkman sagt mig, tog han slutligen till ordet. Det vore mig mycket kärt att kunna göra det, men till min kunskap har kommit ett och annat, som tyvärr motsäger edra ord. Jag talar nu icke alls om den der smädeskriftens anspelningar. Jag har från värdigare håll än så hört

ett och annat om ert lefnadssätt, som är ganska beklagligt, först och främst att er onda genius tar allt större välde öfver er, så att ni icke ens mera åtnöjer er med vanliga berusningsmedel, utan också låtit gripa er af vår tids olycksaligaste passion, morfinen, och att ni i ert orediga tillstånd skall uppföra er på det våldsammaste sätt i ert hem och mot er hustru. Tidtals har ni ju också lidit af delirium. Och en annan sak, som är verkligt upprörande, det är att ni och er hustru i ert hem mottaga och umgås med illa ansedda personer, som föra ett tvetydigt lif och fira sina bacchanalier tillsammans med er. Det är allt sådant, i förening med ert vilda bemötande mot det fruntimmer, som i alla fall i en välmenande afsigt besökte ert hem, det är allt sådant, som framkallat allmänhetens ovilja och som utgör närmaste anledningen till det mot er riktade angreppet.

— Som utfördes af en sådan moralisk trashank som den så kallade litteratören Dybom.

— Han gjorde det naturligtvis på uppdrag.

— Det var då en sådan kämpe det indignerade samhället valde för att bestraffa min hustru och mig för våra dåligheter.

Professorn såg förlägen ut.

— Jag har ju icke sagt att jag gillar ett dylikt tilltag, utan endast talat om anledningen dertill.

— Och jag får förklara att hvar och en af de uppräknade punkterna, — med undantag deraf att jag, dock icke alls på något vildt sätt, utan helt lugnt, från mitt hem utvisat fru Sivander, det jag skulle göra om igen, ifall hon eller någon likartad välgörarinna understod sig att intränga dit, att enhvar af dessa punkter är en lögn. För det första är jag icke värre hemfallen åt dryckenskapspassionen, utan tvertom, tack vare min hustrus sunda råd och inflytande, numera så godt som absolutist. För det andra har jag aldrig i min lefnad begagnat en droppe morfin. För det tredje har jag aldrig lidit af delirium eller uppträdt på något otillbörligt sätt i mitt hem eller förgått mig mot min hustru, något som rätt om slätt är en orimlighet oss emellan. Wi

äro de lyckligaste, mest hängifna makar. Slutligen äro de få personer, med hvilka vi umgås, högst aktningsvärdt folk.

— Jag har likväl af trovärdiga personer hört att dåliga qvinnor umgås med er och er hustru och jag har tänkt att det möjligen var några bekantskaper från er unkarlstid, som ni, i öfvermodigt trots mot moral och god sed, infört i ert hem.

— Herr professor! Om jag också icke har några Akilleshälar, har jag dock en sårbar punkt, den jag icke kom att nämna, emedan det icke föll mig in att den kunde komma att af er vidröras. Det är min hederskänsla. Den har redan flere gånger under detta samtal legat på glödande halster. Jag har låtit den vrida sig och tegat, emedan jag betraktat hela samtalet som ett studium, men nu är hettan för stark. Nu uppreser den sig mot tortyren.

Men dessa ord reste sig Axel från sin plats och fattade sin hatt.

Professorn stod äfven upp med förvirrad och smått förnämad uppsyn.

— Förlåt mig, herr Barkman! sade han. Vi kunna möjligen ha olika uppfattning af saken, men det jag upprepat har jag hört från så trovärdigt håll, att jag omöjligt kan betvifla sanningen deraf.

— Det är det uslaste förtal, som nedrigt pack kunnat komma upp med.

— Jag känner icke något nedrigt pack och brukar icke hemta mina upplysningar från sådana källor. Det är från ett fullkomligt autentiskt håll jag har dem, förklarade professorn, höjande hufvudet.

— Jag önskar veta från hvilket håll de äro, sade Axel, resande sitt hufvud ännu högre än professorn och mätande denne med ljungande blickar.

— Jag inlåter mig icke i sqvaller, genmälte den lärde herrn högdraget.

— Verkligen, ehuru herr professorn under detta samtal för det mesta upprepat det lumpnaste sqvaller! Men nu utmanar jag er hederskänsla och fordrar ett svar på min fråga. När man kommer fram med en

kränkande historia, brukar man äfven uppge sagesmannen, såvida man ej vill sjelf åtnjuta diktareäran.

Axels ton och uppsyn voro af den beskaffenhet, att professorn fann för godt att nedstämman tonen.

— Det är från er hustrus faster, fröken Segerhjelm, jag har mina uppgifter, sade han med ett uttryck som om det man han uttalade borde vara en säker borgen för uppgifternas tillförlitlighet.

— Då är det från ett allt annat än autentiskt håll, ty för att kallas så, borde det vara från en person, som åtminstone står i beröring med mig och min hustru. Fröken Segerhjelm har aldrig varit med sin fot inom våra dörrar.

— Men hon har sina uppgifter från personer, hvilkas trovärdighet står öfver allt tvifvel.

— Ingen af hennes liga har någon beröring med oss.

— Herr Barkman vill således låta påskina att er hustrus faster skulle om sin brorsdotter lyssna till och yttra förklenande omdömen, på hvilkas sanning hon ej vore säker? Dertill är hon ett alltför hederligt och rättänkande fruntimmer och hyser, oaktadt den sorgliga brytningen dem emellan, alltför varm känsla för sin anförvandt.

— Varm känsla! Ja, i betydelsen af glödande hat kanske. Annorlunda kan jag icke uppfatta en känsla, som yttrar sig i lumpet spionerande och utspriande af kränkande lögner, på samma gång man undviker all personlig beröring med en ädel, oskyldig anförvandt, som ej förbrutit sig på annat sätt än att följa sitt hjertas böjelse och begagna sin rätt som fri, sjelfansvarig menska.

— Tillåt mig säga att herr Barkman gör fröken Segerhjelm orätt. Att hon kände sig djupt sårad af sin brorsdotters handlingssätt och hennes förbittring mot denna kan man mycket väl förstå, åtminstone från hennes synpunkt betraktadt. Man måste besinna att detta handlingssätt stred mot hela hennes lifsåskådning, hennes begrepp om rätt och orätt, hennes käraste förhoppningar. Det är från denna synpunkt också begrip-

ligt att hon icke kunde beqväma sig till att vidare stå i någon beröring med brorsdottern, allraminst då till hennes öron också framträngde hvad hela världen enhälligt påstod eller att hennes slägtings nya lefnadsförhållanden icke voro egnade att inge sympatier. Men att den gamla damen skulle nedlåtit sig till något så simpelt som spionerande och förtal mot sin brorsdotter och den hvars namn hon bär, det är en beskyllning från herr Barkmans sida, som är fullkomligt orättvis. Ett sådant handlingsätt är oförenligt med fröken Segerhjelm's bildning och tänkesätt. Hon är en aristokrat af den gamla stammen. Det är hennes fel, om man så vill, men som sådan är hon också strängt hederlig i sina grundsatser. Min hustru är en gammal bekant till henne. Hon känner henne i grund och värderar henne mycket; så att den nppfattning herr Barkman har om sin hustrus faster är högst obefogad och ni får lof att skrifva den på de personers räkning, som icke haft någon gättre tjenst att göra er än att framställa fru Barkmans gamla moderliga vårdarinna i en kränkande dager.

— Jag har med uppmärksamhet lyssnat till herr professors varma och värtaliga försvar, det jag blott beklagar att ej kom ett värdigare föremål till del. Och hvad beträffar ert yttrande om de personer, som ingifvit mig en ofördelaktig tanke om fröken Segerhjelm, måste jag till dessa i främsta rummet räkna herr professorn sjelf, som nyss sade att de skymfliga historier om mig och min hustru ni upprepade utgått från henne och hennes vänner. Ni medger ju således sjelf att hon baktalat oss och bidragit till menskornas skefva och kränkande omdömen om oss.

— Det har jag icke sagt, jag ber!

— Visserligen, då jag kan bevisa att fröken Segerhjelm's och hennes vänners utsagor äro idel lögner.

— Det tror jag icke.

Professorn skakade med ett misstroget leende på hufvudet.

— Det är mycket lätt att bevisa genom intyg

af personer, som verkligen känna min hustru och mig och vårt lefnadssätt.

— Goda vänner bruka vara partiska.

— Men fienderna opartiska alltså! Herr professorn tror således, tvertemot humanitetens och den kristna lärans bud, mera på en fiendes än på en väns vittnesbörd?

Professorn betraktade Axel med en allvarsam blick och ett faderligt leende.

— Hälften hvardera, sade han.

— „Eller hin ondes andel.“

— Det var en ledsam fortsättning.

— Dock icke så ledsam som början och som hela detta samtal.

— Felet är icke mitt, om ni finner er sårad deraf.

— Mindre sårad, herr professor! än nedslagen på edra och mensklighetens vägnar i allmänhet.

Den lärde herrn stutsade för det uttryck, hvarmed Axel yttrade dessa ord.

— Jag hoppas, sade han efter några ögonblicks tystnad, att er frus ålderstigna anförvandt ej får lida några obehag genom det jag i förtrolighet yttrat till er. Det skulle göra mig mycket ondt.

— Herr professorn har, uppriktigt sagdt, svårt frestat mig att engång näpsa den vördnadsvärda åldringen för alla hennes infernaliska funder. De mest påtagliga bevis jag har mot henne har ni lemnat mig i händerna.

— Jag undanber mig att för min del bli inblandad i något trassel, genmälte professorn strängt och ifrigt. Sådant är jag icke med om, kom ihåg det!

-- Herr professorn vore ju mitt förnämsta vittne, utbrast Axel förvånad. Jag kan icke förmoda att ni ville undandraga er . . . . .

— Nej! Nej! Jag ber så mycket!

Professorn gjorde en bestämd och afvärjande åtbörd.

— Och jag afråder herr Barkman från att börja några sådana trakasserier, fortfor han. Var nöjd med den process ni vunnit och visa verlden att det skett med befogenhet. Att ni näpste en lumpen skandalskrif-

vare kunde vara på sin plats, men att angripa er hustrus gamla anförvandt på grafvens rand skulle ingalunda lända till er ära.

— Jag har icke talat om någon offentlig rättgång. En sådan vore mig alltför motbudande, redan för min hustrus nära släktskap med fröken Segerhjelm.

— Hur som helst, låt den gamla vara i fred. När ni genom ert uppträdande och verksamhet, isynnerhet som ni nu genom utgången af er process har fördelar på er sida, visar menskligheten att ni ej är den man tagit er för, skall hon liksom andra utan tvifvel ändra åsigt om er. Detta är en vida vackrare och värdigare upprättelse. Min afsigt, då jag önskade ett samtal med er, var ingen annan än att säga er, att en person med er begåfning och edra kunskaper icke får bortfuska sitt lif i overksamhet och efterlåtenhet eller släpa fram det under tillfälligt, underordnad arbete, som möjligen kan förskaffa er en tarflig brödbit för dagen. Mer än så har samhället och menskligheten att fordra af en person med edra gåfvor och de förhoppningar ni engång gifvit om er. Ni har ingen anledning att gå under, om ni också haft motgångar, sjelfförvållade eller ej, derom vill jag icke vidare yttra mig. Den frågan får ert eget medvetande afgöra. Men i ingen händelse äro edra motgångar något skäl för er att lemna er derhän. Den, som gör det, går förr eller sednare under. Och det behöfver ingen göra, som har kroppens och själens helsa i behåll.

— Det har icke heller varit min mening.

— Det lär icke vara någons mening egentligen, men det går så emellertid, när man inte egnar sig åt en ordentlig verksamhet och tänker på sin framtid.

— Just detta är min afsigt.

— Hvarför visar ni det icke då? Det är icke nog med blotta afsigter. Man skall också handla. Ända sedan ni upphörde att skriva i tidningen har man inte sett ett enda tecken till verksamhet från herr Barkmans sida, men väl hört ett och annat ofördelaktigt om er. Är det då underligt om världen drar sina slutsatser?

— Nog kan man ju arbeta ganska idogt, utan att

ens verksamhet blir särskildt bemärkt. En renskrifvare blir föga ryktbar.

— Men herr Barkman är icke född till renskrifvare. Sådana sysselsättningar kan man lemna åt dem, hvilkas förmåga inte sträcker sig längre. Men att en person med juridisk bildning och litterär talang som ni nöter bort sin tid som renskrifvare, det kallar jag håglöshet och det är ett säkert bevis uppå att ni vårdslösar er. Tro mig! Jag talar icke som en fiende, utan som en vän. Och ni tror ju vännerna, sade ni.

De sista orden uttalade den lärde mannen med ett så hjertligt och vackert uttryck, att det gjorde honom rikligt älsklig och behagligt mildrade den bittra känslan i Axels inre.

— Jag har högst ogerna velat betvifla min fordne, afhållne lärares välvilja, sade denne i en ton af genomträngande allvar.

— Nej, gör icke det! Ni har ett pund att förvalta, ett stort och godt pund, som kan bära rika frukter. Res upp er, tog i med kraft och börja lefva på nytt. Det går trögt litet trögt i början kanske, men det går ändå, med beslutsamhet och god vilja. Tänk uppå att ni har hustru och barn och pligter mot dem, dyra pligter. Tänk på fosterlandet, som väntar af sina söner att de skola göra det gagn och ära, istället för att onyttigt dröna bort sin tid och hutla bort sina krafter på ett ovärdigt sätt. Lemna bort alla svagheter och blif en man. Tänk på er afidna mor, alla hennes mödor och försakelser, alla hennes kära förhoppningar!

Professorn tystnade, sjelf helt rörd.

Bland böcker och tidningar på ett bord, som stod mellan dem, hade Axel varseblifvit sin bok „Knallhattarne,” hvars förmente författare ännu icke uppträdt med sin protest. Professorns blick föll derpå. Han lade handen på boken och fortfor:

— Här är ett arbete, som jag just i dessa dagar med särdeles intresse genomläst. Sällan har jag inom den nyare skönlitteraturen påträffat något, som skänkt mig så stort nöje som denna lilla bok. Det är en ung

man, som skrivit den. Han är fattig och har haft många svåra motgångar att genomkämpa. Jag känner honom och kände också hans far. Han har haft en ganska glädjelös tillvaro, men har icke tappat modet, utan energiskt sträfvat framåt. För något år sedan gaf han ut en liten diktsamling af högt värde, som fäste uppmärksamheten vid honom, och nu har han, oakadt hans tid är strängt upptagen af tjensteåligganden, skänkt oss detta vackra och duktiga arbete. Jag gillar visst icke obetingadt innehållet. Der finnes många öfverdrifter och för mycken skärpa. Han har laddat sina knallhattar litet för starkt. Det är ungdomens vanliga fel och det mildras och afrundas med tiden. Men der finnes geni i arbetet och ett icke vanligt geni. Om man också icke i allt kan instämma med författaren, måste man likväl beundra arbetet i sin helhet. Och hvad som gör ett mera sympatiskt intryck än allt annat är den djupa och varma sedliga känsla, som genomgår boken. Man känner att författaren är en stark karakter och en strängt sedlig natur, som hyser ett brinnande hat till allt smutsigt, lågt och osannt. Om den mannen håller hvad han lofvar i detta förstlingsarbete, kommer han att gå långt. Han har en stor framtid för sig.

Professorn tog boken och räckte den åt Axel.

— Vill herr Barkman läsa den? Den står med nöje till tjenst.

— Jag tackar! Jag känner innehållet.

— Jaså, herr Barkman har redan läst den. Det var ju roligt. Hela världen har förresten läst den, tror jag, och det förtjenar den. Det är ett märkeligt arbete, ett högst märkeligt arbete. Men om inte hvar och en är en sådan utvald som den här unge författaren, — sådana förmågor uppstå inte ofta, — så kan mången ändå åstadkomma ett godt och vackert verk. Herr Barkman till exempel har en mycket vacker begåfning. Fatta pennan igen och försök på den litterära banan! Jag kommer ihåg de små, förträffliga skizzerna och de förhoppningar de väckte. Börja på igen med friskt mod. Hvad publicerandet beträffar, skall jag nog vara behjelpig. Kom till mig bara!

— Jag tackar herr professorn och skall ha er vänlighet i minne.

— Gör det!

Professorn räckte Axel handen.

— Om jag under vårt samtal, fortfor han, på något sätt varit orättvis mot herr Barkman, det jag af hela mitt hjerta önskar vore fallet, och mot min vilja sårat er, så förlåt mig! Ni kan vara öfvertygad om att jag talat blott af den uppriktigaste välvilja och icke menat något ondt. Hur skulle jag göra det mot er? Jag gör det mot ingen lefvande varelse. Jag önskar af hela min själ att alla må vara och om de icke äro det, bli nyttiga och lyckliga och efter bästa förmåga uppfylla sin kallelse.

Professorn hade genom Axels ton och uppträdande ledts till den tanken, att hvad han hört om denne möjligen var, — icke alldeles grundlöst, — så långt gick han ej, dertill hyste han alltför mycket förtroende till fröken Segerhjelm och hennes ansedda vänkrets, — men dock i vissa afseenden litet öfverdrifvet och skeft framställt, såsom det oftast plägar vara fallet med utsagor, som passera flera munnars stationer.

— Tänk på ert pund! Gå icke förlorad, Axel Barkman! tillade han efter ett ögonblicks tystnad med högtidligt eftertryck, i det han kramade Axels hand och nästan bedjande blickade in i hans ögon.

Ett stolt, betydelsefullt leende, som litet underligt berörde professorns inre, drog öfver Axels läppar. Han svarade intet på den gripande förmaningen, utan tog med en viss stel artighet afsked af sin nye beskyddare, som under tystnad följde honom ut i tamburen och med fundersam uppsyn och en vänlig nickning stängde dörren efter honom.

Den lärde herrn återvände till sitt rum, med själen ingalunda uppfylld af den odelade tillfredsställelsen att åt samhället ha räddat en förlorad medlem. Möjligen var detta fallet och han önskade det uppriktigt, men han var långt ifrån säker på det lyckliga resultatet af sina bemödanden. Det der leendet, hvarmed Barkman upptagit hans sista hjertliga förmaning, beha-

gade honom icke. Det låg något trotsigt deri, något sjelfkärt, tyckte han, och det bådär intet godt.

Och Axel tänkte, då han gick utför trappan:

— När de bättre också sitta bland bespottarne, hvad kan man då vänta af de sämre? Ett har jag dock att tacka min gamle lärare för och det är en ny erfarenhet, kanske mera värd än allt hvad han förut lärt mig.

XX.

Herr Dybom hade vid denne tidpunkt icke alltför roligt. Der stod han nu med en dryg bötessumma på halsen och Gahlin, som vid sitt hedersord lofvat att han ej skulle lemnas i sticket, var död, utan att ha vidtagit någon anordning i saken. Mer än en gång rann Axels yttrande om „gropen“ honom i hågen och han förbannade innerligt sin dårskop att inlåta sig i hela denna affär. Hvem kunde väl tänka sig att den der Gahlin var en sådan skojare! Det är ganska vanligt att två skälmar förebrå hvarandra för ohederlighet, utan att betänka det de äro lika sotiga grytor båda och att den ene i den andres ställe skulle bete sig precis såsom denne.

Hvarifrån skulle han ta bötessummans belopp att deponera, då han besvärade sig till hofrätten? Eller hvem skulle gå i borgen för honom? Och snart var besvärstiden ute. Han vände sig till ett par fordna studentkamrater, som innehade betryggad ställning, och anhöll om deras borgen, under kavata förespeglingar om att han utan tvifvel komme att bli frikänd i högre instans. De svarade kallt och föraktligt, att de hade intet intresse af saken och sågo ingen anledning att undsätta honom. Han tog sin tillflykt till redaktören för den tidning, der han var notisjägare. Denne afsnäste honom barskt och lät honom tillika förstå att han ogerna till sin tjenst vidare använde en person, som in-

lät på affärer af den art som Dybom. Han stod således också nu beröfvad sin tarfliga födkrok, bara för den der förbannade historiens skull! Ett ögonblick kände han sig frestad att följa sin själafrände Gahlins föredöme och skudda denna eländiga jords stoft af sina fötter. Men han förkastade detta infall. Också för den vämjeliga krypfänaden är lifvet kärt.

Slutligen tillgrep han en förtviflad utväg. Gahlin hade samtalsvis låtit undfalla sig att vissa icke så alldeles obetydliga personer stodo bakom angreppet med smädeskriften, personer, i hvilkas ganska viktiga intresse det låg att „näpsa“ Barkman, och hade dervid nämnt namnen Salling och Sivander. Dybom tog kura på sig, infann sig hos kassören, framställde i den lediga ton, som om det gällde en gifven sak, sitt ärende, gående ut på att affidne Gahlin, som anmodat honom att uppträda som författare till uppsatsen mot Barkman, meddelat det han hvad möjliga umgälder vidkom hade att vände sig till kassör Salling.

Kassören, som på sednare tider i allmänhet visat ett ovanligt ojemnt och otåligt lynne, åhörde, med hotfullt sammandragna ögonbryn, framställningen knappast till slut, röt till att han hade intet att skaffa med Gahlins affärer, kallade Dybom en „sakramentskad lurk“ och körde honom på dörren.

Eggad af motgången, styrde den olycklige litteratören kosan direkt till gubben Sivander. Denne åhörde honom till en början med tölpig förvåning, men bröt, då han äntligen förstod sammanhanget, ut i vredesmod, sade att han hade ingenting att skaffa med „förbannad smörja, som stod i tidningarne“, och aldrig anmodat någon att skriva det ena eller det andra eller lofvat betala några omkostnader, sade att det var en fäaktighet alltsammans, lofvade hos polisen anmäla Dybom för prejningsförsök och skickade honom samma väg som Salling.

Förtviflad och gallsprängd, insåg Dybom att han begick en dumhet då han vände sig till gubben Sivander, att denne tvifvelsutän var fullkomligt fremmande

för hela saken och att det var fru Sivander han i stället bordt uppvakta.

Tänk om denna utväg ännu kunde begagnas? Säkerligen kunde den det. Det var temligen allmänt känt att gubben Sivander i det äktenskapliga bolaget i tvåfaldig bemärkelse spelade rolen af en mångdubbel nolla, i det han gaf den i spetsen gående siffran hela hennes höga värde, på samma gång han för egen del hade ingen talan. Om frun för sin del gick in på att säkerställa Dybom för bötessumman, hade han intet att frukta, ty gubben vore allt då tvungen att utan motsägelse lossa på pungen. Detta var alldeles riktigt resonneradt. Hufvudsaken var således att ta patronessan från rätta sidan och häri var Dybom nästan säker att lyckas. Så förargligt att han icke genast kom att vända sig till henne, istället för att gå omkring och blottställa sig såsom han gjort! Så förbaskadt dum man kan vara ibland!

Vår litteratör putsade upp sin yttre menska på bästa möjliga sätt, klippte skägget spetsigare än vanligt, tog af misstag en fin „knallhatt“ från en värds-hustambur och, likaledes af misstag, ett par handskar ur en paletåficka i en annan dylik tambur, passade på en förmiddag, just då gubben Sivander åkt ut, och lät anmäla sig hos patronessan, som en stund lät honom beundra sin delikata salong innan hon visade sig.

Den fina frun mottog den för henne obekante gästen med smått nådig, frågande uppsyn, fann emellertid vid åsynen af „knallhatten“, handskarne och isynnerhet pincenezen, att hon hade en verklig herreman inför sig, inbjöd den fremmande att ta plats och satte sig midtemot honom, hemligt smickrad af besöket, det hon antog gälla någon vädjan till hennes inflytande eller menskövliga frikostighet.

Dybom framställde sitt ärende i så artiga ordalag som möjligt, men tillika med en viss säkerhet i tonen och en lätt anstrykning af hemligt förstånd, beräknade att åstadkomma intrycket af att han kom fram icke med en ödmjuk anhållan, utan med ett berättigad anspråk.

Han skulle dock erfara att den lilla patronessan,

som han trodde sig så säker om, icke var att fånga på den qvist der hon satt. Hon var en person, som i grund förstod konsten att vända kappan efter vinden och att rädda skenet, hvilket för henne var allt i detta jordiska lif.

Hon lyssnade först med en alltmer förvånad och slutligen förnärnad uppsyn till hans ord och då han slutet, yttrade hon i kort, iskall ton att alltsammans måste bero på ett misstag. Hon hade aldrig haft något emot herrskapet Barkman, utan tvertom önskat dem all möjlig välgång, det hon fortfarande gjorde, likasom åt alla sina medmenschor, hvarför hon fann sig på det högsta indignerad öfver att man vågat sätta hennes namn i förbindelse med en lumpen intrig till nästans ofärd. För allt sådant var hon fullkomligt fremmande. Det stod rakt i strid mot hennes grundsatser, som gingo ut på att efter bästa förmåga göra godt, men icke ondt, och att handla öppet och ärligt som dagens ljus.

Härmed reste sig patronessan, sålunda tillkännagifvande att hon ansåg samtalen afslutadt.

Förbluffad och slagen i sitt inre, men till det yttre med temligen väl bibehållen fattning, reste sig äfven Dybom, mumlande något om det obehagliga trångmål, hvari han råkat, hvartill fru Sivander blott svarade att hon beklagade det han inlåtit sig på en så ruskig affär, men att hon icke kunde göra något vidare till saken, och afskedade honom med en omärklig böjning på hufvudet, i det hon stälde sina steg till ett inre rum.

Dybom gjorde ännu ett par fåfänga försök att anskaffa pengar, bland annat, mot vaxel och hög procent hos en person, som sysslade med dylika affärer, men till svar åt honom hade endast en axelryckning och förklaringen att tiderna voro så penningfattiga. Slutet blef att han fick krypa bakom lås och bom, för undergående af en ganska skarp och kanske helsosam kur på vatten och bröd. Rättegångskostnaden efterskänktes af Barkman.

XXI.

En dag frampå våren inträdde Axel Barkman med upprördt utseende i sitt hem.

— Hvad har händt? frågade Lilli.

— En „knallhatt“ har återigen sprungit! Kassör Salling häktades i dag på förmiddagen. En kolossal kassabalans!

Lilli förblef sittande stum och orörlig framför sitt staffli. I hennes uttrycksfulla ansigte afspelade sig en liflig häpnad, som öfvergick till ett högtidligt begrundande.

— Det är underbart! utbrast hon slutligen. Den ene efter den andre af dem, som kränkt och förföljt oss, drabbas af en vedergällande hand.

— De drabbas genom följderna af hela sitt onda lif. Hvad de förbrutit mot oss var endast ett enskildt drag af deras ondska.

— Men dessa händelser ha följt så tätt på hvarandra, att det verkligen ser ut som om de der menskorna straffats för sitt beteende mot oss.

— Ähnej, icke det särskildt! Tror du att icke andra än vi ha att beklaga sig öfver dem? Frukterna voro nu mogna att falla från trädet. Det är allt. Det är hela deras lefnadssätt, som fått sittföljd riktiga straff.

— Du såg likväl så upprörd ut, då du kom hem, att det väckte min uppmärksamhet.

— Jag var äfven upprörd, men icke därför att jag skulle ansett det som drabbat Salling såsom ett straff för hans beteende mot mig, utan det som upprörde mig var samhällets oerhörda rutenhet och skenhelighet och jag kände mig gripen af den påtagliga uppenbarelsen af det af så mången förnekade nemesi divina, våra gerningars lön eller straff redan i detta lif. Det heter

ofta att den orättfärdige lefver i ostörd lycka hela sin tid, men det är icke så. På ett eller annat sätt drabbas honom vedergällningen, stundom utan att världen ens anar det. Ofta har jag tänkt, fortfor Axel efter ett ögonblicks tystnad, att alla motgångar och bitterheter, som drabbat mig, äro ett straff för de sorger jag beredde min mor, den otacksamhet, den brist på kärlek och hänsyn jag visade henne.

— Ack nej, käraste Axel! Säg icke så. Du har inte varit kärlekslös eller otacksam mot din mor, aldrig, aldrig, med ditt lynne och hjerta! De pröfningar och vidrigheter du genomgått ha haft till syftemål att skänka dig erfarenhet af lifvet. De ha i all sin bitterhet utgjort en del af din uppfostran för din kallelse.

— Kanhända såväl det ena som det andra. Och förresten, hvad ha mina lidanden varit mot min lycka? Ett försvinnande intet. Lycklig, endast lycklig, har jag varit från den stund jag såg dig.

Axel nalkades sin hustru, lade sakta och ömt sina händer på hennes hufvud, medan hans blick, strålande af den varma, högtidliga känsla, som uppfyllde hans själ, riktades mot höjden.

Följande dag innehöllo hufvudstadens tidningar den häpnadväckande notisen om den fullkomligt oförmådde Sallingska katastrofen, beledsagad af mer eller mindre vidlyftiga kommentarier öfver det otroliga, ofattliga faktum som inträffat. Man hade svårt, hette det, att sätta sig in i, att fatta möjligheten af att den allmänt aktade och afhållne medborgaren, med det vänsälla, rättframma väsendet, de högstämda åsigterna, den till lindrande af medmanskors bekymmer och nöd städse så ädelmodigt öppna handen, kunde bakom sin oförvitliga yttre tillvaro gömma en så förfärande hemlighet. I en tidning hette det att oförsigtig hjälpsamhet varit skulden till den olyckliges undergång, i en annan att spel och annat lättsinnigt och öfverådigt lefverne varit vållande dertill.

Allt detta skulle den närmaste framtiden bringa ljus i, men hvad som var säkert, det var, att jemmern i det nyss så lysande huset, som oförberedt träffats af

den fruktansvärda katastrofen, steg högt mot skyn och att fru Salling, den öfvermodiga verlds- och välgörenhetsdamen, hade tusendefaldt skäl att önska sig i den beklagade och förtalade Lilli Barkmans ställe och sina oskyldiga barn i hennes barns ställe, ja, hellre än hon lefde velat byta lott med den ädla, fattiga qvinna, för hvilken hon för några månader sedan svekfullt och förmätet stängde sin dörr, då hon kom för att begära bistånd åt en oförskyldt nödstäld like.

Samma tidningar, som innehöllo notisen om Sallings fall, meddelade äfven en annan nyhet, som väckte icke mindre uppseende än den förstnämnda, i det allmänheten upplystes om att bakom den berömda pseudonymen „Sven Svala“ gömde sig litteratören Axel Barkman, som redan tidigt gjort sig bemärkt genom sina om mer än vanlig begåfning vittnande uppsatser och skizzer i stadens förnämsta tidning. Notisen åtföljdes af meddelandet att andra tusendet af berättelsen „Knallhattarne“ var lagdt under pressen och att till julen väntades ett större arbete, hvarmed författaren redan en längre tid varit sysselsatt.

Detta afslöjande, som det varit Axels afsigt att uppskjuta tills längre fram, hade han, på sin vän, boktryckarens, enträgna uppmaningar, dagen förut bifallit, innan någondera af dem hade kunskap om den Salling-ska katastrofen, hvarför det var en sällsam slump att dessa båda notiser samtidigt ingingo i tidningarne: den öfvermodige, hycklande vällustingens skam och den redlige, misskände arbetarens ära.

Ett par dagar sednare erhöll Axel af sin vän professorn ett besök, dervid denne, uttalande sina lifliga lyckönskningar, i rörd ton förebrådde honom hans förbehållsamhet och tillade:

— Men det var rätt af er att straffa mig. Ni har, så gammal jag är, gifvit mig en lexa, den jag aldrig glömmar.

Nu hade framtiden för Axel Barkman och hans maka uppslagit portarne till sitt vidsträckt, solbelysta arbetsfält. Nu randades för Lilli den i hennes drömmar och längtan skådade dag, då hon obehindradt finge

hängifva sig åt sin älskade konst. Och om Axels mor nu lefvat, hade hon, ifall hon förstått det, haft fullt skäl att fröjda sig. Nu hade hennes son verkligen „blifvit något“, något vida mer än hon någonsin förmått önska eller tänka sig. Båda dessa pröfvade makar kunde nu med den gamle konungslige skalden säga: våra fiender äro sönderslagna med jernspira; såsom lerkrukor äro de sönderkrossade.

UNIV.-BIBL

10 X 45

LUND

H. A.

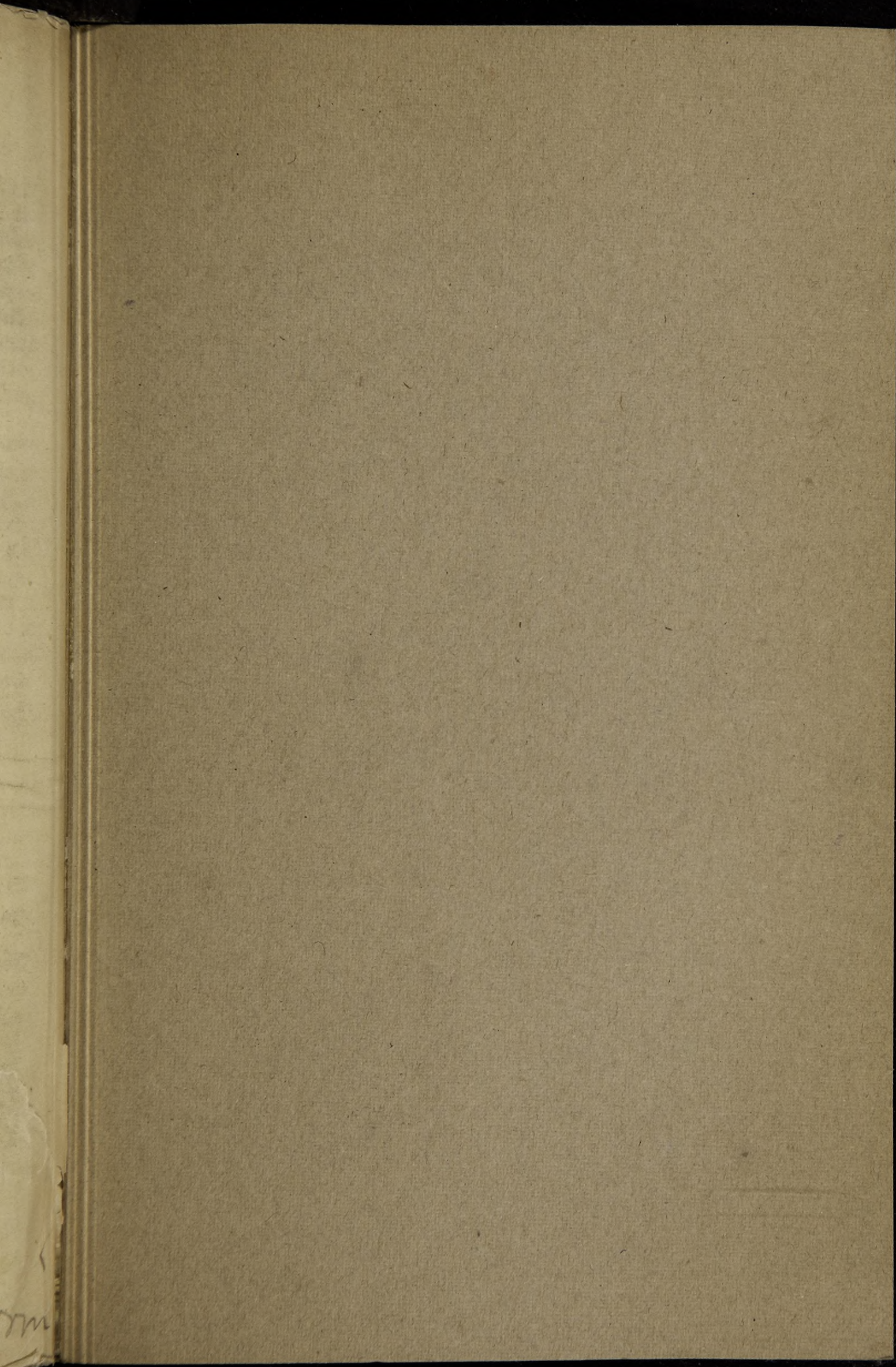
s mor
t fullt
kligen
ormått
makar
säga:
m ler-

1784


~~~~~  
*Pris: 3 mark.*  
~~~~~

Florm

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400875288